

Die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums op herintegrasie na ontheffing vanuit staatsorg

deur

Robertah Daniels

Tesis ingelewer ter voldoening aan die vereistes

vir die graad

Magister in Maatskaplike Werk

in die

Fakulteit Lettere en Sosiale Wetenskappe

aan die

Universiteit Stellenbosch

Studieleier: Dr Marianne Strydom

Desember 2019

VERKLARING

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat reproduksie en publikasie daarvan deur die Universiteit Stellenbosch nie derdepartyregte sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Desember 2019

*Kopiereg © 2019 Universiteit Stellenbosch
Alle regte voorbehou*

BEDANKINGS

Hiermee wil ek graag die volgende individue bedank vir die ondersteuning wat aan my gebied is tydens hierdie twee jaar:

- **Ons Hemelse Vader**, die voltooiing van hierdie studie dien as bewys dat ek waarlik tot alles instaat is deur U wat my die krag gee.
- My ouers, **Leonora en Bertie Daniels**, dankie vir al die ondersteuning, bystand en gebede oor die afgelope twee jaar. Ek is ongelooflik baie lief vir julle.
- **Dr Marianne Strydom**, die voltooiing van hierdie studie sou onmoontlik gewees het sonder u leiding, advies, geduld en motivering.
- **Jana Walters**, vir die foutlose taalversorging en redigering.
- **Me. Rochelle Williams en me. Lucinda Raath**, vir julle ondersteuning en geduld.
- My broer en suster, **Bertahl en Danielah**, dankie dat julle onvoorwaardelike liefde.
- Dankie aan al my **vriende en familie** vir al die gebede oor die afgelope twee jaar.

“Every time a child is saved from the dark side of life, every time one of us makes the effort to make a difference in a child’s life, we add light and healing to our own lives.”- Oprah Winfrey

OPSOMMING

Die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums op herintegrasië na ontheffing vanuit staatsorg is veral ’n komplekse tendens aangesien daar nie baie studies hieroor in die Suid-Afrikaanse konteks uitgevoer is nie. Hierdie kinders word beskou as een van die kwesbaarste groepe in die samelewing vanweë die uitdagings wat hulle in die gesig staar nadat hulle onthef word vanuit staatsorg en gevolglik ’n onafhanklike bestaan in die samelewing moet gaan voer.

Volgens die Kinderwet 38 van 2005 “mag” kinder- en jeugsorgsentrums, addisioneel tot terapeutiese en ander ontwikkelingsprogramme, programme aanbied wat kinders voorberei vir ontheffing vanuit staatsorg. Dus is die aanbieding van voorbereidingsprogramme nie noodwendig ’n vereiste nie aangesien die word “moet” nie gebruik word nie.

Hierdie studie ondersoek maatskaplike diensverskaffers werkzaam by vier kinder- en jeugsorgsentrums in die Wes-Kaap se sienings oor die voorbereiding van kinders op herintegrasië na ontheffing vanuit staatsorg. ’n Literatuurstudie is uitgevoer om ’n beter begrip te verkry oor die volgende; verskillende beleide en wetgewing aangaande die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, die multidissiplinêre spanbenadering met betrekking tot dienslewering in kinder- en jeugsorgsentrums, die regtegebaseerde perspektief en die sterkte perspektief, die aard van voorbereidingsprogramme, en laastens die uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word, asook rolspelers wie voorbereidingsprogramme moet ontwikkel en implementeer.

Die studie volg hoofsaaklik ’n kwalitatiewe benadering. Daar is van ’n verkennende en beskrywende navorsingsontwerp gebruik gemaak om te verseker dat ’n breër begrip van die data en inligting verkry, deurgegee kon word. ’n Semi-gestruktureerde onderhoudskedule is benut om die 19 onderhoude wat met deelnemers gevoer is, te rig en lei.

Belangrike bevindings wat aan die lig gekom het, is dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word, veelvoudige uitdagings soos werkloosheid, middelmisbruik, en vroeë swangerskap in die gesig staar terwyl hulle probeer om binne die samelewing ter herintegreer. Daar bestaan ook nie altyd die nodige fisiese en emosionele ondersteuning vir hierdie kinders om suksesvolle herintegrasië te ervaar nie. Daar is ook gevind dat eksterne maatskaplike werkers wie steeds die gevallebestuurders van inwondende kinders is, nie aktief betrokke is in die kinders se voorbereiding op ontheffing vanuit staatsorg nie. Kinder- en jeugsorgsentrums het ook nie die nodige hulpbronne om nasorgdienste aan hierdie kinders te lewer nie aangesien eksterne maatskaplike werkers hierdie nasorgdienste moet lewer. Die tekort aan finansiële en menslike hulpbronne is die grootste uitdagings wat kinder- en jeugsorgsentrums ervaar om effektiewe voorbereidingsprogramme aan inwonende kinders te lewer. ’n Bevinding wat duidelik na vore gekom het is dat die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, ’n deurlopende proses moet wees wat begin sodra die kind by die kinder- en jeugsorgsentrum opgeneem word.

ABSTRACT

The preparation of children in child and youth care centres on reintegration after having been discharged from state care is a complex matter as not enough research is available on the topic in the South African context. These children are described as one of the most vulnerable groups in society due to the multiple challenges they face after having been discharged from state care and having to reintegrate in society as independents.

According to the Children's Act 38 of 2005 child and youth care centres "may", in addition to therapeutic and other developmental programmes, offer programmes to assist children with their transitioning when leaving a child and youth care centre. The word "may" suggests that child and youth care centres are not obligated to provide these programmes.

This study investigates the views of social services providers employed at four child and youth care centres in the Western Cape regarding the preparation of the children residing in these centres before being discharged from state care. A literature study was completed to gain insights of the following: the different policies and legislation pertaining to the preparation of children in child and youth care centres on reintegration after having been discharged from state care, the multi-disciplinary team approach utilised in child and youth care centres, the rights-based perspective and strengths-based perspective, the nature of preparation programmes and finally the challenges faced by children who have been discharged from state care as well as the role players who develop and implement preparation programmes.

The study mainly follows a qualitative approach. Both the exploratory and descriptive research designs were utilised to ensure that a broad approach of the data and information could be obtained and presented. A semi-structured interview schedule was utilised to guide the 19 interviews with the participants.

Key findings are that children who have been discharged from state care, face multiple challenges, such as, unemployment and substance abuse as they try to reintegrate into society. Currently there are not enough physical and emotional resources available to assist these children with the transitioning from state care to being independent. Another key finding is that external social workers, who are the case managers of these children, are not actively involved in the preparation of children who are being discharged from state care. Child and youth care centres do not have the resources to render aftercare services to children as the rendering of these services are the responsibility of external social workers. The lack of financial and human resources hinders child and youth care centres from developing and implementing effective preparation programmes. Another key finding is that the preparation of children who are being discharged from state care, should be an ongoing process that already starts when the child is admitted at the child and youth care centre.

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK 1.....	1
INLEIDING.....	1
1.1 VOORAFSTUDIE EN RASIONAAL.....	1
1.2 PROBLEEMSTELLING	5
1.3 NAVORSINGSVRAAG	6
1.4 DOEL VAN DIE NAVORSING.....	6
1.5 DOELSTELLINGS.....	6
1.6 TEORETIESE VERTREK PUNTE.....	6
1.6.1 Regtegebaseerde perspektief	6
1.6.2 Sterkte perspektief.....	7
1.7 KONSEPTE EN DEFINISIES.....	8
1.8 TYDSKEDULE.....	9
1.9 NAVORSINGMETODE	9
1.9.1 Navorsingsbenadering	9
1.9.2 Navorsingsontwerp.....	10
1.9.3 Steekproef.....	11
1.9.4 Instrument vir data-insameling.....	13
1.9.5 Loodsstudie	13
1.9.6 Data-ontleding	14
1.9.7 Dataversadiging	15
1.9.8 Metode van data-bevestiging	15
1.9.9 Reflektering van die navorser oor selfbewussyn, invloed op die deelnemers, en die navorsingsproses	16
1.10 ETIESE KLARING.....	16
1.11 BEPERKINGE VAN STUDIE	18
1.12 AANBIEDING.....	18
HOOFSTUK 2.....	19
INTERNASIONALE, STREEKS- EN NASIONALE BELEID EN WETGEWING AANGAANDE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP ONTHEFFING VANUIT STAATSORG.....	19
2.1 INLEIDING.....	19
2.2 DIE ONTWIKKELING VAN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS IN SUID-AFRIKA	20

2.3 INTERNASIONALE BELEID VAN TOEPASSING OP KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS IN SUID-AFRIKA.....	21
2.3.1 Die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind.....	21
2.3.2 Beginsels van die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind.....	21
2.4 STREEKSBELEID VAN TOEPASSING OP KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS.....	23
2.4.1 Afrika Handves van die Regte en Welsyn van die Kind (Afrika-unie, 1999).....	23
2.4.2 Artikels uiteengesit in die Afrika Handves vir die Regte en Welsyn van die Kind.....	24
2.5 NASIONALE BELEID EN WETGEWING TOEPASLIK TOT KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS.....	26
2.5.1 Die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika 108 van 1996	26
2.5.2 Kinderwet (38 van 2005).....	27
2.5.2.1 Alternatiewe versorging van kinders volgens die Kinderwet (38 van 2005)	28
2.5.3 Witskrif vir Gesinne (Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, 2013)	30
2.5.3.1 Doelstellings van die Witskrif vir Gesinne (2013)	31
2.5.3.2 Strategiese prioriteite van die Witskrif vir Gesinne (2013)	32
2.5.4 “Child Justice Act” 75 van 2008 (Departement van Justisie en Konstitusionele Ontwikkeling)	33
2.5.4.1 Artikels uiteengesit in die “Child Justice Act” 75 van 2008	34
2.5.5 Nasionale Jeugbeleid (2015-2020).....	35
2.6 MULTIDISCIPLINÊRE SPANBENADERING TOT DIENSLEWING IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS.....	37
2.6.1 Doel van ’n multidisiplinêre spanbenadering in ’n kinder- en jeugsorgsentrum.....	39
2.6.2 Die rolle van die multidisiplinêre spanlede en hul bydrae tot die voorbereiding van kinders op ontheffing vanuit staatsorg.....	39
2.6.2.1 Maatskaplike werkers	39
2.6.2.2 Maatskaplike hulpwerkers.....	40
2.6.2.3 Kinder- en jeugsorgwerkers	41
2.6.2.4 Programkoördineerder	42
2.7 SAMEVATTING	44
HOOFSTUK 3.....	44
DIE AARD VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME VIR HERINTEGRASIE IN DIE SAMELEWING VAN KINDERS NA ONTHEFFING VANUIT STAATSORG	44
3.1 INLEIDING.....	44
3.2 PERSPEKTIEWE VAN TOEPASSING OP DIENSLEWING AAN KINDERS WAT VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD	45
3.2.1 Regte-gebaseerde perspektief.....	46
3.2.1.1 Beginsels en toepassing van die regte-gebaseerde perspektief.....	47

3.2.2 Sterkte perspektief.....	49
3.2.2.1 Beginsels en die toepassing van die sterkte perspektief	50
3.2.2.2 Sirkel van Bemoediging	52
3.3 AARD VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME	54
3.3.1. Die doel van voorbereidingsprogramme	55
3.3.2 Wetgewing en voorbereidingsprogramme.....	56
3.3.3 Aspekte wat gedek moet word in voorbereidingsprogramme.....	58
3.3.3.1 Langtermyn aspekte	59
3.3.3.1.1 Bewerkstellig emosionele genesing.....	59
3.3.3.1.2 Ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit	60
3.3.3.1.3 Voltooing van sekondêre en tersiêre opvoeding.....	61
3.3.3.1.4 Bevordering van verhoudings met familie en vriende.....	62
3.3.3.2 Korttermyn aspekte	63
3.3.3.2.1 Persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede om onafhanklik te leef.....	64
3.3.3.2.2 Die ontwikkeling van sosiale ondersteuningsnetwerke	65
3.3.3.2.3 Besikbaarheid van behuising.....	67
3.4 UITDAGINGS ERVAAR DEUR KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD	67
3.4.1 Uitdagings wat kinders ervaar wie vanuit staatsorg onthef word en binne die samelewing moet herintegreer.....	68
3.4.1.1 Vroeë skoolverlating	68
3.4.1.2 Vroeë swangerskap.....	69
3.4.1.3 Geestesgesondheidsprobleme	69
3.4.1.4 Middelmisbruik	69
3.5 UITDAGINGS WAT ROLSPELERS ERVAAR IN DIE IMPLEMENTERING VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME	70
3.5.1. Tekort aan hulpbronne	70
3.5.1.1. Menslike hulpbronne	70
3.5.1.2. Finansiële hulpbronne	70
3.5.2. Kwessies aangaande familie betrokkenheid en gesinshereniging.....	71
3.6 SAMEVATTING	72
HOOFSTUK 4:.....	73
DIE SIENINGS VAN MAATSKAPLIKE DIENSVERSKAFFERS AANGAANDE DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP HERINTEGRASIE NA ONTHEFFING VANUIT STAATSORG.....	73
4.1 INLEIDING.....	73
4.2 EMPIRIESE STUDIE.....	74

4.2.1 Navorsingsmetode	74
4.2.2 Loodsstudie	74
4.2.3 Steekproef	75
4.2.4 Data-insamelingsmetode	75
4.2.4.1 Voorbereiding vir data-insameling	76
4.2.4.3 Navorsingsinstrument	76
4.2.4.4 Kwalitatiewe data-ontleding	76
4.3 BEVINDINGE VAN NAVORSING	76
4.3.1. PROFIEL VAN DEELNEMERS	77
4.3.1.1 Posbenaming	78
4.3.1.2 Ouderdom	78
4.3.1.3 Ondervinding as maatskaplike diensverskaffer	78
4.3.1.4 Hoogste kwalifikasie	78
4.3.1.5 Aantal jare werkzaam in 'n kinder- en jeugsorgsentrum	79
4.3.1.6 Sleuteltake van maatskaplike diensverskaffers in kinder- en jeugsorgsentrums	79
4.3.2 INTERNASIONELE, STREEKS EN NASIONALE BELEID EN WETGEWING AANGAANDE DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP ONTHEFFING VANUIT STAATSORG	84
4.3.2.1 Internasionale, streeks- en nasionale beleid en wetgewing wat meeste in daaglikse dienslewering benut word	84
4.3.2.2 Toepassing van die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet	88
4.3.3 BENUTTING VAN DIE REGTEGEBASEERDE PERSPEKTIEF EN DIE STERKTE PERSPEKTIEF VIR DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD	91
4.3.3.1 Menings aangaande die benutting van die regtegebaseerde perspektief en sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word en redes daarvoor	91
4.3.3.2 Benutting van die perspektiewe in dienslewering	94
4.3.3.3 Benutting van die “Sirkel van Bemoediging” vir die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	97
4.3.4 ROLLE VAN VERSKILLENDE MAATSKAPLIKE DIENSVERSKAFFERS IN DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD	102
4.3.4.1 Rolle van die verskillende maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	102
4.3.5 AARD VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME	109
4.3.5.1 Die langtermyn- en korttermynaspekte van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	109
4.3.5.2 Die lewering van nasorgdienste deur kinder- en jeugsorgsentrums aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word en die redes indien dit nie gelewer word nie	119

4.3.6 UITDAGINGS ERVAAR DEUR KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD ASOOK ROLSPELERS WIE VOORBEREIDINGSPROGRAMME MOET IMPLEMENTEER.....	123
4.3.6.1 Uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word	123
4.3.6.2 Die aanspreek van uitdagings in voorbereidingsprogramme	128
4.3.6.3 Uitdagings wat bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer	131
4.3.6.4 Hulpbronne wat nodig word om uitdagings te oorkom	135
4.4 SAMEVATTING	138
HOOFSTUK 5.....	139
GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	139
5.1 INLEIDING.....	139
5.2 GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	140
5.2.1 PROFIEL VAN DEELNEMERS	140
5.2.1.1 Posbenaming en ouderdom van deelnemers, ondervinding as maatskaplike diensverskaffers, aantal jare werksaam in kinder- en jeugsorgsentrums, en hoogste kwalifikasies	140
5.2.1.2 Sleuteltake wat van maatskaplike diensverskaffers in kinder- en jeugsorgsentrums verwag word	141
5.2.2 INTERNASIONELE, STREEKS-, EN NASIONALE BELEID EN WETGEWING AANGAANDE DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP ONTHEFFING VANUIT STAATSORG	142
5.2.2.1 Internasionale, streeks- en nasionale beleid en wetgewing wat die meeste in daaglikse dienslewering benut word	142
5.2.2.2 Toepassing van die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet in die kinder- en jeugsorgsentrums	143
5.2.3 BENUTTING VAN DIE REGTEGEBASEERDE PERSPEKTIEF EN DIE STERKTE PERSPEKTIEF VIR DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD	144
5.2.3.1 Menings aangaande die benutting van die regtegebaseerde perspektief en sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word en redes daarvoor	144
5.2.3.3 Benutting van die “Sirkel van Bemoediging” vir die voorbereiding van wie vanuit staatsorg onthef word	146
5.2.4 ROLLE VAN VERSKILLENDE MAATSKAPLIKE DIENSVERSKAFFERS IN DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD	146
5.2.4.1 Rolle van die verskillende maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	147
5.2.5 AARD VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME	147
5.2.5.1 Die langtermyn- en korttermynaspekte wat gedek moet word in voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	147

5.2.5.2 Die lewering van nasorgdienste deur kinder- en jeugsorgsentrums aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word en die redes indien dit nie gelewer word nie	148
5.2.6 UITDAGINGS ERVAAR DEUR KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD ASOOK ROLSPELERS WIE VOORBEREIDINGSPROGRAMME MOET IMPLEMENTEER.....	149
5.2.6.1 Uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word	150
5.2.6.2 Die aanspreek van uitdagings in voorbereidingsprogramme	150
5.2.6.3 Uitdagings wat bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer	151
5.2.6.4 Hulpbronne wat nodig word om uitdagings te oorkom	152
5.3 VERDERE STUDIES	152
5.4 SLOTSOM.....	153
BIBLIOGRAFIE.....	154
Naam van proefpersoon/deelnemer.....	178
Handtekening van proefpersoon/deelnemer of regsverteenvoordiger Datum.....	178
BYLAE D.....	179
CONSENT FORM TO PARTICIPATE.....	179

LYS VAN TABELLE

Tabel 4.1: Profiel van deelnemers	77
Tabel 4.2: Internasionale, streeks en nasionale beleid en wetgewing wat deelnemers die meeste in daaglikse dienslewering benut word	85
Tabel 4.3: Toepassing van die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet (38 van 2005).....	89
Tabel 4.4: Menings aangaande die benutting van die regtegebaseerde perspektief en sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word en redes daarvoor	92
Tabel 4.5 Benutting van die regtegebaseerde perspektief en die sterkte perspektief in dienslewering	95
Tabel 4.6: Benutting van die “Sirkel van Bemoediging” vir voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	98
Tabel 4.7: Rolle van die verskillende maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	104
Tabel 4.8: Die langtermyn- en korttermyn aspekte van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	111
Tabel 4.9: Die lewering van nasorgdienste deur kinder- en jeugsorgsentrums aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word en redes indien dit nie gelewer word nie	120
Tabel 4.10: Uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word	124
Tabel 4.11: Die aanspreek van uitdagings in voorbereidingsprogramme	129
Tabel 4.12: Uitdagings wat bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer	133
Tabel 4.13: Hulpbronne wat benodig word om uitdagings te oorkom	136

LYS VAN BYLAE

BYLAE A: Semi-gestruktureerde onderhoudskedule	170
BYLAE B: Semi structured interview schedule	173
BYLAE C: Toestemming om aan studie deel te neem	176
BYLAE D: Consent form to participate	180
BYLAE E: Temas, subtemas en kategorieë	183
BYLAE F: Onafhanklike kodeerder verklaring	188
BYLAE G: Etiese klaring	189

HOOFSTUK 1

INLEIDING

1.1 VOORAFSTUDIE EN RASIONAAL

Die onregverdigheede waaraan kinders blootgestel word, is 'n internasionale kwessie wat al vir eeue lank aandag geniet. Volgens die Wêreld Gesondheidsorganisasie (WHO, 2012) is 25% tot 50% van kinders wêreldwyd slagoffers van kindermishandeling. Wiley (2011) beklemtoon dat hierdie sosiale en politiese kwessie selfs 'n groter probleem in 'n ontwikkelende land soos Suid-Afrika is.

Louw en Louw (2014) is van mening dat sommige Suid-Afrikaanse kinders 'n onveilige pad na volwassenheid loop aangesien hulle aan 'n reeks faktore blootgestel word wat die potensiaal het om hul ontwikkeling negatief te beïnvloed. Richter en Dawes (2008) lig mishandeling, armoede, patriargie, en geslagsgeweld uit as die primêre bydraende faktore tot die skending van kinderregte in Suid-Afrika. Volgens die voormalige Wes-Kaapse Minister van die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, Albert Fritz, is ongeveer een uit drie kinders slagoffers van verskillende tipes mishandeling (News 24, 2016). Die Direkteur van Kindersorg Suid-Afrika sluit hierby aan deur te noem dat meer as 90% van Suid-Afrikaanse kinders se regte geskend word waarvan 40% gevalle is wat verband hou met seksuele mishandeling (Matshediso, 2018).

Volgens Proudlock en Jamieson (2008) is die Kinderwet 38 van 2005 (RSA, 2005), 'n prominente wetgewingsdokument in die Suid-Afrikaanse geskiedenis wat juis voorsiening maak daarvoor om kwessies soos kindermishandeling en verwaarlosing aan te spreek. Die Kinderwet (RSA, 2005) fokus hoofsaaklik op die lewering van ondersteuningsdienste aan kinders wat slagoffers van mishandeling, verwaarlosing, verlatenheid, en sosiale uitbuiting is. Aangewese maatskaplike werkers wat kinderbeskermingsdienste lewer, is verantwoordelik vir die verwydering van kinders indien die kinders se regte ingevolge artikel 28 van die Handves van Menseregte (RSA, 1996) nie binne hul gesin van oorsprong beskerm word nie. Hierdie verwydering vind plaas wanneer 'n kind 'n behoefte het aan sorg en beskerming ingevolge artikel 150 van die Kinderwet (RSA, 2005). Artikel 156 van die Kinderwet (RSA, 2005) stipuleer dat indien die voorsittende beampte van 'n kinderhof beslis dat 'n kind 'n behoefte het aan sorg en beskerming volgens artikel 150 van die Kinderwet (RSA, 2005) omrede die versorgers nie in staat is om na die kind om te sien nie, mag die kind by 'n goedgekeurde pleegouer in pleegsorg geplaas of in 'n kinder- en jeugsorgsentrum opgeneem word.

'n Kinder- en jeugsorgsentrum word beskryf as 'n fasiliteit wat residensiële versorging aan meer as ses kinders buite die kind se gesinsomgewing verskaf. 'n Residensiële versorgingsprogram wat toepaslik is vir inwonende kinders van die fasiliteit word gevolg soos voorgeskryf in artikel 191 van die Kinderwet (RSA, 2005). Omidire, AnnaMosia en Mampane (2015) verwys na die kriteria vir toelating

van kinders in kinder- en jeugsorgsentrum. Hierdie kriteria stem ooreen met artikel 150 van die Kinderwet (RSA, 2005) wat omskryf wat dit behels as kinders 'n behoefte het aan sorg en beskerming. Die kriteria vir toelating sluit in: kinders met geen ouers of voogde, kinders wie se ouers onopspoorbaar is, gedragsmoeilike kinders wat nie deur hul ouers beheer kan word nie, en kwesbare kinders wie slagoffers van fisiese, emosionele, of verstandelike skade of mishandeling is. Volgens 'n kennisgewing in die Staatskoerant artikel van die Republiek van Suid-Afrika (2010) wat kruisverwys met artikels 191–212 van die Kinderwet se Nasionale Norme en Standaarde vir Kinder- en Jeugsorgsentrum (RSA, 2005), moet die kernkomponente van programme in 'n kinder- en jeugsorgsentrum gegrond wees op inwonende kinders se ontwikkelings-, terapeutiese en rekreasiebehoeftes. Die doel van hierdie programme is juis om kinders die nodige vaardighede te leer sodat hulle in staat kan wees om hul eie probleme en behoeftes aan te spreek om sodoende holistiese ontwikkeling te bewerkstellig. In die 2009–2010 tydperk word geraam dat ongeveer 13 250 kinders by 354 geregistreerde kinder- en jeugsorgsentrum opgeneem is (Departement van Vroue, Kinders en Mense met gestremdhede, 2012; Mamelani, 2013).

Kinders in kinder- en jeugsorgsentrum kan hul wetsbestede status behou tot die ouderdom van 18 jaar. Indien 18-jarige inwonende kinders besluit om hulle skoolloopbaan te voltooi of tersiêre opleiding te ontvang, kan hulle dit bewerkstellig deur die toepassing van artikel 176 van die Kinderwet (RSA, 2005) wat stipuleer dat die betrokke kind in die sentrum kan aanbly tot 21-jarige ouderdom. Aan die einde van die jaar wat die kind 21 jaar oud geword het, word die betrokke outomaties onthef van die bepalings van die Kinderwet (RSA, 2005).

Na ontheffing moet kinders herintegreer in die samelewing. Tanur (2012) dui aan dat jeugdige wat ingevolge artikel 175 van die Kinderwet (RSA, 2005) van staatsorg onthef word en binne die samelewing moet herintegreer, gespesialiseerde ondersteuning nodig. Dié gespesialiseerde ondersteuning is nodig om die uitdagings en druk van volwassenheid te hanteer omdat hierdie teikengroep reeds meer kwesbaar en weerloos is vanweë hulle onstabiele kinderjare waartydens hulle veelvoudige sosiale probleme beleef het.

Ingevolge artikel 191(2)(g)(iii) van die Kinderwet (2005) moet kinder- en jeugsorgsentrum ook voorsiening maak vir terapeutiese programme wat spesifiek fokus op die lewering van ondersteuning en bystand ten opsigte van herintegrasie van die kind in die samelewing, sowel as met hul families van oorsprong. Artikel 191(3)(e) sluit hierby aan deur te stipuleer dat kinder- en jeugsorgsentrum voorsiening moet maak vir 'n program (byvoorbeeld 'n onafhanklike leefprogram) wat die kind ondersteun met hierdie oorgang ná ontslag die Kinderwet (RSA, 2005). Artikel 194 (2) (e) van die Kinderwet (RSA, 2005) beklemtoon die opstel van 'n individuele ontwikkelingsplan (IOP) vir elke inwonende kind. Die maatskaplike werker is verantwoordelik vir die opstel van hierdie IOP ten einde die kinders se sterktes asook die ontwikkelingsareas wat in die IOP saamgevat word, te identifiseer. Die

IOP dien as hulpmiddel vir kinders om hulle talente te identifiseer, sowel as om suksesvol in die samelewing te herintegreer. Die voorbereiding van kinders op herintegrasie vanuit staatsorg word hoofsaaklik hanteer deur die kinder- en jeugsorgsentrum se multidissiplinêre span wat bestaan uit maatskaplike werkers, maatskaplike hulpwerkers, kinder- en jeugsorgwerkers, en programkoördineerders.

Tanur (2012) argumenteer dat die Kinderwet (RSA, 2005) die voorbereiding en ondersteuning vir kinders wat vanuit die sentrums onthef word beklemtoon, maar versuim om die spesifieke dienste met betrekking tot nasorg uit te lig. Artikel 194(2)(j) stipuleer byvoorbeeld dat nasorgdienste deel van kinder- en jeugsorgdienste se versorgingsprogram moet vorm, maar geen spesifikasies oor hoe lank of die wyse waarop hierdie nasorgdienste gelewer moet word, word verskaf nie.

Die Mamelani Projekte (2013) is 'n inisiatief wat in Kaapstad gebaseer is en wat fokus op die voorbereiding van kinders wie in die proses is om staatsorg te verlaat. Mamelani Projekte, het tydens 'n studie bevind dat daar tans geen spesifieke riglyne vir leefprogramme vir kinders wie onthef word vanuit staatsorg, bestaan nie. Die gevolge hiervan is dat kinders dikwels na ontheffing vanuit staatsorg, kinder- en jeugsorgsentrums verlaat sonder effektiewe voorbereiding vir volwasse aanpassing in die samelewing. Tanur (2012) het byvoorbeeld bevind dat minder as 5 van die 69 kinder- en jeugsorgsentrums wat in die Wes-Kaap bedryf word, onafhanklike leefprogramme vir jeug bo die ouderdom van 18 jaar implementeer. Voorts is die minderheid van hierdie programme se sentrale fokus op die voorbereiding op ontheffing van staatsorg. Volgens 'n besprekingskrif wat deur Mamelani Projekte in 2013 uitgereik is, word daar nie in die Kinderwet (RSA, 2005) na onafhanklike leefprogramme verwys nie en is dit moontlik 'n rede waarom onafhanklike leefprogramme nie 'n prioriteit vir baie kinder- en jeugsorgsentrums is nie. Die besprekingskrif beklemtoon verder dat onafhanklike leefprogramme 'n verpligte diens behoort te wees wat kinder- en jeugsorgsentrums aan inwonende kinders wie voorberei om vanuit staatsorg onthef te word, moet lewer.

Na ontheffing vanuit staatsorg, word kinders dikwels gedwing om na die gemeenskappe waaruit hulle aanvanklik verwyder is terug te keer. Ondersteuning vanaf familieledes is nie altyd 'n opsie nie aangesien die aanvanklike redes vir verwydering meestal steeds van toepassing is. In sulke gevalle kan familieledes nie as 'n "veiligheidshawe" dien vir die kinders wat onvoorbereid is vir herintegrasie in die samelewing nie (Rogers, 2011). Die gebrek aan die lewering van gesinsherenigingsdienste deur kinder- en gesinsorgorganisasies kan 'n moontlike rede wees waarom familieledes nie as 'n ondersteuningsstelsel vir hierdie kinders kan dien nie. Die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling se Riglyne oor Herenigingsdienste vir Gesinne (2012) beklemtoon dat hierdie dienste gereelde beplanning, implementering, en monitering vereis om te verseker dat lede suksesvol verenig word met hul gesinne van oorsprong. Die deurlopende lewering van gesins-herenigingsdienste tydens kinders se verblyf in kinder- en jeugsorgsentrums is veral belangrik aangesien gesinslede as 'n belangrike hulpbron kan dien

vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Indien kinders na ontheffing van die Kinderwet nie na hul ouerhuise of ander familieledes kan terugkeer nie, is die aanbod van voorbereidingsprogramme deur kinder- en jeugsorgsentrums nog meer belangrik.

Beide Rogers (2011) en Stein (2006) is dit eens dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word, meer geneig is om sosiale uitsluiting in die gesig te staar. Tanur (2012) brei uit dat hierdie kinders sukkel met sosiale probleme soos haweloosheid, betrokkenheid by misdaad, lae opvoedkundige kwalifikasies, en onvoldoende ondersteuningsisteme. Ontheffing vanuit staatsorg is ook 'n finale gebeurtenis omdat kinders nie weer die geleentheid kry om terug te keer na die sorg van hul “korporatiewe ouer” indien hul oorgang na volwassenheid nie suksesvol was nie (Stein, 2006)). Van Breda (2016) is van mening dat kinders wie deur die Kinderwet 38 van 2005 beskerm word tot 18-jarige ouderdom en daarna onthef word, geneig is om swakker onafhanklike oorlewingsuitkomstes te hê as gevolg van werkloosheid, finansiële status, en hul onbevredigende opvoedkundige agtergrond.

Kinders wie staatsorg verlaat en gevolglik moet herintreë binne die samelewing is 'n navorsingsonderwerp wat baie min aandag in die Suid-Afrikaanse konteks ontvang met die gevolg dat daar 'n beperkte hoeveelheid navorsingstudies oor die spesifieke onderwerp beskikbaar is. Artikel 191(3)(e) van die Kinderwet (RSA, 2005) stipuleer dat kinder- en jeugsorgsentrums verantwoordelik is vir die implementering van “oorgangsprogramme vir kinders wie in die proses is om die fasiliteit te verlaat nadat hulle die ouderdom van 18 jaar bereik het” (ook bekend as onafhanklike leefprogramme). Die term “oorgang” word beskryf as die proses om van een fase na 'n volgende fase te beweeg. Oorgangsprogramme help kinders met die voorbereiding na die ontwikkelingsfase van volwassenheid (Mamelani Projekte, 2013). Die Mamelani Projekte (2013) se studie het op die benutting van die holistiese benadering gekonsentreer. Die studie het gevind dat kinder- en jeugsorg deel is van een geïntegreerde stelsel wat uit verskillende rolspelers bestaan, maar waar die kind sentraal staan. Die rolle van die diensverskaffers en sleutelpersone word ondersoek en die verskillende uitdagings word identifiseer.

Van Breda (2013; 2014; 2015) het agtereenvolgende studies uitgevoer by Girls and Boys Town Suid-Afrika, in samewerking met die Universiteit van Johannesburg. In al hierdie studies beklemtoon die outeur herhaaldelik die kwesbaarheid van kinders wie staatsorg verlaat tesame met die uitdagings wat hulle in die gesig staar. Van Breda se fokus was hoofsaaklik die uitvoering van longitudinale studies waarin die kinders self die deelnemers was. Die doel van hierdie studies was om die deelnemers se vordering en aanpassing te meet ten einde te evalueer of hul herintegrasie binne die samelewing suksesvol of onsuksesvol was, asook die redes hiervoor te bespreek. Van Breda (2013; 2014; 2015) beklemtoon in hierdie drie studies dat aanpassings in wetgewing-, beleid en programme vereis word om te verseker dat kinders wie uit staatsorg onthef word die nodige ondersteuning ontvang ten einde onafhanklik in samelewings te funksioneer.

Volgens Van Breda (2016) bestaan daar 'n gaping in literatuur aangaande die voorbereiding van kinders wat staatsorg moet verlaat aangesien daar tans slegs 'n beperkte hoeveelheid navorsing oor die onderwerp gedoen word deur navorsers in die veld van maatskaplike werk. Laasgenoemde is veral kommerwekkend aangesien die getal wetsbestede kinders besig is om jaarliks aansienlik te styg en hierdie kinders die risiko loop om onvoorbereid binne samelewings te herintegreer waar sosiale probleme aan die orde van die dag is. Van Breda (2016) se studies toon duidelik dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word veelvoudige probleme en uitdagings ervaar en dat hulle sonder effektiewe ondersteuning nie instaat is om eksterne bronne te identifiseer of te benut nie (Mamelani, 2013). Die fokus area van hierdie studie sal poog om die uitdagings en probleme van kinders wie vanuit staatsorg onthef word aan te spreek met die klem op “ondersteuning”, hetsy materialistiese, finansiële of emosionele ondersteuning.

1.2 PROBLEEMSTELLING

Die kwesbaarheid van Suid-Afrikaanse jeugdiges wat onthef word vanuit staatsorg en gevolglik die nuwe rol as volwassenes moet aanneem, word herhaaldelik deur outeurs soos Stein (2006), Van Breda (2015), en Tanur (2012) beklemtoon. Van Breda (2016) verwys na hierdie kinders as “een van die kwesbaarste en mees benadeelde groepe in die samelewing”. Hul kwesbaarheid word gekenmerk aan die vrees om terug te val in die siklus van armoede en omstandighede wat hulle sorgbehoewend verklaar het. Terwyl kinders in die sorg van die staat is, word hulle deur die regte soos uiteengesit in die Kinderwet 38 van 2005 (RSA, 2005), beskerm maar word weerloos gelaat sodra hulle die ouderdom van 18 jaar bereik en moet integreer in 'n samelewing met 'n beperkte hoeveelheid ondersteuningsisteme om te help met die oorgang na volwassenheid.

Die strategiese implementering van onafhanklike leefprogramme vir kinders wie staatsorg verlaat, blyk 'n noodsaaklikheid in die Suid-Afrikaanse konteks te wees. Hierdie programme sal die kinders effektief voorberei vir die uitdagings van volwassenheid en bied ook nasorg ondersteuningsdienste (Tanur, 2012). Pinkerson (2011) stel voor dat hierdie nasorgprogramme goeie beplanning en bestuur vereis. Verder beklemtoon die outeur dat hierdie prosesse alreeds in die vroeë fases van kinders se verblyf in kinder- en jeugsorgsentrums voorgestel word en is van mening dat hierdie kinders se direkte betrokkenheid by programme belangrik is.

Tanur (2012) se navorsing sentreer rondom die unieke uitdagings wat kinders wie vanuit staatsorg onthef word in die gesig staar en die outeur verwys herhaaldelik na internasionale bevindings. Van Breda (2016) het in sy studie bewys dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word kwesbaar is. Van Breda (2016) het ook tot die gevolgtrekking gekom dat die tekort aan aandag op die spesifieke studieveld in die Suid-Afrikaanse konteks veral kommerwekkend is weens die stygende getal kinders wie 'n behoefte aan sorg en beskerming het en gevolglik in alternatiewe sorg geplaas word. Met hierdie

studie poog die navorser om die aard van voorbereidingsprogramme vir kinders in kinder- en jeugsorgsentrusse wat vanuit staatsorg onthef word, te eksploreer.

1.3 NAVORSINGSVRAAG

Die navorsingsvraag waarop hierdie studie konsentreer is: Wat is die aard van voorbereidingsprogramme vir kinders in 'n kinder- en jeugsorgsentrum vir herintegrasie in die samelewing na ontheffing vanuit staatsorg?

1.4 DOEL VAN DIE NAVORSING

Die doel van die studie is om begrip te ontwikkel vir die aard van voorbereidingsprogramme wat kinders in kinder- en jeugsorgsentrusse benodig vir herintegrasie in die samelewing .

1.5 DOELSTELLINGS

Die doel van die studie sal bereik word deur middel van die volgende doelwitte:

- Om die beleid en wetgewing rakende die voorbereiding van kinders op staatsontheffing van die Kinderwet 38 van 2005 (RSA, 2005) te beskryf.
- Om die aspekte wat aangespreek moet word in voorbereidingsprogramme te bespreek vanuit die regtegebaseerde en sterkte perspektief.
- Om die aard van die voorbereiding wat kinders in kinder- en jeugsorgsentrusse ontvang en benodig om suksesvol in die samelewing te herintegreer, te ondersoek.
- Om gevolgtrekkings en aanbevelings te maak aangaande die aard van voorbereiding wat kinders in kinder- en jeugsorgsentrusse benodig om suksesvol binne die samelewing te herintegreer.

1.6 TEORETIESE VERTREK PUNTE

Beide die sterkte perspektief en regtegebaseerde perspektief sal die sentrale teoretiese raamwerke van hierdie studie wees. Die relevansie van elke teoretiese vertrekpunt tot die studie sal kortliks bespreek word:

1.6.1 Regtegebaseerde perspektief

Piron (2004) beskryf die regtegebaseerde benadering as 'n raamwerk vir die proses van maatskaplike ontwikkeling wat gebaseer is op internasionale menseregte standarde wathoofsaaklik op die bevordering en beskerming van basiese menseregte gerig is. Lombard (2008) en Patel (2012) stem ooreen dat die regtegebaseerde benadering geanker is in die beginsels van maatskaplike geregtigheid en gelykheid en beklemtoon dat landsburgers toegang tot maatskaplike dienste moet verkry.

Quinn, Davidson, Milligan, Elsley en Cantwell (2017) stel voor dat die behoeftes van jeugdiges, veral diegene wat vanuit staatsorg onthef word, binne die raamwerk van 'n menseregte paradigma ontleed moet word. Die benutting van die menseregte paradigma vir kinders wat in die proses is om staatsorg te verlaat, is voordelig aangesien dit duidelikheid gee rondom die staat se rol in beleids- en sisteemveranderinge, asook wie verantwoordelikheid moet neem vir die bevrediging van hierdie kinders se spesifieke behoeftes, selfs in die lig van beperkte hulpbronne.

Aangesien die regtegebaseerde perspektief ooreenstem met basiese menseregte, kan argumenteer word dat die fisiese en emosionele voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word as 'n "menslike reg" gesien moet word. Die Handves van Menseregte (RSA, 1996) verwys in artikel 28 na ekonomiese en sosiale regte soos behuising, voedsel, maatskaplike sekuriteit, en opvoeding waarop kinders geregtig is.

1.6.2 Sterkte perspektief

Die benutting van hierdie perspektief binne die maatskaplike werk praktyk is oorspronklik ontwikkel deur Saleebey (1996) met bydraes van ander akademië soos Weick, Rapp, Sullivan, Kisthardt, Cowger, en Rappaport (Johnson & Yanca, 2010). Die onderliggende beginsel van die sterkte perspektief is die ontleding van die kliëntsisteem se kapasiteite, talente, bevoegdhede, moontlikhede, visie, waardes en hoop. In plaas van die kliëntsisteem as 'n "geval" met komplekse probleme te beskou, vereis die benutting van die sterkte perspektief om die kliënte te definieër as uniek met persoonlikheidstrekke en talente wat bydrae tot hulle sterktes (Saleeby, 1996). Indien daar nie voorsiening gemaak word vir die voorbereiding van elke kind wie vanuit staatsorg onthef word nie, loop die kinders die risiko om weerloos, sonder enige vaardighede en kennis, die samelewing toe te tree. Tanur (2012) het bevind dat kinders wie staatsorg verlaat, die sentrale fokuspunt van soortgelyke programme moet wees. Saleeby (1996) beklemtoon dat elke kind as 'n unieke individu met verskillende behoeftes en bevoegdhede beskou moet word. Dus sal elke begunstigde se intervensie- of ontwikkelingsplan uniek wees ten einde spesifieke probleme, behoeftes, en uitdagings aan te spreek. Die verantwoordelikheid om individuele ontwikkelingsplanne vir elke kind wie vanuit staatsorg onthef word op te stel, berus op interne maatskaplike werkers by kinder- en jeugsorgsentrums aangesien hulle op 'n gereelde basis terapeutiese dienste aan hierdie kinders lewer. Dit is belangrik die sterkte perspektief in ag geneem word wanneer die kinders se individuele ontwikkelingsplanne ontwikkel word.

1.7 KONSEPTE EN DEFINISIES

Die volgende konsepte is belangrik om die voornemende navorsingsstudie te konseptualiseer en word vervolgens bespreek:

- **Voorbereiding**

Die Etimologiese Woordeboek (2014) beskryf voorbereiding as 'n bestuursbeginsel waar mense gereed maak vir 'n finale produk of vir 'n suksesvolle ervaring. Harnack en Story (1998) brei verder uit deur te noem dat die konsep “voorbereiding” in noue verwantskap staan met die konsep van “beplanning”. Die akademiese siening van beplanning word met 'n langdurige, oop proses met 'n kronologiese tydlyn geassosieer, terwyl voorbereiding meer verband hou met die neem van onmiddellike stappe ten einde 'n sekere doelwit te bereik.

- **Herintegrasië**

Crossen-Tower (1998) beskryf herintegrasië as die terugkering na eensvormigheid. In die konteks van hierdie studie beteken herintegrasië dat kinders in kinder- en jeugsorgsentrums eerder terugkeer na hul familie van oorsprong of op hul eie gaan woon. Die kind word dus volkome binne die samelewing ingesluit (Muguwe, Taruvinga, Manyumwa & Shoko, 2011).

- **Kind**

Suid-Afrikaanse welsynsbeleidsdokumente soos die Kinderwet 38 van 2005 en die Witskrif vir Maatskapike Welsyn van 1997 stem ooreen met die Verenigde Nasies se Konvensie vir die Regte van die kind (1989) se beskrywing van 'n kind wat soos volg lei: “enige mens onder die ouderdom van 18 jaar”. Louw en Louw (2014) sluit hierby aan deur te noem dat die konsep van “kind” juridies gebruik word vir kinders van alle ouderdomme vanaf babajare tot die adolessensie ontwikkelingsfase (18 jaar).

- **Kinder- en jeugsorgsentrums**

Artikel 191 van die Kinderwet (RSA, 2005) beskryf 'n kinder- en jeugsorgsentrum as 'n fasiliteit wat residensiële versorging aan meer as ses kinders buite die kind se familie-omgewing bied en wat volgens 'n versorgingsprogram soos uiteengesit in die Norme en Standaarde ingevolge Artikel 194 van die Kinderwet (RSA, 2005) bestuur word. Kinder- en jeugsorgsentrums vorm deel van alternatiewe sorg ingevolge artikel 167(1)(b) van die Kinderwet (RSA, 2005).

- **Staatsorg**

Artikel 2 van die Verenigde Nasies se Konvensie vir die Regte van die kind (VNKRK) (1989) beklemtoon staatspartye se rol in die beskerming en bevordering van kinderregte. Die Kinderwet (RSA, 2005) beskryf “sorg” met betrekking tot 'n kind as die voorsiening van 'n geskikte woonplek,

lewensomstandighede wat voordelig is vir die kind se gesondheid, welstand en ontwikkeling, en die nodige finansiële ondersteuning. Die beste belang van die kind is 'n oorheersende beginsel. 'n Kind onder staatsorg, hetsy pleegsorg of residensiële versorging, binne die Suid-Afrikaanse konteks word dikwels na verwys as 'n “wetsbestede kind” aangesien die staat volle verantwoordelikheid neem vir die beskerming van kinderregte ingevolge Artikel 28 van die Handves van Menseregte (RSA, 1996).

- **Onthef**

Ingevolge artikel 176 van die Kinderwet (RSA, 2005) mag 'n kind slegs in alternatiewe sorg bly tot op die ouderdom van 18 jaar of tot aan die einde van daardie spesifieke jaar waarin die kind 18 jaar word. Die ontheffing vanuit alternatiewe sorg ingevolge artikel 175 van die Kinderwet (RSA, 2005) sal onder die volgende omstandighede plaasvind, naamlik wanneer dit in die beste belang van die kind is, of om die kind met familie van oorsprong te herenig. Die ontheffingsbevel vrywaar die alternatiewe versorger, hetsy pleegouer of kinder- en jeugsorgsentrum, van verdere verantwoordelikhede wat met die kind verband hou.

1.8 TYDSKEDULE

Die studie is uitgevoer tussen 5 Februarie 2018 en 2 September 2019. Die finale navorsingsvoorstel is teen einde Januarie 2018 gefinaliseer. Beide Hoofstukke twee en drie is teen einde Junie 2019 voltooi. Die datainsameling is teen 4 Julie 2019 afgehandel en die empiriese studie is op 31 Julie 2019 voltooi. Na afloop hiervan is die gevolgtrekkings en aanbevelings soos in Hoofstuk 5 vervat, ook voltooi. Die finale tesis is op 02 September 2019 ingehandig.

1.9 NAVORSINGMETODE

Die navorsingsmetode wat vir die uitvoering van hierdie studie benut is, sal vervolgens in breë trekke bespreek word:

1.9.1 Navorsingsbenadering

Die benutting van die kwalitatiewe navorsingsbenadering staan sentral in die uitvoering van hierdie studie. Volgens De Vos, Strydom, Fouché en Delport (2011) word die kwalitatiewe navorsingsbenadering gebruik om vrae van 'n komplekse aard oor sekere verskynsels, probleme, of kwessies te verkry en beklemtoon die belangrikheid om die vrae vanuit die deelnemers se oogpunt te beskryf en te verstaan. Die ongestruktureerde aard van hierdie benadering is toepaslik aangesien dit buigsaamheid in alle areas van die studie toelaat en aangesien dit die navorser geleentheid bied om die verskynsel, probleem, of kwessie in meer diepte te eksploreer. Dus fokus die kwalitatiewe benadering op die eksplorering en identifisering van 'n navorsingsprobleem en minder op die voorspelling van menslike gedrag (De Vos et al., 2011). Hierdie navorsingsbenadering is juis toepaslik vir die uitvoering van hierdie studie aangesien kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word,

tans nie baie aandag onder maatskaplike praktisyns en navorsers geniet nie. Hierdie benadering bied die navorser die geleentheid om verskillende dokumente te ondersoek en onderhoude met deelnemers te voer om 'n beter begrip van die navorsingsonderwerp te verkry (Bless, Higson-Smith & Sithole, 2013).

Die primêre doel van hierdie studie was om ondersoek in te stel oor hoe kinders wie vanuit staatsorg onthef word, voorberei word vir herintregrasie binne die samelewing deur die diensverskaffers wat dienste op 'n daaglikse basis aan hierdie kinders in die sentrums lewer. Die narratiewe van die deelnemers oor die aard van die voorbereiding is verkry deur die uitvoering van semi-gestruktureerde onderhoude. De Vos et al. (2011) is van mening dat navorsers semi-gestruktureerde onderhoude gebruik om 'n meer beskrywende beeld van die deelnemers se siening van navorsingsonderwerp te verkry. Bernard (1988) in Cohen en Crabtree (2006) is van mening dat semi-gestruktureerde onderhoude die navorsers in staat stel om 'n breë begrip van die onderwerp te verkry. Tydens semi-gestruktureerde onderhoude het die deelnemers die vryheid om hul gevoelens aangaande die onderwerp in hul eie terme uit te druk. Die benutting van beide 'n deduktiewe en induktiewe benadering was toepaslik tot die uitvoering van hierdie studie. Die deduktiewe benadering word deur De Vos et al. (2011) beskryf as die beweging van die algemeen na die spesifiek waar daar eers op die logiese en teoretiese aspekte van die studie gefokus word terwyl die induktiewe benadering volgens Babbie (2007), met die uitvoering van konkrete observasies eerder as 'n beskrywing van teoretiese aspekte begin. Hierdie studie het beweeg tussen die gebruik van die deduktiewe en induktiewe benadering. Die navorser het eers teoretiese begrip van die onderwerp verkry deur twee hoofstukke van literatuurstudie te voltooi waarna die empiriese wêreld deur die sienswyse van die deelnemers verken is. Die bevindings van die empiriese studie is met die inligting vanuit die literatuurstudie vergelyk maar, indien nodig, kan die navorser ook nuwe inligting by die empiriese studie byvoeg ten einde omvattende gevolgtrekkings en aanbevelings te maak.

1.9.2 Navorsingsontwerp

Vir die effektiewe uitvoering van 'n kwalitatiewe navorsingsbenadering, is beide die verkennende en beskrywende navorsingsontwerpe benut. Verkennende navorsing word gebruik wanneer daar 'n beperkte hoeveelheid kennis of inligting in die spesifieke veld van studie bestaan en die primêre doel van die navorsing is om 'n probleem te formuleer en om 'n breë begrip daarvan te verkry ten einde die geïdentifiseerde probleem aan te spreek (Bless et al., 2013; De Vos et al., 2011). 'n Breë begrip van die studie sal verkry word deur antwoorde op “wat” vrae te verkry. Vervolgens is 'n voorbeeld van 'n sogenaamde “wat” vraag wat in die studie beantwoord sal word die volgende: Wat is die aard van voorbereiding vir kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wat moet integreer in die samelewing na ontheffing vanuit staatsorg?

'n Beeld van die spesifieke besonderhede ten opsigte van die aard, omvang, en intensiteit van die geïdentifiseerde navorsingsprobleem word met die benutting van beskrywende navorsing verkry (De

Vos et al., 2011). Die navorsingstudie se sogenoemde “hoe” en “hoekom” vrae word met hierdie tipe navorsing beantwoord. Bless et al. (2013) sluit hierby aan deur te bevestig dat hierdie vrae slegs beantwoord kan word indien die navorser menings van deelnemers verkry ten opsigte van die spesifieke probleem op ’n bepaalde tydperk. Die besluit om die beskrywende navorsing in hierdie studie te benut het duidelik geword tydens die uitvoering van die empiriese studie (Hoofstuk 4) waar die deelnemers die geleentheid gekry het om ’n duideliker beeld aangaande die geïdentifiseerde navorsingsprobleem te skets deur middel van hul narratiewe tydens die semi-gestruktureerde onderhoude. Die navorser verwag dat die deelnemers ’n aansienlike breë beskrywing van die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums op herintegrasie na ontheffing vanuit staatsorg, kan verskaf. Tydens die empiriese studie sal veral klem gelê op deelnemers se sienings oor die spesifikasies aangaande wat hierdie voorbereiding behels.

1.9.3 Steekproef

Vir die doeleindes van hierdie studie, is dit van belang om onderskeid tussen populasie en steekproef te tref. Webster (1985) beskryf ’n steekproef as ’n beperkte deel van ’n statistiese populasie wat se elemente bestudeer word om inligting van die geheel te verkry. De Vos et al. (2011) en Bless et al. (2012) ondersteun Webster (1985) se siening van ’n steekproef en voeg by dat ’n steekproef beskou word as ’n onderafdeling van ’n populasie wat in werklikheid bestudeer word en wat se kenmerke na die hele populasie veralgemeen word. Slegs die elemente van ’n populasie wat vir die navorser belangrik is, word dus benut.

In die uitvoering van hierdie studie, is doelbewuste steekproefneming toegepas. Daar is ook na hierdie tegniek as die beoordeelde steekproefneming verwys aangesien dit op die oordeel van die navorser gebaseer is. Dit behels dat die navorser kyk na spesifieke elemente en karaktereenskappe van die populasie wat voordelig is vir die doel van die navorsing (De Vos et al., 2011). Nadat die navorser al hierdie faktore van die populasie in ag geneem het, word ’n steekproef geselekteer wat die hele populasie voorstel.

Die navorser het met die bestuur van vier kinder- en jeugsorgsentrums wat in die Wes-Kaap geleë is, kontak gemaak. Die navorser het besluit om hierdie kantore vir voornemende deelnemers te nader aangesien die dorpe geleë is in die omgewing waar die navorser woonagtig is. Die navorser het gevolglik makliker toegang tot kantore gehad en het die sentrale ligging ook reiskostes beperk.

Die steekproef van hierdie studie het bestaan uit deelnemers wat verskillende rolle in die kinder- en jeugsorgsentrums bekleë. Die rede waarom ’n doelbewuste steekproefneming voordelig vir benutting is, word vervolgens verduidelik.

Personeel van die kinder- en jeugsorgsentrums wat maatskaplike werkers, maatskaplike hulpwerkers, programkoördineerders, en kinder- en jeugsorgwerkers insluit, is by die ondersoek betrek. Hierdie

personeel is verantwoordelik vir die aanbieding en uitvoering van die ontspannings-, ontwikkelings- en terapeutiese programme aan die inwonende kinders. Tydens hierdie onderhoude het die navorser ook vasgestel wie verantwoordelik is vir die implementering van voorbereidingsprogramme asook watter suksesse en uitdagings dit vir die geïdentifiseerde kinders inhou.

Die onderskeie rolle van die personeel is onder andere:

- Die maatskaplike werker wat verantwoordelik vir die terapeutiese dienslewering aan die kinders asook die opstel van elke kind se individuele ontwikkelingsplan.
- Die maatskaplike hulpwerkers wat die maatskaplike werkers ondersteun en gewoonlik met die bereiking van doelstellings van elke kind se individuele ontwikkelingsplan help.
- Kinder- en jeugsorgswerkers wat leiding en ondersteuning bied en dikwels die rol van 'n versorger vervul binne die onmiddellike omgewing van die inwonende kinders, naamlik die sentrum, wat as 'n huishoudelike eenheid bestuur word.
- Die programbestuurder wat verantwoordelik is vir die supervisie en indiensopleiding van die maatskaplike werkers, maatskaplike hulpwerkers en kinder- en jeugsorgwerkers.

Die steekproef het bestaan uit 'n totaal van 19 deelnemers; maatskaplike werkers, maatskaplike hulpwerker, 10 kinder- en jeugsorgwerkers, en een programbestuurder. Onderhoude is gevoer tot dataversadiging bereik is.

Bogenoemde deelnemers was voordelig vir die uitvoering van die studie aangesien hulle oor genoegsame kennis aangaande die aard van die voorbereidingsprogram in die sentrum beskik het. Hulle het ook kennis oor watter voorbereiding kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word benodig om suksesvol binne die samelewing te herintegreer. Hierdie deelnemers het aan die vereistes van die kriteria soos uiteengesit voldoen:

- Maatskaplike dienspraktisyns in diens van kinder- en jeugsorgsentrums.
- Maatskaplike dienspraktisyns wat vir meer as ses maande by die betrokke kinder- en jeugsorgsentrum werksaam is.
- Maatskaplike dienspraktisyns wat tans of in die verlede spesifiek dienste aan kinders in kinder- en jeugsorgsentrums lewer of gelewer het.

Die navorser het telefonies met vier kinder- en jeugsorgsentrums in verbinding getree en kontak gemaak met die bestuurders van die kinder- en jeugsorgsentrums. Die navorser het die doel van die navorsing en die tipe deelnemers wat benodig was breedvoerig in 'n skrywe uiteengesit en dit per e-pos aan die bestuur van die vier verskillende kinder- en jeugsorgsentrums gestuur. Al vier kinder- en jeugsorgsentrums het skriftelik toestemming gegee dat die navorsing by hulle uitgevoer kon word. Die

datums vir die onderhoude met die deelnemers wat aan die spesifieke kriteria voldoen, is telefonies en per e-pos geskeduleer en bevestig.

1.9.4 Instrument vir data-insameling

Die data van hierdie studie is hoofsaaklik deur middel van 'n semi-gestruktureerde onderhoudskedule ingesamel. Bless et al. (2013) beskryf 'n onderhoud as direkte persoonlike kontak met die deelnemers wie gevra word om sekere vrae te beantwoord wat verband hou met die navorsingsprobleem. Die benutting van 'n semi-gestruktureerde onderhoudskedule is toepaslik tot hierdie studie aangesien die navorser 'n beskrywende beeld van die deelnemers se oortuigings en persepsies aangaande die navorsingsprobleem benodig. Hierdie metode bied ook meer buigsaamheid aangesien die temas van die empiriese studie vooraf bepaal word. Onderhoude is deur 'n semi-gestruktureerde onderhoudskedule wat hierdie temas bevat gelei, maar deelnemers het steeds die rigting van die onderhoude bepaal (De Vos et al., 2011). Hierdie onderhoudskedule (Bylae A en B) het hoofsaaklik oop vrae bevat. Bless et al. (2013) beveel die benutting van oop vrae in kwalitatiewe navorsing aan want dit bied die deelnemers die geleentheid om die antwoorde op 'n beskrywende manier weer te gee. Die gebruik van oop vrae is toepaslik om sogenoemde “wat” en “hoekom” vrae te beantwoord.

Die navorser het die onderhoude begin deur die inwilligheid om deelname (Bylae C en D) met die deelnemers te bespreek en dit duidelik gemaak dat hul deelname aan die studie vrywilliglik is asook dat hulle enige tyd hul deelname kan termineer indien hulle nie meer gemaklik voel nie. Die navorser het deelnemers probeer gerus stel deur te noem dat die doel van die onderhoud nie is om hul kennis te toets nie maar as 'n vrywillige geselskap aangaande hul dienslewering in die praktyk benader moet word. Die navorser het die semi-gestruktureerde onderhoudskedule benut om data te bekom. Tydens die onderhoude, het die navorser ook van ondersoekende vrae soos “hoekom”, “wat” en “wanneer” gebruik gemaak ten einde beter begrip van die vraag te verkry. Soos die deelnemers die vrae beantwoord het, het duidelike temas, subtemas en kategorieë na vore gekom. Die navorser het aan die einde van elke onderhoud gevra of deelnemers nog enige kommentaar wou byvoeg of iets wou verander. Die empiriese studie is volgens hierdie temas en sub-temas saamgestel. Die inligting is vergelyk met bestaande inligting soos vervat in die twee literatuur hoofstukke om effektiewe gevolgtrekkings en aanbevelings te maak (De Vos et al., 2011).

1.9.5 Loodsstudie

De Vos et al. (2011) is van mening dat 'n loodsstudie uitgevoer moet word in beide kwalitatiewe en kwantitatiewe navorsingstudies. In kwalitatiewe navorsing is die uitvoering van 'n loodsstudie meer informeel en bestaan dit uit 'n paar deelnemers wat aan die spesifieke kriteria voldoen soos die res van die deelnemers wat aan die hoofstudie deelneem. Die primêre doel van die loodsstudie is om die navorser toe te laat om te fokus op spesifieke areas wat voorheen onduidelik was en om sekere vrae te

toets ten einde te bepaal of die relevante data van die deelnemers verkry kan word. Deur die aard van die vrae te toets, kan die navorser veranderinge aanbring voor die hoofstudie uitgevoer word.

Die loodsstudie is uitgevoer met een deelnemer wat aan die kriteria vir insluiting van die studie voldoen het voor die insameling van data vir die empiriese studie begin het. Hierdie deelnemer het meer as 20 jaar ondervinding gehad wat die voordeel ingehou het dat die deelnemer die navorser sou kon inlig indien die onderhoudskedule aanpassing nodig gehad het.. Die deelnemer het begrip getoon vir die vrae in die onderhoudskedule en dit was nie nodig om veel veranderinge aan die onderhoudskedule aan te bring nie. Daarom was nie nodig geag om verder die vraelys te toets nie. Na afloop van die loodsstudie het die navorser die nodige aanpassings aan die semi-gestruktureerde onderhoudskedule gemaak. Die data wat tydens die loodsstudie ingesamel is, het ook deel gevorm van die data wat geanaliseer is.

1.9.6 Data-ontleding

Gibbs (2007) in De Vos et al. (2011) sien data-analise in kwalitatiewe navorsing as 'n transformasie. Die proses begin by die versameling van kwalitatiewe data en word daarna deur verskillende prosedures analiseer. Die resultaat hiervan is duidelike, insiggewende, betroubare, en die oorspronklike analise van data. De Vos et al. (2011) sluit hierby aan deur die data-analiseringsproses te beskryf as streng, gedissiplineerd, sistematies en gedokumenteerd te beskryf deur middel van spesifieke metodes.

Voorafgaande analisering van die data verkry tydens die semi-gestruktureerde onderhoude sluit in die herhaalde lees van onderhoude en veldnotas vir belangrike inligting ten einde temas te identifiseer. Deur middel van onderhoude met deelnemers ontwikkel die navorser tematiese kodering. Laasgenoemde staan sentraal in kwalitatiewe navorsing want dit is hoogtepunte verkry uit onderhoude saam deelnemers en inligting vanuit die literatuurstudie wat gekombineer is. Temas word hieruit gevorm en dit rig die empiriese studie (De Vos et al., 2011). Tabelle en figure, wat data visueel en skematies uitbeeld, is gebruik om 'n profiel van die deelnemers te gee ten einde die konteks van die studie te verduidelik.

Die navorser het tematiese ontleding uitgevoer deur Cresswell (2009) se ses stappe te volg, naamlik:

- die versameling van rou data wat die transkripsies en veldnotas insluit,
- organisering en voorbereiding van data vir analise,
- die lees van alle data wat versamel is,
- die kodering van data deur middel van temas en beskrywings,
- organisering van verwante temas en beskrywings wat gereeld voorkom

1.9.7 Dataversadiging

Dataversadiging is 'n element van data-analise waarteen die navorser moet waak. De Vos et al. (2011) beskryf dataversadiging, ook na verwys as data oortolligheid, as die punt in die studie waar die navorser dieselfde inligting herhaaldelik van verskillende deelnemers ontvang en geen nuwe inligting inwin nie. Die navorser het aangedui wanneer dataversadiging in die studie bereik is. Dataversadiging is alreeds by onderhoud 14 bereik aangesien data en terugvoering deur deelnemers herhaal was. Dieselfde data soos byvoorbeeld die toepassing van aspekte van voorbereidingsprogramme en die uitdagings is herhaaldelik deur deelnemers bevestig.

1.9.8 Metode van data-bevestiging

Lincoln en Guba (1999), baanbrekers in die veld van data-bevestiging, beklemtoon dat navorsing sy waarde en benutting verloor indien die kriteria van geldigheid, oordraagbaarheid, en betroubaarheid nie bewys kan word nie. Betroubaarheid is veral belangrik aangesien dit bydra tot die objektiewe respons op navorsingsvrae wat vooraf geïdentifiseer is (De Vos et al., 2011). Die assesseringskriteria om die kwaliteit van die kwalitatiewe navorsing te verseker, word vervolgens bespreek:

Geloofwaardigheid: Die doel van geloofwaardigheid is hoofsaaklik om te demonstreer dat die navorsing op so wyse gedoen is, dat dit wat die deelnemers gesê het en die resultate van die navorser, ooreenstem. Die navorser het gebruik gemaak van 'n onafhanklike kodeerder (BYLAE F) wat tans met nagraadse studies in maatskaplike werk besig is en wat ook 'n geregistreerde maatskaplike werker by die Suid-Afrikaanse Raad vir Professions in die Maatskaplike Diens (SACSSP) is. Hierdie onafhanklike kodeerder het deur die navorser se semi-gestruktureerde onderhoudskedules se transkripsies en empiriese studie geles om die temas, sub-temas en narratiewe wat gevind is, te bevestig (BYLAE E). Verbatim transkripsies is uitgevoer om sodoende ook die geloofwaardigheid te verhoog.

Oordraagbaarheid: Die navorser bevestig of die bevindings van die navorsing van een situasie of konteks na 'n ander oorgedra kan word. Volgens De Vos et al. (2011) kan oordraagbaarheid in kwalitatiewe navorsing as problematies beskou word aangesien dit vereis dat kwalitatiewe bevindings tot ander populasies veralgemeen moet word. Hierdie uitdagings kan aangespreek word as die navorser terugverwys na die oorspronklike teoretiese raamwerk om te wys hoe data-insameling en -analise gelei word deur sekere konsepte en modelle. Om oordraagbaarheid van die studie te versterk, het die navorser 19 deelnemers van vier verskillende kinder- en jeugsorgsentrums genader. Verskillende kinder- en jeugsorgsentrums is betrek aangesien die multidissiplinêre span opset van elke kinder- en jeugsorgsentrum verskil. Alhoewel kwalitatiewe studies gewoonlik nie veralgemeen kan word nie, is dit moontlik dat oordraagbaarheid in hierdie studie bereik is vanweë die feit dat dataversadiging alreeds vroeg in die studie bereik is. Die terugvoering van die deelnemers van die studie het baie ooreenkomste getoon en sodoende het die temas en subtemas ook baie duidelik na vore gekom.

Betroubaarheid word gebruik om te verseker dat die navorsingsproses op 'n logiese wyse verloop asook goed gedokumenteer word (De Vos et al., 2011). Die insameling van data het logies verloop en alle voorgeskrywe stappe is noukeurig gevolg. Die betroubaarheid van data is bevestig deur 'n reeks literatuur, soos wetenskaplike joernaalartikels, boeke en ander publikasies, te benut wat verband hou met die doel van die navorsingstudie en word hoofsaaklik vervat in die twee literatuurhoofstukke wat saamgestel is.

Bevestiging: Lincoln en Guba (1999) in De Vos et al. (2011) beklemtoon die belangrikheid dat die bevindinge van die studie deur ander bevestig moet word. Bevestiging van data is in 'n nuwe verwantskap met objektiwiteit en dit kan uitgevoer word deur 'n oudit van die studie te doen. Die navorser het 'n oudit na afloop van die studie voltooi om te verseker dat al die versamelde data op 'n korrekte wyse weergegee is, dat aan voorgeskrywe vereistes voldoen is, en dat 'n literatuurkontrole tussen die twee literatuurhoofstukke en die empiriese studie uitgevoer is. Terwyl die navorser die data ontleed het, is daar deurgaans terug na die twee literatuurhoofstukke verwys om te kyk waar die literatuur voorkom om so literatuurkontrole te verkry. Die bevindinge van die studie spesifiek oor byvoorbeeld uitdagings wat deur kinders wie vanuit staatsorg ervaar word, word bevestig in ander Suid-Afrikaanse studies van outeurs soos Van Breda (2013; 2014; 2016) en Tanur (2012).

1.9.9 Reflektering van die navorser oor selfbewussyn, invloed op die deelnemers, en die navorsingsproses

Die navorser het ondervinding as geregistreerde maatskaplike werker in 'n kinder- en jeugsorgsentrum. Hierdie ondervinding het tot die bewuswording van die navorsingsprobleem bygedra. Op grond van dié ondervinding deel die navorser ooreenkomste met sommige van die deelnemers. Die navorser het tydens die studie haar eie gevoelens ten opsigte van die studie ondersoek en haar onafhanklik en apart gehou ten einde partydigheid te voorkom en objektiwiteit te weerspieël. Die navorser het alle gevoelens ten opsigte van die studie met die studieleier bespreek.

1.10 ETIESE KLARING

Die term “etiek” word op verskeie wyses deur verskillende outeurs interpreteer. Bless et al. (2013) is van mening dat etiek in 'n nuwe verwantskap staan met morele beginsels en dat etiek bepaal of sekere gedrag onderliggend is aan 'n stel voorgeskrywe beginsels. Navorsingsetiek plaas groot klem op die menslike en sensitiewe behandeling van deelnemers aan die studie wie moontlik verskeie risiko's ten opsigte van die studie verduur. De Vos et al. (2011) brei hierop uit en voer aan dat etiek 'n stel morele beginsels is wat deur 'n individu of groep voorgestel word en die reëls en verwagtinge beskryf van onderwerpe, werkgewers, en ander belanghebbendes wie wetenskaplike navorsing wil uitvoer. Verder dien etiese riglyne ook as riglyne wat die navorser benut om sy of haar eie gedrag en optrede tydens navorsing te evalueer. Die navorser is 'n geregistreerde maatskaplike werker by die Suid-Afrikaanse

Raad vir Maatskaplike Diensberoep (SACSSP registrasie nommer: 10-43302) en onderwerp haarself tot die professionele kode van die maatskaplike werk beroep.

Die volgende terme hou verband met etiese klaring:

DESC vereistes: Etiese klaring vir die voorgestelde navorsingstudie is by die Departement van Etiese Keuringskomitee (DESC) verkry nadat bevestig is dat die navorsingsvoorstel aan die voorgeskrewe vereistes voldoen het. Etiese klaring vanaf die Navorsingetiëkkomitee vir Geesteswetenskap (BYLAE G) is op 17 Junie 2019 ontvang (projek nommer: 9162). Data-insameling het plaasgevind tussen 27 Junie 2019 tot 04 Julie 2019.

Ingeligte toestemming: Grinnel en Unrau (2008) in De Vos et al. (2011) behou die siening dat mense wie aan 'n navorsingstudie deelneem die reg het om vooraf alle besonderhede van die studie te weet ten einde kennis te hê oor waaraan hulle hulself blootstel. Die navorser het die volgende besonderhede van die studie vooraf aan die deelnemers bekend gemaak om hulle ingeligte toestemming te kon kry: die doel van die voorgestelde navorsingstudie; verwagte duur van die deelnemers se betrokkenheid; die prosedures wat deur die verloop van die studie gevolg sou word; en die voor- en nadele van die studie. Die aard van hierdie studie was lae risiko en dus is sal die deelnemers aan geen gevare of ongemaklikhede blootgestel nie. Die ingeligte toestemmingsvorm is word in beide Afrikaans en Engels vervat in Bylae C en D.

Anonimiteit: Hierdie beginsel hou verband met konfidensialiteit. 'n Deelnemer se data wat tydens die studie gegee word, moet nie direk met sy/haar naam assosieer word nie. Anonimiteit was deurgaans in die studie toegepas, vanaf die eerste kennismaking met deelnemers tot met publikasie van die studie (Bless et al., 2013). Die navorser het tydens data-ontleding anonimiteit verseker deur 'n numeringstelsel vir die identifisering van die deelnemers te gebruik, bv. D1.

Vertroulikheid: Elke mens het die reg tot privaatheid en dit is hul eie keuse om te besluit wanneer, hoe, aan wie, en tot watter mate hulle hul oortuigings, gedrag, en houdings wil openbaar. In die konteks van wetenskaplike navorsing, is navorsers verplig om die identiteit van deelnemers asook hulle besonderhede privaat te behou (De Vos et al., 2011) Die vertroulikheid ten opsigte van die deelnemers is in die toestemmingsvorm vervat. Hierdie ingeligte toestemmingsvorm dien as 'n ooreenkoms tussen die navorser en deelnemers wat die toegang tot die navorsing beperk. Die inligting van die deelnemers is elektronies gestoor. Die skootrekenaar was veilig in 'n kabinet met 'n slot toegesluit vir sekuriteitsdoeleindes. Hierdie skootrekenaar is ook beskerm deur 'n wagwoord waartoe slegs die navorser toegang gehad het.

1.11 BEPERKINGE VAN STUDIE

Die beperkinge van die studie is dat die onderhoude slegs met betrokkenes by vier kinder- en jeugsorgsentrumme in die Wes-Kaap uitgevoer is. Hierdie beperking maak dit dus nie moontlik om die bevindinge van hierdie studie in die algemeen in Suid-Afrikaanse konteks toe te pas nie. Verdere studies wat op kinder- en jeugsorgsentrumme fokus word aangemoedig om die konteks van data-insameling te verbreed ten einde die oordraagbaarheid te bevorder.

1.12 AANBIEDING

Die aanbieding van die navorsingstudie is as volg:

Hoofstuk een dien as 'n inleiding van die studie en gee 'n oorsig oor die navorsingsprobleem asook die navorsingsmetodologie. Die literatuurstudie is in twee hoofstukke vervat. Hoofstuk twee handel oor die beleid en wetgewing rakende die voorbereiding van kinders op ontheffing en die multidissiplinêre spanbenadering tot dienslewering in kinder- en jeugsorgsentrumme. Hoofstuk drie bied 'n oorsig oor die perspektiewe van toepassing op dienslewering aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word, die aard van voorbereidingsprogramme, en die uitdagings van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, asook rolspelers wie voorbereidingsprogramme moet implementeer. Hoofstuk vier is die empiriese studie aangaande bevindings van maatskaplike diensverskaffers se sienings oor die aard van voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Hoofstuk vyf dien as die afsluiting waar die navorser aanbevelings en gevolgtrekkings van die studie se bevindinge maak.

HOOFSTUK 2

INTERNASIONALE, STREEKS- EN NASIONALE BELEID EN WETGEWING AANGAANDE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP ONTHEFFING VANUIT STAATSORG

2.1 INLEIDING

Nadat Suid-Afrika in 1994 as 'n demokratiese land verklaar is, het die regering besluit om meer aandag te skenk aan die beveiliging van die regte en welsyn van kinders deur die ontwikkeling van 'n reeks beleid- en wetgewingsdokumente. Malatji en Dube (2017) is egter van mening dat, ten spyte van hierdie vordering in die pogings om kinderregte 'n prioriteit te maak, 'n beduidende getal kinders steeds op 'n daaglikse basis aan omstandighede blootgestel word wat hul algehele welstand en ontwikkeling in gedrang bring.

Volgens die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling (2008) leef sowat 14.1% van Suid-Afrikaanse kinders in arm huishoudings. Hierdie kroniese armoede maak kinders kwesbaar vir 'n reeks ander sosiale probleme soos MIV/Vigs en verskillende tipes mishandeling wat daartoe kan lei dat kinders moontlik as gevolg van statutêre intervensie deur aangewese maatskaplike werkers, vanuit hulle gesinne verwyder moet word.

Statistiek Suid-Afrika het in 2011 verklaar dat die Suid-Afrikaanse bevolking uit ongeveer 18.6 miljoen kinders bestaan waarvan meer as 100 000 kinders alreeds in verskillende residensiële fasiliteite regoor die land opgeneem is. Die behouding van die kind in die familie van oorsprong of geskikte pleegsorgplasing is dus nie altyd moontlik nie. (Smith, Fulcher & Doran: 2013)

Volgens Schmid (2006) in Malatji en Dube (2017) is kinder- en jeugsorgsentrums juis ontwikkel om 'n reeks maatskaplike probleme wat kinders in die gesig staar, aan te spreek aangesien die gesinstruktuur afgebreek word. Schmid bevestig dat in ontwikkelende lande soos Suid-Afrika waar die maatskaplike probleme waaraan kinders blootgestel word daaglik styg kinder- en jeugsorgsentrums 'n insiggewende rol in die welsynsisteem speel, omdat kinders wat opgeneem word in hierdie sentrums, versorging en beskerming in 'n gesinsomgewing waar hul basiese behoeftes bevredig word, ontvang.

Hierdie kinder- en jeugsorgsentrums word beheer en lewer dienste ingevolge verskeie Suid-Afrikaanse maatskaplike welsynsbeleid- en wetgewingsdokumente wat veral ontwikkel is om kinderregte te beskerm en te bevorder. Gil (1992) beskryf maatskaplike welsynsbeleid as rigtinggewende beginsels wat bepaal hoe mense moet lewe en word deur basiese menslike behoeftes gemotiveer. Kirst-Ashman (2007) brei hierop uit deur te beklemtoon dat maatskaplike welsynsbeleid wette en regulasies is wat

bepaal watter tipe programme bestaan, die kliëntsisteem wat daarby sal baat, asook wie vir die gegewe programme kwalifiseer.

Met hoofstuk twee sal die eerste doelwit van die studie bereik word. Die internasionale, streeks- en nasionale beleids- en wetgewingsdokumente waarvolgens kinder- en jeugsorgsentrumse diensle lewer sal bespreek word asook die verskillende rolle van die multidissiplinêre spanlede binne kinder- en jeugsorgsentrumse.

2.2 DIE ONTWIKKELING VAN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS IN SUID-AFRIKA

Die redes vir die ontstaan van kinder- en jeugsorgsentrumse lê diep gewortel in die Apartheidsera van Suid-Afrika. Die stigting van kinder- en jeugsorgsentrumse, vroeër bekend as kinderhuise, is aangehits deur die proses van verstedeliking en industrialisasie wat hoofsaaklik die gevolg van Apartheid was (Malatji en Dube, 2017). Ouers het verhuis na stede en groter dorpe op soek na beter geleenthede en het gevolglik hulle kinders agtergelaat. In die proses het 'n groot getal van hierdie kinders óf deel geword van 'n onwettige kinderarbeidsisteem, óf hulle het op straat gewoon, óf hulle is verwaarloos en mishandel deur hul uitgebreide familieleden (Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, 2007; Richter & Dawes, 2008). Dit was juis in 'n poging om die maatskaplike probleme wat deels deur verstedeliking en industrialisasie veroorsaak is, aan te spreek dat residensiële fasiliteite vir kinders en jeug ontwikkel is. September (2008) noem dat die regte van kinders na die amptelike beeindiging van Apartheid in 1991 onder die vergrootglas gekom het toe die nuwe Suid-Afrikaanse regering besluit het om kinderregte 'n steunpilaar van demokrasie te maak. Hierdie besluit is veral verwelkom en ondersteun deur die Nasionale Kommissie vir Kinderregte (NCRC) en die Verenigde Nasies se Kinderfonds (UNICEF).

Volgens Smith et al. (2013) het die vorige Kinderversorgingswet 74 van 1983 na residensiële fasiliteite vir sorgbehoewende kinders verwys as kinderhuise. Die term kinderhuis het in die Kinderwet 38 van 2005 verander na kinder- en jeugsorgsentrumse. Kinders wie in kinder- en jeugsorgsentrumse opgeneem is, is in die meeste gevalle verwyder vanuit haglike sosio-ekonomiese omstandighede wat nie voordelig was vir hul welstand en ontwikkeling nie. Hierdie kinders is ook die slagoffers van verwaarloosing en mishandeling. Mamelani Projekte (2013) beskryf kinders wie so in die sisteem opgeneem is, as gebroke en weerloos omdat hulle sielkundige en emosionele ontwikkeling ernstig deur voortdurende mishandeling en verwaarloosing geaffekteer is. Dieselfde kinders ervaar ook uitdagings om positiewe en langdurige verhoudings te vorm, wat verder hulle vermoëns om suksesvol vanuit staatsorg ontslaan te word, bemoeilik.

Kinder- en jeugsorgsentrumse speel wêreldwyd 'n belangrike rol in die welsynsektor van baie lande. In sy navorsing beklemtoon Whittaker (2000:61) die belangrikheid van residensiële fasiliteite vir kinders, wat in die Amerikaanse konteks as “groephuise” bekendstaan. Hierdie residensiële fasiliteite is

verantwoordelik vir die skepping van 'n terapeutiese omgewing waar 'n reeks geïntegreerde dienste gelewer word wat hoofsaaklik op die opvoeding en ontwikkeling van die inwonende kinders fokus. Volgens Whittaker (2000:61) kan kinders wie in “groefhuise” opgeneem is nie effektief deur hul gesin van oorsprong of ander alternatiewe individue versorg word nie. Die doel en funksies van 'n residensiële fasiliteit in Ierland is volgens Gillian (2009) in Courtney en Iwaniec (2009) in noue ooreenstemming met die in Amerika en word beskryf as enige huis of instelling wat residensiële versorging bied aan kinders wat nie voldoende sorg ontvang nie.

2.3 INTERNASIONALE BELEID VAN TOEPASSING OP KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS IN SUID-AFRIKA

Die internasionale beleidsdokumente wat spesifiek gerig is op die beskerming en bevordering van kinders se regte in kinder- en jeugsorgsentrumme in die Suid-Afrikaanse konteks, word vervolgens bespreek.

2.3.1 Die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind

Die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind (VNKRK, 1989) het wêreldwye aansien aangesien dit beskou word as die eerste wettige bindende internasionale instrument waarin kinders se burgerlike, kulturele, ekonomiese, politiese, en maatskaplike regte saamgevat en uiteengesit word. Hierdie beleidsdokument het op 2 September 1990 amptelik in werking getree (Verhellen, 2015), nadat verskillende wêreldleiers ingestem het om gehoor te gee aan kinderregte deur 'n konvensie saam te stel om aandag aan kinders se spesiale en versorgingsbehoefte te gee. Tans is die VNKRK (1989) deur 194 lande wêreldwyd onderteken met die gevolg dat hierdie state onderneem het om die dokument in hul beleidsraamwerk te implementeer. In Suid-Afrika is die VNKRK (1989) op 29 Januarie 1995 amptelik deur die regering bekragtig en aangeneem.

Louw en Louw (2014) en Verhellen (2015) is van mening dat die bekendstelling van die VNKRK op 20 November 1989, waarskynlik as die belangrikste internasionale onderneming om kinders se regte konstitusioneel te beskerm, geklassifiseer kan word. Volgens Louw en Louw (2014) omskryf die konvensie die basiese menseregte wat kinders wêreldwyd behoort te hê. Hierdie regte sluit die volgende in: die reg op oorlewing, die reg om ten volle te ontwikkel, die reg om beskerm te word teen skadelike invloede, misbruik en uitbuiting, en die reg om ten volle aan die kulturele, sosiale en gesinslewe deel te neem. Hierdie regte word beskou as die basiese standaarde wat noodsaaklik is vir die ontwikkeling van kinders se potensiaal en die beskerming van hul waardigheid.

2.3.2 Beginsels van die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind

Die 54 artikels wat in die VNKRK uiteengesit word, is op vier kernbeginsels gebaseer wat verband hou met die sorg en beskerming van kinders wêreldwyd. Hierdie beginsels word vervolgens bespreek:

- **Geen diskriminasie:** Die beginsel verseker dat alle kinders se regte respekteer en beskerm moet word ongeag hul ras, godsdiens, taal, geslag, kultuur, of enige ander opinie. Hierdie beginsel word vervat in artikel 2 van die VNKRK (1989). Volgens Besson (2005) word nie-diskriminasie en gelykheid dikwels met mekaar geïdentifiseer. Besson is van oordeel dat gelykheid 'n diep gewortelde beginsel van menslike waardigheid en een van die fundamentele beginsels van demokrasie is en dat alle kinders dus gelyke voordeel moet trek uit alle regte wat aan hulle toegeken word.

- **Toewyding aan die beste belang van die kind:** Hierdie beginsel word in artikel 3(1) van die VNKRK (1989) uiteengesit. Artikel 3 beklemtoon dat alle aksies, hetsy deur die openbare of privaat sektor, of enige wetgewende liggaam, die beste belang van die kind in ag moet neem. Logan (2008) is van mening dat hierdie beginsel onderliggend is aan al die artikels in die VNKRK aangesien dit in ag geneem moet word om die beleidsdokument as geheel toe te pas. Logan beskryf verder dat die beste belang van die kind beginsel op 'n prosedurele reël gegrond is aangesien dit bepaal hoe besluitneming rondom die versorging en beskerming van kinders moet plaasvind. Hierdie reël stel ondersoek in na die behoeftes van die kwesbaarste groep van die samelewing. Logan (2008) beklemtoon die belangrikheid dat die beste belang van die kind ten alle tye in ag geneem word met betrekking tot alle aksies wat kinders direk of indirek raak.

- **Die reg tot lewe, oorlewing, en ontwikkeling:** Volgens artikel 6 van die VNKRK (1989) moet 'n land se staatspartye herken dat elke kind die reg tot lewe het. Staatspartye is ook verantwoordelik om te verseker dat kinders oorleef en ontwikkel. UNICEF (2014) lig uit dat kinders toegang moet hê tot hulpbronne, vaardighede, en enige ander bydrae wat nodig is vir hul algehele ontwikkeling. Die regte wat hiermee gepaardgaan is: die reg tot voedsel, skooling, skoon water, primêre gesondheidsorg, formele opvoeding, rekreasie, kulturele aktiwiteite, en inligting oor hulle regte. Dit is belangrik dat kinders te alle tye toegang tot hierdie regte het.

- **Deelname:** Hierdie beginsel is geanker in artikel 12 van die VNKRK (1989). Artikel 12 beklemtoon dat die staat verantwoordelik is om te verseker dat kinders vrylik en aktief deelneem aan sake wat hulle affekteer en dat die inagneming van kinders se sienings primêre aandag moet geniet. Kinders se ouderdom en volwassenheid moet ook hier in ag geneem word. Morag (2014) het tydens haar navorsing 'n indringende studie van die VNKRK onderneem en gevind dat kinders se reg tot deelname drie hoofkomponente insluit, naamlik die reg om hul sienings uit te druk, die reg om hierdie sienings vrylik uit te druk, en die reg om te verseker dat hul sienings in ag geneem word. Die Verenigde Nasies Komitee beskou hierdie beginsel as 'n simbool van verandering aangesien kinders nie slegs die reg het tot die beskerming van hul regte nie maar ook die reg het om deel te neem aan aksies wat hulle welstand direk raak. Hierdie beginsel erken duidelik kinders se waardigheid en dat hulle spesiale behoeftes en bevoegdhede het.

September (2008) is van mening dat die ontwikkeling van Suid-Afrika se Kinderwet 38 van 2005 gebaseer is op die beginsels van die VNKRK. Die beginsels van die VNKRK is in ooreenstemming met die mandaat van die Kinderwet aangesien die beginsels meer klem lê op die regte van kinders om óf deur beide biologiese ouers óf in 'n gesinseenheid versorg te word. Indien dit nie in die beste belang van die kind is om in die sorg van sy/haar biologiese ouers te bly nie, is die staat volgens Artikel 20.1 van die VNKRK (1989) verantwoordelik vir die beskerming en bystand van sodanige kind. Hierdie artikel stem ooreen met artikel 167 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005), waar die voorskrifte van die voorsiening van alternatiewe sorg uiteengesit word. Indien statutêre ingryping by kinderbeskermingsdienste onvermydelik is, gee die VNKRK voorkeur aan pleegsorgplasinge en aannemings. Die plasing van 'n kind in 'n residensiële fasiliteit word as 'n laaste opsie beskou, maar indien dit die enigste opsie is, moet die kind in 'n geskikte instelling wat beskou word as 'n plek van veiligheid, geplaas word. Kragtens artikel 18 van die VNKRK (1989) is die staat verantwoordelik vir die ontwikkeling van instellings, fasiliteite, en dienste vir die versorging van kinders.

2.4 STREEKSBELEID VAN TOEPASSING OP KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS

Die Afrika Handves van die Regte en Welsyn van die Kind (AHRWK) word as 'n streekbeleid beskou want dit fokus spesifiek op kinders binne die konteks van die Afrika-kontinent. Hierdie kinders se behoeftes ten opsigte van beskerming en versorging verskil in baie opsigte van die res van die wêreld en sal vervolgens bespreek word.

2.4.1 Afrika Handves van die Regte en Welsyn van die Kind (Afrika-unie, 1999)

Imoh en Ansell (2014) is van mening dat die redes waarom baie lande op die Afrika-kontinent die Afrika Handves van die Regte en Welsyn van die Kind (AHRWK) aangeneem het, gedeeltelik spruit uit die feit dat sommige afdelings van die VNKRK nie die prioriteite en kwessies aangaande kinders op die Afrika-kontinent in ag geneem het nie. Die AHRWK word as die eerste streeksregsinstrument vir kinders beskou. Imoh en Ansell (2014) verwys na Viljoen (1998) wie die volgende redes uitlig waarom baie Afrika-state gefrustreerd was met die opstel van die VNKRK: Afrika as kontinent was baie ondervteenwoordig met die eerste samestelling van die VNKRK, potensiele verdelende en emosionele kwessies is weggelaat in die soeke na konsensus tussen state van diverse agtergronde, en spesifieke bepalinge oor aspekte wat eie aan Afrika is het die slagoffer geword van die oorhoofse doel om 'n ooreenkoms te bereik en is nie genoegsaam aangespreek in beleid nie. Sosio-kulturele en ekonomiese realiteite uniek tot die Afrika-kontinent, word ook nie in die VNKRK vervat nie. In die lig van hierdie bekommernisse en frustrasies, is die Handves opgestel met die doel om die Afrika-kultuur en historiese erfenis te beklemtoon en tot die voorgrond te bring. Die AHRWK is op 11 Julie 1990 amptelik deur die Organisasie van die Afrika-unie, wat nou as die Afrika-unie bekend staan, aangeneem en is een jaar na die aanneming van die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind

bekendgestel. Suid-Afrika het in 2000 die Afrika Handves vir die Regte en Welsyn van die Kind onderteken en aangeneem.

Die AHRWK speel 'n insiggewende rol op die Afrika-kontinent. Volgens Sloth-Nielsen (2008) bestaan daar vanuit 'n ekonomiese en menseregte perspektief, wêreldwyd 'n bleek prentjie van die Afrika-kontinent. Dit is inderdaad so dat kinders op die Afrika-kontinent meer geneig is om slagoffers van menseregteskendings te wees. Die oorsake vir die skendings van kinders se basiese regte is die volgende: armoede, hongersnood, MIV/Vigs, rampe, oorlog en skadelike kulturele praktyke soos vroulike genitale verminkings. Weens kinders se kwesbaarheid en onvermoë om in hul eie behoeftes te voorsien, het die skendings van hul regte 'n oneweredige impak op hul algehele welstand. As gevolg van die maatskaplike omstandighede waarin kinders hulself daagliks bevind, speel die AHRWK 'n insiggewende rol op die kontinent.

Olowa(2002) verwys na vier atikels onderliggend aan die AHRWK sal onderstaande bespreek word.

2.4.2 Artikels uiteengesit in die Afrika Handves vir die Regte en Welsyn van die Kind

Die AHRWK is enig in sy soort aangesien dit die burgerlike, politiese, ekonomiese, maatskaplike, en kulturele regte van die kind omskryf. Vervolgens word relevante artikels met betrekking tot inwonende kinders van kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word, uitgelig en bespreek.

•Artikel 4: Die beste belang van die kind

Volgens artikel 4 van die AHRWK (Afrika-unie, 1990) is dit duidelik die beste belang van die kind die primêre oorweging moet wees by alle aksies wat die kind insluit en wat onderneem word deur 'n persoon of wetgewing. Indien 'n kind in staat is om sy of haar eie mening te verbaliseer, sal daar geleentheid gegee word vir die kind om dié mening self, of deur middel van 'n onpartydige verteenwoordiger uit te spreek. Sodanige menings sal in ag geneem word (Afrika-unie, 1990). In die Suid-Afrikaanse konteks word kinders deur middel van statutêre intervensies verwyder vanuit ouerlike sorg indien dit kragtens artikel 7 van die Kinderwet in hul beste belang is. Verder bepaal artikel 158 van die Kinderwet dat indien 'n kind 'n behoefte het aan sorg en beskerming, alternatiewe sorg, soos byvoorbeeld opname in 'n kinder- en jeugsorgsentrum oorweeg sal word.

•Artikel 5: Oorlewing en Ontwikkeling

Ingevolge artikel 5 van die AHRWK (Afrika-unie, 1990) het elke kind die inherente reg tot lewe wat beskerm moet word deur staatspartye. Staatspartye is verantwoordelik vir die oorlewing, beskerming, en ontwikkeling van kinders deur in al hulle behoeftes te voorsien. Volgens Jamieson (2013) beklemtoon die Kinderwet van Suid-Afrika die belangrikheid dat kinder- en jeugsorgsentrums

programme aan inwonende kinders bied wat hul terapeutiese en ontwikkelingsbehoefte aanspreek. Met die nodige vaardighede sal kinders in staat wees om hul oorlewing in die samelewing te verseker.

•Artikel 7: Vryheid van Uitdrukking

Artikel 7 van die AHRWK (Afrika-unie, 1990) dui aan dat elke kind wat die vermoë het om sy of haar eie sienings te kommunikeer, die reg gegee sal word om hul opinies vrylik in alle sake uit te druk en te versprei soos deur wetgewing gereguleer. Tanur (2012) verwys na die belangrikheid van die opstel van 'n individuele ontwikkelingsplan vir 'n inwonende kind van 'n kinder- en jeugsorgsentrum. Die individuele ontwikkelingsplan word as 'n belangrike deel van die voorbereidingsproses van verlating uit staatsorg beskou. Maatskaplike werkers is verantwoordelik vir die opstel van die individuele ontwikkelingsplan en die kinders se betrokkenheid in die samestelling daarvan is noodsaaklik aangesien hulle die geleentheid gebied word om hul opinies aangaande hul eie ontwikkeling en die uitdagings daarvan te identifiseer. Hierdie proses stem ooreen met hulle reg tot vryheid van uitdrukking. Kinders moet ook in samewerking met maatskaplike werkers self besluit oor hul aanpassing in die samelewing nadat hulle vanuit staatsorg onthef word.

•Artikel 25: Skeiding van ouers

Ingevolge artikel 25 van die AHRWK (Afrika-unie, 1999) is die staat hoofsaaklik verantwoordelik om alternatiewe sorg, byvoorbeeld pleegsorgplasinge en geskikte residensiële sorg, aan kinders te voorsien wie tydelik of permanent vanuit hul gesinsomgewing verwyder word. Die AHRWK (Afrika-unie, 1999) beklemtoon dat die kind binne sy of haar gesinsomgewing behou moet word indien dit ingevolge artikel 4 van die AHRWK (Afrika-unie, 1999) in die beste belang van die kind is. Indien dit nie moontlik is om 'n kind binne die gesinsomgewing te hou nie, is statutêre intervensie onvermydelik en sal die plasing van die kind in residensiële sorg ingevolge artikel 25 van die AHRWK (Afrika-unie, 1999) uitgevoer word.

In Suid-Afrika voorsien die kinder- en jeugsorgsentrums residensiële versorging aan kinders wie sorg en beskerming nodig het. Malatji en Dube (2017) lig uit dat professionele persone soos kinder- en jeugsorgwerkers, met die verantwoordelikhede van 'n gesin toevertrou word. Hierdie verantwoordelikhede sluit die versorging en beskerming van die kind asook ontwikkeling van sy of haar vaardighede in (Mamelani Projekte, 2013). Volgens artikel 191(1) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) moet kinder- en jeugsorgsentrums soos 'n gesinsomgewing bedryf word om residensiële versorging aan kinders te voorsien. Die rede vir laasgenoemde is om die oorplasing van die kind vanaf sy of haar gesin van oorsprong na die kinder- en jeugsorgsentrum so gemaklik en bekend as moontlik te maak.

2.5 NASIONALE BELEID EN WETGEWING TOEPASLIK TOT KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS

Maatskaplike dienslewering vir die beskerming van kinders in Suid-Afrika word volgens 'n reeks beleids- en wetgewingsdokumente uitgevoer. Die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika (108 van 1996), die Kinderwet (38 van 2005), die Witskrif vir Gesinne (2013) en “Child Justice Act” (75 van 2008) is van die regsinstrumente wat kinder- en jeugsorgsentrums benut om effektiewe dienslewering moontlik te maak. Die Nasionale Jeugbeleid is ook 'n beleidsdokument wat spesifiek werk op die ontwikkeling van Suid-Afrikaanse jeugdiges deur verskillende intervensie metodes. Hierdie beleid- en wetgewingsdokumente sal vervolgens bespreek word.

2.5.1 Die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika 108 van 1996

Die Grondwet word as die gesaghebbendste wet in die Republiek van Suid-Afrika beskou (Republiek van Suid-Afrika, 1996). Hierdie wetgewing voorsien 'n wettige fondament vir die bestaan en bestuur van die regering, sit die regte en verantwoordelikhede van landsburgers uiteen, en gee definisie aan die struktuur van die regering. Ntebe (2012) en Senoamadi (2014) stem saam dat die Grondwet ontwerp is om landsburgers se basiese regte soos lewe, vryheid, en deelname aan die land se demokratiese stelsel, te beskerm en bevorder.

Rapatsa (2014) beskryf die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika (Die Grondwet) as 'n projek wat na 1994 aangeneem is om die samelewing te verander deur die regstelling van onregverdighede wat in die verlede plaasgevind het ten einde 'n regverdige samelewing geanker in wetgewing te vorm. Die Grondwet word deur die herstelling van die land se sosiale, politiese, ekonomiese, en wettige kultuur gedryf. Rapatsa (2014) is ook van mening dat die noodsaaklikheid van die Grondwet in drie redes saamgevat kan word, naamlik, die wet gee ware betekenis aan demokrasie, dit verryk menslike regte, en dit poog om die hervorming van maatskaplike welsyn te realiseer.

Die Handves van Menseregte word in hoofstuk twee van die Grondwet gevind en strek vanaf artikel 7 tot artikel 39. Hierdie beleidsdokument staan as die hoeksteen van demokrasie bekend aangesien dit die regte van alle landsburgers beklemtoon en die waardes soos menslike waardigheid, gelykheid, en vryheid bevestig (Lombard, 2008). Die Handves van Menseregte is toepaslik tot alle wette en verbind die wetgewer, die uitvoerende en die regsprekende gesag, sowel as alle staatsorgane.

Die Suid-Afrikaanse Menseregte Kommissie (SAMRK) is in 1995 tot stand gebring om menseregte te beskerm en ontwikkeling en gelykheid in die Republiek te bevorder. Belangrike regte wat in die Handves van Menseregte beklemtoon word is gelykheid, lewe, vryheid en sekuriteit, burgerskap, behuising en opvoeding.

Ntebe (2012) is van mening dat internasionale wetsinstrumente soos die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind (VNKRK), standaard daargestel het om die lewens van kinders wêreldwyd te verbeter en om te verseker dat staatspartye verantwoordelik is om hierdie beleide op 'n nasionale vlak te implementeer en aan al die relevante vereistes te voldoen. Die Handves van Menseregte in die Grondwet van Suid-Afrika (108 van 1996) herken dat kinders veral kwesbaar is tot die skending van hul regte en dat hulle spesifieke en unieke belange het. Artikel 28(1) in die Grondwet (Republiek van Suid-Afrika, 1996) maak spesifiek voorsiening vir die regte van kinders. Ntebe (2012) beklemtoon ook dat die beste belang van die kind as 'n beginsel van kardinale belang in die Grondwet uitgelig word. Die Grondwet (Republiek van Suid-Afrika, 1996) dui aan dat “die beste belang van die kind belangrik is in elke aangeleentheid rakende die kind.”.

Volgens Robinson (2003) moet kinders se regte, soos uiteengesit in artikel 28 van die Grondwet (Republiek van Suid-Afrika, 1996) beskerm word asook al die ander regte in die Handves van Menseregte wat van toepassing is op kinders. Kinders se sosio-ekonomiese regte soos toegang tot basiese voeding, skooling, gesondheidsorg, opvoeding, en maatskaplike dienste is veral belangrik. Artikel 28(1)(b) van die Grondwet (Republiek van Suid-Afrika, 1996) verwys spesifiek daarna dat elke kind die reg het tot gesinsorg, ouerlike sorg, of geskikte alternatiewe sorg, wanneer hulle verwyder word vanuit die gesinsomgewing. Alternatiewe sorg sluit in pleegsorgplasinge of die opname in kinder- en jeugsorgsentrums. Artikel 28 van die Grondwet (Republiek van Suid-Afrika, 1996) gee ook gehoor aan kinders se reg om beskerm te word teen enige vorm van mishandeling, verwaarlosing, en vernedering.

Ntebe (2012) argumenteer dat die Suid-Afrikaanse Grondwet 'n vooruitstrewende wetgewing op internasionale vlak is wat klem plaas op die volle erkenning van kinders se regte op elke vlak. Volgens die Grondwet is kinders regmatige deelnemers van die samelewing en word dit beklemtoon dat hulle regte te alle tye beskerm moet word. Die Kinderwet (38 van 2005) reguleer en beskerm kinders se regte.

2.5.2 Kinderwet (38 van 2005)

Die Kinderwet 38 van 2005 word beskryf as 'n nasionale statutêre hulpmiddel wat die beskerming en versorging van alle Suid-Afrikaanse kinders reguleer (Chinakidzwa, Dika, Molefi, Mutasa, Yawathe en Perumal, 2013). Volgens Sibanda en Lombard (2015) hou die primêre doelwit van die Kinderwet 38 van 2005 verband met Suid-Afrikaanse kinders se dringende behoefte aan versorging, beskerming, en die nodige bystand sodat hulle in staat kan wees om hul volle potensiaal te bereik. Dit spreek die primêre oorsake van die verskillende maatskaplike probleme wat die mees kwesbare wesens van die land affekteer aan, dit gee ook effek aan die uitvoering van riglyne oor hoe kinderregte aangespreek moet word, en bevorder die geleentheid vir alle kinders om tot hul volle potensiaal te ontwikkel. Riglyne vir die ontwikkeling van 'n reeks dienste en programme word in die Kinderwet uiteengesit en saamgevat

met die doel om kinders se daaglikse omstandighede te verbeter (Norme, Standaarde en Praktiese Riglyne vir die Kinderwet, Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, 2010).

Die Kinderwet is deur die eerste demokratiese regering van die Republiek van Suid-Afrika ontwerp en het die vorige Kinderversorgingswet 74 van 1983 vervang. Dawes (2009) behou die siening dat die noodsaaklikheid vir die ontwerp van 'n nuwe wetgewing wat die regte van kinders beskerm en bevorder, spruit uit die feit dat die vorige Kinderversorgingswet 74 van 1983 nie aan die standarde van die nuwe demokratiese regering voldoen het nie. Die Kinderversorgingswet 74 van 1983 is veral gekritiseer aangesien dit rasgeoriënteerd was. Dienslewering aan kinders was verdeel volgens hul velkleur in 'n samelewing waar Swartmense, Indiërs, en Bruinmense van die res van die bevolking geskei is. Die noodsaaklikheid vir 'n radikale verandering hou ook verband met die feit dat kinders se regte meer in ooreenstemming gebring moes word met Artikel 28 van Grondwet (Republiek van Suid-Afrika, 1996) aangesien die Kinderversorgingswet nie die behoeftes van kinders van die totale bevolking aangespreek het nie (September, 2008; Dawes, 2009).

September (2008) behou die standpunt dat die Kinderwet Suid-Afrikaanse kinders se konstitusionele regte uitlig en skryf sekere strukture en dienste voor om die ontwikkeling, beskerming, en welstand van kinders te bevorder en te monitor. Lombard en Kleijin (2006) beklemtoon dat kinderbeskermingsdienste deel vorm van die reeks ontwikkelingsgerigte maatskaplike welsynsdienlewering in Suid-Afrika. Daar word van maatskaplike werkers verwag om die ontwikkelingsgerigte maatskaplike welsynsbeginsels, soos gestipuleer in die Kinderwet toe te pas tydens dienslewering aan kinders en hul gesinne. Hierdie beginsels sluit die volgende in: deelname, universele toegang, maatskaplike integrasie, selfstandigheid, bemagtiging, toepaslikheid, en toeganklikheid.

Mersch (2011) beskryf enige mishandeling teen kinders as 'n maatskaplike "siekte" en argumenteer dat hierdie verskynsel veral in ontwikkelende lande soos Suid-Afrika voorkom as gevolg van ouers wat misluk om hul verantwoordelikhede teenoor hulle kinders na te kom. Indien 'n maatskaplike werker vind dat 'n kind behoeftig is aan sorg en beskerming ingevolge artikel 150 van die Kinderwet word statutêre ingryping onvermydelik. Die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) maak juis voorsiening vir alternatiewe versorging indien die behouding van die kind in die gesinseenheid nie as 'n opsie oorweeg kan word nie.

2.5.2.1 Alternatiewe versorging van kinders volgens die Kinderwet (38 van 2005)

Die alternatiewe versorging van kinders word gerig deur die beste belang van die kind-beginsel ingevolge artikel 7 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Hierdie artikel word as een van die belangrikste artikels in die Kinderwet beskou aangesien maatskaplike werkers wie kinderbeskermingsdienste lewer, se statutêre dienslewering rondom hierdie artikel moet sentreer. Artikel 7 stem ooreen met artikel 3 van die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind

(VNKRK, 1989) en artikel 4 van die Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind (AHRWK, 1999) wat stipuleer dat alle aksies aangaande die kind wat deur instellings, of die staat (soos alternatiewe versorging), uitgevoer word, die beste belang van die kind die primêre oorweging moet wees. Die ooreenstemming van artikel 7 van die Kinderwet met hierdie artikels is 'n duidelike indikasie dat welsynsbeleid in die Suid-Afrikaanse konteks sterk beïnvloed word deur internasionale beleidsdokumente.

Artikel 7 van die Kinderwet lig insiggewende faktore uit wat maatskaplike werkers in ag moet neem voor statutêre intervensie oorweeg kan word. Van hierdie faktore sluit die volgende in: die aard van die persoonlike verhouding tussen die kind en sy ouers of enige spesifieke ouer; die kapasiteit van die ouers of spesifieke ouer of enige ander versorger om in die kind se basiese behoeftes byvoorbeeld emosionele of intellektuele behoeftes te voorsien; die kind se behoefte om in die sorg van sy of haar ouers, familie of uitgebreide familie te bly; en die behoefte van die kind om in 'n stabiele gesinsomgewing groot te word en indien dit nie moontlik is nie, in 'n omgewing soortgelyk aan 'n versorgende gesinsomgewing. Laasgenoemde faktor kruisverwys met artikel 28(1)(b) van die Handves van Menseregte wat uitlig dat kinders die reg het tot gesinsorg of ouerlike sorg of indien verwyder word, geskikte alternatiewe sorg. Indien die aangewese maatskaplike werker tydens sy of haar ondersoek bevind dat die betrokke kind 'n behoefte het aan sorg en beskerming ingevolge artikel 150 van die Kinderwet en dat dit in die beste belang van die kind is om vanuit ouerlike sorg verwyder te word, word statutêre ingryping en die plasing van die kind in alternatiewe sorg onvermydelik.

Die riglyne vir die alternatiewe versorging van kinders (Verenigde Nasies, 2010) definieer alternatiewe sorg as enige reëling, formeel of informeel, tydelik of permanent, vir 'n kind wie buite hulle gesinsomgewing woon. Verder lig hierdie riglyne ook twee onderliggende beginsels van alternatiewe sorg uit naamlik, die beginsel van noodsaaklikheid en die beginsel van geskiktheid. Volgens die beginsel van noodsaaklikheid moet kinders slegs in alternatiewe sorg geplaas word indien dit 'n noodsaaklikheid is en in die betrokke kind of kinders se beste belang is. Die tweede beginsel van geskiktheid beklemtoon dat kinders slegs in 'n vorm van alternatiewe sorg geplaas word indien dit geskik is vir sy of haar individuele behoeftes en huidige omstandighede. Kinders wat in alternatiewe sorg geplaas word, moet hul basiese sosio-ekonomiese regte kan uitoefen, hulle moet dus toegang tot opvoeding, skooling, voedsel, gesondheid, en maatskaplike dienste hê.

Artikel 150 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) bepaal wanneer 'n kind sorg en beskerming benodig en 'n maatskaplike werker geregtig is om die kind uit die gesinsisteam te verwyder. 'n Aangewese maatskaplike werker gebruik dus artikel 150 van die Kinderwet om ondersoek in te stel of 'n kind die behoefte het aan sorg en beskerming. Indien bevind word dat die betrokke kind 'n behoefte het aan sorg en beskerming, en die kind geen ouers het, of die ouers onbevoegd is om na die betrokke kind om te sien, moet die kind ingevolge artikel 156(1)(e)(i) van die Kinderwet (Republiek

van Suid-Afrika, 2005) by 'n geskikte pleegouer in pleegsorg geplaas word. 'n Kind word in pleegsorg geplaas vir twee jaar vanaf die datum wat 'n hofbevel uitgereik word kragtens artikel 159(1)(a) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Die kind se ouderdom en vlak van volwassenheid word ook in ag geneem wanneer die keuse van alternatiewe sorgplasing oorweeg word. Vanweë jonger kinders se kwesbaarheid, word hulle eerste oorweeg vir 'n plasing in pleegsorg. Mnisi en Botha (2015) is van mening dat pleegsorg die mees aanvaarbare vorm van alternatiewe sorg is aangesien daar so ver moontlik probeer word om 'n normale gesinstruktuur aan die kind te bied. Navorsingstudies van Beihl (2009) bewys egter die teenoorgestelde van pleegsorg as 'n aanvaarbare model vir versorging. Die outeur beklemtoon die afbreking van die pleegsorgsisteem en is van mening dat pleegsorgplasing van adolessente meer geneig is om te misluk as dié van jonger kinders. Bydraende faktore vir hierdie tendens hou dikwels verband met adolessente se gedragsprobleme, emosionele probleme, aggressie, ooraktiwiteit, en onvanpaste seksuele gedrag. Pleegouers vind dit dikwels moeilik om verdere versorging aan adolessente te bied en maatskaplike werkers is dan verplig om die betrokke kind dieper in die welsynsisteem te plaas. Mnisi en Botha (2015) noem dat kinders wie probleme in pleegsorg ervaar, verskuif word na ander vorms van alternatiewe sorg soos 'n kinder- en jeugsorgsentrum wat 'n residensiële program wat geskik is vir die betrokke kind se behoeftes aanbied. In so 'n geval sal 'n kind ingevolge artikel 171(1) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) van een vorm van alternatiewe sorg na 'n ander verskuif word.

Mahery, Jamieson, Scott en January (2011) verwys na artikels 180 tot 190 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) wat bepaal dat 'n kind geregtig is om in alternatiewe sorg, wat 'n kinder- en jeugsorgsentrum insluit, aan te bly tot 18- of 21-jarige ouderdom, afhangende van die kind se maatskaplike omstandighede op daardie stadium. Hierdie uitgeligte artikels in die Kinderwet bewys dat die staat sal aanbly as die betrokke kind se “korporatiewe ouer” (Quinn et al, 2017) tot die kind die ontwikkelings stadium van vroeë volwassenheid bereik. In hierdie opsig het die staat 'n verhoogde verantwoordelikheid om kinders wie vanuit staatsorg onthef word, effektief op herintegrasie binne die samelewing voor te berei.

2.5.3 Witskrif vir Gesinne (Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, 2013)

Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997) beskryf die gesin as die basiese eenheid van die samelewing en beklemtoon dat gesinslewe versterk en bevorder moet word deur gepaste gesinsgeoriënteerde programme en beleide. Die Witskrif vir Gesinne (2013) is een van die Nasionale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling se pogings om hierdie doelstellings van die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997) te beklemtoon.

Acheampong en Heaton (2007) beskryf gesinne as multidimensioneel in wese aangesien die gesin deur verskeie sosiale, ekonomiese, kulturele, en politieke instellings en veranderinge affekteer en beïnvloed word. Makiwane, Makhantso, Botsis en Vawda (2012) is van mening dat die Suid-Afrikaanse

gesinstruktuur baie veranderinge oor die jare ondergaan het en dat globalisering en modernisering tot dié transformasie van die gesinstruktuur en gesinsverhoudings bygedra het. Goldberg (2013) sluit hierby aan en noem dat gesinne in die Suid-Afrikaanse konteks gevorm is deur 'n kombinasie van politiese, sosiale, epidemiologiese, en ekonomiese faktore. Roman, Isaacs, David en Sui (2016) noem ook dat die gesinstruktuur moeilik is om te verduidelik en te begryp weens Suid-Afrika se unieke sosio-politiese geskiedenis en diverse kulture.

As 'n ontwikkelende land, staar Suid-Afrika veelvoudige maatskaplike probleme in die gesig. Hierdie veelvoudige maatskaplike probleme het veral 'n direkte indirekte invloed op kwesbare kinders aangesien hulle nie instaat is om versorging en beskerming aan hulself te bied nie. Nhedz en Makofane (2015) voer aan dat gesinne met kwesbare kinders juis veelsydige uitdagings ervaar wat dringende en toepaslike intervensie vereis. Gesinne vorm die basis van kinders se verwysingsraamwerk. Callan (2014) beskryf die belangrikheid van die gesin deur te beklemtoon dat die gesin tot die versterking van sosiale kohesie bydra, as 'n sosialiseringagent vir kinders dien, en die basis vorm waar kinders en volwassenes kan leer, werk en bydra tot die samelewing. Die belangrikheid van hierdie beleidsdokument as deel van die Suid-Afrikaanse welsynsektor word vervolgens bespreek.

2.4.3.1 Doelstellings van die Witskrif vir Gesinne (2013)

Die doelstellings van die Witskrif vir Gesinne (2013) is juis geïmplementeer om onregverdighe van die verlede uit die weg te ruim en seker te maak dat die gesinseenheid in die Suid-Afrikaanse konteks herstel kan word. Die doelstellings behels die volgende:

- Die bevordering van die gesinslewe en die versterking van gesinne deur middel van 'n goed gekoördineerde raamwerk.
- Die bemagtiging van gesinslede deur hulle met die identifisering van geleenthede te help sodat hulle aktiewe deelnemers van die ekonomie kan wees.
- Die verbetering van die kapasiteit van die gesin en sy lede om sosiale interaksies te vestig sodat hulle in staat kan wees om betekenisvolle bydraes tot die gemeenskap, sosiale kohesie, en menslike solidariteit te kan maak.

Om bogenoemde doelstellings van die Witskrif vir Gesinne (2013) te bereik, word maatskaplike dienste op die volgende vier vlakke gelewer: voorkoming, vroeë intervensie, statutêre intervensie, en herintegrasie-dienste. Hierdie vlakke van dienslewering stem ooreen met die Geïntegreerde Diensleweringmodel vir Maatskaplike Ontwikkelingsdienste (ISDM, 2006) wat die ontwikkelingsgerigte benadering tot maatskaplike dienslewering beklemtoon. Vir doeleindes van hierdie studie word daar veral op herintegrasiedienste gefokus, aangesien kinders deur middel van statutêre intervensie in kinder- en jeugsorgsentrums opgeneem word. Die belangrikheid van

gesinshereniging vir kinders wat uit staatsorg onthef word en moet herintegreer in die gesin en samelewing, sal van nader beskou word.

2.4.3.2 Strategiese prioriteite van die Witskrif vir Gesinne (2013)

Patel, Hochfeld en Englert (2018) lig die drie strategiese prioriteite voorgestel in die Witskrif vir Gesinne uit wat toegepas moet word in 'n poging om te verseker dat gesinne goed funksioneer en weerbaarheid toon sodat die gesinseenheid gesinslede kan versorg en ondersteun. Hierdie prioriteite is die bevordering van 'n gesonde gesinslede, versterking van die gesin, en instandhouding van die gesin. Vir doeleindes van hierdie studie sal daar slegs aandag gegee word aan gesinsinstandhouding wat fokus op die belangrikheid van gesinshereniging in die konteks van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

Gesinsinstandhouding is een van die primêre prioriteite waarop diensleweringstrategieë uitgelig in die Witskrif vir Gesinne (2013) fokus. Die doel met hierdie strategie is om gesinne bymekaar te hou en om dienslewering te fokus veral om gesinne wat in krisis verkeer te versterk. Dienslewering is dus gevestig op voorkoming, vroeë intervensie, statutêre intervensies, herintegrasie, en nasorg binne die konteks van gesinsinstandhouding.

Die plasing van die kind in alternatiewe sorg is ingevolge artikel 167 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) 'n tydelike proses en die kind se hereniging met die gesin van oorsprong moet altyd oorweeg word.) Balsells, Pastor, Mateos, Vaquero, & Urrea (2015) definieer gesinshereniging as die proses waar kinders wie tydelik in alternatiewe sorg geplaas is, herenig word met hul ouer of ouers. Die Riglyne vir Gesinsherenigingsdienste (Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, 2012) beklemtoon die belangrikheid van gesinshereniging in die Suid-Afrikaanse konteks. Hierdie dokument behoort in samewerking met die Witskrif vir Gesinne (Departement van Maatskaplike Ontwikkeling, 2013) gelees te word. Gesinshereniging verwys gewoonlik na die fisiese hereniging van kinders wat in alternatiewe sorg soos pleegsorg of kinder- en jeugsorgsentrums deur middel van statutêre intervensie geplaas word. Die doel hiervan is om permanensiebeplanning vir die kind te bewerkstellig aangesien 'n kind se plasing in 'n gesin belangrik is vir die kind se algehele ontwikkeling. Positiewe uitkomstes van gesinsherenigingsdienste sal die welstand van gesinne herstel om selfstandigheid en optimale funksionering te herwin, asook die versterking van verhoudings binne die gesinstruktuur sodat die struktuur as 'n ondersteuningsstelsel vir sy lede kan dien.

Dit volg dus dat die lewering van gesinsherenigingsdienste aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word veral belangrik is, aangesien die gesin as 'n ondersteuningsnetwerk vir die kinders moet dien ten einde hul suksesvolle herintegrasie binne die samelewing te verseker. Connelly en Jordan (2016) noem dat 'n groot getal kinders wie vanuit staatsorg onthef word, nie 'n stabiele of permanente verhouding met hul biologiese ouers of gesinne van oorsprong het nie. Die outeurs beklemtoon verder dat die kind slegs

die uitdagings van volwassenheid kan oorbrug solank die kind 'n sterk netwerk van verhoudings met die gemeenskap, vriende, en familie van oorspang het.

Volgens die nasionale norme en standaarde vir kinder- en jeugsorgsentrums, moet gesinshereniging en herintegrasie volgens artikel 194(2)(i) van die Kinderwet deel vorm van die programme wat kinder- en jeugsorgsentrums aanbied. Beide interne en eksterne maatskaplike werkers speel 'n belangrike rol in die lewering van gesinsherenigings- en herintegrasiedienste van die kind. Die interne maatskaplike werker fasiliteer en verseker gereelde kontak tussen die kind en sy of haar biologiese ouers en gesin van oorsprong deur middel van telefoonoprope, besoeke by die kinder- en jeugsorgsentrum, of vakansieplasings by familieleden ter versekering dat kind se verhoudings met die gesin bevorder en versterk word. Die eksterne maatskaplike werkers evalueer op 'n gereelde basis die huidige omstandighede van die kind se biologiese ouers en gesinstruktuur om die voorkoms en intensiteit van die aanvanklike redes vir kinderverwydering te bepaal.

Gabby (2016) verwys na die struikelblokke wat veroorsaak dat gesinshereniging nie altyd realiseer nie. Hierdie struikelblokke is soms dieselfde redes waarom daar aanvanklik statutêr ingegryp is en sluit die volgende in: middelmisbruik, geestesgesondheidsprobleme, gesinsgeweld, kriminele geskiedenis, en finansiële struikelblokke. Indien gesinshereniging as gevolg van hierdie redes nie kan realiseer nie, word baie kinders se hofbevele ingevolge artikel 159(1)(b) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) elke tweede jaar verleng. Die aanhoudende verlenging van artikel 159-hofbevele lei egter daartoe dat 'n groot getal kinders in kinder- en jeugsorgsentrums tot 18-jarige of soms tot 21-jarige ouderdom aanbly.

2.5.4 “Child Justice Act” 75 van 2008 (Departement van Justisie en Konstitusionele Ontwikkeling)

Die primêre doel van die “Child Justice Act” 75 van 2008 (Republiek van Suid-Afrika, 2008) is om 'n spesiale geregtigheidstelsel vir kinders te skep wie in konflik met die regssisteem kom, om herstellende beginsels te verbreed, asook om kinders verantwoordelik te hou vir hulle aksies. Die “Child Justice Act” fokus op die regtegebaseerde benadering vir kinders wie hulself na bewering skuldig maak aan verskillende misdade. Verder verseker die “Child Justice Act” dat kinders aanspreeklik gehou word vir hul dade in ten einde hulle te leer om respek te betoon aan die fundamentele regte van ander mense (Gallinetti, 2009).

Gallinetti (2009) is van mening dat die “Child Justice Act” 75 van 2008 'n lang en onstuimige geskiedenis het. Die wet het in Mei 2009 amptelik deel van Suid-Afrikaanse wetgewing geword maar die ontwikkelingsproses daarvan het alreeds in 1996 begin. 'n Projekkomitee van die Suid-Afrikaanse Wetskommissie is aangestel om jeugdige oortredings te ondersoek wat in 1997 met die projek begin het. In 2000 is die eerste weergawe van die “Child Justice Act” gefinaliseer. Na vele konsultasieprosesse

en beraadslagings is die wet in 2002 vir die eerste keer in die parlement voorgestel en na lang verdragings, het die “Child Justice Act” in 2008 amptelik in werking getree.

Bezuidenhout (2013) verwys na verskeie redes waarom kinders hul skuldig maak aan kriminele aktiwiteite. Die sosio-ekonomiese status van die gesin is een van die bydraende faktore wat uigelig word. Ook die afwesigheid van byvoorbeeld ’n vader, wat aanleiding kan gee tot gebrekkige ouersupervisie, groter blootstelling aan groepsdruk van ongewenste vriende, en ’n toename in kinders se betrokkenheid by kriminele bendes, alles om die emosionele leemte van die afwesige ouer te vervul. Gesinsgeweld is nog ’n rede wat deur Bezuidenhout (2013) genoem word. Kinders word dikwels blootgestel aan geweld tussen hul ouers in die huishouding. Die gevolg hiervan is dat ouers strenger dissiplinêre maatreëls toepas wat lei tot verhoogte aggressiewe gedrag in kinders. Kinders se gedrag en betrokkenheid by kriminele aktiwiteite word soms onhanteerbaar en ouers het nie altyd die geskikte kapasiteit om dit te hanteer nie.

2.5.4.1 Artikels uiteengesit in die “Child Justice Act” 75 van 2008

Die artikels uiteengesit in die “Child Justice Act” 75 van 2008 verwys na die prosedures wat gevolg moet word indien ’n kind met die geregtelike bots. Ingevolge artikel 150(1)(b) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) wat dikwels saam met die “Child Justice Act” gelees word, het ’n kind ’n behoefte aan sorg en beskerming indien die kind gedrag openbaar wat nie deur die ouer of versorger beheer kan word nie.

Voordat ’n kind skuldig bevind kan word van kriminele gedrag, is dit belangrik om die aspek van die kind se kriminele kapasiteit asook die kind se ouderdom in ag te neem. Kriminele kapasiteit word beskryf as die verstandelike vermoë om die aard en onregmatigheid van die optrede te begryp en hiervolgens op te tree (Bezuidenhout, 2013). Ingevolge artikel 7(1) van die “Child Justice Act” 75 van 2008 (Republiek van Suid-Afrika, 2008) mag ’n kind onder 10-jarige ouderdom nie arresteer of vervolg word vir kriminele gedrag nie, aangesien hierdie kind geen kriminele kapasiteit het nie. Hierdie kind en sy familie moet deur ’n proefbeampte en ’n maatskaplike werker wat gespesialiseerde dienste lewer in die kindergeregtigheidsstelsel, assesser word om vas te stel watter redes aanleiding kon gee tot die uitvoering van kriminele gedrag. Volgens artikel 7(2) van die “Child Justice Act” (Republiek van Suid-Afrika, 2008) word aangeneem dat ’n kind ouer as tien jaar maar jonger as 14 jaar nie kriminele kapasiteit het nie tensy die staat kriminele kapasiteit kan bewys. ’n Kind ouer as 14 jaar maar jonger as 18 jaar het kriminele kapasiteit en mag in hegtenis geneem word.

Indien ’n kind skuldig bevind word aan ’n misdad, is vonnisstraf in ’n korrektiewe dienstefasiliteit die laaste opsie wat oorweeg word aangesien die aanhouding van ’n kind in ’n tronksel nadelig is en trauma vir die kind kan veroorsaak. Volgens artikel 76 van die “Child Justice Act” (Republiek van Suid-Afrika, 2008) mag ’n kindershof wat ’n kind skuldig bevind aan ’n kriminele oortreding, die kind vonnis tot

verblyf in 'n kinder- en jeugsorgsentrum wat geskikte programme ingevolge artikel 191(2)(j) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005), bied. Ingevolge artikel 76(2) van die “Child Justice Act” (Republiek van Suid-Afrika, 2008) mag hierdie vonnis nie meer as vyf jaar wees of langer wees as die datum wanneer die kind 21-jarige ouderdom bereik nie, watter datum ookal die vroegste is.

Alvorens die plasing van 'n kind in 'n geskikte kinder- en jeugsorgsentrum gefinaliseer word is dit belangrik om die volgende faktore ingevolge artikel 29(2) van die “Child Justice Act” (Republiek van Suid-Afrika, 2008) in ag te neem: die ouderdom en volwassenheid van die kind, die ernstigheid van die kriminele oortreding wat die kind gepleeg het, die risiko wat die kind vir homself, ander persone en kinders in die kinder- en jeugsorgsentrum kan wees, en die geskiktheid van die vlak van die kinder- en jeugsorgsentrum in verhouding tot die kind se kriminele oortreding.

Kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wat hulself alreeds aan kriminele aktiwiteite skuldig gemaak het, kan moontlik terugval in misdaad indien voorbereidingsprogramme nie voldoende op die emosionele en fisiese voorbereiding vir herintegrasie fokus nie. Na bereiking van 21-jarige ouderdom en gevolglike ontheffing vanuit staatsorg, moet hierdie jongmense terugkeer na gebrekkige samelewings waar sosiale probleme soos middelmisbruik en werkloosheid aan die orde van die dag is (Bezuidenhout, 2013). Hierdie kinders benodig dus kapasiteit en vaardighede om gepaardgaande uitdagings in die samelewing te hanteer (Tanur, 2012).

2.5.5 Nasionale Jeugbeleid (2015-2020)

Die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) is spesifiek ontwikkel vir alle jongmense in Suid-Afrika met die primêre fokus op die regstelling van onregverdigdhede van die verlede. Die Jeugbeleid spreek ook die spesifieke uitdagings en onmiddellike behoeftes van die land se jeudiges aan. Hierdie beleidsdokument kan dus gesien word as 'n noodsaaklike hulpmiddel vir jeugontwikkeling in Suid-Afrika (Kampala, 2011).

Die doel van die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) is om Suid-Afrikaanse jeug se kapasiteit te verhoog om sodoende die land se ekonomie en samelewing te verbeter. Mtswesi (2014) dui aan dat hierdie doel slegs bereik kan word indien die land op die volgende vier pilare van ontwikkeling fokus: opvoeding, gesondheid en welstand, ekonomiese deelname, en sosiale kohesie. In die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997) word jeugontwikkeling as 'n belangrike aspek van maatskaplike dienslewering beskou. Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997) het ook 'n invloed op die Nasionale Jeugbeleid aangaande jeugontwikkeling. Beide beleidsdokumente verwys na 'n intersektorale benadering wat nodig is om jeugontwikkeling in Suid-Afrika te realiseer. Die samewerking tussen belanghebbendes van die openbare sektore, burgerlike samelewing, en private sektor is noodsaaklik om die gesamentlike doel van jeugontwikkeling te bereik.

Die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) is gebaseer op die eerste Nasionale Jeugbeleid (2009-2014). Die ontwikkelingsproses van die eerste Nasionale Jeugbeleid het alreeds in 2007 begin en is gekenmerk as 'n streng konsultasieproses wat die insae van verskillende rolspelers soos navorsingsinstellings, jeugorganisasies, staatsdepartemente, en die private sektor verwelkom het. Die hersiene weergawe van hierdie beleid poog om die nuwe uitdagings wat die Suid-Afrikaanse jeug in die gesig staar, aan te spreek. Die beleid is geanker in die filosofieë en doelstellings van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika (Republiek van Suid-Afrika, 1996), Afrika Handves van die Jeug (2006), en die Nasionale Ontwikkelingsplan (2012). 'n Kernaspek wat uitgelig word is die sosio-ekonomiese benadering waarop die beleid gebaseer is. Hierdie benadering spoor jongmense aan om aktiewe deelnemers van hul eie ontwikkeling te wees ten einde hulle probleme en behoeftes aan te spreek. Die beginsels van hierdie benadering sluit ook noukeuring aan by die siening van die sterkte perspektief (Saleeby, 1996) wat fokus op die kliënt se talente, kapasiteite, en bevoegdhede. Die kliënt gebruik dus sy of haar eie sterktes vir selfbemagtiging om so onafhanklik en optimaal in die samelewing te funksioneer.

Weens die kwesbaarheid van 'n groot hoeveelheid van Suid-Afrikaanse jongmense, het die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) veral klem gelê op spesifieke teikengroepe sodat hul behoeftes as prioriteit geag word. Hierdie teikengroepe is jong vroue; jeug met gestremdhede; werklose jeug; vroeë skoolverlaters; jeug in plaaslike areas; en hoë risiko jeug, byvoorbeeld jeug met kroniese siektes; jeug in konflik met die jeug; en jeug wie slagoffers van verskillende tipes mishandeling is. Jeugdiges in konflik met die gereg en jeugdige wie slagoffers van verskillende tipe mishandeling is, is die teikengroep van hierdie navorsingstudie en dus is dit belangrik om die navorsingsprobleem met verwysing na die Nasionale Jeugbeleid te analiseer.

Volgens navorsing uitgevoer en na verwys in die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) het die sosio-ekonomiese toestand van jong mense in Suid-Afrika oor die laaste vyf jaar verbeter. 'n Artikel in 'n aanlyntydskrif *Livestaff* deur Douglas in 2017, verskil van hierdie bevinding. Die skrywer is van mening dat daar nie genoeg finansiële en opvoedkundige hulpbronne beskikbaar is vir Suid-Afrikaanse jeugontwikkeling nie. Navorsing dui aan dat Suid-Afrika se bevolkingsgetal tans ongeveer 54 miljoen is, waarvan die jeug 66% uitmaak. Meer as die helfte van die bevolking bestaan dus uit jongmense onder die ouderdom van 35. Navorsing deur Statistiek Suid-Afrika (2019) toon dat die werkloosheidsyfer in die land tans 27,6% is vir die eerste kwartaal van 2019. *Trading Economics* (2019) se navorsing aangaande die werkloosheid onder die jeug toon dat hierdie syfer gestyg het tot 55,2% in die eerste kwartaal van 2019 vanaf 54,7% in die vierde kwartaal van 2018. Die tekort aan kwaliteit opvoeding en vaardigheidsontwikkeling word in die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) uitgelig as die struikelblokke wat suksesvolle jeugontwikkeling verhinder en gevolglik bydra tot 'n verhoging van die werkloosheidsyfer onder die jeug.

Op 16 Februarie 2018 het die Suid-Afrikaanse president, Cyril Ramaphosa, tydens sy eerste staatsrede 'n 12-stap program bekendgestel wat daarop gemik is om sosio-ekonomiese probleme in die land aan te spreek. Kwessies soos werksgeleenthede en jeugontwikkeling is veral uitgelig. Die president het aanbeveel dat 'n werksgroep dringend op jeugwerkloosheid moes fokus. 'n Jeug werksgroep het ook aan die program deelgeneem. Hierdie groep is verteenwoordigend van die Suid-Afrikaanse jeug om so te verseker dat beleide en programme hulle belange bevorder. Uit die inhoud van die staatsrede het dit duidelik geword dat die president die dringendheid van jeugontwikkeling erken asook die jeug se verskillende probleme en behoeftes in ag neem.

Die Nasionale Jeugbeleid fokus hoofsaaklik op die optimale ontwikkeling van Suid-Afrikaanse jongmense tussen 18- en 35-jarige ouderdom. Daar word herhaaldelik beklemtoon dat die staat met alle afdelings van die samelewing, insluitend die private sektor, vennootskappe moet vorm om die suksesvolle implementering van die beleid te verseker. In die beleid word deurlopend na drie areas verwys wat jeugontwikkeling sal verseker. Die eerste area is ekonomiese deelname waar jongmense geleenthede gebied word om werkservaring deur middel van internskappe en indiensopleidingsprogramme op te doen. Hierdie area sal realiseer indien die staat vennootskappe met die private sektor en ander rolspelers sluit. Die tweede area wat uitgelig word is opvoedkundige vaardighede. Die kwaliteit van opvoeding wat die skole bied moet verbeter word asook die voorsiening van naskoolse programme en verdere (tweede) geleenthede om hul opvoeding te voltooi of te verbeter. Gedragsveranderinge ten opsigte van die jeug se gesondheid en welstand is die derde area. Programme om jongmense met die ontwikkeling van hulle selfbeeld en identiteit te help, om hulle leiding te gee oor hul seksuele oriëntasie, en bewus te maak van middelmisbruik behoort 'n prioriteit met jeugontwikkeling te wees. Artikel 176 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) bepaal dat kinders tot 18 jaar of selfs 21 jaar oud is in kinder- en jeugsorgsentrums kan bly voordat hulle onthef word. Teen daardie tyd is hulle al jeugdige en sou hul baie gebaat het by ontwikkelingsprogramme. Die Kinderwet is egter vaag oor die aanbod van programme spesifiek aan jongmense wie uit staatsorg onthef is. Artikel 193(3)(e) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) noem wel dat die aanbod van programme aan hierdie kinders opsioneel is, maar die artikel brei nie verder uit oor wat die inhoud van hierdie programme moet behels nie. Nietemin behoort die aanbod van voorbereidingsprogramme aan jeugdige wat uit staatsorg onthef word as noodsaaklik beskou te word. Dit is verder nodig dat die voorbereidingsprogramme geskoei moet wees op die drie fokus areas soos in die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) uiteengesit is.

2.6 MULTIDISSCIPLINÊRE SPANBENADERING TOT DIENSLEWING IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS

'n Multidissiplinêre spanbenadering tot dienslewering word dikwels in die konteks van kinder- en jeugsorgsentrums benut. 'n Multidissiplinêre spanbenadering word deur Hesjedal, Iversen, Bye en

Hetland (2016) beskryf as 'n interprofessionele samewerking en 'n deurlopende vennootskap tussen professionele persone van verskillende beroepsvelde. Hierdie vennootskap sluit gewoonlik individue van verskillende organisasies soos byvoorbeeld opvoedings-, gesondheids- en maatskaplike dienste in. Charles en McGuire (2006) is van mening dat 'n span 'n multidissiplinêre konstruksie is aangesien die spanstrukture en -prosesse kan verskil volgens die spanlede, die aard en omvang van die werk, take, en interaksies. Charles en McGuire (2006) verwys ook na Cohen en Bailey (1997) se amptelike definisie van 'n span, naamlik, 'n span is 'n versameling van individue wie interafhanklik is in die uitvoering van hul take, wie die verantwoordelikhede van die uitkomstes deel, wie hulself en deur ander gesien word as 'n sosiale entiteit geanker in een of meer sosiale sisteme (byvoorbeeld 'n organisasie) en wie hul verhoudings oor organisatoriese grense bestuur. Moe, Dingsøyr en Dybä (2010) sluit hierby aan deur te bevestig dat spanwerk dikwels gemotiveer word deur die voordele wat dit inhou, soos verhoogte produktiwiteit, oorspronklike en nuwe idees, en werknemer tevredenheid. In hul studie gebruik Wageman, Gardner en Mortensen (2012) verskillende gevallestudies om die volgende eienskappe van spanwerk uit te lig: stabiele lidmaatskap, die voltooiing van 'n interafhanklike taak in noue interaksie met mekaar, die uitvoer van koördineerde aktiwiteite, en die uitruil van hulpbronne.

Blakey, Leathers, Lawler, Washington, Natschke, Strand en Walton (2012) noem besluitneming van 'n multidissiplinêre span 'n algemene en populêre benadering onder welsynsisteme wêreldwyd met betrekking tot die beskerming en versorging van kinders en die belangrike besluitneming rondom hierdie aspek. Willumsen, Ahgren en Ødegård (2012) het 'n studie oor die multidissiplinêre spanbenadering in die Noorweegse konteks uitgevoer en gevind dat die benutting van hierdie benadering algemeen in die praktyk is, insluitend by professionele persone en dienste. Die betrokke multidissiplinêre spanlede verskil volgens die kliënt (die kind in die geval van hierdie studie) se behoeftes en mag ook die kind se ouers of versorgers insluit. Die Noorweegse regering beveel die benutting van die multidissiplinêre spanbenadering sterk aan al word dit nie deur wetgewing vereis nie.

Bronstein (2003) het 'n model ontwikkel wat die komponente vir interdissiplinêre samewerking identifiseer, naamlik interafhanklikheid wat die afhanklikheid op ander professionele persone beklemtoon, naamlik, om 'n taak te voltooi, nuwe professionele aktiwiteite is die take wat spanlede saam uitvoer en meer verrig as lede onafhanklike take uitvoer, buigsaamheid is die verandering van rolle as 'n behoefte bestaan, gesamentlike eienaarskap van doelwitte lig uit dat alle betrokke partye die verantwoordelikhede deel vir die suksesvolle uitvoering van doelwitte en die reflektoring van die proses verwys na gesamentlike gesprekke en denke oor die afloop van die proses, insluitend terugvoering om die uitkomstes te verbeter.

Tans bestaan daar 'n beperkte hoeveelheid literatuur aangaande die multidissiplinêre spanbenadering en die lede daarvan. Die literatuur wat uitgelig word is egter meer as 10 jaar oud. Die rede vir die benutting hiervan is die gebrek aan nuwe beskikbare literatuur.

2.6.1 Doel van 'n multidissiplinêre spanbenadering in 'n kinder- en jeugsorgsentrum

Die doel van 'n multidissiplinêre spanbenadering is om voorsiening te maak vir 'n wisselwerking van professionele persone soos maatskaplike werkers, maatskaplike hulpwerkers, kinder- en jeugsorgwerkers, asook programbestuurders om hul individuele vaardighede en kennis aan te wend ten einde programme vir inwonende kinders van kinder- en jeugsorgsentrums ingevolge artikel 194(1) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) aan te bied. Elke lid van die multidissiplinêre span lewer 'n unieke bydrae deur middel van hul professionele kennis tot elke inwonende kind se ontwikkelingsproses. Elke kinder- en jeugsorgsentrum het so 'n multidissiplinêre span wat se lede wissel volgens die aard en omvang van die inwonende kinders se probleme en behoeftes.

2.6.2 Die rolle van die multidissiplinêre spanlede en hul bydrae tot die voorbereiding van kinders op ontheffing vanuit staatsorg

Die lede van multidissiplinêre spanne is verantwoordelik om die terapeutiese en ontwikkelingsprogramme ingevolge artikel 191(3)(b) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) aan te bied aan inwonende kinders van kinder- en jeugsorgsentrums, om hulle in staat te stel om suksesvol binne die samelewing aan te pas. Die verskillende rolle van die multidissiplinêre spanlede word vervolgens bespreek:

2.6.2.1 Maatskaplike werkers

Potgieter (1998) in die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Dienspraktisyne (SARMDP) se Besprekinghandleiding (2013) beskryf maatskaplike werk as 'n professionele aktiwiteit waarin kennis, waardes en vaardighede benut word sodat gefokus kan word op kwessies en probleme wat voorkom as gevolg van interaksies tussen individue, families, groepe, organisasies, en gemeenskappe. Verder beklemtoon Potgieter (1998) dat hierdie diens deur die samelewing vereis word om die maatskaplike funksionering van mense te verbeter, hulle te bemagtig, en om 'n voordelige verhouding tussen die individue en die samelewing te bevorder ten einde die kwaliteit van lewe vir elkeen te verbeter. Ife (2010) is van mening dat maatskaplike werkers oor die jare heen belangrike rolle vertolk het in die hantering van 'n groot hoeveelheid globale kwessies wat die twintigste eeu oorheers het soos, armoede, ongelukheid, vrede, menseregte, ras, en MIV/Vigs.

Asquith, Clark en Waterhouse (2005) van die Universiteit van Edinburgh het 'n studie oor die rolle van maatskaplike werkers in die een-en-twintigste eeu gedoen en kom tot die gevolgtrekking dat die belangrikste rolle wat maatskaplike werkers verrig is: 'n berader of gevallewerker wat saam met die kliënte werk om hul persoonlike kwessies aan te spreek, 'n advokaat of kampvegter wat namens die armes en mense wie sosiaal uitgesluit is optree, iemand wat 'n vennootskap met benadeelde en ontmagtigde individue vorm om aandag aan sosiale probleme te gee, iemand wat die risiko's en

behoefte van verskillende kliëntsisteme assesser, en 'n versorgingsbestuurder wie dienste vir kliënte reël maar wie nie noodwendig direk betrokke is nie.

Browne (2009) lig die volgende sleuteltake en rolle van maatskaplike werkers in die konteks van 'n kinder- en jeugsorgsentrum uit: lewering van terapeutiese dienste om die kind se gedragspatrone, behoeftes en uitdagings te identifiseer en assesser, versekering van inwonende kinders se veiligheid en dat hul basiese regte in ag geneem en beskerm word, en die gereelde hersiening van kinders se versorgings- en ontwikkelingsplanne. Browne (2009) beklemtoon ook dat hierdie maatskaplike werkers 'n hoë kwaliteit supervisie van maatskaplike werk supervisors of bestuurders benodig ter ondersteuning in hul unieke rol en om hulle in staat te stel om dienslewering aan die inwonende kinders te verbeter.

Mahery, Jamieson en Scott (2011) noem dat kinders binne die eerste 48 uur na hul opname by kinder- en jeugsorgsentrums deur 'n maatskaplike werker en die res van die multidissiplinêre span assesser moet word om die intervensieproses te begin. Die maatskaplike werker is ook verantwoordelik vir die opstel van die kind se individuele ontwikkelingsplan waarin die kind se sterktes en ontwikkelingsareas identifiseer word. Hierdie plan dui aan hoe die kind se sterktes bevorder kan word asook hoe ontwikkelingsareas in sterktes verander kan word. Die kind moet deurlopend by die opstel van hierdie plan betrek word. Die maatskaplike werkers is verder verantwoordelik vir die hersiening van 'n individuele ontwikkelingsplan vir elke inwonende kind elke ses maande. Belanghebbendes soos gevallebestuurders en die kind se gesinslede moet ingelig en betrek word tydens die hersiening van hierdie planne by byeenkomstes soos gesinskonferensies. Die moontlikheid van gesinshereniging word altyd oorweeg en die lewering van hierdie dienste bly 'n prioriteit vir die maatskaplike werker. Maatskaplike werkers moet ook vergaderings met ander lede van die multidissiplinêre span reël om kinders se behoeftes en probleme te bespreek met die doel om beter ondersteuning aan te bied. 'n Belangrike taak van maatskaplike werkers is om te verseker dat kinders wie in die proses is om die kinder- en jeugsorgsentrum te verlaat, volkome voorbereid is. Dit kan gedoen word met behulp van die vorming van ondersteuningsnetwerke met familieledes en die aanwending van hulpbronne en ander nasorgdienste sodat die kinders 'n onafhanklike bestaan in die samelewing kan onderhou. Maatskaplike werkers berei kinders op 'n individuele wyse voor deur middel van een-tot-een sessies waartydens hulle die uitdagings aangaande herintegrasie binne die samelewing en moontlike oplossings daarvoor kan bespreek. Maatskaplike werkers skakel kinders ook by groepwerksessies in waar kinders hul ooreenstemmende probleme en uitdagings aangaande herintegrasie binne die samelewing na ontheffing vanuit staatsorg met mekaar kan deel om isolasie te vermy en 'n gevoel van samehorigheid te skep (Yalom & Leszcz, 2005).

2.6.2.2 Maatskaplike hulpwerkers

Schultz (2015) en De Kock (1999) in Zibengwa (2016) is van mening dat die konsep “maatskaplike hulpwerk” in die Suid-Afrikaanse konteks in November 1991 in werking getree het nadat die Auret

Kommissie konsensus bereik het dat 'n behoefte bestaan vir die stigting van 'n kategorie van mense wie ondersteuningsdienste aan maatskaplike werkers lewer. Na vele onderhandelinge en wetgewende prosesse, is maatskaplike hulpwerk wetlik verklaar deur die wet op Maatskaplike en Geassosieerde Werkers, 110 van 1978.

Die regulasies in die Diensprofessies Wet 1978, soos aangepas, definieer maatskaplike hulpwerk as 'n taak of 'n aktiwiteit wat uitgevoer word deur maatskaplike hulpwerkers onder leiding van 'n maatskaplike werker ingevolge waarvan die hulpwerker 'n ondersteunende rol vir maatskaplike werkers vertolk ten einde die doelstellings van die maatskaplike werkprofessie te bereik. Vir doeleindes van hierdie studie word gefokus op maatskaplike werkers in diens van kinder- en jeugsorgsentrum wat deel vorm van 'n multidissiplinêre span wat ondersteuning bied vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrum op ontheffing vanuit staatsorg (SARMDP, 2013).

Die uitvoering van administratiewe funksies is een van die maatskaplike hulpwerker se belangrikste take. Maatskaplike hulpwerkers open die lêers vir inwonende kinders en is ook verantwoordelik om die lêers op datum te hou, notas by gesinskonferensies en vergaderings te hou, en om statistieke van inwonende kinders, maatskaplike werkers asook die res van die multidissiplinêre spanlede, op datum te hou. Verdere take van die maatskaplike hulpwerker in die konteks van 'n kinder- en jeugsorgentrum behels die voorbereiding en uitvoering van voorkomings-, ontwikkelings- en opvoedkundige programme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word soos voorgeskryf in artikel 191(3)(e) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Volgens die Suid-Afrikaanse Raad van Maatskaplike Diensprofessies se inligtingsbrochure aangaande die dienslewering van maatskaplike hulpwerkers (2012) vertolk maatskaplike hulpwerkers ook 'n praktiese ondersteuningsrol. Binne die konteks van 'n kinder- en jeugsorgentrum mag maatskaplike hulpwerkers hierdie rol vertolk ten opsigte van die reël van gesinskonferensies en help met werksaansoeke en identiteitsdokumente van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

2.6.2.3 Kinder- en jeugsorgwerkers

'n Kinder- en jeugsorgwerker is 'n individue wat in die lewenspasie van kinders en adolessente met normale en spesiale behoeftes werk om hul optimale ontwikkeling te fasiliteer deur gebruik te maak van daaglikse lewensgebeurtenisse en programme om so die kinders se vermoëns in verskillende kontekste te verbeter (Child and Youth Care Workers in South-Africa, 2013). Pickrem (2015) tref onderskeid tussen 'n kinder- en jeugsorgwerker en 'n residensiële kinder- en jeugsorgwerker. 'n Kinder- en jeugsorgwerker word beskryf as 'n professionele persoon wie die behoeftes van kinders, jeug, en families assesseer in 'n poging om psigo-sosiale intervensies in verskillende terapeutiese kontekste te voorsien. 'n Residensiële kinder- en jeugsorgwerker is iemand wat in 'n residensiële fasiliteit of "groefhuis" werk. 'n "Groefhuis" is 'n term wat dikwels in die Amerikaanse konteks gebruik word en

wat verwys na 'n residensiële fasiliteit wat tydelike versorging bied aan kinders wat nie in die sorg van hul familie van oorsprong kan bly nie weens redes wat hul veiligheid bedreig.

Kinder- en jeugsorgwerkers in kinder- en jeugsorgsentrums is verantwoordelik vir die skepping van geskikte alternatiewe versorging wat soos 'n gesinsomgewing funksioneer. Een van die belangrikste take van kinder- en jeugsorgwerkers is dus die skepping van 'n gesinsomgewing binne die konteks van die kinder- en jeugsorgsentrum waar manlike en vroulike kinder- en jeugsorgwerkers onderskeidelik die ouerfiguur-rolle vir die inwonende kinders vertolk. Die skepping van 'n gesinsomgewing en vertolking van ouerfiguur-rolle is veral belangrik vir kinders wie, voor opname by kinder- jeugsorgsentrums, verwaarloos en verlaat is deur biologiese ouers of ander primêre versorgers (Omidire, AnnaMosia & Mampane, 2015). Die uitvoering van hierdie taak deur kinder- en jeugsorgwerkers sluit direk aan by artikel 28(1)(b) van die Handves van Menseregte in die Grondwet (Republiek van Suid-Afrika, 1996) wat stipuleer dat elke kind die reg het tot gesinsorg of ouerlike sorg of geskikte alternatiewe sorg wanneer die kind uit sy of haar gesinsomgewing verwyder word.

Kinder- en jeugsorgwerkers vorm deel van 'n multidissiplinêre span en met ontwikkelingsprogramme skakel hulle by inwonende kinders in om hulle te help met die verbetering van hul persepsie van self (BOSASA Multidisciplinary Team, 2013). Omidire, AnnaMosia en Mampane (2015) sluit hierby aan deur te noem dat kinder- en jeugsorgwerkers kinders ook help met die fasilitering van ontwikkelings-, rekreasie- en versorgingsprogramme sodat hulle in onafhanklike en funksionerende volwassenes ontwikkel om so aktiewe lede van die samelewing te kan word.

Aangesien kinder- en jeugsorgwerkers in die lewenspasie van inwonende kinders werk, is hulle direk betrokke by die beplanning en uitvoering van die residensiële en ontwikkelingsprogramme soos uiteengesit in artikel 194(2)(a) en (c) van die Kinderwet 38 van 2005 (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Kinder- en jeugsorgwerkers lewer ook insette aangaande die voorbereidingsprogramme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word aangesien hulle kinders se uitdagings, behoeftes, en probleme eersterangs aanskou en sodoende in staat is om dit identifiseer en evalueer. Hierdie inligting help maatskaplike werkers en die res van die multidissiplinêre span met die opstel van die kinders se individuele ontwikkelingsplanne. Pickrem (2015) noem dat 'n residensiële kinder- en jeugsorgwerker ook verantwoordelik is om inwonende kinders van sosiaal aanvaarbare keuses te voorsien met dit wat hulle kan benut om sodoende in hul eie behoeftes te voorsien en hulpbronne te ontdek en te gebruik vir hul suksesvolle toekomstige ontwikkeling.

2.6.2.4 Programkoördineerder

Jenkins, Hill en Cencins (2010) het 'n studie oor 'n rehabilitasieprogram vir pasiënte met kroniese siektes uitgevoer en het die rolle van 'n programkoördineerder, ook bekend as 'n programbestuurder, binne 'n multidissiplinêre span uiteengesit, dit behels die volgende, werk direk met pasiënte, doen

assesserings, allokeer pasiënte tot sekere programme of klasse, voorsien fisiese hulpmiddels vir aktiwiteite en programme, fasiliteer insigte van ander multidissiplinêre spanlede, kommunikeer met eksterne organisasies vir verwysings, en organiseer die instandhouding en nasorg van pasiënte se versorging na afloop van die program. Jenkins et al., (2010) beklemtoon ook dat programkoördineerders 'n aktiewe rol speel in die assessering van pasiënte asook in hul opvoeding en selfverrykking en -bestuur. Programbestuurders in diens van kinder- en jeugsorgsentrums verrig soortgelyke take aan inwonende kinders van daardie sentrums. Hulle vorm deel van die multidissiplinêre span en is hoofsaaklik verantwoordelik vir die suksesvolle implementering en uitvoering van die ontwikkelings- en rekreasie programme soos gestipuleer in artikel 191(3) van die Kinderwet 38 van 2005 (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Programbestuurders verseker dat inwonende kinders inskakel by programme volgens hul geïdentifiseerde probleme en behoeftes. Elke kind se individuele ontwikkelingsplan word in ag geneem wanneer besluite oor die inskakeling van die kind by programme geneem word.

Programbestuurders betrek gewoonlik kinder- en jeugsorgwerkers by die uitvoering van hierdie programme aangesien hulle in die lewenspasie van die kind werk. Elke kind word volgens hul individuele ontwikkelingsplanne ingeskakel en word die programme saamgestel deur die maatskaplike werkers en ander lede van die multidissiplinêre span. Hesjedal et al. (2016) se studie het die effektiwiteit van individuele (ontwikkelings)planne bewys en gevind dat met die benutting daarvan professionele persone betrokke by die multidissiplinêre span in staat is om die doelstellings ten opsigte van die kinders se behoeftes aan te pas.

'n Programbestuurder speel 'n prominente rol in die ontwikkeling van 'n onafhanklike leefprogram wat kinders vir die ontheffing vanuit staatsorg ingevolge artikel 191(3)(e) van die Kinderwet 38 van 2005 (Republiek van Suid-Afrika, 2005) voorberei. Die Mamelani Projekte (2013) beklemtoon dat voorbereidingsprogramme asook deurlopende nasorgprogramme goeie beplanning en bestuur vereis om kinders se suksesvolle oorgang na 'n volwasse bestaan in die samelewing te verseker. Die Algemene Regulasies aangaande Kinders wat fokus op kinder- en jeugsorgsentrums en waarna in die Kinderwet verwys word, beskou juis die herintegrasie van kinders binne hul gesinne en gemeenskappe, asook nasorgdienste, as 'n belangrike prioriteit. Hierdie regulasies stipuleer dat kinder- en jeugsorgsentrums verantwoordelik is om kinders, byvoorbeeld kinders wie vanuit staatsorg onthef word, in te skakel by nasorgprogramme wat fokus op ondersteuning in terme van opleiding, opvoeding, indiensneming, vaardighede vir onafhanklike bestaan, gesins- en gemeenskaps-integrasie, asook psigososiale ondersteuning.

Programbestuurders moet goeie professionele verhoudinge met gemeenskapslede tot stand bring en handhaaf aangesien dit hul taak is om kinders wat uit staatsorg onthef word, te verbind met hulpbronne in die gemeenskap om so hul oorgang tot volwassenheid te vergemaklik.

2.7 SAMEVATTING

In hierdie hoofstuk is gefokus op internasionale, streeks- en nasionale welsynsbeleide en wetgewingsdokumente met betrekking tot die bestuur en diensleweringverpligtinge van kinder- en jeugsorgsentrum. Hierdie beleid- en wetgewingsdokumente bied 'n omvattende teoretiese raamwerk aangaande riglyne van hoe dienslewering aan inwonende kinders van kinder- en jeugsorgsentrum moet plaasvind. Daar is bevestig dat kinder- en jeugsorgsentrum verplig is om verskillende programme aan kinders te bied wat fokus op terapie, rekreasie, en die algemene ontwikkeling van die kinders om hul onafhanklike funksionering in die samelewing te verseker. Uit die bespreking en analisering van hierdie beleid- en wetgewingsdokumente het dit duidelik geword dat die multidissiplinêre spanlede in kinder- en jeugsorgsentrum hoofsaaklik verantwoordelik is vir die effektiewe voorbereiding van inwonende kinders se ontheffing vanuit staatsorg.

Die belangrikheid en noodsaaklikheid van 'n multidissiplinêre span in die konteks van 'n kinder- en jeugsorgsentrum is ook bespreek. Daar is ondersoek ingestel oor die verskillende rolle van elke lid van 'n multidissiplinêre span asook elkeen se bydrae tot die voorbereiding van inwonende kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

In die volgende hoofstuk sal die perspektiewe wat van toepassing is op voorbereidingsprogramme geïdentifiseer en bespreek word. Die fokus sal ook gerig word op die aard en inhoud van voorbereidingsprogramme wat kinder- en jeugsorgsentrum aan hierdie kinders behoort te lewer. Ten slotte sal die verskillende uitdagings wat hierdie kinders, asook rolspelers wie dienslewering uitvoer, in die gesig staar, op 'n breedvoerige wyse bespreek word.

HOOFSTUK 3

DIE AARD VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME VIR HERINTEGRASIE IN DIE SAMELEWING VAN KINDERS NA ONTHEFFING VANUIT STAATSORG

3.1 INLEIDING

In hoofstuk twee is daar op die lede van 'n multidissiplinêre span binne die konteks van kinder- en jeugsorgsentrum gefokus. Elkeen se rolle en bydraes wat hulle lewer tot die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, is geïdentifiseer en bespreek. Vir die suksesvolle herintegrasie van

hierdie kinders binne die samelewing nadat hulle vanuit staatsorg onthef word, moet kinder- en jeugsorgsentrum s oorgangsprogramme in plek hê wat hierdie herintegrasi e vergemaklik. Ingevolge artikel 191(2) van die Kinderwet 38 van 2005 (Republiek van Suid-Afrika, 2005) is dit 'n wetlike vereiste dat kinder- en jeugsorgsentrum s programme aan inwonende kinders bied wat hoofsaaklik fokus op terapie, ontwikkeling, en rekreasie. In artikel 191(3)(e) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) word daar spesifiek beklemtoon dat kinder- en jeugsorgsentrum s 'n program moet aanbied wat kinders help met die oorgang wanneer hulle die sentrum verlaat na die bereiking van 18-jarige of 21-jarige ouderdom.

In hoofstuk drie sal die tweede doelwit van die navorsingstudie aandag geniet deur klem te plaas op die aard van voorbereidingsprogramme vir kinders in kinder- en jeugsorgsentrum s wat vanuit staatsorg onthef word. Eerstens sal die geïdentifiseerde perspektiewe, naamlik regte-gebaseerde perspektief en sterkte perspektief bespreek word vir die voorsiening van 'n konseptuele raamwerk waarbinne hierdie programme ontwikkel en implementeer kan word. Programme wat deur die multidissiplinêre spanlede benut word, is geanker in die doelstellings van spesifieke perspektiewe wat die inhoud van die program lei om die behoeftes en uitdagings van die spesifieke teikengroep aan te spreek. Maatskaplike werkers het hoofsaaklik die teoretiese agtergrond van hierdie perspektiewe en word dit ook so na ander lede van die multidissiplinêre spanlede oorgedra deur middel van die ontwikkeling en implementering van programme wat die kinder- en jeugsorgsentrum moet aanbied. Die primêre fokus van die regte-gebaseerde perspektief is om kinders se menseregte te beskerm en te bevorder sodat hulle met kennis bemagtig kan wees om hul eie behoeftes aan te spreek. Ingevolge die sterkte perspektief in die konteks van voorbereidingsprogramme word elke kind wat vanuit staatsorg onthef word, se unieke sterktes geïdentifiseer en ontwikkel in die oorgangsproses vanaf kinder- en jeugsorgsentrum tot herintegrasi e binne die samelewing.

In hierdie hoofstuk sal die aard van programme wat noodsaaklik is vir die fisiese, maatskaplike, en emosionele voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrum s wat onthef word vanuit staatsorg en gevolglik binne die samelewing moet herintregeer, bespreek word. Die fokus sal ook geplaas word op die verskillende ondersteuningstelsels wat kinders wat vanuit staatsorg onthef word, benodig om binne die samelewing te herintregeer en te floreer. Die verskillende uitdagings wat ervaar word deur beide die kinders wat vanuit staatsorg onthef word, asook die rolspelers in die implementering van voorbereidingsprogramme sal bestudeer word.

3.2 PERSPEKTIEWE VAN TOEPASSING OP DIENSLEWERING AAN KINDERS WAT VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD

Maatskaplike perspektiewe vorm deel van die konseptuele raamwerk waarvolgens maatskaplike intervensies ontwikkel word. Volgens Teater (2010) is die selektering van geskikte intervensiemetodes (gevallewerk, groepwerk, en gemeenskapswerk) 'n belangrike element van die maatskaplike

werkproses. Hierdie selektering is gegrond op verskeie sielkundige en sosiologiese teorieë asook maatskaplike werk-assesserings.

Teater (2010) verduidelik ook dat die suksesvolle implementering van maatskaplike werk perspektiewe vereis dat maatskaplike werkers goeie verhoudinge met hul kliënte moet opbou asook die vermoë moet hê om die perspektiewe op 'n kritiese wyse te evalueer ten einde die sukses of mislukking daarvan te bepaal. Die outeur beklemtoon dat elke intervensieproses of -program uitgevoer deur 'n maatskaplike werker met kliëntsisteme, geanker is in maatskaplike werk teorieë, modelle, en perspektiewe wat bekend staan as die hulpmiddels van die maatskaplike werk praktyk. Simon (1994) in Gentle-Genitty, Chen, Karikari en Barnett (2014) sluit hierby aan deur te noem dat dit 'n noodsaaklike vereiste vir 'n maatskaplike werker is om teoretiese kennis aan te leer aangesien teorie as 'n geankerde raamwerk en konseptuele skerm dien vir gevalle-assessering, intervensie beplanning en uitkomstevaluering.

Vervolgens sal twee perspektiewe, naamlik die regte-gebaseerde perspektief en die sterkte perspektief, uitgelig en bespreek word. Daar sal spesifiek gefokus word op hoe die beginsels van elke perspektief van toepassing is op die lewering van dienste in kinder- en jeugsorgsentrums sowel as die ontwikkeling van voorbereidingsprogramme in kinder- en jeugsorgsentrums. Die fokus sal ook geplaas word op hoe kinder- en jeugsorgsentrums die probleme, behoeftes, en uitdagings van die kinders wie vanuit staatsorg onthef word sal aanspreek om hul suksesvolle herintegrasie binne die samelewing te verseker.

3.2.1 Regte-gebaseerde perspektief

UNICEF (2011) beskryf die regte-gebaseerde perspektief as 'n konseptuele raamwerk vir die proses van menslike ontwikkeling wat hoofsaaklik op internasionale menslike regte en standarde gebaseer is. Die doel van die benutting van hierdie perspektief, veral in die lewering van maatskaplike dienste, is die bevordering en beskerming van menslike regte. Die Algemene Kommentaar van die Verenigde Nasies Komitee vir die Regte van die Kind (United Nations, 2011:1) behou die volgende siening oor die regte-gebaseerde perspektief: “'n Regte-gebaseerde perspektief tot kinderversorging en -beskerming vereis 'n paradigma-skuif na die respektering en bevordering van menswaardigheid asook die fisiese en sielkundige integriteit van kinders as volwaardige individue met regte eerder, as om hulle hoofsaaklik as slagoffers te sien.” Dinbabo (2013) noem ook dat die benutting van die regte-gebaseerde perspektief in die implementering van kinderregte wêreldwyd belangrik is vir die versekering dat kinderregte beskerm en bevorder word aangesien hulle dikwels as die kwesbaarste wesens van die samelewing beskou word.

Lombard (2008) is van mening dat die regte-gebaseerde perspektief gegrond is op die beginsels van maatskaplike geregtigheid en billikheid. Hierdie perspektief beklemtoon mense se sosio-ekonomiese regte soos uiteengesit in die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika (108 van 1996). Piron (2004) in Dinbabo (2013) voeg by dat die regte-gebaseerde perspektief 'n konseptuele raamwerk is vir die

proses van maatskaplike ontwikkeling wat op internasionale standarde van menslike regte gebaseer is en hoofsaaklik op die bevordering en beskerming van menseregte wêreldwyd fokus.

Dinbabo (2013) lig verder uit dat die regte-gebaseerde perspektief se sentrale fokus is om ongelykhede tussen mense aan te spreek aangesien ongelykhede dikwels die wortel van alle ontwikkelingsprobleme is. 'n Verdere belangrike doelwit van die regte-gebaseerde perspektief is die bemagtiging van mense, veral voorheen benadeeldes, sodat mense die nodige kennis het om hul regte te ken en daarop aanspraak te maak en in staat te kan wees om deel te neem aan beleidsformulering.

Offenheiser en Holcombe (2003) bevestig die siening dat die regte-gebaseerde perspektief daarna streef om die struikelblokke te identifiseer wat mense daarvan weerhou om toegang tot geleenthede te verkry om sodoende hul lewens te verbeter. Met die benutting van hierdie perspektief word individue en groepe gehelp om hindernisse tot groei te oorkom eerder as om lewenslank afhanklik te wees van maatskaplike toelae soos deur die staat voorsien. Vir die realisering van die regte-gebaseerde perspektief in die maatskaplike werk praktyk, beklemtoon die outeurs Broberg en Sano (2017) en Quinn et al (2017) die noodsaaklikheid van die vorming van 'n koalisie tussen die staat, nie-regering organisasies, maatskaplike werk navorsers en praktisyne, gemeenskapsontwikkelaars, asook die besigheidsektor. Hierdie koalisie vereis noue samewerking tussen die verskillende partye ter wille van die beskerming en bevordering van menseregte asook die bemagtiging van die mensdom om die oorsake van struikelblokke tot ontwikkeling te oorkom sodat mense die kennis en vaardighede het om hul eie probleme en behoeftes effektief aan te spreek.

Vervolgens sal die beginsels en toepassing van beide die regte-gebaseerde perspektief en sterkte perspektief bespreek word.

3.2.1.1 Beginsels en toepassing van die regte-gebaseerde perspektief

Daar bestaan onderliggende beginsels wat 'n belangrike rol speel in die toepassing van die regte-gebaseerde perspektief in die maatskaplike werk praktyk.

*Vervolgens sal die sewe basiese beginsels, soos uitgelig deur UNICEF (2014)
,bespreek word:*

- **Universaliteit en onaantasbaarheid:** Volgens hierdie beginsel is menslike regte universeel; dus is elkeen in die wêreld daarop geregtig. 'n Individue kan nie uit vrye wil sy of haar menslike regte opgee nie en kan ook nie daarvan ontnem word nie. In die konteks van die studie het kinders dus die reg om effektief voorberei te word vir die uitdagings in die samelewing nadat hulle vanuit staatsorg onthef word.
- **Onverdeelbaarheid:** Volgens hierdie beginsel is alle regte, hetsy burgerlike, ekonomiese, politieke of maatskaplike regte ewe belangrik vir elke mens se waardigheid. Al hierdie regte het gelyke status en kan nie in 'n hiërargie ingedeel word nie.
- **Interafhanklikheid en verwantskap:** Hierdie beginsel dui aan dat elke menslike reg, soos byvoorbeeld die reg tot gesondheid, maatskaplike dienste, en opvoeding, verband hou met mekaar en nie in isolasie gesien kan word nie. In die praktyk gebruik maatskaplike werkers gewoonlik hulpmiddels soos 'n ekokaart, ontwikkel deur Hartman in 1975, om die sosiale en persoonlike verhoudings wat kliënte met hulle omgewing het aan te dui. Met die gebruik van hierdie hulpmiddel kan maatskaplike werkers verseker dat die kliënte toegang het tot dienste in die gemeenskap sodat hulle sosio-ekonomiese regte vervul kan word. Tydens die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef moet word, kan maatskaplike werkers byvoorbeeld 'n ekokaart as hulpmiddel benut om die hulpbronne in die gemeenskap te identifiseer waarmee kinders in verbinding kan tree vir suksesvolle herintegrasie binne die samelewing.
- **Gelykheid en nie-diskriminasie:** Volgens hierdie beginsel is alle individue gelyk as menslike wesens, moet elkeen se waardigheid respekteer word, en is elkeen ook geregtig op hul regte sonder enige diskriminasie. Volgens Dinbabo (2013) is die regte-gebaseerde perspektief se fokus juis om diskriminasie en ongelykheid aan te spreek aangesien die teenwoordigheid hiervan struikelblokke van menslike ontwikkeling is. Die beskerming van gemarginaliseerde mense se regte en welstand word ook as belangrik beskou. Hierdie beginsel sluit nou aan by een van die primêre doelstellings van die Handves van Menseregte in die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika (Republiek van Suid-Afrika, 1996), naamlik om die bereiking van gelykheid te bevorder asook mense te beskerm wat benadeel word deur onregverdige diskriminasie. Dit is belangrik dat kinders in kinder- en jeugsorgsentrusse tydens voorbereiding vir herintegrasie binne die samelewing, opgevoed word oor hul maatskaplike, ekonomiese, politieke, en kulturele regte asook oor die hulpbronne in die gemeenskap wat hiermee gepaardgaan ten einde te sorg dat hierdie kinders optimaal as volwassenes kan ontwikkel.

- **Deelname en insluiting:** Hierdie beginsel dui aan dat elke mens geregtig is tot vrye, aktiewe, en betekenisvolle deelname in hul eie burgerlike, ekonomiese, sosiale, politieke, en kulturele ontwikkeling. Deelname en insluiting is nog 'n beginsel van die regte-gebaseerde perspektief (UNICEF, 2014) wat toegepas kan word in voorbereidingsprogramme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Die opstel van individuele ontwikkelingsplanne soos vereis deur die Nasionale Norme en Standaard vir Kinder- en Jeugsorgsentrumme en uiteengesit in die Kinderwet verseker dat kinders betrokke is by intervensieprogramme aangesien hulle hierdie planne na ontslag vanuit kinder- en jeugsorgsentrumme self moet uitvoer.

- **Bemagtiging:** Hierdie beginsel word beskryf as die proses waarin mense se kapasiteit om aanspraak te maak op hul regte en dit te benut, groei. Broberg en Sano (2017) beklemtoon dat mense deur middel van bemagtiging aangemoedig word om vrylik te dink en op te tree asook hul eie potensiaal te vervul as 'n volwaardige lid van die gemeenskap. Mense word bemagtig om op hulle regte aan te dring eerder as om te wag vir beleide en wetgewing of die verskaffing van dienste.

Die beginsel van bemagtiging in die regte-gebaseerde perspektief (UNICEF, 2014) is ook belangrik tot die opstel en toepassing van voorbereidingsprogramme. Die multidissiplinêre span wie verantwoordelik is vir die implementering van voorbereidingsprogramme aan die inwonende kinders, het die belangrike taak om kinders te bemagtig met die nodige lewensvaardighede sodat hulle die geïdentifiseerde struikelblokke en uitdagings tot ontwikkeling kan oorkom (Tanur, 2012). Indien kinders bemagtig is met kennis, sal hulle in 'n beter posisie wees om hulpbronne in die samelewing te identifiseer waarmee hulle kan aanspraak maak op hul sosio-ekonomiese regte.

- **Aanspreeklikheid en respek vir die gereg:** Volgens hierdie beginsel is dit duidelik dat die regte-gebaseerde perspektief poog om organisasies en mense verantwoordelik vir die beskerming en bevordering van menseregte, aanspreeklik te hou sodat hulle hul verpligtinge teenoor die mensdom kan vervul. Kinder- en jeugsorgsentrumme is dus ook in hierdie opsig verantwoordelik om kinders wat vanuit staatsorg onthef word, effektief vir die suksesvolle herintegrasie binne die samelewing voor te berei.

Quin et al (2017) beklemtoon dat die benutting van die regte-gebaseerde perspektief in die konteks van oorgang van kinders vanuit staatsorg slegs kan realiseer indien rolspelers soos die staat, nie-regeringsorganisasies (NROs), gemeenskapsleiers, en die besigheidsektor aktief saamwerk, aangesien hulle uiteindelik aanspreeklik gehou kan word vir die beskerming en bevordering van menseregte.

3.2.2 Sterkte perspektief

Die sterkte perspektief is oorspronklik ontwikkel en in die maatskaplike werk praktyk voorgestel deur Saleebey (1996). Die benadering is aanvanklik in die mediese veld toegepas om die gevallelading van mense met ernstige geestesversteurings te hanteer en te bestuur. Guo en Tsui (2010) is dit eens dat hierdie perspektief eers later in dienslewering benut is teenoor 'n wye reeks kliëntsisteme soos kinders,

individue met middel-afhanklikheidsprobleme, gesinne, en bejaardes. Die sterkte perspektief is gebaseer op die siening dat alle kliënte hul eie sterktes het, ongeag hulle probleme, uitdagings, en ongunstige omstandighede. Hierdie siening is juis verwelkom deur teikengroepe soos persone in benadeelde situasies, byvoorbeeld, immigrante, individue met lae inkomstes, asook pasiënte met kroniese siektes. Hierdie persone het gewoonlik 'n swak selfbeeld weens hul maatskaplike omstandighede of siektestoestande wat hul emosioneel afbreek.

Guo en Tsui (2010) se sienings van die sterkte perspektief sluit direk aan by Saleeby (1996) se idee dat die individue of kliënt iemand is wat talente, bevoegdheide, waardes, asook hoop besit. Goldstein (1990a) en Saleeby (1996) in Guo en Tsui (2010) voeg by dat maatskaplike werkers die verantwoordelikheid het om individue te help om hul potensiaal en vermoëns te ontdek en te verbeter asook om te herstel van enige teenspoed wat as hindernisse tot persoonlike groei kan dien.

Met die benutting van die sterkte perspektief verander die professionele verhouding tussen die maatskaplike werker en kliënt van 'n ongelyke verhouding na 'n samewerkende vennootskap om probleemoplossing teweeg te bring.

3.2.2.1 Beginsels en die toepassing van die sterkte perspektief

Rapp, Saleebey en Sullivan (2005) het tydens hul navorsing oor die implementering van die sterkte perspektief in die praktyk ses beginsels identifiseer waarmee die belangrikheid van die sterkte perspektief beklemtoon word. Die beginsels is as volg:

- **Die proses van verandering:** Hierdie proses word as doelgerig beskryf. Kliënte word aangemoedig om doelwitte te formuleer wat verband hou met wat hulle graag in die lewe wil bereik. Maatskaplike werkers mag advies en leiding in hierdie opsig bied. Tydens hul werk kan maatskaplike werkers met kinders wie vanuit staatsorg onthef word gesels oor hulle doelstellings vir die lewe na ontheffing vanuit staatsorg. Pinkerton (2011) stel juis voor dat die beplanning van verlating uit staatsorg so vroeg as moontlik begin en beklemtoon die betrokkenheid van die jeugdige in hierdie proses.

- **'n Sistemiese assessering van sterktes:** Die sterkte perspektief word gekenmerk aan 'n sistemiese stel protokolle vir die assessering en dokumentering van die kliënt se sterktes. Die assessering van die kliënt se probleme, tekortkominge, en patologieë word vermy.

- **Die omgewing en die beskikbare hulpbronne:** Die natuurlike omgewing is die primêre bron van mense, geleenthede, en ondersteuning. Die identifisering van gemeenskapsbates en die kapasiteite van inwoners en groepe van die gemeenskap asook die identifisering van probleme en behoeftes in die gemeenskap, staan sentraal tot hierdie beginsel. Hierdie beginsel beklemtoon dat die kliënte verbind moet word met hulpbronne in die gemeenskap met die inagneming van hul geïdentifiseerde probleme, uitdagings, en behoeftes. As deel van die voorbereiding, is dit die lede van die multidissiplinêre span

se taak om lewensvaardighede aan kinders te leer, sodat hulle die kennis het om sekere hulpbronne in hul omgewings te identifiseer en te benut tot hulle voordeel en om suksesvol binne die samelewing te herintegreer.

- **Eksplisiete metodes:** Die metodes word gebruik om die kliënte en gemeenskap se sterktes te identifiseer en te benut sodat die kliënt sy doelwitte kan bereik. Die identifisering van die kliënt se sterktes (byvoorbeeld watter sterktes is voordelig, watter sterktes sal moontlik in die toekoms benut kan word, en die eksplorering van uitsonderings tot probleme) sluit aan by elke doelwit. Rapp (1998) verduidelik dat die assessering van sterktes die kliënte help om langtermyn doelwitte te formuleer, om moontlike hulpbronne te identifiseer, om korttermyn doelwitte en take te formuleer, asook om rolle en verantwoordelikhede toe te skryf. Dit is belangrik dat kinders aangemoedig word om hul sterktes en talente te identifiseer en dat hulle van metodes voorsien word oor hoe hul sterktes en talente ontwikkel kan word, aangesien dit in ag geneem moet word met hul toekomsbeplanning en dit van hulp kan wees wanneer hulle uiteindelik in die samelewing herintegreer nadat hulle vanuit staatsorg onthef word.

- **Die professionele verhouding tussen die maatskaplike werker en die kliënt is geanker in die waarde van hoop:** Die belangrikheid van die verhouding is uitsluitlik op die verhoging van hoopvolheid by die kliënt gefokus. Die professionele verhouding word gekenmerk aan aanvaarding en empatie en is betekenisvol. In hierdie bemagtigende verhouding moet die maatskaplike werker ook die kinders wie vanuit staatsorg onthef word se persepsie van hul vermoëns en talente verhoog, hul persepsie van beskikbare opsies van hulpbronne verbreed vir aanpassing en oorlewing in die samelewing, en ook vir hulle die geleentheid bied om self keuses te maak en daarop te reageer.

- **Voorsiening van betekenisvolle keuses:** Hierdie beginsels is sentraal tot die sterkte perspektief. Die fases van die veranderingsproses is die volgende: doelstelling, identifisering van hulpbronne, verloop van die professionele verhouding, en toekenning van rolle. Maatskaplike werkers het die taak om kinders wie vanuit staatsorg onthef word se lys van besluite en opsies vir hul lewens na ontheffing vanuit staatsorg uit te brei, hulle duidelikheid te gee oor die impak van elke keuse, en vir hulle die vertroue en outoriteit te gee om self die proses van verandering te lei.

Bogenoemde beginsels beklemtoon die belangrikheid dat die kliënt sentraal moet wees tot die veranderingsproses. Die ontwikkeling van die kliënt se sterktes en uitbreiding van hulpbron-opsies is van kardinale belang. Laasgenoemde sal die kliënt die nodige selfvertroue gee om doelstellings te identifiseer wat gunstig sal wees om eie probleme, behoeftes, en uitdagings met sukses aan te spreek. Die maatskaplike werker speel 'n inspirerende rol deur advies te gee en die kliënt te bemoedig sodat hulle self die proses van verandering kan lei.

3.2.2.2 Sirkel van Bemoediging

Die sirkel van bemoediging is oorspronklik ontwikkel deur Brendtro, Brokenleg en Bockern in 1988 en is op die ontwikkeling van die sterkte perspektief gebaseer (Brendtro, Brokenleg & Bockern, 2005). Hierdie mediese sirkel is benut om die welstand van mense afkomstig van stamme in Noord-Amerika en spesifiek kinders, te bepaal en dui die behoeftes aan vir alles wat nodig is om in harmonie te leef en gebalanseerd te wees. Grover (2007), wat 'n studie aangaande jeug met uitreagerende gedrag gedoen het, is van mening dat die sirkel van bemoediging as 'n effektiewe maatstaaf benut kan word om jeugdige se behoeftes te identifiseer en te bevredig. Jackson (2014) sluit hierby aan en beskryf die sirkel van bemoediging as 'n verenigende filosofie wat op die sterktes van die individue fokus eerder as om die jongmens te kategoriseer volgens sy of haar tekortkominge. Volgens die Nasionale Norme en Standaard vir Kinder- en Jeugsorgsentrums is ontwikkelingsprogramme een van die verpligte programme wat aan inwonende kinders aangebied moet word. 'n Kind se ontwikkelingsplan of -program moet gebaseer word op 'n gepaste en bevoegde assessering van die kind se ontwikkelingsgerigte behoeftes en sterktes.

In die konteks van 'n kinder- en jeugsorgsentrum word die sirkel van bemoediging deur die lede van die multidissiplinêre span gebruik om inwonende kinders se individuele ontwikkelingsplanne op te stel soos na verwys in die Nasionale Norme en Standaard vir Kinder- en Jeugsorgsentrums ingevolge die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005).

Die sirkel van bemoediging bestaan uit vier domeine naamlik: vrygewigheid, onafhanklikheid, bemeestering, en behoort-aan. Grover (2007) noem dat die domeine verwant is aan mekaar en mekaar dus direk beïnvloed. Hierdie domeine en die toepassing tot die teikengroep van die studie word vervolgens bespreek:

- **Behoort-aan:** Perry (2004) in Brown (2006) argumenteer dat gehegtheid die basis van behoort-aan is en dat dit 'n noodsaaklike sterkte vir kinders, veral jongmense, is wat hulle teen veelvoudige maatskaplike probleme beskerm. Kinders in kinder- en jeugsorgsentrums ervaar dikwels nie ware gehegtheid nie weens die trauma wat statutêre ingryping deur maatskaplike werkers veroorsaak is aangesien kinders se opname in kinder- en jeugsorgsentrums hulle dikwels van hulle familie van oorsprong vervreem. Stein (2006) sluit hierby aan deur te noem dat hierdie kinders se verhouding met hul familie dikwels verlore is. Die tekort aan familie as ondersteuningsstelsel vir kinders wie na samelewings moet terugkeer, word as problematies beskou juis omdat familie 'n belangrike rol in die voorsiening van finansiële, praktiese, en emosionele ondersteuning speel.

Terapeutiese programme is een van die primêre fokusprogramme wat kinder- en jeugsorgsentrums verplig is om aan inwonende kinders te bied en word in die Nasionale Norme en Standaard vir Kinder- en Jeugsorgsentrums ingevolge die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) voorgeskryf. Met

hierdie program word daar verseker dat kinders emosionele en sosiale versorging ontvang wat hulle in staat stel om goeie interaksie met volwassenes en hul portuurgroepe te hê asook om positiewe en volhoubare verhoudings met hulle gesinne van oorsprong, vriende, en ander beduidende belanghebbendes, te bevorder. Met die vaardighede wat hulle tydens die program aanleer word kinders in staat gestel om gesonde verhoudings met hul medemens in die samelewing te vorm.

- **Bemeestering:** Volgens Brown (2006) moet 'n kind op 'n maatskaplike, fisiese, en emosionele vlak ontwikkel om optimale funksionering teweeg te bring. Kinders word gewoonlik deur 'n volwassene geleer om take te bemeester en Brown beklemtoon dat elke kind 'n betroubare volwassene nodig het om te help om insig tot die lewe te ontwikkel asook om die kapasiteite van hulle eie lewens te bestuur. Ingevolge artikel 191(2) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) moet kinder- en jeugsorgsentrums terapeutiese en versorgingsprogramme aanbied. Die inhoud van die versorgingsprogramme moet van so 'n aard wees dat kinders geleer word om sekere take uit te voer, byvoorbeeld, huishoudelike of rekreatiewe take. Daar word van die kinders verwag om op 'n sekere ouderdom sekere take te bemeester. Tydens hierdie uitvoering en bemeestering van take ontdek kinders gewoonlik hul talente, sterktes, asook hul identiteit. Die maatskaplike werkers is dan verantwoordelik om hierdie sterktes en talente te integreer in elke kind se ontwikkelingsplan. Hierdie ontwikkelingsplan vorm dan deel van die voorbereiding vir die kinders se uiteindelijke ontheffing vanuit die sentrum en staatsorg.

- **Onafhanklikheid:** Brokenleg (1999) in Brown (2006) is van mening dat ouers of primêre versorgers van kinders geleenthede moet skep waar kinders verantwoordelikheid moet neem vir hul eie lewens. Dissipline speel 'n groot rol aangesien dit 'n aanduiding is van volwassenheid in kinders en dit respek vir hulself, ander, en die gemeenskap waarin hulle woon demonstreer. Binne die konteks van kinder- en jeugsorgsentrums is dit belangrik dat kinders vanaf opname onafhanklikheid moet aanleer sodat hulle die verskynsel van “kits-volwassenheid” (Rogers, 2011), wat gepaardgaan met die skielike neem van belangrike besluite en die onvermoë om die uitdagings van volwassenheid te hanteer, kan vermy. Mamelani Projekte (2013) erken dat onafhanklikheid 'n noodsaaklike element is vir die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word maar stel die konsep van “interafhanklikheid” voor wat verwys na gesonde verhoudings en ondersteuningsnetwerke wat die kinders in staat stel om hul behoeftes op verskillende maniere te bevredig. Storø (2018) sluit hierby aan deur te noem dat die konsep van interafhanklikheid op twee vlakke verstaan moet word. Die eerste vlak verwys na jongmense se noue verhoudings met vriende en familie. Hulle is verbind aan hierdie mense in intieme verhoudings. Die tweede vlak verwys na jongmense as landsburgers en beklemtoon dat landsburgers aan mekaar verbind is deur middel van aktiewe deelname in die samelewing. Kinders in jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word, moet aangemoedig word om wel verantwoordelikheid vir hul eie lewens en keuses te neem, maar ook om verhoudings met ander mense te vorm wat hulle met hulpbronne in die samelewing sal verbind om optimaal te funksioneer. Mendes (2005) beklemtoon verder die

belangrikheid van verhoudings in die konteks van interafhanklikheid. Volgens Mendes (2005) is interafhanklikheid 'n term wat graag aanbeveel word in die navorsingsveld van kinders wie staatsorg verlaat aangesien dit fokus op wederkerigheid en die herkenning van verhoudings met familie, vriende, en die gemeenskap. Hierdie verhoudings het 'n belangrike impak wanneer die betrokke kinders staatsorg verlaat.

- **Vrygewigheid:** Volgens Brown (2006) hou vrygewigheid verband met respek. Kinders moet begrip hê dat ander mense dieselfde regte het tot vryheid en maatskaplike hulpbronne. Hulpverlening aan ander mense is sentraal tot vrygewigheid. Dit verhoog die mens se selfwaarde en dra by tot die ontwikkeling van 'n positiewe identiteit. Kinders in kinder- en jeugsorgsentrums moet deur middel van programme, soos vrywillige werk, geleer word om hulp aan hul medemens te verleen. Hierdie eienskap sal ook tot hul voordeel wees met hul herintegrasie in die samelewing. Die begunstigde van hierdie vrygewigheid ontwikkel ook 'n gevoel van behoort-aan en die “sirkel van bemoediging” word so voltooi.

Kinders en jeugdiges in kinder- en jeugsorgsentrums moet deur lede van die multidissiplinêre span aangemoedig word om al die take van elke domein van die sirkel van bemoediging te bemeester vir die bevrediging van hul fisiese, sosiale, emosionele, en intellektuele behoeftes. Dit is belangrik dat elke domein van die sirkel van bemoediging bemeester word aangesien kinders se sterktes en kapasiteite asook 'n sterk sin van self so ontwikkel.

Uit die voorafgaande bespreking het die belangrikheid om beide die regte-gebaseerde en sterkte perspektief toe te pas in die ontwikkeling van voorbereidingsprogramme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word, duidelik na vore gekom. In terme van die regte-gebaseerde perspektief, is die onmiddellike versorgingsbehoefte van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums belangrik. Dit is egter net so belangrik dat aandag gegee moet word aan die ontwikkeling van hierdie kinders se lewensvaardighede voor hulle die kinder- en jeugsorgsentrums verlaat sodat hulle die nodige kennis het om aanspraak op hul regte in die samelewing te maak ten einde as volwaardige landsburgers te funksioneer. In die bespreking van die sterkte perspektief is die sirkel van bemoediging gebruik ter illustrasie van waarom 'n multidissiplinêre span ook die sterkte perspektief as maatstaaf vir programme moet gebruik.

3.3 AARD VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME

Die aard van voorbereidingsprogramme fokus op die voorbereiding van kinders vir die lewe buite staatsorg, hul eie ervarings van die proses van ontheffing, en laastens die ondersteuning beskikbaar tydens en nadat die oorgang vanuit staatsorg plaasgevind het (Harder, Zellen, Knorth & Dickscheit, 2011).

Dixon, Wade, Byford, Weatherly en Lee (2006) is van mening dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word se aanpassing in die samelewing afhanklik is van 'n reeks faktore soos persoonlike geskiedenis

van sorg en die instandhouding van nuwe verhoudings. Kinders in kinder- en jeugsorgsentrumme wat vanuit staatsorg onthef word en gevolglik binne die samelewing moet herintegreer, het 'n wyd-verspreide verskynsel in Suid-Afrika geword weens 'n toename in die getal kinders wat in residensiële versorgingsfasiliteite opgeneem word. Volgens statistieke verskaf deur Jamieson (2017) en Statistiek Suid-Afrika (2014) is ongeveer 21 000 kinders in 356 geregistreerde kinder- en jeugsorgsentrumme in 2014 regeer Suid-Afrika opgeneem.

Volgens Van Breda (2018) word slegs 50% van kinders wat in kinder- en jeugsorgsentrumme opgeneem word, met hul gesinne herenig. Navorsing deur Mamelani (2013) het getoon dat 'n groot getal kinders aanbly in kinder- en jeugsorgsentrumme tot 18-jarige ouderdom weens mislukte pogings van gesinshereniging. Die gevolg hiervan is dat die kinder- en jeugsorgsentrumme as die primêre versorger van hierdie kinders dien, en dat hierdie sentrumme uiteindelik verantwoordelik is om die kinders vir die uitdagings van volwasseheid voor te berei.

Volgens die Amerikaanse navorsers, Casey, Trout, Hurley, Chmelka en Thompson (2010), is daar tans 'n wêreldwye tekort aan programme vir kinders wat vanuit staatsorg onthef word. Hierdie tekort verhinder die jeug se pogings om werk te vind wat weer groter druk op lande se ekonomieë plaas aangesien die jeug dikwels weer afhanklik van maatskaplike toelae raak wat hulle dan en word gevolglik weer deel van die welsynstelsel maak.

Vervolgens word die aard van voorbereidingsprogramme vir kinders wat vanuit staatsorg onthef word, in diepte bespreek. Die aspekte vir 'n suksesvolle voorbereidingsprogram sal ook identifiseer word asook die invloed van wetgewing.

3.3.1. Die doel van voorbereidingsprogramme

'n Groot hoeveelheid internasionale outeurs en navorsers verwys dikwels na voorbereidingsprogramme as onafhanklike leefprogramme. Onafhanklike leefprogramme of voorbereidingsprogramme is 'n tipe program wat deur sommige kinder- en jeugsorgsentrumme as 'n "oorgangsprogram" benut word soos omskryf in artikel 191(3)(e) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Die primêre doel van hierdie soort programme is om kinders wat vanuit staatsorg onthef word, voor te berei vir volwasseheid wanneer hulle binne die samelewing herintegreer. Hierdie voorbereiding word uitgevoer deur die aanleer van 'n reeks lewensvaardighede en die praktiese toepassing daarvan ten einde by te dra tot die verbetering van die agt domeine van kinders se welstand naamlik: emosionele, spirituele, intellektuele, fisiese, sosiale, omgewings-, finansiële en beroepswelstand (Roddick, 2016)

Storø (2018) verwys na die definisie van "onafhanklikheid" volgens die Oxford Woordboek as "nie afhanklik van ander vir 'n lewensbestaan nie en is in staat om vir self te dink en vir self op te tree." Onafhanklikheid is verwant aan die konsepte "self" en "individualiteit" en verwys ook na die siening van 'n enkelpersoon wat alleen staan met geen verbintenis aan ander nie. Volgens Propp, Ortega en

NewHeart (2001) beskou vele studies van onafhanklikheid self-onderhoudenheid en onafhanklikheid as maatstawwe van sukses. Mendes en Snow (2016) argumenteer egter dat die situasie van kinders wat staatsorg verlaat meer kompleks is weens hul kwesbaarheid en die uitdagings wat daarmee gepaardgaan. Rauktis, Kerman en Phillips (2013) is van mening dat jongmense nie “kits-afhanklikheid” bereik nie maar geleidelik die rolle van volwassenheid aanneem soos hulle na hul twintiger jare beweeg. Jongmense se behoefte vir emosionele en praktiese ondersteuning gedurende hul oorgang na volwassenheid word beklemtoon. Nollan en Downs (2003) verwys na die idee om jongmense met lewensvaardighede toe te rus sodat hulle onafhanklikheid kan bereik.

3.3.2 Wetgewing en voorbereidingsprogramme

Montgomery, Donkoh en Underhill (2006) verwys na wetgewing wat verband hou met onafhanklike leefprogramme in ontwikkelde lande soos die Verenigde State van Amerika en die Verenigde Koninkryk. In die VSA is die Pleegsorg Onafhanklikheidswet van 1999 geïmplementeer. Hierdie wetgewing reguleer programme om jeugdiges vir volwassenheid voor te berei en plaas veral klem op die voorbereiding vir opvoeding en indiensneming asook die voorsiening van sielkundige ondersteuning. Die doelstellings van die wet sluit onder andere die volgende in: voorsiening van opvoeding en opleiding vir werkseleenthede, voorbereiding van deelnemers van die program vir tersiële opleiding, en voorsiening van emosionele en persoonlike ondersteuning vir jeugdiges wie vanuit staatsorg onthef word.

Die Kinders (Ontheffing vanuit Sorg) Wet van 2000 wat in die Verenigde Koninkryk geïmplementeer is, beklemtoon die belangrikheid van die assessering, ontwikkeling, en implementering van 'n aksieplan vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word en noem ook dat elke kind met 'n persoonlike adviseur toegerus moet word. Hierdie programme word aangebied aan kinders wie 16 en 17 jaar oud is. Die staat vertolk die rol as “korporatiewe ouer” terwyl kinders in hul sorg is. Dixon en Lee (2015) beskryf “korporatiewe ouerskap” as 'n benadering gegrond op die beginsel dat die staat of plaaslike gesag, gesamentlik met ander diensverskaffers, dieselfde aspirasies en sorg aan kinders in die welsynstelsiem verskaf as wat enige goeie ouer aan sy of haar eie kinders sou voorsien. Die staat dien dus steeds as korporatiewe ouer vir die kinders en is verantwoordelik om as deel van die kinders se leefkoste vir hulle te voorsien van 'n persoonlike toelaag en ander koste soos in hul aksieplan uiteengesit. Die wet maak ook finansiële voorsiening vir die uitbreiding van maatskaplike werk personeel en die skepping van gespesialiseerde poste, byvoorbeeld persoonlike adviseurs, om kinders met die suksesvolle oorgang na volwassenheid te help (Dixon et al., 2006).

In Australië het wetgewers die uitdagings en behoeftes van kinders wie staatsorg verlaat, bestudeer. Bedford (2012) verwys na die Statebond wat in samewerking met die Nasionale Raamwerk Implementering Werkgroep, 'n ooreenkoms bereik het om 'n landswye konstante benadering vir die beplanning vir kinders wie staatsorg verlaat, te ontwikkel. Hierdie benadering reflekteer 'n

langtermynbeplanningsproses wat alreeds begin wanneer die kind 15 jaar oud word. Die benadering neem al die behoeftes en areas van ondersteuning van die kind in ag totdat hy of sy 25-jarige ouderdom bereik. Die benadering is gegrond op drie fases: die voorbereidingsfase, oorgangsfase, en nasorg- en onafhanklikheidsfase. Dit is 'n aaneenlopende en dinamiese proses wat hoofsaaklik op die betrokke kinders se volwassenheid en vaardigheidsontwikkeling gebaseer is. Implementering van die benadering is holisties met maatskaplike werkers en ander professionele persone wie dienste aan hierdie kinders lewer. Daar word gefokus op kinders se behoeftes in die volgende lewensdomeine: behuising en akkommodasie, gesondheid (fisies en emosioneel), opvoedings-, opleidings- en werkseleenthede, finansiële sekuriteit, sosiale verhoudings en ondersteuningsnetwerke, lewensvaardighede, en ander regsake.

In teenstelling met bogenoemde internasionale wetgewingsdokumente, argumenteer Van Breda (2016) dat die Suid-Afrikaanse regering baie min verantwoordelikheid neem vir die fasilitering van die voorbereidingsproses waar kinders vanuit staatsorg onthef word en selfs nog minder vir kinders nadat hulle staatsorg verlaat het. Daar word van die gemeenskappe waarin hierdie kinders herintegreer verwag om die jongmense te ondersteun en waar dit nie kan gebeur nie moet die jongmense noodgedwonge vir hulself sorg. Die navorser is van mening dat die tekort aan optrede vanaf die owerhede moontlik verband hou met die bepalinge van artikel 191(3)(e) ingevolge van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Artikel 191 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) bepaal dat behalwe die versorgingsprogramme wat kinder- en jeugsorgsentrums reeds aanbied hulle ook 'n program mag aanbied wat kinders help met die proses van voorbereiding vir wanneer die jongmense die kinder- en jeugsorgsentrum verlaat nadat hulle 18 jaar oud geword het. Weens die gebruik van die woord "mag" in plaas van "moet" in artikel 191 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika), is dit duidelik dat die aanbied van hierdie program nie 'n vereiste is nie. Volgens die Kinderwet is dit dus nie 'n vereiste dat kinders voorberei moet word vir herintegrasie in die samelewing nie. Hierdie inligting stem ooreen met Tanur (2012) wie tydens haar studie verklaar dat minder as 'n kwart van die aantal geregistreerde kinder- en jeugsorgsentrums in die Wes-Kaap, voorbereidingsprogramme vir hul jongmense aanbied. Van Breda (2018) sluit hierby aan deur te noem dat indien kinder- en jeugsorgsentrums besluit om hierdie soort programme aan te bied, die bestuur van die sentrums dit self ontwikkel en implementeer met hulpbronne waarvoor hulle verantwoordelik is. Van Breda (2018) beklemtoon dat ondersteuning aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word, tans nie in Suid-Afrika reguleer word nie aangesien daar nog nie effektiewe beleid en wetgewing in plek is nie. Laasgenoemde verhoog die kwesbaarheid onder hierdie kinders wie sonder enige vaardighede en voorbereiding kinder- en jeugsorgsentrums moet verlaat.

Ingevolge artikels 193(1) en (3) en 194(2) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) moet die Lid van die Uitvoerende Raad vir Maatskaplike Ontwikkeling finansies soos voorgeskryf deur relevante provinsiale wetgewing, verskaf en benut om kinder- en jeugsorgsentrums vir daardie

provinsie te befonds indien die kinder- en jeugsorgsentrums voldoen aan die nasionale norme en standaarde vir kinder- en jeugsorgsentrums. Volgens artikel 192(2)(1) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) het die Lid van die Uitvoerende Raad vir maatskaplike ontwikkeling ook die verantwoordelikheid om te verseker dat daardie provinsie se kinder- en jeugsorgsentrums die nodige hulpbronne het, en dat dit gekoördineer en bestuur word om die voorgeskrewe residensiële programme te verskaf. Heerde, Hemphill en Scholes-Balog (2018) bewys dat ontwikkelende lande soos Suid-Afrika se regerings 'n beperkte hoeveelheid fondse bestee op programme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word deur dit te vergelyk met ontwikkelde lande soos die Verenigde Koningryk en Australië. State wat deel vorm van die Verenigde Koningryk begroot tot £21 800 (R346 813, 97) per persoon per jaar vir dienste aan jongmense wie voorberei om staatsorg te verlaat terwyl die Australiese regering \$17 590 (R219 820, 30) per persoon per jaar bestee. Hierdie finansies word slegs vir voorbereidingsprogramme geallokeer en sluit nie die algemene versorging van kinders in nie.

Van Breda en Dickens (2016) lig prominente gedeeltes in Suid-Afrikaanse welsynsbeleidsdokumente uit wat handel oor kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Die gedeelte wat beklemtoon word in die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (Republiek van Suid-Afrika, 1997:66) is “gepaste strategieë is nodig om jong volwassenes oor 18-jarige ouderdom te ondersteun wie vanuit kinderhuise onthef word.” Die Kinderwet soos gewysig (Republiek van Suid-Afrika, 2005, 2010:180) verwys na “kern komponente van programme moet die ontwikkelings-, terapeutiese, en rekreasiebehoeftes van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums aanspreek insluitend onafhanklike leefstyl vir kinders wie residensiële sorgprogramme verlaat”. Van Breda en Dickens (2016) verwys egter na die feit dat hierdie gedeelte vier jaar later vanuit die Kinderwet 38 van 2005 (Republiek van Suid-Afrika, 2005: 178) verwyder is en vervang is met die volgende: “’n kinder- en jeugsorgsentrum mag, bykomend tot die residensiële programme, ’n program aanbied om bystand te lewer aan ’n persoon wat ’n kinder- en jeugsorgsentrum verlaat na 18-jarige ouderdom ...”. Hierdie gedeelte wat verander is word saamgevat in artikel 191(3)(e) van die Kinderwet 38 van 2005 soos gewysig (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Hierdie veranderinge in wetgewing dien as verdere bewys dat die implementering en lewering van sogenaamde “oorgangsprogramme” aan hierdie kinders opsioneel vir baie kinder- en jeugsorgsentrums in die Suid-Afrikaanse konteks geword het (Van Breda & Dickens, 2016).

3.3.3 Aspekte wat gedek moet word in voorbereidingsprogramme

Reid (2007) verwys na aspekte wat gedek moet word tydens die algehele voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Hierdie aspekte vorm deel van die voorbereiding van die kind wie vanuit staatsorg na volwassenheid beweeg en die aspekte is interafhanklik van mekaar vir beter uitkomst en word bekou as die kernkwessies wat jeugdige in die gesig staar en wat gevolglik ’n sentrale fokuspunt van programme behoort te wees. Reid (2007) beklemtoon verder dat die aspekte holisties gesien moet word. Die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, behels

aspekte wat oor die lang- en korttermyn gedek behoort te word. Hierdie prosesse en die aspekte word vervolgens bespreek.

3.3.3.1 Langtermyn aspekte

'n Kind wat by 'n kinder- en jeugsorgsentrum opgeneem word, moet kragtens artikel 194(1) van die Nasionale Norme en Standaard van Kinder- en Jeugsorgsentrums inskakel by programme wat die kind se geïdentifiseerde behoeftes aanspreek. Hierdie programme sluit die volgende in: 'n residensiële program wat op die fisiese versorging en beskerming van die kind fokus, 'n terapeutiese program waar die kind emosionele en maatskaplike versorging ontvang om trauma aan te spreek, en 'n ontwikkelingsprogram wat op die kind se ontwikkelingsplan gebaseer is. Die ontwikkelingsplan is 'n assessering van die kind se ontwikkelingsgerigte behoeftes en sterktes. Laastens moet die kind ook toegang tot opvoeding en opleiding hê.

Gesinshereniging word as 'n deurlopende proses beskou aangesien die doel van alternatiewe versorging altyd is om die betrokke kind met sy of haar gesin van oorsprong te herenig. Pinkerton (2011) stel voor dat die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, so vroeg as moontlik nadat die kinders in alternatiewe sorg opgeneem is, begin. Dit bevestig ook die groot mate waarop kinders direk by die proses betrokke moet wees. Die kind behoort alreeds voor ontheffing van staatsorg, vordering in die intervensieproses getoon het. Die volgende is langtermyn aspekte wat geïmplementeer moet word ten einde kinders voor te berei vir ontheffing vanuit staatsorg.

3.3.3.1.1 Bewerkstellig emosionele genesing

Jeug in staatsorg struikel dikwels met trauma wat nie genees is nie. As gevolg hiervan het hulle die geneigdheid om antisosiale gedrag te ontwikkel. Reid (2007) stel voor dat die redes vir die voorkoms van gedrag aangespreek word. Volgens Agere (2014) is kinder- en jeugsorgsentrums verplig om 'n terapeutiese program aan inwonende kinders te bied soos uiteengesit in artikel 194(2)(b) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Kristin (2012) beskryf terapeutiese werk as die behandeling van geestes en/of sielkundige verstourings. Terapeutiese werk is 'n belangrike komponent om kinders te help om trauma weens verwaarloosing en mishandeling ervaar, te verwerk. Volgens Uys en Cameron (2003) is die aanbod van terapeutiese dienste belangrik vir kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wat slagoffers was van verskeie psigososiale probleme as gevolg van verskillende vorms van kindermishandeling en -verwaarloosing. Maatskaplike werkersverantwoordelik vir die aanbod van die terapeutiese programme maak gebruik van individuele en groepsessies om kinders te help om traumatiese gebeurtenisse te verwerk en positiewe gedrag te versterk ten einde uitdagings die hoof te bied. Lombard (2005) waarsku dat indien 'n maatskaplike werker nie aanwesig is om terapeutiese dienste in kinder- en jeugsorgsentrums te lewer nie, dit rampspoedige gevolge vir kinders kan inhou, aangesien hulle dan kan terugval in antisosiale gedrag wat reeds deur middel van terapie

aangespreek is, of hulle kan onbeheerbare gedrag toon, of selfs vanaf die kinder- en jeugsorgsentrum dros.

3.3.3.1.2 Ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit

Volgens Louw en Louw (2014) impliseer die ontwikkeling van identiteit dat adolessente moet definieer wie hulle is, wat vir hulle belangrik is, en watter rigtings hulle in die lewe wil inslaan. Reid (2007) noem dat veral kinders in die welsynsisteem wie traumatiese kinderjare beleef het, 'n behoefte het om te weet wie hulle is en waarvandaan hulle afkomstig is. Hierdie kinders moet die geleentheid gebied word om 'n begrip van hulself te ontwikkel deur inligting te bekom van hulle geskiedenis en kultuur. Lee en Berrick (2014) bevestig dat kinders in staatsorg dikwels lae vlakke van selfbeeld het weens hulle ervaring van mishandeling en verwaarlosing. Gesinsdinamika voor en na hierdie kinders in die welsynsisteem geplaas is, die aard van verhoudings met familie van oorsprong, en hul algehele ondervinding van grootword in staatsorg het 'n lewenslange impak op die kind se ontwikkeling en uiteindelijke identiteitsvorming. 'n Studie wat deur Fransson en Storø (2011) in Noorweë gedoen is en wat oor die samelewing se siening van kinders in die welsynsisteem handel het, toon dat hierdie kinders dikwels beskou word as “abnormaal”, “sleg”, en “beskadig”. Kinders is bewus van hierdie sienings en hierdie stigmatisering het 'n negatiewe invloed op die vorming van hulle identiteit wat bemoeilik word deur hulle brose of afwesige bande met familie van oorsprong. Vir hierdie kinders is dit moeilik om die “wie is ek?” vraag te beantwoord.

Cherry (2018) en Louw en Louw (2014) verwys na Erikson (1977) se psigososiale teorie van ontwikkeling om die belangrikheid van identiteitsvorming tydens adolessensie te beklemtoon. Kinders in kinder- en jeugsorgsentrumme wie vanuit staatsorg onthef word, bevind hulself in die “identiteit teenoor identiteitsverwarring” psigososiale stadium. Terwyl die oorgang vanaf kinderjare na volwassenheid plaasvind, begin adolessente verward en onseker voel oor hoe hulle in die samelewing pas. Hulle struikel dikwels met die vraag “wie is ek?” en begin eksperimenteer met verskillende rolle, aktiwiteite, en gedrag om antwoorde op hierdie vraag te verkry. Erikson (1977) in Cherry (2018) voer aan dat die eksperimentering van gedrag en rolle belangrik is vir die vorming van 'n sterk identiteit en om hulle sin vir rigting in die lewe te ontwikkel.

Kinder- en jeugsorgsentrumme is ingevolge artikel 191(2) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) verplig om 'n terapeutiese program aan inwonende kinders te bied. Die aanbod van psigososiale ondersteuning vorm deel van hierdie terapeutiese program. Kristin (2012) beskryf psigososiale ondersteuning as die proses om iemand se emosionele, sosiale, geestelike, en spirituele behoeftes aan te spreek. Psigososiale ondersteuning vorm deel van positiewe menslike ontwikkeling. Uys en Cameron (2003) sluit hierby aan deur te noem dat psigososiale ondersteuning ook sielkundige en emosionele welstand, asook fisiese en geestelike ontwikkeling bevorder. Kinder- en jeugsorgsentrumme behoort

addisionele psigososiale ondersteuning aan kinders wie identiteitsprobleme ontwikkel te bied ten einde hul weerbaarheid te verhoog.

3.3.3.1.3 Voltooing van sekondêre en tersiêre opvoeding

Reid (2007) beklemtoon dat die voltooiing van sekondêre en tersiêre opvoeding voordelig is vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word, aangesien dit hul geleenthede vir goeie beroepe na ontheffing vanuit staatsorg verbreed. Kinders in staatsorg het dikwels 'n geskiedenis van onstabiliteit in opvoeding weens moontlike herhalende verskuiwings binne die welsynstelsel. Ingevolge artikel 176(2)(b) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) mag die kind in alternatiewe sorg aanbly tot aan die einde van die jaar waarin die kind 21-jarige ouderdom bereik. Hierdie artikel maak spesifiek voorsiening vir die aanbly van die kind in alternatiewe sorg, soos byvoorbeeld in 'n kinder- en jeugsorgsentrum, sodat die kind in staat kan wees om sy of haar opvoeding of opleiding te voltooi.

In 'n studie uitgevoer deur Refaeli, Benfenishty en Eliel-Gev (2013) in Israel oor jeugdiges se gereedheid om staatsorg te verlaat is gevind dat opvoeding die domein is waar 'n groot aantal jeudiges probleme ervaar en nie gereed is om staatsorg te verlaat nie. Moontlike redes hiervoor hou verband met kinders se opvoedingsvlakke voordat hulle by die kinder- en jeugsorgsentrums opgeneem is. Baie kinders is reeds van jongs af deur hulle versorgers verwaarloos en gevolglik is daar toe reeds nie volkome aan hul opvoedkundige behoeftes vervul nie. 'n Ander moontlike rede is dat kinders dalk gereeld verskuif is in die welsynsisteem. In sulke gevalle kry kinders nie die geleentheid om in die hoofstroom skoolsisteem aan te pas nie en ontwikkel hulle dikwels leerprobleme wat hulle akademiese vordering negatief beïnvloed. Probleme in opvoeding lei gewoonlik tot gedragsprobleme weens kinders se frustrasie omdat hulle akademies nie presteer nie en dit hul kanse bemoeilik om geleenthede vir indiensneming te bekom. Refaeli et al. (2013) noem ook dat die voltooiing van 'n hoërskoolloopbaan en sukses met die voltooiing van 'n tersiêre loopbaan jongmense se weerbaarheid bevorder, terwyl lae vlakke van opvoeding tot die sosiale uitsluiting van kinders kan lei. Refaeli et al. (2013) stel voor dat residensiële fasiliteite meer aandag aan kinders met leerprobleme moet gee asook dat die belangrikheid van opvoeding beklemtoon moet word. Die staat behoort ook verantwoordelikheid te aanvaar om kinders finansiële by te staan om hul skoolloopbaan te voltooi.

Die “John H. Chafee Foster Care Independence Programme” is vanuit die Pleegsorg Onafhanklikheidswet (2000) in die Verenigde State van Amerika ontwikkel. Hierdie program se primêre fokus is die verhoging van opvoedingsvlakke van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Die Chafee program het geleenthede vir jeugdiges verhoog en erken die behoefte vir permanensie beplanning en onafhanklikheid. Volgens Okpych (2015) fokus die dienslewering van die Chafee-program op die volgende lewensdomeine: sekondêre en tersiêre opvoeding en opleiding, loopbaanberading, en ander noodsaaklike vaardighede om onafhanklik te leef. Deelnemers aan hierdie program is ook verplig om by 'n tersiêre instelling in te skryf. Dworsky, Smithgall en Courtney (2014)

brei verder hieroor uit deur te noem dat 'n groot gedeelte van die befondsing aan die program toegeken is op dienste spandeer wat gerig was op die bevordering van die status van opvoeding. Goeie opvoeding hou verband met verhoogde ekonomiese selfonderhouding en word ook met beter gesondheid en beter uitkomstes vir kinders geassosieer.

3.3.3.1.4 Bevordering van verhoudings met familie en vriende

Kinders het positiewe verhoudings met betroubare volwassenes nodig om hulle te help om die uitdagings van volwassenheid te oorkom aangesien hulle 'n behoefte aan 'n gevoel van geborgenheid het. Sonder hierdie verhoudings voel jeugdiges dikwels sosiaal geïsoleer en kan nie nodige hulpbronne vir sukses bekom nie. Talle navorsing aangaande die ontwikkeling van die kind bewys dat kinders liefde en ondersteuning van naastes nodig het. Kinders in die welsynsisteem het dikwels nie goeie verhoudings met hul families van oorsprong nie juis weens omstandighede wat gelei het tot die statutêre optrede, skeiding van die gesin, en ander veelvoudige faktore. Refaeli et al. (2013) noem dat hierdie kinders jeugdiges word wat dikwels nie op hul familie vir ondersteuning kan staatmaak nie en wat noodgedwonge uitdagings van volwassenheid alleen moet hanteer. Stein (2006) is van mening dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word identiteitsprobleme ervaar weens hul tekort aan kennis en te min kontak met hul familie en gemeenskap van oorsprong.

Van Breda (2013a) het 'n studie by Girls and Boys Town onderneem met seuns wie vanuit staatsorg onthef is. Tydens die uitvoering van sy studie het Van Breda (2013a) ontdek dat hierdie jongmense 'n diep en ernstige behoefte aan betekenisvolle verhoudings met familie, geliefdes, en vriende het en dat hulle streef na geborgenheid. Kinders word weens verskeie redes in kinder- en jeugsorgsentrums opgeneem wat bygedra het tot hul behoefte aan sorg en beskerming ingevolge artikel 150 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Die gevolg hiervan is dat hierdie kinders 'n ernstige vrees vir verlatenheid het en om weer aan geweld en mishandeling blootgestel te word, ontwikkel, asook 'n tekort aan vertroue. Geborgenheid is sentraal tot die sirkel van bemoediging (Brendtro, Brokenleg & Bockern, 2005), wat dikwels as 'n hulpmiddel vir intervensie gebruik word om kinders in kinder- en jeugsorgsentrums se individuele ontwikkelingsplanne op te stel. Geborgenheid, wat verband hou met die beginsels van die gehegtheidsteorie (Bowlby, 1958), kan ontwikkel deur geleenthede om vertroue te bou en te help met die vorming van menslike gehegtheid. Die mens het dus 'n behoefte vir vertrouens verhoudings met ander en is sentraal tot sosiale kapitaal.

Volgens Tanur (2012) behoort die vorming van ondersteuningsnetwerke met familie en vriende 'n belangrike deel van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, se voorbereiding te wees. Die vestiging van 'n positiewe ondersteuningsnetwerk met familie van oorsprong en vriende voordat kinders kinder- en jeugsorgsentrums verlaat, gee aan hierdie kinders 'n sin van geborgenheid. Die Nasionale Norme en Standaard vir Kinder- en Jeugsorgsentrums soos verwys na in artikel 194 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) stipuleer dat elke inwonende kind 'n versorgingsplan moet hê wat

voorsiening maak dat die betrokke kind lewenslange verhoudings met sy of haar familie of gepaste alternatiewe persone moet hê ten einde herintegrasie binne die familie en gemeenskap binne die kortste tydperk te verseker. Een manier waarop kinder- en jeugsorgsentrum inwonende kinders kan help om verhoudings met familie en vriende te bevorder is met die uitvoering van gereelde gesinskonferensies. Olson (2009) beskryf 'n gesinskonferensie as 'n gesingesentreerde, sterkte geörienteerde, en gemeenskapsproses waar ouers, betrokke kinders, uitgebreide familielede, maatskaplike diensverskaffers, en ander belanghebbendes vergader en saamwerk om geïdentifiseerde probleme vir en saam met die gesin aan te spreek. Die multidissiplinêre spanlede van die kinder- en jeugsorgsentrum wat dienste deur middel van die programme lewer, moet gereelde gesinskonferensies met belanghebbendes en die aangewese maatskaplike werkers wat dienste aan die gesin lewer, skeduleer om die planne van die betrokke kind na ontheffing van staatsorg te bespreek. By hierdie konferensies moet gereelde kontak ook bespreek word. Kinders wie voorberei om vanuit staatsorg onthef te word, moet gereelde kontak, indien moontlik, met familie en vriende hê om te bepaal of hulle sal aanpas in die gesinseenheid en gemeenskap na ontheffing van staatsorg. Hierdie kontak word reguleer deur samewerking tussen die interne en aangewese maatskaplike werkers. Die aangewese maatskaplike werker moet die familie se omstandighede ondersoek om te bepaal of dit gunstig is vir die betrokke kind om tydens naweke en vakansies by die woning te kuier. Gebaseer op die besluit van die aangewese maatskaplike werker, gee die bestuurder van die kinder- en jeugsorgsentrum toestemming of die betrokke kind die sentrum vir die gegewe tydperk kan verlaat ingevolge artikel 168(1)(a) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005). Dit is belangrik om in ag te neem dat die bevordering van die kind se verhoudings met familie en vriende 'n deurlopende proses is maar dit word veral belangrik wanneer die kind moet voorberei om vanuit staatsorg onthef te word.

3.3.3.2 Korttermyn aspekte

Die korttermyn aspekte wat gedek moet word in die tydperk net voor die kind vanuit staatsorg onthef word, word vervolgens bespreek. Tydens hierdie tydperk artikel 191(3)(e) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) relevant. Hierdie artikel stipuleer dat kinder- en jeugsorgsentrum 'n program kan aanbied om 'n jongmens te help met die oorgang wanneer die jongmens 'n kinder- en jeugsorgsentrum verlaat nadat hy of sy 18 jaar oud geword het.

Tanur (2012) verwys na 'n program wat deur Mamelani Projects in 2006 in Khayelitsha, Kaapstad geloods is vir kinders wie vanuit staatsorg onthef is. Hierdie program stel voor dat voorbereidingsprogramme in twee fases uitgevoer moet word aangesien kinders te veel veranderinge in 'n kort tydperk ondergaan, byvoorbeeld, die oorgang vanaf staatsorg na die samelewing, die oorgang vanaf skool na vaardigheidsontwikkeling, en die oorgang vanaf afhanklikheid na onafhanklikheid.

Die eerste fase is die voorbereiding op die ontheffing vanuit staatsorg. Hierdie fase vind een jaar voor die kinders die staatsorg verlaat, plaas wanneer die kinders steeds in die kinder- en jeugsorgsentrum

woon. Tydens hierdie fase word daar op weeklikse groepsessies gefokus waar ervaringsleer beklemtoon word. Verder fokus individuele sessies op die emosionele en fisiese voorbereiding van kinders se oorgang vanuit staatsorg na die samelewing.

Die tweede fase fokus op nasorgdienste nadat jeugdiges vanuit staatsorg onthef is terwyl hulle steeds skoolgaande is of 'n vaardigheidsontwikkelingsprogram bywoon. Tydens hierdie fase word ondersteuning aan jeugdiges gebied deur middel van mentorskap-programme en gereelde groepsessies. Ondersteuning aan jeugdiges word beklemtoon sodat hulle hul opvoeding of vaardigheidsontwikkelingsprogramme kan te voltooi om sodoende met 'n volhoubare lewensbestaan voort te gaan. Die fokus areas van dienslewering in hierdie fase blyk opvoedkundige ondersteuning, beroepsleiding, indiensnemingsvaardighede, plasing in internskappe, en indiensneming te wees. Tydens hierdie fase word die ontwikkeling van 'n sosiale ondersteuningsnetwerk ook beklemtoon om te verseker dat jeugdiges toegang het tot geleenthede vir indiensneming asook die versterking van jeugdiges se vermoëns om ondersteuning aan mekaar te bied.

Ingevolge artikel 194(2)(j) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) is kinder- en jeugsorgsentrusse verplig om nasorgdienste aan kinders te lewer. Hierdie nasorgdienste behoort te fokus op opleiding en opvoeding, indiensneming, die uitvoering van 'n onafhanklike leefstyl, integrasie binne die gesin en gemeenskap, en psigososiale ondersteuning. In ag genome artikel 194(2)(j) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) is die volgende aspekte belangrik in die korttermyn.

3.3.3.2.1 Persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede om onafhanklik te leef

Reid (2007) is van mening dat die persone in wie se sorg hierdie kinders is, wat vir doeleindes van die studie kinder- en jeugsorgsentrusse is, verantwoordelikheid moet neem om persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede aan kinders te leer. Reid (2007) beklemtoon dat tyd en hulpbronne noodsaaklik is om te verseker dat kinders die nodige vaardighede het om onafhanklik te leef. Maatskaplike werkers en kinder- en jeugsorgwerkers is verantwoordelik om persoonlike en lewensvaardighede aan die kinders te leer. UNICEF (2006) beskryf lewensvaardighede as 'n gedragsverandering of gedragsontwikkelingsbenadering wat ontwerp is om 'n balans tussen kennis, verhoudings, en vaardighede te skep. Agere (2014) voer aan dat gereelde assesserings van programme soos lewensvaardighedsprogramme moet geskied om seker te maak dat kinders die gewenste kennis, houdings, en vaardighede daaruit kan ontwikkel.

Montgomery, Donkoh en Underhill (2006) is van mening dat die inhoud van voorbereidingsprogramme of onafhanklike leefprogramme soms verskil maar dat dit oor die algemeen die aspekte van persoonlike ontwikkeling en lewensvaardighede inkorporeer. Persoonlike ontwikkelingsvaardighede sluit in kommunikasie, besluitneming, en woede beheer, terwyl onafhanklike lewensvaardighede fokus op die versterking van die individu se vermoë om die werksomgewing beter te betree, verblyf te bekom, en

gemeenskapshulpbronne en opvoedkundige ondersteuning te benut. Casey et al. (2010) brei verder uit oor lewensvaardighede wat die volgende insluit: voltooi van huurkontrakte vir verblyf, betaal van rekeninge, opstel van begrotings, aansoek en behouding van werk, werketiek en gedrag asook bind met gemeenskapshulpbronne. Lemon, Hines en Merdinger (2005) sluit hierby aan deur te noem dat kinders se deelname in onafhanklike leefprogramme verbind word met die waarskynlikheid dat hulle die vermoë sal ontwikkel om 'n onafhanklike leefstyl te onderhou.

Die ontwikkeling van kinders se weerbaarheid kan as 'n belangrike lewensvaardigheid gesien word ten einde onafhanklik te kan leef. Van Breda (2001) beskryf weerbaarheid as die verhouding tussen die teenwoordigheid van beskermende faktore en die teenwoordigheid van skadelike omstandighede. Stein (2006) argumenteer dat 'n weerbaarheidsperspektief vir jeugdige wie residensiële versorgingsfasiliteite verlaat, prominent geword het aangesien hierdie kinders geneig is om meer ongunstige uitkomstes te ervaar as hul portuurgroep wat deel van die algemene populasie vorm. Van Breda (2017) is van mening dat maatskaplike werkers en kinder- en jeugsorgwerkers in kinder- en jeugsorgsentrums 'n betekenisvolle rol speel in die ontwikkeling van weerbaarheid van hierdie kinders. Die volhoubare en intensiewe professionele verhouding wat bestaan tussen die kinders en hierdie rolspelers kan voordelig wees in die bevordering van kinders se weerbaarheid. Van Breda (2017) stel voor dat die unieke weerbaarheidsprofiel van elke kind erken en gekoester moet word. Die identifisering van kinders se sterktes en die beskermingsfaktore kan hulle help met die ontwikkeling van vaardighede en om die onvermydelike uitdagings van die lewe te hanteer. Laasgenoemde lei tot kinders se ontwikkeling na 'n onafhanklike bestaan en aktiewe burgerskap in die samelewing.

Refaeli et al. (2013) het 'n navorsingstudie oor jeugdige wie vanuit residensiële sorg onthef word in Israel, uitgevoer. Jeugdige se gereedheid om 'n onafhanklike leefstyl te handhaaf word beskryf as die kapasiteit om, nadat staatsorg verlaat is, vir hulself te sorg in alle domeine van die lewe. Hierdie gereedheid word gemeet aan jeugdige se bemeestering van tasbare en nie-tasbare vaardighede. Tasbare vaardighede is noodsaaklik om daaglikse take uit te voer, byvoorbeeld die gebruik van publieke vervoer, finansiële bestuur, en inkopies. Nie-tasbare vaardighede is die kapasiteit om groepsdruk te hanteer, om interpersoonlike verhoudings instand te hou, en om in diens geneem te word. Die studie het getoon dat jeugdige wie naby aan die datum van ontheffing vanuit staatsorg is, nie naastenby gereed is om 'n onafhanklike leefstyl te onderhou nie en dat hulle 'n groot behoefte het aan hulp vir die effektiewe voorbereiding om die uitdagings wat met volwassenheid gepaardgaan, suksesvol te hanteer.

3.3.3.2.2 Die ontwikkeling van sosiale ondersteuningsnetwerke

Navorsing van Dixon (2008) bewys dat sosiale ondersteuning noodsaaklik is vir kinders wat staatsorg verlaat om uitdagings van volwassenheid te hanteer. Sosiale ondersteuning verwys na verhoudings met familie en vriende wat die kinders van emosionele en instrumentele ondersteuning kan voorsien. Greeson, Garcia, Kim, Thompson en Courtney (2015) noem dat sosiale ondersteuning 'n belangrike

deel van kinders se oorgang na volwassenheid vorm en behoort daarom 'n belangrike deel van onafhanklike leefprogramme te wees. Greeson et al. (2015) verwys na die vier primêre tipes sosiale ondersteuning soos uiteengesit deur Langford, Bowsher, Maloney en Lillis (1997): instrumentele of tasbare ondersteuning (byvoorbeeld finansiële of materiële ondersteuning), emosionele of nie-tasbare ondersteuning (byvoorbeeld omgee, luister, empatie), inligting ondersteuning (byvoorbeeld probleemoplossing, leiding, advies) en evalueringsondersteuning (byvoorbeeld terugvoering en verhoging van selfbeeld). Greeson et al. (2015) identifiseer twee bronne van sosiale ondersteuning: informele ondersteuning verskaf deur ouers of versorgers en vriende, en formele ondersteuning verskaf deur onderwysers, maatskaplike werkers, en terapeute. Collins, Spencer en Ward (2010) het 'n studie uitgevoer waar jeugdiges wie vanuit staatsorg onthef word die volgende belangrike kenmerke van sosiale ondersteuning identifiseer wat hulle benodig: stabiele en konstante verhoudings, onvoorwaardelike aanvaarding deur ander, konstante aanmoediging, en betroubaarheid.

Vorbereidingsprogramme prioritiseer dikwels vaardighede wat jeugdiges se self-onderhoudenheid verhoog bo verhoudingsvaardighede wat met sosiale ondersteuning verband hou (Greeson et al., 2015). 'n Studie uitgevoer deur Nesmith en Christophersen (2014) wat handel oor verhoging van jeugdiges se sosiale ondersteuningsnetwerke voor hulle staatsorg verlaat, het egter getoon dat jeugdiges meer bemaagtig gevoel het en emosies beter kon hanteer.

Daar is alreeds voorbereidingsprogramme in die Suid-Afrikaanse konteks geloods wat sterk klem lê op die versterking van die sosiale ondersteuningsnetwerk vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Twee voorbeelde van hierdie programme is die SA-Yes Program en die ProSeed Program. Die SA-Yes (Suid-Afrikaanse Jeugdige Opvoeding vir Volhoubaarheid) program, oorspronklik ontwikkel deur Pinkerton (2011), is 'n mentorskapprogram wat dienste verskaf aan jeugdiges wat staatsorg verlaat. Die doel van die projek is om jeugdiges met opgeleide vrywillige mentors te pas wat op 'n weeklikse basis vir 'n jaar lank, kontakssessies met die jeugdiges voer. Die mentors en jeugdiges kom ooreen om die agenda van staatsorgverlating te behandel soos behuising, indiensneming, opvoeding en opleiding, persoonlike ontwikkeling, hulp met ondersteuning vanaf familieleden, en herintegrasie binne die gemeenskap. Hierdie projek help jeugdiges om in volwassenes te ontwikkel deur die bou van positiewe verhoudings binne hul gemeenskappe. Die mentors is verantwoordelik om die jeugdiges toe te rus met vaardighede wat hulle in staat stel om hul eie behoeftes aan te spreek deur middel van gereelde interaksie met die gemeenskap en hulpbronne. Van Breda (2018) beklemtoon dat hierdie projek relatiewe goeie resultate lewer en dat die uitkomstes van jeugdiges wat staatsorg verlaat, redelik bereik word.

Die ProSeed Program is een van die projekte wat deur Mamelani Projekte (2013) op die been gebring is. Volgens Tanur (2012) is die ProSeed Program op die bevindings van vorige navorsing gebaseer. Die doel van hierdie program is om jeugdiges wie voorberei om vanuit staatsorg onthef te word, te voorsien

met vaardighede om met sukses binne die samelewing aan te pas. Die program se primêre fokus is om jeugdiges die belangrikheid van interafhanklikheid te leer. Jeugdige moet nie slegs op hulself en hul eie insigte staatmaak nie maar moet ook poog om positiewe verhoudings met ander mense te bou om sodoende hul behoeftes te bevredig wanneer hulle vanuit staatsorg onthef word en herintegreer binne die samelewing. Van Breda en Dickens (2016) lys die volgende as komponente van die projek: die behoefte vir ontwikkeling en terapeutiese ondersteuning wat spesifiek op die ontwikkeling van identiteit fokus, vestiging van verhoudings, en ontwikkeling van weerbaarheid. Die projek is jeug-gesentreerd en plaas klem op die behoeftes van die jeugdige. Elke jeugdige wat deel van die projek vorm, het toegang tot 'n gekwalifiseerde mentor wat verantwoordelik is vir die opstel van die jeugdige se individuele ontwikkelingsplan en ontvang deurgaans spesifieke ondersteuning van een persoon. Elke jeugdige het ook toegang tot materiële ondersteuning om sodoende hul eie behoeftes te bevredig.

3.3.3.2.3 Besikbaarheid van behuising

Kinders wie staatsorg verlaat loop ook die risiko om haweloosheid te ervaar nadat hulle herintegreer binne die samelewing. 'n Studie van McDowall (2009) in Sydney, Australië toon dat meer as 'n derde van die 196 kinders wie staatsorg verlaat en wat deel van die studie uitgemaak het, ten minste een keer haweloos was tydens hul eerste jaar van onafhanklikheid. Volgens Reid (2007) is behuising nodig vir stabiliteit aangesien kinders alreeds onstabiliteit deur verskeie plasinge in die welsynstelsiem ervaar het. Weens swak verhoudings met familie van oorsprong kan kinders dikwels nie na hul ouerhuis terugkeer nie. Hierdie tendens het die potensiaal om verdere emosionele skade aan kinders te rig. Mendes (2011) verwys na die “St Luke Anglicare Leaving Care and After Care Support Service” wat aangebied word aan jeug wie staatsorg verlaat in Victoria, Australië. Die verskaffing van behuising aan jeugdige nadat hulle vanuit staatsorg onthef word, is een van die primêre doelstellings van hierdie program. Die program erken dat die verkryging van akkommodasie dikwels 'n probleem vir jeugdige is en poog daarom om befondsing van die staat te benut om publieke behuising, gehuurde eiendom, en ander tipes wooneenhede aan jeugdige beskikbaar te stel nadat hulle staatsorg verlaat het.

Wat die beskikbaarheid van behuising betref, nadat die kind vanuit staatsorg onthef word en ter versekering van herintegrasie binne die familie en gemeenskap, bepaal artikel 194(2)(i) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005), dat maatskaplike werkers wat die kinder- en jeugsorgsentrums diens nou moet saamwerk met die maatskaplike werker wie dienste aan die betrokke kind se familie lewer.

3.4 UITDAGINGS ERVAAR DEUR KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD

Voordat rolspelers in kinder- en jeugsorgsentrums voorbereidingsprogramme ontwikkel en implementeer vir kinders wie vanuit die sentrum onthef word, is dit belangrik om die uitdagings wat

hulle kan ervaar nadat hulle vanuit staatsorg onthef word en binne die samelewing moet herintegreer, te eksplloreer. Die Cambridge aanlyn- woordeboek (2019) beskryf 'n uitdaging as 'n taak wat baie geestelike of fisiese moeite verg om die gegewe taak suksesvol uit te voer en wat dus 'n persoon se algehele vermoëns toets. Die eksplorering van hierdie uitdagings en probleme is juis belangrik sodat rolspelers voorbereidingsprogramme kan ontwikkel wat hierdie kinders se spesifieke behoeftes en probleme effektief aanspreek. Volgens Tanur (2012) is daar minder as vyf uit die 69 kinder- en jeugsentrums in die Wes-Kaap wat voorbereidingsprogramme implementeer en sal die eksplorering van uitdagings en probleme en die uitvoer van voorbereidingsprogramme moontlik help om dié swak uitkoms te begryp en te verbeter.

3.4.1 Uitdagings wat kinders ervaar wie vanuit staatsorg onthef word en binne die samelewing moet herintegreer

Goodkind, Schelbe en Shook (2011) is van mening dat jeugdiges wie vanuit die kinderwelsynsisteem beweeg, twee veranderinge gelyktydig ervaar. Die eerste verandering hou verband met die ontheffing vanuit sorg, beskerming, en supervisie voorsien deur die staat na 'n posisie van outonomie en verantwoordelikheid. Die tweede verandering is die oorgang vanaf kinderjare na volwassenheid. Reid (2007) lig uit dat jeugdiges wie vanuit staatsorg onthef word, genoegsame ondersteuning en hulpbronne nodig het om die oorgangsproses na volwassenheid suksesvol uit te voer, maar argumenteer ook dat weens veelvoudige uitdagings wat volgens die outeur in baie lande dieselfde is, realiseer hierdie oorgang na volwassenheid dikwels nie suksesvol nie. Die uitdagings sluit die volgende in: vroeë skoolverlating, vroeë swangerskap, geestesgesondheidsprobleme, en 'n hoë risiko om middelaafhanklikheidsprobleme te ontwikkel. Casey et al. (2010) sluit hierby aan deur te noem dat daar vele studies is wat bewys dat die langtermyn uitkomst van kinders wie vanuit staatsorg onthef word vanweë veelvoudige uitdagings nie positief is nie. Die uitdagings wat oor die algemeen onder kinders wie staatsorg verlaat voorkom, word vervolgens bespreek.

3.4.1.1 Vroeë skoolverlating

'n Groot hoeveelheid kinders wie vanuit staatsorg onthef word is geneig om nie graad 12 of selfs graad 10 op skool te voltooi nie. Dworsky, Smithgall en Courtney (2014) verwys na vele Amerikaanse navorsingstudies wat die uitkomstes op opvoedkundige vlak van jeug wie staatsorg verlaat, ondersoek het, en doen verslag dat die meeste van die studies se bevindings met mekaar ooreenstem. Die bevindinge is onder andere dat kinders wie staatsorg verlaat geneig is om ouer te wees as die ander leerders in hul graad weens herhaling van 'n akademiese jaar en dat hulle ook geneig is om meer probleme op akademiese vlak te ontwikkel as hulle portuurgroep as gevolg van swak prestasies. 'n Groot gedeelte van hierdie jongmense droom daarvan om verder op tersiêre vlak te studeer, maar weens hulle lae akademiese prestasies realiseer hierdie drome dikwels nie. Van die jeugdiges wie wel by tersiêre instellings inskryf, is minder geneig as hulle portuurgroep om die graad of diploma te voltooi.

Bedford (2012) noem ook dat kinders wie vroeë skoolverlaters is en lae opvoedingsvlakke het, se indiensnemingsuitkomstes gevolglik ook swak is wat daartoe lei dat hulle afhanklik bly van finansiële bystand wat groot druk op die staat plaas.

3.4.1.2 Vroeë swangerskap

Love, McIntosh, Rost en Tertzakian (2005) is van mening dat jong volwassenes wie vanuit staatsorg onthef word, veral die vroulike geslag, meer as twee keer meer geneig is om by riskante seksuele gedrag betrokke te raak. Onder jong volwassenes wie vanuit staatsorg onthef word in Alaska, was 57% meisies op die ouderdom van 19 swanger en 13% van seuns was vir 'n swangerskap verantwoordelik. Faktore geassosieer met riskante seksuele gedrag onder adollesente sluit in 'n geskiedenis van seksuele mishandeling tydens kinderjare, middelmisbruik, swak verhoudings met familie van oorsprong, en lae selfbeeld.

3.4.1.3 Geestesgesondheidsprobleme

Volgens Heerde et al. (2018) ervaar jeugdiges in Australië wie staatsorg verlaat dikwels ook geestesgesondheidsprobleme soos depressie. Nadat kinders so jonk as 17 jaar vanuit staatsorg onthef word en in die samelewing herintegreer het, ontvang hulle slegs ongereelde ondersteuning binne die samelewing om hulle te help met die bestuur en hantering van geestesgesondheidsprobleme.

3.4.1.4 Middelmisbruik

Middelmisbruik onder kinders wie staatsorg verlaat in Australië is ook 'n probleem en 'n groot hoeveelheid van die jeugdiges wat middels misbruik is geneig om lewenslange middelaafhanklikheidsprobleme te ontwikkel (Heerde et al., 2018). Stott (2012) verwys na studies oor risiko gedrag onder kinders wie vanuit staatsorg onthef word in die Amerikaanse konteks. Stott (2012) identifiseer middelgebruik en -misbruik as 'n ernstige vorm van risiko gedrag algemeen onder kinders wie staatsorg verlaat. Middelgebruik en -misbruik kom gewoonlik by laat-adolesente en vroeë volwassenes voor as gevolg van jeugdiges se nuuskierigheid om te eksperimenteer. Adolesente wie vanuit staatsorg onthef word is ook geneig om verskeie middels teen 'n hoër vlak as hul portuurgroep te misbruik. Middelmisbruik tydens vroeë volwassenheid is ook 'n bron van kommer. 'n Studie van Brandford en English (2004) het bevind dat 24% van jeugdiges wie vanuit staatsorg onthef is in Washington, onwettige middels soos dwelms op 'n weeklikse of meer gereelde basis, gebruik.

In die Suid-Afrikaanse konteks verwys outeurs soos Van Breda (2013), Tanur (2012) en Rogers (2011) herhaaldelik na die term “kits-volwassenheid” wat oorspronklik deur Stein (2008) ontwikkel is. Na die ontheffing vanuit staatsorg, vereis die samelewing dat hierdie kinders onafhanklik moet wees want skielik moet hulle belangrike besluite neem oor hul verblyf, hul werk en die verdien van 'n inkomste om skuld te betaal, vervoer, asook die vorming van vriendskappe. Van Breda (2013) verwys na die ontstellende realiteit dat 'n groot aantal kinders kinder- en jeugsorgsentrums verlaat met hul besittings

wat in 'n swart sak gepak en van wie verwag word om die uitdagings van die samelewing met 'n beperkte hoeveelheid vaardighede en kennis op hul eie aan te pak. Die grootste uitdaging wat hierdie kinders egter beleef is dat hulle die meeste van die ekonomiese, maatskaplike, en emosionele ondersteuning wat voorheen aan hulle verskaf was verloor, omdat hulle na ontheffing vanuit staatsorg as volwassenes beskou word.

3.5 UITDAGINGS WAT ROLSPELERS ERVAAR IN DIE IMPLEMENTERING VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME

Daar bestaan vele uitdagings in die sisteem wat kinder- en jeugsorgsentrums verhinder om voorbereidingsprogramme te ontwikkel en implementeer (Mamelani, 2013). Hierdie uitdagings is as volg:

3.5.1. Tekort aan hulpbronne

Beide menslike en finansiële hulpbronne is nodig vir die suksesvolle ontwikkeling en implementering van 'n voorbereidingsprogram binne die konteks van 'n kinder- en jeugsorgsentrum. Die uitdagings met betrekking tot menslike en finansiële hulpbronne wat dikwels die ontwikkeling van voorbereidingsprogramme beperk, word vervolgens bespreek.

3.5.1.1. Menslike hulpbronne

Menslike hulpbronne is noodsaaklike vir die suksesvolle bestuur van 'n kinder- en jeugsorgsentrum. Agere (2014) is van mening dat Suid-Afrika 'n ernstige tekort aan maatskaplike werkers het. Die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) het voorspel dat ongeveer 16 000 tot 66 000 maatskaplike werkers benodig word vir die direkte lewering van welsynsdienste (Proudlock, 2011). Volgens statistiek van die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Diensprofessies (SACSSP, 2009) was slegs 16 740 maatskaplike werkers in 2009 geregistreer. Die tekort aan maatskaplike werkers het 'n geweldige negatiewe impak op dienslewering. As gevolg van hierdie tekort, is kinder- en jeugsorgsentrums geneig om onervare personeel as kinder- en jeugsorgwerkers, aan te stel. Hierdie personeel is veronderstel om die take van maatskaplike werkers te verlig maar Agere (2014) argumenteer dat die indiensneming van onervare personeel sekondêre trauma vir inwonende kinders kan veroorsaak aangesien die personeel nie opgelei is om kinders se unieke probleme en behoeftes aan te spreek nie. Proudlock (2011) noem dat daar 'n ernstige behoefte bestaan om 'n ander kategorie van werkers, byvoorbeeld kinder- en jeugsorgwerkers en vroeë kinderontwikkelingswerkers, op te lei en te ontwikkel.

3.5.1.2. Finansiële hulpbronne

Reid (2007) is van mening dat finansiële ondersteuning die fondament is vir die suksesvolle implementering en ontwikkeling van voorbereidingsprogramme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef

word. Finansiële ondersteuning aan jeug wie staatsorg verlaat blyk om in baie lande 'n omstrede kwessie te wees aangesien daar steeds baie vrae is oor wie hierdie ondersteuning moet bied.

Proudlock (2011) is van mening dat die provinsiale departemente van Maatskaplike Ontwikkeling verantwoordelik is om 80% van die finansies rondom die implementering van die Kinderwet te voorsien. Die Nasionale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling is verantwoordelik vir minder as 1% van hierdie kostes. Nie-regerings organisasies lewer dienste soos voorgeskryf in die Kinderwet en die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling subsidieer die koste van dienslewering maar die subsidies is nie altyd genoeg om alle kostes te dek nie. Nie-regerings organisasies is dan noodgedwonge verplig om fondsinsamelings van stapel te stuur. Agere (2014) verwys na resessies wat in die ontwikkelde lande van Europa en die Amerikas plaasgevind het en wat 'n negatiewe invloed op fondsinsamelings gehad het. Proudlock (2011) lig ook die teenstrydighede in die befondsingspatrone van kinder- en jeugsorgsentrums in die verskillende provinsies van Suid-Afrika uit. Die outeur het bevind dat die Vrystaatse kinder- en jeugsorgsentrums wat in staatsbesit is, met tussen R6 000 en R7 000 per kind per maand befonds word, maar dat slegs R1 700 tot R2 500 per kind per maand begroot word vir kinder- en jeugsorgsentrums besit deur nie-regeringsorganisasies. Agere (2014) is van mening dat hierdie teenstrydighede in befondsing tussen provinsies en verskille in bestuur nie tot die beste belang van die kind bydra, soos deur Artikel 7 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) voorgeskryf word nie.

Reid (2007) stel voor dat daar beleide en wetgewing in plek gestel moet word om duidelikheid te kry oor wie verantwoordelikheid moet neem vir die finansiële ondersteuning, besluitneming oor bydraes, werksgeleenthede, vrywillige werk en lenings.

3.5.2. Kwessies aangaande familie betrokkenheid en gesinshereniging

Tydens 'n plaaslike studie van Mamelani Projekte (2013) is bevind dat terwyl die kinders in die sorg van kinder- en jeugsorgsentrums is en ook met die herintegrasie van die kinders binne die gesinsverband na ontheffing vanuit staatsorg, familie betrokkenheid 'n sentrale uitdaging bly.

Maundeni (2009) in Courtney en Iwaniec (2009), wat 'n studie aangaande kinders in residensiële fasiliteite in Botswana uitgevoer het, lig uit dat gesinsherenigingsdienste met betrekking tot kinders in residensiële fasiliteite in die land nie 'n prioriteit is nie. Dit gee egter aanleiding daartoe dat kinders langer in hierdie fasiliteite bly welke tendens stremming op die staat plaas aangesien (sover die studie betref) aanvanklik beplan is dat die kinders slegs vir 'n korttermyn in die jeugfasiliteite opgeneem sou word.

Akademici soos Van Breda (2013, 2016), Tanur (2012) en Stein (2006) wat gespesialiseer het in die veld van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, beklemtoon herhaaldelik die belangrikheid van

ondersteuning van gesinne en uitgebreide familieledede wat hierdie kinders nodig het om hul vooruitgang en oorlewing in die samelewing te verseker

Ingevolge artikel 155(2) van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) is 'n aangewese maatskaplike werker verantwoordelik vir die ondersoek wat bepaal of 'n kind die behoefte aan sorg en beskerming het. Hierdie aangewese maatskaplike werker bly die gevallebestuurder nadat die kind in 'n kinder- en jeugsorgsentrum opgeneem word vir die voorgeskrewe tydperk en is uiteindelik ook verantwoordelik vir die lewering van gesinshereningsdienste aan die kind se gesin van oorsprong. Volgens statistieke vanuit 'n navorsingstudie deur Naidoo en Kasiram (2006) het Suid-Afrikaanse aangewese maatskaplike werkers elkeen 'n gemiddelde lading van 120 gevalle wat dikwels tot verhoogde vlakke van stres en frustrasie van maatskaplike werkers lei. Laasgenoemde ervarings lei tot hoë werksladings en gevolglike hoë personeelomsette. Die resultaat hiervan is dat gesinsherenigingsdienste nie gelewer word nie.

Mamelani Projekte (2013) is van mening dat terwyl kinders weens deelname aan programme in kinder- en jeugsorgsentrums ondersteuning ontvang en ontwikkel, hul gesinne van oorsprong nie dieselfde ondersteuning en intervensie ontvang nie. Gesinne is dus weens hul onveranderde omstandighede nie gereed om die nodige ondersteuning aan kinders te bied wanneer die kinders binne die gesinseenheid herintegreer nie. Barry (2012) stel voor dat daar meer aandag aan permanensie beplanning en gesinsversterkingsdienste gegee moet word ten einde kinders te help om die veelvoudige uitdagings van volwassenheid en die samelewing te oorkom.

3.6 SAMEVATTING

Hierdie hoofstuk het grotendeels die aard, omvang, en belangrikheid van die voorbereidingsprogramme vir kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word, behandel. Die ontwikkeling van hierdie programme deur die multidissiplinêre span binne kinder- en jeugsorgsentrums is veral noodsaaklik aangesien hierdie kinders die sentrums betree terwyl hulle reeds reeds trauma en uitdagings moet hanteer welke uitdagings hulle soms tot in volwassenheid teister. Die beginsels van twee maatskaplike werk perspektiewe as konseptuele raamwerke is bespreek asook hoe elkeen toegepas kan word in die ontwikkeling van voorbereidingsprogramme vir kinders wie vanuit staatsorg ontvang word.

In hierdie hoofstuk is bevestig dat die ontwikkeling en implementering van voorbereidingsprogramme nie 'n primêre prioriteit vir alle kinder- en jeugsorgsentrums is nie. Volgens die Kinderwet is die aanbieding van hierdie tipe programme opsioneel.

Die grootste rede waarom talle kinder- en jeugsorgsentrums nie voorbereidingsprogramme vir kinders uit staatsorg prioritiseer nie is weens die ontbreking van beleid en wetgewing. Suid-Afrikaanse wetgewing is nie op dieselfde standaard as die wetgewing wat reeds in plek is in ontwikkelde lande

soos Amerika en die Verenigde Koninkryk nie. Dit is ook duidelik dat die Suid-Afrikaanse regering nie hul verantwoordelikheid teenoor kinders in staatsorg nakom nie en dat hul die aanbod van voorbereidingsprogramme oorlaat aan nie-regering organisasies en gemeenskappe waarbinne die jongmense herintegreer. Sonder effektiewe voorbereiding, word hierdie kinders slagoffers van die samelewing en word hulle aan veelvoudige sosiale ewels blootgestel. Dit is duidelik dat kinder- en jeugsorgsentrums die rol beklee van 'n primêre sosialisering- en versorgingsagent vir kinders wat daar tuisgaan. As sulks het kinder- en jeugsorgsentrums 'n groot verantwoordelikheid om hierdie kinders effektief vir volwassenheid voor te berei en om enige terugslae binne die sisteem te voorkom.

In die volgende hoofstuk sal die sienings van multidissiplinêre spanne in kinder- en jeugsorgsentrums ten opsigte van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, analiseer en bespreek word.

HOOFSTUK 4:

DIE SIENINGS VAN MAATSKAPLIKE DIENSVERSKAFFERS AANGAANDE DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP HERINTEGRASIE NA ONTHEFFING VANUIT STAATSORG

4.1 INLEIDING

Die Kinderwet (RSA, 2005) definieer 'n kinder- en jeugsorgsentrum as 'n fasiliteit wat residensiële versorging bied aan meer as ses kinders buite die kind se gesinsomgewing ooreenkomstig 'n residensiële versorgingsprogram geskik vir kinders in die fasiliteit. Agere (2014) is van mening dat kinder- en jeugsorgsentrums 'n noodsaaklike rol speel in die bevordering van kwessies aangaande kinderwelsyn en die voorsiening van maatskaplike dienste aan kinders in Suid-Afrika. Die Departement van Maatskaplike Ontwikkeling is afhanklik van kinder- en jeugsorgsentrums om residensiële versorging aan kinders te bied, dienslewering te rig volgens spesifieke riglyne uiteengesit in beleid- en wetgewingsdokumente asook om gehoor te gee aan kinders se regte soos voorgeskryf in die Kinderwet (RSA, 2005).

Die Nasionale Norme en Standaard vir Kinder- en Jeugsorgsentrums soos uiteengesit in die Kinderwet (RSA, 2005) stipuleer die verpligte programme wat kinder- en jeugsorgsentrums aan inwonende kinders moet bied. Jamieson (2013) noem dat die Kinderwet (RSA, 2005) veral sterk klem lê op programme wat aandag gee aan die ontwikkelings- en terapeutiese behoeftes van kinders. Die Kinderwet (RSA, 2005) dui ook in artikel 191(3)(e) aan dat kinder- en jeugsorgsentrums 'n program aan kinders wie die

sentrum op 18-jarige ouderdom gaan verlaat, mag aanbied. Die gebruik van die term “mag” dui aan dat die aanbieding van hierdie programme moontlik nie verpligtend is nie. Dit is veral problematies want outeurs soos Stein (2006), Van Breda (2014) en Tanur (2012) beklemtoon herhaaldelik dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word, een van die kwesbaarste groepe in die samelewing is. Hul kwesbaarheid word dikwels gemeet aan die vele uitdagings wat hulle in die gesig staar as hulle nie meer in die sorg van die staat is nie. Die aanbod van voorbereidingsprogramme deur kinder- en jeugsorgsentrums behoort dus as 'n prioriteit beskou te word.

In hierdie hoofstuk sal die laaste doelwit van die studie bespreek word, naamlik maatskaplike diensverskaffers se sienings te kry aangaande die voorbereiding wat kinders in kinder- en jeugsorgsentrums ontvang en benodig om suksesvol in die samelewing te herintegreer. Die empiriese studie dui die resultate aan wat vanuit die semi-gestruktureerde onderhoude verky is. Die inhoud van die semi-gestruktureerde onderhoude fokus op beleid en wetgewing wat van toepassing is op die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums op ontheffing vanuit staatsorg, die rolle van maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, die aard van voorbereidingsprogramme, en laastens die uitdagings ervaar deur beide die kinders wie vanuit staatsorg onthef word asook die rolspelers wie voorbereidingsprogramme moet ontwikkel en implementeer.

Tabelle is deurgaans benut om die data te illustreer. Temas, subtemas, kategorieë, en narratiewe van die maatskaplike diensverskaffers is ook gebruik om hul sienings oor die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums op herintegrasie na ontheffing vanuit staatsorg.

4.2 EMPIRIESE STUDIE

Die empiriese studie word bespreek deur die verwysing na die navorsingsmetode, loodsstudie, populasie en steekproef, data-insameling en data ontleding voordat die bevindinge van die data analiseer en geïntrepeteer word.

4.2.1 Navorsingsmetode

Die primêre navorsingsmetode wat deurgaans tydens die uitvoering van die studie benut was, was die kwalitatiewe navorsingsbenadering. 'n Semi-gestruktureerde onderhoudskedule is benut wat bestaan uit 'n reeks vrae om kwalitatiewe data te versamel.

4.2.2 Loodsstudie

'n Loodsstudie word deur Barker (2003) in De Vos, Strydom, Fouché en Delport (2011) gedefinieër as 'n prosedure vir die toetsing en validering van 'n instrument wat vir data-insameling benut word deur dit voor te stel aan 'n klein groep van die deelnemers wat deel van die populasie van die navorsingstudie vorm.

Die navorser het die loodsstudie na afloop van die opstel en finalisering van die onderhoudskedule uitgevoer met een deelnemer wat bedoel was om deel te vorm van die populasie van die navorsingstudie. Die uitvoering van die loodsstudie het die navorser in staat gestel om te bepaal of veranderinge aan die onderhoudskedule nodig was om die sukses van die primêre data-insamelingsproses te verseker. Die deelnemer wat gebruik was vir die loodsstudie was 'n ervare werker wat die veld van kinderbekoming ken en daarom sou dit kon uitwys as die instrument nie getoets het wat dit moes nie.

4.2.3 Steekproef

De Vos et al. (2011) en Bless, Higson-Smith en Sithole (2013) beskryf 'n steekproef as 'n onderafdeling van 'n populasie wat in werklikheid bestudeer word en wie se kenmerke na die hele populasie veralgemeen word. Die hoofsaaklike rede waarom 'n steekproef dikwels benut word is die lewensvatbaarheid daarvan aangesien slegs die elemente wat vir die navorser van belang is, benut word. Die doelbewuste steekproef is benut aangesien elke persoon wat deel van die steekproef gevorm het, dieselfde waarskynlikheid het om representatief gekies te word. Dit laat die navorser toe om 'n beraming van die akkuraatheid van die steekproef te bereken nog voordat die studie uitgevoer is (De Vos et al., 2011).

Die steekproef van hierdie studie bestaan uit 19 deelnemers van vier verskillende kinder- en jeugsorgsentrums. Die navorser het besluit oor die kriteria vir insluiting van die deelnemers deur spesifieke elemente en karaktereenskappe van die populasie te bestudeer wat tot voordeel van die navorsingstudie sou wees (De Vos et al., 2011). Die steekproef bestaan uit lede van die multidissiplinêrespanne vanuit drie verskillende kinder- en jeugsorgsentrums. Die deelnemers is onderskeidelik sewe maatskaplike werkers, een maatskaplike hulpwerker, tien kinder- en jeugsorgwerkers en een programbestuurder/koördineerder. Die kriteria vir insluiting vir hierdie studie is die volgende:

- Maatskaplike diensverskaffers moet by die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Diensberoep.
- Maatskaplike diensverskaffers moet vir meer as een jaar werksaam by die betrokke instelling of organisasie wees.
- Maatskaplike diensverskaffers moet tans of moes in die verlede spesifiek dienste aan kinders in kinder- en jeugsorgsentrums lewer of gelewer het.

4.2.4 Data-insamelingsmetode

Die data-insamelingsmetode word vervolgens verduidelik word deur te verwys na die voorbereiding vir data-insameling, die fisiese insameling van data, die navorsingsinstrument, en laastens die kwalitatiewe data-ontleiding (analise).

4.2.4.1 Voorbereiding vir data-insameling

Die navorser het die deelnemers voorberei deur die doel van die navorsingstudie individueel aan elkeen te verduidelik. Die navorser het ook die inhoud van die inwilligheidsvorm (sien Bylae C en D) aan deelnemers in die taal van hul keuse (Afrikaans of Engels) verduidelik. Hierdie inwilligheidsvorms is deur die deelnemers onderteken om skriftelik toestemming te gee vir hul deelname aan die navorsingstudie. Die navorser het ook elke inwilligheidsvorm onderteken en 'n afskrif van die vorm is aan elke deelnemer voor die data-insameling begin het, gegee.

4.2.4.2 Insameling van data

Die metode van data-ontleding vir hierdie navorsingstudie is kwalitatief en die data is dus deur nie-numeriese interpretasies en observasies ingesamel.

4.2.4.3 Navorsingsinstrument

'n Semi-gestruktureerde onderhoudskedule is benut as navorsingsinstrument vir die uitvoering van die studie. Die navorser het voorafbepaalde temas geïdentifiseer en hierdie aspek maak die semi-gestruktureerde onderhoud relatief buigbaar (De Vos et al., 2011). Die navorser het hierdie voorafbepaalde temas benut om die semi-gestruktureerde onderhoud tydens data-insameling te lei.

4.2.4.4 Kwalitatiewe data-ontleding

Babbie (2007) in De Vos et al., 2011 beskryf kwalitatiewe data-analise as 'n nie-numeriese ondersoek en interpretasie van die navorser se observasies om sodoende onderliggende betekenis en patrone te identifiseer en te ontdek. Verbatim transkripsies is uitgevoer om sodoende geloofwaardigheid te verhoog. Vir doeleindes van hierdie studie is kwalitatiewe data ingesamel, analiseer en ontleed om onderliggende patrone te identifiseer. Hierdie onderliggende patrone sal onder “bevindings van navorsing” bespreek word. 'n Volledige samevatting van al die temas, subtemas en kategorieë wat tydens die data-analise na vore gekom het, is as 'n bylaag aangeheg (Bylae E).

4.3 BEVINDINGE VAN NAVORSING

Die bevindinge van die navorsing rakende maatskaplike diensverskaffers se sienings oor die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums op herintegrasie na ontheffing vanuit staatsorg, sal vervolgens bespreek word.

4.3.1. PROFIEL VAN DEELNEMERS

Die deelnemers is tydens hierdie afdeling gevra om identifiseerde besonderhede aan te dui welke aspekte bespreek sal word. In tabel 4.1 word 'n opsomming van die profiel van die deelnemers uitgebeeld. Die bevindings word vervolgens ook bespreek.

Tabel 4.1: Profiel van deelnemers

Tema 1:Profiel van die deelnemers				
Posbenaming	Ouderdom	Ondervinding as maatskaplike diensverskaffer	Aantal jare werkzaam in 'n kinder- en jeugsorgsentrum	Hoogste kwalifikasie
Kinder- en jeugsorgwerker	33 jaar	9 jaar	9 jaar	Graad 12
Kinder-en jeugsorgwerker	30 jaar	1 jaar	1 jaar	Graad 12
Kinder-en jeugsorgwerker	22 jaar	3 jaar	3 jaar	Graad 12
Maatskaplike werker	42 jaar	5 jaar	1 jaar	B. Maatskaplike Werk
Kinder-en jeugsorgwerker	47 jaar	10 jaar	10 jaar	Graad 11
Kinder-en jeugsorgwerker	42 jaar	12 jaar	12 jaar	Graad 11
Kinder-en jeugsorgwerker	62 jaar	25 jaar	25 jaar	Basiese Kwalifikasie in Kinderversorging ("BQCC")
Maatskaplike werker	26 jaar	3 jaar	1 jaar en 10 maande	B. Maatskaplike Werk
Maatskaplike werker	62 jaar	30 jaar	5 jaar en 6 maande	B. Maatskaplike Werk
Maatskaplike werker	28 jaar	5 jaar	3 jaar	B. Maatskaplike Werk
Maatskaplike werker	37 jaar	16 jaar	4 jaar	BA Maatskaplike Werk
Maatskaplike werker	34 jaar	12 jaar	9 jaar	B. Maatskaplike Werk

Maatskaplike werker	26 jaar	2 jaar	7 maande	B. Maatskaplike Werk
Maatskaplike hulpwerker	32 jaar	8 jaar	5 jaar	Diploma in Gemeenskapsontwikkeling
Kinder-en jeugsorgwerker	64 jaar	8 jaar	8 en 6 maande	Onderwys graad
Kinder-en jeugsorgwerker	27 jaar	4 jaar	4 jaar	Graad 12
Kinder-en jeugsorgwerker	25 jaar	5 jaar	1 jaar	Diploma in Kinder- en jeugsorgwerk
Kinder-en jeugsorgwerker	25 jaar	3 jaar	3 jaar	Diploma in Kinder- en jeugsorgwerk (NACCW)
Maatskaplike werker	67 jaar	44 jaar	20 jaar	Doktors Graad in Maatskaplike Werk

4.3.1.1 Posbenaming

Soos in tabel 4.1 aangedui, het die steekproef bestaan uit sewe maatskaplike werkers, een maatskaplike hulpwerker, tien kinder- en jeugsorgwerkers en een programbestuurder. Slegs een uit die vier kinder- en jeugsorgwerkers wat vir die studie genader was, se multidissiplinêre span was volledig, wat 'n maatskaplike hulpwerker en programbestuurder insluit.

4.3.1.2 Ouderdom

Die meerderheid van die deelnemers val tussen die ouderdomsgroep van 20 tot 30 jaar en die minderheid van die deelnemers val tussen die ouderdomsgroep van 41-60 jaar. Die gevolgtrekking is dus dat die meeste van die deelnemers jonk is.

4.3.1.3 Ondervinding as maatskaplike diensverskaffer

Volgens tabel 4.1 blyk dit asof die meeste van die deelnemers werksaam in kinder- en jeugsorgsentrum tussen een en vyf jaar ondervinding het. Dit is dus jong werkers wat nie oor baie werksondervinding beskik nie. Hierdie aspek kan moontlik daarop dui dat werkers nie inwonende kinders van kinder- en jeugsorgsentrum se unieke behoeftes kan aanspreek nie.

4.3.1.4 Hoogste kwalifikasie

Die meeste van die maatskaplike werkers het 'n B graad in Maatskaplike Werk en een deelnemer 'n Doktorsgraad in Maatskaplike Werk verwerf.

Deelnemers wat dienste as kinder- en jeugsorgwerkers in die kinder- en jeugsorgsentrums lewer, se hoogste kwalifikasies is Graad 11 of 12 is. Hulle het dus geen ander opleiding ontvang om in die kinder- en jeugsorgsentrum dienste te lewer nie. Indiensopleiding is dus noodsaaklik vir hierdie werkers.

4.3.1.5 Aantal jare werksaam in 'n kinder- en jeugsorgsentrum

Tabel 4.1 dui aan dat die meerderheid van die deelnemers tussen een en vyf jaar in diens van die kinder- en jeugsorgsentrums is. Ses van die deelnemers is ses tot tien jaar by die kinder- en jeugsorgsentrums werksaam. Twee deelnemers het aangedui dat hulle elf tot twintig jaar by die kinder- en jeugsorgsentrums werksaam is terwyl slegs een deelnemer vyf-en-twintig jaar in diens van 'n kinder- en jeugsorgsentrum is.

Hierdie bevindinge stem ooreen met Earle (2008) wat van mening is dat maatskaplike werk as 'n skaars beroep in die Suid-Afrikaanse konteks beskou word. Kinder- en jeugsorgwerkers, wat deel van die steekproef was, werk dikwels in die lewenspasie van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums. Die klein hoeveelheid jare wat hierdie deelnemers in kinder- en jeugsorgsentrums werk, kan moontlik 'n aanduiding wees dat kinder- en jeugsorgwerk 'n emosioneel uitputtende beroep is aangesien daar daaglik met kinders se uitdagings en probleme gewerk word.

4.3.1.6 Sleuteltake van maatskaplike diensverskaffers in kinder- en jeugsorgsentrums

Deelnemers is versoek om hul sleuteltake te beskryf. Sleuteltake word bespreek ooreenkomstig.

1. Sleuteltake: Maatskaplike werkers

Die eerste subtema dui die sleuteltake aan wat van maatskaplike werkers verwag word tydens dienslewering in die kinder- en jeugsorgsentrum. Die deelnemers het aangedui dat hulle vir vier sleuteltake in konteks van die kinder- en jeugsorgsentrum verantwoordelik was.

Deelnemers het die uitvoering van die terapeutiese program as hul belangrikste sleuteltaak aangedui:

“...ontwikkelingsplanne ten opsigte van kinders en dan terapeutiese dienste en die strukturering van dienste aan die kind.” (D 1)

“Okay, my key tasks here is to do therapeutic work with the children...to have a therapeutic intervention with the kids...” [Goed, my sleuteltake hier is om terapeutiese werk met die kinders te doen ... om 'n terapeutiese intervensie met die kinders te hê...] (D 4)

Die feit dat maatskaplike werkers terapeutiese dienste aan kinders as 'n sleuteltaak beskou, stem ooreen met literatuur van Uys en Cameron (2003) wat bewys dat terapeutiese dienste noodsaaklik is vir kinders wie traumatiese gebeurtenisse ervaar het. Kinders wat opgeneem word in 'n kinder- en jeugsorgsentrum het ingevolge artikel 150 van die Kinderwet (RSA, 2005) 'n behoefte aan sorg en beskerming aangesien hulle dikwels blootgestel is aan verskillende vorms van mishandeling en verwaarloosing. Hierdie omstandighede veroorsaak emosionele skade aan kinders wat deur middel van intervensie deur 'n maatskaplike werker aangespreek moet word. Die Nasionale Norme en Standaarde vir Kinder- en Jeugsorgsentrums ingevolge artikel 194(2)(1)(b) stipuleer ook dat die aanbieding van terapeutiese programme 'n vereiste is.

'n **Volgende sleuteltaak** waarvoor maatskaplike werkers verantwoordelik is, is die **assessering van kinders wat nuut in die kinder- en jeugsorgsentrum opgeneem word**. Deelnemers het aangedui dat hulle ook verantwoordelik is vir die assessering van kinders wat nuut by die kinder- en jeugsorgsentrums opgeneem is:

“... Assessering van die kinders as hulle nuut geplaas ...” (D 19)

“... en dan is daar nuwe kinders opgeneem word, moet ek hulle oriënteer ...” (D8)

Hierdie bevinding stem ooreen met Jamieson (2013) se navorsing wat aandui dat die assessering van die kind in 'n kinder- en jeugsorgsentrum deur die multidissiplinêre span, waarvan die maatskaplike werker deel is, uitgevoer word. Jamieson (2013) beklemtoon ook dat die aanvanklike assessering binne die eerste 48 uur van die kind se opname in die kinder- en jeugsorgsentrum uitgevoer word en dat daar gereelde hersiening van die proses moet wees.

'n **Derde sleuteltaak** waarvoor maatskaplike werkers in die konteks van kinder- en jeugsorgsentrums verantwoordelik is, is die samestelling van die **inwonende kinders se individuele ontwikkelingsplanne**. Deelnemers beskou die individuele ontwikkelingsplanne van inwonende kinders as 'n riglyn aangesien dit 'n aanduiding gee van dit waarop terapeutiese dienste behoort te fokus:

“...en dan 'n opstel van IOP [individuele ontwikkelingsplan] en behandelingsplan om dan nou te kyk waaraan moet daar terapeuties aandag gegee word by die kinders.” (D 11)

“Is die ontwikkelingsplanne ten opsigte van 40 kinders ...” (D 13)

Hierdie sleuteltaak wat uitgelig is, is in lyn met die Algemene Regulasies aangaande Kinders ingevolge die Kinderwet (RSA, 2005) wat aandui dat kinders dienste moet ontvang wat in lyn is met hul individuele ontwikkelingsplanne. Assesserings word dus benut om 'n individuele ontwikkelingsplan op te stel.

Die **vierde sleuteltaak** waarvoor maatskaplike werkers verantwoordelik is, is die **samestelling van statute verslae**. Slegs een deelnemer het aangedui dat daar ook 'n verantwoordelikheid is om die verlenging van bevele elke tweede jaar uit te voer:

“... die verlenging van die bevele elke twee jaar...” (D 11)

Hierdie deelnemer verwys direk na artikel 159 van die Kinderwet (RSA, 2005). Volgens hierdie artikel word kinders se bevele elke tweede jaar verleng. Beide die interne en eksterne maatskaplike werkers speel 'n beduidende rol. Laasgenoemde dryf die proses aangesien die eksterne maatskaplike werker die huidige omstandighede van die gesin van oorsprong moet ondersoek om te bepaal of gesinshereniging moontlik is. Die interne maatskaplike werker doen verslag oor die algemene welstand en vordering van die kind binne die struktuur van die kinder- en jeugsorgsentrum. Die vordering van die kind se individuele ontwikkelingsplan, wat die sterkpunte en ontwikkelingsareas aandui, word ook benut in hierdie verslag. Hierdie sleuteltaak is in ooreenstemming met literatuur van Statham, Cameron en Mooney (2006) wat die samestelling van statutêre verslae as een van die maatskaplike werker se belangrikste take beskou.

2. Sleuteltake: Maatskaplike hulpwerker

Die **tweede subtema** wat geïdentifiseer is, is die sleuteltake wat die maatskaplike hulpwerker in die konteks van die kinder- en jeugsorgsentrum moet uitvoer. Twee sleuteltake is geïdentifiseer en saam met deelnemers se narratiewe, bespreek.

Slegs een maatskaplike hulpwerker was deel van die steekproef. **Die eerste sleuteltaak** wat aangedui is, is die **praktiese reëlins wat getref moet word voor inwonende kinders weg gaan vir 'n naweek of vakansie**. Die deelnemer verwys hier direk na artikel 168 van die Kinderwet (Republiek van Suid-Afrika, 2005) wat die regulasies aangaande kinders se verlof vanuit alternatiewe sorg aandui:

“My take in hierdie kinderhuis is dat ek moet uit-naweke doen, uitplasing van kinders na hulle ouers toe of vakansie ouers.” (D 14)

Die maatskaplike hulpwerker speel die rol van 'n tussenganger tussen die interne en eksterne maatskaplike werkers. Die eksterne maatskaplike werker maak 'n aanbeveling gebaseer op 'n ondersoek wat bepaal of die gesin se omstandighede dit toelaat om die kind vir naweek- en vakansieverlof te ontvang. Die interne maatskaplike werker moet die kinders emosioneel vir die naweek- of vakansieverlof voorberei. Die maatskaplike hulpwerker neem die aanbevelings en opmerkings van beide

maatskaplike werkers in ag voor die kind die kinder- en jeugsorgsentrum vir naweek- of vakansieverlof verlaat. Naweek- en vakansieverlof vorm deel van gesinsherenigingsdienste wat veral belangrik is vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word (Van Breda, 2013; Stein, 2006)

Die aanbieding van lewensvaardigheids- en ontwikkelingsprogramme is die **tweede sleuteltaak**, soos uitgewys deur die deelnemer:

“En dan doen ek die programme van die kinderhuis. Ontwikkelingsprogramme behalwe terapeutiese programme maar andersins doen ek al die programme binne die kinderhuis om die kind te bevorder.” (D 14)

Hierdie bevinding korreleer met die Suid-Afrikaanse Raad van Maatskaplike Diensprofessies se inligtingsbrochure aangaande dienslewering van maatskaplike hulpwerkers (2012). Hierdie inligting bewys dat maatskaplike hulpwerkers bystand aan maatskaplike werkers lewer deur programme wat fokus op voorkoming, opvoeding en ontwikkeling, aan te bied. Die aanbied van lewensvaardigheidsprogramme is veral belangrik vir inwonende kinders van kinder- en jeugsorgsentrums aangesien die inhoud daarvan hoofsaaklik gerig is op gedragsverandering en gedragsontwikkeling (UNICEF, 2006).

3. Sleutelake: Kinderversorgers

Die **derde sub-tema** wat uitgelig is, is die **sleutelake wat van die kinder- en jeugsorgwerkers in ’n kinder- en jeugsorgsentrum verwag word**. Twee sleutelake is deur deelnemers aangedui. Elke sleutelake gesamentlik met die narratiewe word afsonderlik bespreek.

Die **eerste sleutelake** wat aangedui is, is dat deelnemers verantwoordelik is om in die **basiese behoeftes van inwonende kinders moet voorsien**:

“My key tasks, I must make sure ... the children have been provided with the food, they are clean, they are going to school, we take them to the clinic if they are sick. So I must make sure their needs are met.”

[My sleutelake, ek moet seker maak ... die kinders word voorsien met kos, dat hulle skoon is, dat hulle skool toe gaan, ons neem hulle kliniek toe as hulle siek is. So ek moet seker maak dat hulle behoeftes bevredig word.] (D 1)

“... so ek moet sorg dat die kinders, hulle moet elke dag hulle etes kry. Hulle moet versorg word, soos hulle hare moet gewas word ... ek moet toesien dat hulle hul huiswerk doen, hulle

take moet doen in die huis... is maar alles wat 'n ma doen vir 'n kind, wat ek moet doen.'
(D16)

Hierdie sleuteltaak is ook in ooreenstemming met literatuur van Omidire, AnnaMosia en Mampane (2015) wat aandui dat kinder- en jeugsorgwerkers verantwoordelik is vir die skepping van 'n gesinsomgewing en vertolking van ouerfiguurrolle wat voorsien in die basiese behoeftes van kinders. Die voorsiening in hierdie basiese behoeftes korreleer ook met artikel 28 van die Handves van Menseregte (Republiek van Suid-Afrika, 1996) waarin die sosio-ekonomiese regte van kinders uiteengesit word. Die sosio-ekonomiese regte sluit in voedsel, skooling, gesondheidsorg, en opvoeding in.

Die tweede sleuteltaak wat slegs deur een deelnemer uitgelig is, is dat kinder- en jeugsorgwerkers ook verantwoordelik is vir **die aanbieding van programme aan inwonende kinders**:

"...programme te doen met die kinders wat aan die einde van die dag vir hulle gaan help as hulle eendag hier uitgaan." (D 6)

Hierdie bevinding is in lyn met literatuur van Omidire, AnnaMosia en Mampane (2015) wat beklemtoon dat kinder- en jeugsorgwerkers ook die belangrike taak het om kinders te help met die ontwikkeling tot 'n onafhanklike funksionerende volwassene deur die fasilitering van programme wat op ontwikkeling, rekreasie en versorging fokus.

4. Sleuteltake: Programbestuurder

Die **vierde subtema** het aangedui dat die programbestuurder werksaam in die kinder- en jeugsorgsentrum verantwoordelik is vir twee sleuteltake. Hierdie sleuteltake tesame met deelnemers se narratiewe is as volg:

Slegs een programbestuurder het deel van die steekproef gevorm. **Die eerste sleuteltaak** wat na vore gekom het, is die **aanbieding van supervisie aan lede van die multidisiplinêre span**:

"... ek doen supervisie aan die kinderversorgers en die maatskaplike werkers met begeleiding aan maatskaplike werkers ten opsigte van dienslewering." (D 12)

Die bevinding stem ooreen met literatuur van Browne (2009) wat bevestig dat maatskaplike diensverskaffers, veral maatskaplike werkers, gereelde en kwaliteit supervisie sessies nodig het om hul dienslewering te verbeter.

Die **tweede sleutel**taak wat aangedui is, is die **aanbieding van indiensopleiding aan kinder- en jeugsorgwerkers**:

“... die kinderversorgers doen ek dan indiensopleiding ...” (D 12)

Daar is bevind dat 'n groot hoeveelheid van die kinder- en jeugsorgwerkers geen naskoolse opleiding ontvang het nie. Literatuur asook die Kinderwet (RSA, 2005) is ook nie duidelik oor die spesifikasies ten opsigte van deelnemers se opleiding nie. Hulle benodig dus indiensopleiding om te verseker dat hulle die omgewing waarin hulle werk verstaan. Dit is belangrik om uit te lig dat alhoewel die sleuteltake soos deur hierdie deelnemer aangedui verskil van literatuur (volgens literatuur word daar na programkoördineers eerder as programbestuurders verwys wat direk met inwonende kinders werk), is dit steeds relevant tot die studie aangesien die programbestuurder in hierdie opsig supervisie en indiensopleiding aan maatskaplike werkers en kinder- en jeugsorgwerkers bied ten einde dienslewering aan kinders te verbeter.

4.3.2 INTERNASIONALE, STREEKS EN NASIONALE BELEID EN WETGEWING AANGAANDE DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP ONTHEFFING VANUIT STAATSORG

Kinder- en jeugsorgsentrum se dienslewering word gerig volgens 'n reeks beleid- en wetgewingsdokumente. Hierdie afdeling fokus hoofsaaklik op die internasionale, streeks en nasionale beleid en wetgewing waarvan deelnemers kennis dra en wat benut word tydens dienslewering.

4.3.2.1 Internasionale, streeks- en nasionale beleid en wetgewing wat meeste in daaglikse dienslewering benut word

Deelnemers is gevra om die beleid en wetgewing wat hulle tydens daaglikse dienslewering benut, te identifiseer asook die redes vir hierdie benutting te verskaf. Die navorser het die deelnemers voorsien van 'n lys beleide en wetgewing waarvolgens drie subtemas uitgelig is. Hierdie subtemas en kategorieë word in Tabel 4.2 aangedui.

Tabel 4.2: Internasionale, streeks- en nasionale beleid en wetgewing wat die meeste in daaglikse dienslewering benut word deur deelnemers

Tema 2: Internasionale, streeks- en nasionale beleid en wetgewing wat die meeste in daaglikse dienslewering deur deelnemers benut word	
Subtemas	Kategorieë

1. Beleid en wetgewing wat deelnemers in daaglikse dienslewering benut.	1.1 Kinderwet 1.2 Die Handves van Menseregte in die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika 1.3 Wet op Seksuele Misdrywe
2. Beleid en wetgewing waarvan deelnemers kennis dra maar nie in daaglikse dienslewering benut nie	2.1 Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind 2.2 Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind 2.3 “Child Justice Act”
3. Beleid en wetgewing waarvan deelnemers nie kennis dra of benut in daaglikse dienslewering nie	3.1 Nasionale Jeugbeleid

1. Beleid en wetgewing wat deelnemers in daaglikse dienslewering benut

Die **eerste subtema** wat na vore gekom het, is die beleid en wetgewing wat deelnemers tydens daaglikse dienslewering benut. Drie kategorieë is uitgelig en vervolgens bespreek word.

Kategorie 1.1: Die Kinderwet

Die meerderheid van die deelnemers het die Kinderwet as die primêre wetgewing identifiseer wat tydens daaglikse dienslewering benut word:

“We use the Children’s Act, the Norms and Standards. That is our main guidelines especially for the child and youth care workers ...” [“Ons gebruik die Kinderwet, die Norme en Standaarde. Dit is ons hoofriglyn, veral vir die kinder- en jeugsorgwerkers.”] (D 1)

“Die Kinderwet gebruik ek daaglik. As die kinders hier in die kinderhuis bly en hulle goed moet verleng word, dan is ek ook verantwoordelik vir ’n gedeelte van die artikel 159-verslag. Artikel 174 doen ek baie. Artikel 171 is uit en uit my verantwoordelikheid as kinders met familie herenig word.” (D 8)

’n Groot getal van die deelnemers was in staat om die belangrikheid van die Kinderwet te identifiseer. Deelnemers het verwys na die spesifieke artikels waarvolgens hulle dienslewering aan inwonende inwoners rig. Artikel 159 van die Kinderwet (RSA, 2005) is belangrik en verwys na die verlenging van hofbevele van inwonende kinders elke tweede jaar. Beide die interne en eksterne maatskaplike werkers speel ’n rol in die samestelling van hierdie verslag aangesien die interne maatskaplike werker verslag moet gee van die kind se vordering en ontwikkeling binne die kinder- en jeugsorgsentrum en die eksterne

maatskaplike werker, wie verantwoordelik is vir die lewering van gesinsherenigingsdienste, moet verslag gee van biologiese ouers of die familie se omstandighede om die permanensiebeplanning van die betrokke kind te bepaal. Artikel 171 van die Kinderwet (RSA, 2005) is ook uitgelig. Hierdie artikel is van toepassing wanneer 'n kind verskuif word van een vorm van alternatiewe sorg na 'n ander. Die deelnemers het aangedui dat die interne maatskaplike werker ook die verantwoordelikheid het om 'n artikel 171-verslag saam te stel. Vanuit die deelnemers se terugvoering is dit ook duidelik dat hulle bewus is dat die Nasionale Norme en Standaarde soos uiteengesit in artikel 194 van die Kinderwet (RSA, 2005) dienslewering van kinder- en jeugsorgsentrum is. In hierdie artikel word al die voorgeskrewe prosedures vir dienslewering aan inwonende kinders uiteengesit. Uit die bevindinge is dit baie duidelik dat die Kinderwet aan al die deelnemers bekend is en beskou word as die belangrikste wetgewing wat daaglikse dienslewering rig.

Kategorie 1.2: Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika

Deelnemers het ook identifiseer dat die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika 108 van 1996 benut word tydens daaglikse dienslewering:

„Grondwet gebruik ons ook.” (D 10)

“...dan die konstitusie ...” (D 11)

Volgens literatuur van Ntebe (2012) word die spesiale regte van kinders in artikel 28 van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika 108 van 1996 uiteengesit. Die feit dat die Grondwet benut word is belangrik aangesien die regte soos uiteengesit in Artikel 28 van die Grondwet (RSA, 1996) van die Republiek van Suid-Afrika 108 van 1996, onderhou moet word in die kinder- en jeugsorgsentrum.

Kategorie 1.3: Wet op Seksuele Misdrywe 32 van 2007

Slegs een deelnemer het aangedui dat die Wet op Seksuele Misdrywe ook tydens daaglikse dienslewering benut word:

“Wet op Seksuele Misdrywe gebruik ek baie.” (D 11)

Die doel van hierdie wet is om klaers en klaagsters die maksimum beskerming wat met die minste trauma gepaardgaan, te bied. Maatskaplike werkers in kinder- en jeugsorgsentrum sal hierdie wetgewingsdokument benut wanneer 'n inwonende kind 'n slagoffer van enige seksuele misdryf was. Maatskaplike werkers is dikwels verantwoordelik vir die samestelling van 'n trauma-verslag om te bepaal of die betrokke kind geskik is om in die openbare hof te getuig of eerder met die hulp van 'n tussenganger sal getuig. Wat dus die benutting van hierdie wetgewing toepaslik maak is dat in realiteit is inwonende kinders van kinder- en jeugsorgsentrum dikwels slagoffers van seksuele oortredings.

Maatskaplike werkers moet dus kennis dra oor die inhoud van die wetgewing om sodoende kinders beter te beskerm.

2. Beleid en wetgewing waarvan deelnemers kennis dra maar nie in daaglikse dienslewering benut nie

Die **tweede subtema** wat uitgelig is, is beleid en wetgewing waarvan deelnemers kennis dra maar nie tydens daaglikse dienslewering benut nie. Drie kategorieë het na vore gekom en sal vervolgens tesame met deelnemers se narratiewe bespreek word.

Kategorieë 2.1 en 2.2: Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind, die Afrika Handves vir die Regte en Welsyn van die Kind en die “Child Justice Act”

Die beleid en wetgewing wat deelnemers geïdentifiseer het, is die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind, en die Afrika Handves vir die Regte en Welsyn van die Kind:

“Dit is nogal iets wat ek op college geleer het, jy vat my nou baie weg, hoor. Rêrig hoor, jy vat my terug, daardie benaming, daardie benoeming.” (D 12)

“Ek het nie harde kopieë van die goed in my kantoor nie, maar as ek dit moet benut sal ek naslaan werk doen.” (D 8)

Deelnemers het aangedui dat hulle kennis oor hierdie beleid en wetgewing tydens hul studies op universiteit opgedoen het maar dit blyk nie asof hierdie beleid en wetgewing daaglik benut word nie. Hierdie bevinding is kommerwekkend aangesien die beginsels van beide die Kinderwet (RSA, 2005) en die Grondwet op die Verenigde Nasies Konvensie Regte van die Kind (September, 2008) gerig is. Deelnemers behoort dus meer van hierdie konvensie bewus te wees.

Kategorie 2.3: “Child Justice Act” 75 van 2008

Dit blyk asof die deelnemers ook genoegsame kennis van die “Child Justice Act” het maar nie in dienslewering benut nie:

“Ons het baie min daarmee te doen, met die Child Justice Act” (D 10)

“Justice [Geregtelikheid], van hom is ek bewus en met my studies het ons dit ook gedoen maar ek doen maar selfstudie ten opsigte van dit. As ons kinders het wat seksuele oortredings het of misdade begin, dan word mense gekonfronteer met die Wet, maar dit is nie iets waarmee ek op ’n daaglikse basis werk nie.” (D 11)

Die redes waarom deelnemers nie die “Child Justice Act” in daaglikse dienslewering toepas nie is dat die kinder- en jeugsorgsentrum wat deel van die steekproef gevorm het, se dienslewering hoofsaaklik

gerig is op kinders wie 'n behoefte aan sorg en beskerming het ingevolge artikel 150 van die Kinderwet (RSA, 2005). Die doel van die “Child Justice Act” is om 'n spesiale geregtelikheidstelsel te skep vir kinders wie in konflik met die regstelsel kom. Indien 'n kind skuldig bevind word aan 'n misdaad, word daar probeer om die plasing van die kind in 'n tronksel te vermy. Die plasing van die kind in 'n kinder- en jeugsorgsentrum word dan as alternatief oorweeg. Die kinder- en jeugsorgsentrums wat deel van die steekproef gevorm het, het geen verhoorafwagende kinders of kinders wie alreeds aan misdaad skuldig bevind is, in hul sorg nie.

3. Beleid en wetgewing waarvan deelnemers nie kennis dra of benut in daaglikse dienslewering nie

Die **derde subtema** wat na vore gekom het is beleid en wetgewing waarvan deelnemers nie kennis dra of benut in daaglikse dienslewering nie. Slegs een kategorie het na vore gekom en sal vervolgens tesame met deelnemers se narratiewe analiseer word.

Kategorie 3.1: Nasionale Jeugbeleid (2015-2020)

Die meerderheid van die deelnemers het geen kennis gedra oor die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) nie. Dus word hierdie beleid ook nie in daaglikse dienslewering benut nie:

“(Die Nasionale Jeugbeleid) ... ek weet nie eers daarvan nie.” (D 9)

“Ek het nog nooit eers van die Nasionale Jeugbeleid gehoor nie, wie's hy?” (D 12)

Deelnemers se onkunde oor hierdie beleid is kommerwekkend aangesien kinders wie vanuit staatsorg onthef word steeds as jeugdige beskou word tot hul 18 of selfs soms 21 jaar oud word. Die Nasionale Jeugbeleid gee 'n oorsig van aspekte, soos opvoeding en werkloosheid wat jeugontwikkeling moet insluit, en beklemtoon dat jeugdige aktiewe deelnemers van hul eie ontwikkeling moet wees ten einde hul eie behoeftes en probleme aan te spreek. Aangesien die Nasionale Jeugbeleid jeugontwikkeling beklemtoon, behoort die beginsels van hierdie beleid in voorbereidingsprogramme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word, ingesluit te word. Deelnemers behoort dus daarvan bewus te wees.

4.3.2.2 Toepassing van die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet

Dit is belangrik dat die beste belang van die kind beginsel in ag geneem word in alle aksies wat kinders op 'n direkte en indirekte wyse beïnvloed (Logan, 2008). Die deelnemers is gevra om te verduidelik hoe die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet in die kinder- en jeugsorgsentrum toegepas word. Tabel 4.3 illustreer die subtema en kategorieë wat na vore gekom het.

Tabel 4.3: Toepassing van die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet

Tema 3: Toepassing van die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet	
Subtema	Kategorieë
1. Beste belang van die kind is die vertrekpunt in dienslewering	1.1 Bevrediging van die kind se basiese behoeftes en versekering van die kind se veiligheid
	1.2 Die uniekheid van elke kind
	1.3 Die kind se deelname

1. Beste belang van die kind is die vertrekpunt in dienslewering

Die **enigste subtema** wat na vore gekom het is **die bepaling van die beste belang van die kind** en hier is **drie kategorieë** identifiseer. Hierdie kategorieë word elk met die deelnemers se narratiewe bespreek.

Kategorie 1.1: Bevrediging van die kind se basiese behoeftes en die versekering van die kind se veiligheid

Deelnemers het oorwegend aangedui dat die toepassing van die beste belang van die kind beginsel toegepas word deur op die kind se basiese behoeftes te fokus. Ongeveer die helfte van die deelnemers het die beste belang van die kind verduidelik aan die hand van die bevrediging van die kind se fisiese, emosionele, intellektuele, en sosiale behoeftes asook die algehele beskerming van die kind:

“Ons werk absoluut alles om in die beste belang van die kind op te tree en wat dit alles behels is ons kyk altyd as dit nou kom by die behoefte van die kind, ek is geleer om te kyk na die ... ek gaan dit nou in Engels sê ... need behind [behoefte agter] daai, behind the behaviour [agter die gedrag] ... dit is vir ons belangrik om te kyk wat is die need [behoefte] daarvan en hoe ons gaan reageer op dit ...” (D 18)

“For the child, we always look the best, every time, the children needs be met. We must see that child is clean, the child have food, all those things. So it is based on the children, it is a must ...” [Vir die kind, kyk ons wat die beste is elke keer. Die kind se behoeftes moet bevredig word. Ons moet kyk dat die kind skoon is, dat die kind kos het, al daardie dinge. So dit is gebaseer op die kinders, dit is ‘n moet...’] (D 1)

“Ja dit is om die kind te beskerm waar hy ookal mag gaan. Dis om aan sy basiese behoeftes te voorsien... dis grotendeels om die kind te beskerm dat hy veilig kan voel in die kinderhuis.” (D 7)

Hierdie fokus op die behoeftes en beskerming van die kind stem ooreen met artikel 7(1)(h) van die Kinderwet (RSA, 2005) wat stipuleer dat die kind se fisiese en emosionele sekuriteit and sy of haar intellektuele, emosionele, sosiale, en kulturele ontwikkeling in ag geneem moet word wanneer die beste

belang van die kind bepaal word. Die behoefte om die kind te beskerm teen fisiese en sielkundige skade behoort ook in ag geneem te word wanneer die beste belang van die kind bepaal word ingevolge artikel 7(1)(l) van die Kinderwet (RSA, 2005). Deelnemers se sienings oor die beste belang van die kind korreleer verder met artikel 28 van die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika 108 van 1996 wat die konstitusionele regte van alle kinders in Suid-Afrika uiteensit. Kinders het spesiale beskerming nodig aangesien hulle as die kwesbaarste wesens van die samelewing beskou word. Dus was die insluiting van 'n spesiale afdeling aangaande die regte van kinders 'n belangrike ontwikkeling in Suid-Afrika se beleid en wetgewing aangesien kwesbare kinders unieke behoeftes het (South African History Online, 2017).

Kategorie 1.2: Die uniekheid van elke kind

Deelnemers het verduidelik dat elke kind as 'n unieke individu beskou moet word as hulle beste belang bepaal word. Deelnemers het ook die belangrikheid van die opstel van 'n individuele ontwikkelingsplan (IOP) vir elke kind uitgelig om die beste belang van die kind te bepaal:

“... So dis maar om 'n klomp aspekte van elke kind in ag te neem. Waar hy vandaan kom, sy agtergrond, omstandighede buitekant die kinderhuis en ook sy vermoë ... Ek dink dit verskil van kind tot kind wat is die beste belang ... 'n Mens stel maar vir elke kind 'n plan op en jy probeer om die kind soveel as moontlik toe te rus vir die lewe daarbuite ...” (D 11)

“So, om te bespreek wat is die ontwikkeling van die kind, sodat ons daarvolgens kan optree, volgens die ontwikkeling wat geïdentifiseer is en dan word die IOP dan mos nou verder natuurlik van daar af opgestel ...” (D 10)

Die bevinding aangaande die uniekheid van die kind stem ooreen met artikel 7(1)(g)(i) tot (iv) ingevolge die Kinderwet (RSA, 2005) wat aandui dat die kind se ouderdom, volwassenheid, vlak van ontwikkeling, geslag, agtergrond, en enige relevante karaktereienskappe van die kind in ag geneem moet word wanneer die beste belang van die kind bepaal word. Dit is belangrik dat die kind as 'n unieke individu beskou word en dat verskillende intervensiestrategieë vir elke kind se unieke omstandighede oorweeg moet word. Die bevinding aangaande die belangrikheid van die individuele ontwikkelingsplan korreleer met die Nasionale Norme en Standaarde vir Kinder- en Jeugsorgsentrusse ingevolge artikel 194(2) van die Kinderwet (RSA, 2005) asook met literatuur van Jamieson (2013) wat aandui dat die individuele ontwikkelingsplan van elke kind gebaseer moet wees op die assessering van die kind se ontwikkelingsbehoefte en sterktes.

Kategorie 1.3: Die kind se deelname

Deelnemers het verduidelik dat die bepaling van die beste belang van die kind ook die kind se aktiewe deelname in die proses vereis. Deelnemers het die belangrikheid van die kind se eie stem beklemtoon aangesien hulle soms hul beste belange kan uitdruk en dat deelnemers 'n belangrike rol speel in die oordra van kinders se stemme sodat hul behoeftes en probleme effektief aangespreek kan word:

“So ek dink dit is belangrik om gesprekke te voer met hulle en hulle insae te verkry. So in artikel 7 gebruik ons ook baie, beste belang van die kind en dan artikel 11 ook dat ons hulle insae kry. Ek sien myself as die stem van die kind. So ek beskou dit as belangrik om met die kind te gesels om insae van die kind te verkry sodat ek dan weer die kind se stem kan gaan oordra aan die bestuur.” (D 10)

“Ja, kom ek sê gou, ek dink ons uit die aard van ons werk, probeer ons mos maar altyd in die beste belang van die kind optree en dit is eintlik om die kind soveel as moontlik en sover moontlik deel te maak van die proses want dit gaan oor die kind ...” (D 9)

Die beklemtoning van die kind se deelname korreleer met artikel 10 van die Kinderwet (RSA., 2005), met artikel 12 van die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind (1989) asook met literatuur van Vis, Holton en Thomas (2012). Die beginsel van kinders se deelname beklemtoon dat kinders, met in agneming van hul ouerdom en volwassenheid, die reg het om deel te neem in enige saak wat die kind raak en dat die kind se opinies in ag geneem moet word. Deelnemers blyk hierdie beginsel te onderhou.

4.3.3 BENUTTING VAN DIE REGTEGEBASEERDE PERSPEKTIEF EN DIE STERKTE PERSPEKTIEF VIR DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD

Kinder- en jeugsorgwerkers benut die regtegebaseerde perspektief asook die sterkte perspektief tydens daaglikse dienslewering aan inwonende kinders. Hierdie afdeling fokus op hoe deelnemers hierdie perspektiewe in programme benut om kinders effektief vir ontheffing vanuit staatsorg voor te berei.

4.3.3.1 Menings aangaande die benutting van die regtegebaseerde perspektief en sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word en redes daarvoor

Die deelnemers is gevra om hul menings te gee aangaande die benutting van die regtegebaseerde perspektief en die sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word asook die redes vir hul opinies. Hierdie data word in Tabel 4.4 uiteengesit.

Tabel 4.4 Menings aangaande die benutting van die regtegebaseerde perspektief en sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word en redes daarvoor

Tema 4: Menings aangaande die benutting van die regtegebaseerde perspektief en sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word en redes daarvoor	
Subtema	
1.	Onbekend met die regtegebaseerde perspektief
2.	Bekend met die regtegebaseerde perspektief
3.	Bekend met die sterkte perspektief

1. Onbekend met die regtegebaseerde perspektief

Die **eerste subtema** wat na vore gekom het, is dat deelnemers **onbekend is met die regtegebaseerde perspektief**.

Byna meer as die helfte van die deelnemers het **niet kennis gehad oor die regtegebaseerde perspektief** **niet** en was gevolglik niet in staat om te beskryf hoe hulle dit in dienslewering toe pas niet. Deelnemers se narratiewe en analise word vervolgens uiteengesit.

“Ek is niet baie bekend met die regtegebaseerde perspektief niet.” (D 3)

“Ek is niet lekker op hoogte oor die regtegebaseerde perspektief niet. Ek ken dit niet.” (D 5)

“Ek het nog nooit van hom gehoor niet, so ver my kennis strek.” (D 8)

Deelnemers se onkunde aangaande die regtegebaseerde perspektief is kommerwekkend aangesien menseregte ’n etiese noodsaaklikheid is waarin die bevrediging van menslike behoeftes sentraal staan (Children’s Rights in Practice: Tools for Social Change Workbook, 2007). Kennis en die toepassing van die regtegebaseerde perspektief is veral belangrik in ’n kinder- en jeugsorgsentrum aangesien maatskaplike diensverskaffers verantwoordelik is om kinders te ondersteun en te bemagtig sodat hulle in staat kan wees om hul regte te identifiseer en daarop aanspraak te maak (United Nations Children’s Fund, 2011).

2. Bekend met die regtegebaseerde perspektief

Die **tweede** wat geïdentifiseer is, is dat deelnemers **bekend is met die regtegebaseerde perspektief**. n Groot hoeveelheid van die deelnemers het die regtegebaseerde perspektief gesien as die “regte en verantwoordelikhede” van kinders. Deelnemers se narratiewe sal vervolgens analiseer word:

“Oh, the rights, oh that one. They always remember the rights and the responsibility. So it is the child’s right but it goes along with the responsibility, you teach that child. You make them practice it.” [O, die regte, o daardie een. Hulle onthou altyd die regte en verantwoordelikhede. So dit is die kind se reg maar dit gaan saam met die verantwoordelikheid, jy leer daardie kind. Jy laat hulle dit oefen.”] (D 4)

“Ja die reg is van toepassing vir die kind want ek dink die kinders moet weet wat hulle regte is maar hulle moet ook verstaan wat is hulle verantwoordelikheid. En hulle is so maklik om te sê ‘Ek het die reg om dit te doen’. Maar hulle verstaan nie dat hulle verantwoordelikheid ook teenoor dit nie. So ek dink ja, die kinders moet net beseef die verantwoordelikheid ... So ek dink verantwoordelikheid moet ’n groot rol speel, moet meer aktief, ’n groot rol speel moet word.” (D18)

Deelnemers het uitgelig dat kinders baie bekend is met hulle regte maar nie altyd met die gepaardgaande verantwoordelikhede nie. Dit blyk asof kinder- en jeugsorgsentrusse poog om deur middel van dienslewering hierdie verantwoordelikhede aan inwonende kinders te leer. Uit die narratiewe het dit duidelik na vore gekom dat deelnemers meer op programme gekonsentreer het op die regte en verantwoordelikhede van inwonende kinders as op die beginsels van die regtegebaseerde perspektief soos byvoorbeeld aanspreeklikheid en respek vir die geregtigheid en onverdeelbaarheid uiteengesit in UNICEF (2014). Geen deelnemer was dus in staat om te verduidelik hoe die voorbereiding van die kind wie vanuit staatsorg onthef word, as ’n reg beskou moet word nie.

3. Bekend met die sterkte perspektief

Die **derde subtema** wat geïdentifiseer is, is dat deelnemers **bekend is met die sterkte perspektief**. Deelnemers se narratiewe sal voorsien word tesame met die bespreking daarvan.

Die meerderheid van die deelnemers was bekend met die doel van die sterkte perspektief en was dus in staat om ’n positiewe mening oor die perspektief uit te lewerspreek. Dit is duidelik dat hulle van mening is dat die sterkte perspektief van toepassing op kinders is. Deelnemers het uitgedruk dat hulle baie positief voel oor die benutting van die sterkte perspektief in dienslewering aangesien die versterking en ontwikkeling van kinders se sterktes, talente, en belangstellings as ’n prioriteit beskou word. Verder het deelnemers ook aangedui dat dit belangrik is om dan juis kinders se sterktes te ontwikkel ten einde te verseker dat hulle ’n positiewe toekoms sal hê:

“Ja, die sterk punt benadering. Ek dink dit speel ’n groot rol want daar kan jy ook sien wat jou kind se leemtes is en waaraan jy moet werk. Ek sal die sterk-punt benadering is vir my eintlik baie, kom baie meer voor as jou regte. Want jou kind is, die kinders is baie bewus van kleins af wat hulle regte is ...” (D 12)

“Ek sal sê ek voel sterk oor dit hierso. In dié opset moet jy fokus op die kind se sterkpunte, want kyk baie van die kinders kom met die agtergrond ... basies het hulle 'n verlange daar is 'n sense of belonging [sin van behoort aan]. So jy moet heeltyd vir hulle aanmoedig in terapie en vir hulle laat fokus daarop sodat hulle weet hulle het goeie kwaliteite ook. So ek voel baie sterk oor dit, dit is iets wat ons gereeld doen.” (D 10)

“... meeste van die kinders wat in die kinderhuis opgeneem word is kinders wat uit haglike omstandighede uit kom. Hulle het geen selfwaarde nie. Hulle het geen selfbeeld nie. So dit is belangrik as die kind hier by ons kom dat ons hom bewus maak en daai sterktes kan ontgin sodat hulle eendag iets kan word in die lewe ... So ja dit is vir my uit en uit belangrik veral as die kind hier kan uitstap ook, moet hy weet wat hy met sy lewe kan gaan maak daar buite.” (D 11)

Die menings van deelnemers oor die benutting en toepaslikheid van die sterkte perspektief sluit direk aan by literatuur van Hammond en Zimmerman (2012) oor die sterkte perspektief wat beklemtoon dat die benutting van hierdie perspektief help om kinders se sterktes en hulpbronne te identifiseer wat benodig word om van teenspoed te herstel.

4.3.3.2 Benutting van die perspektiewe in dienslewering

Deelnemers is gevra om te verduidelik hoe hulle die regtegebaseerde perspektief en sterkte perspektief in dienslewering toepas. In tabel 4.5 word die subtemas en kategorieë wat na vore gekom het, uiteengesit.

Tabel 4.5 Benutting van die regtegebaseerde perspektief en die sterkte perspektief in dienslewering

Tema 5: Benutting van die regtegebaseerde perspektief en die sterkte perspektief in dienslewering	
Subtemas	
1.	Regtegebaseerde perspektief: geïntegreerde programme wat fokus op kinders se regte
2.	Sterkte perspektief: geïntegreerde programme wat fokus op die ontwikkeling van kinders se sterktes

1. Regtegebaseerde perspektief: geïntegreerde programme wat fokus op kinders se regte

Die eerste subtema wat na vore gekom het, is die geïntegreerde programme wat fokus op kinders se regte as die wyse waarop die regtegebaseerde perspektief in dienslewering benut word. Deelnemers het beskryf dat daar eksterne organisasies is wat soms benut word om kinders se regte te bevorder aan die hand van byvoorbeeld die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika (RSA, 1996). Deelnemers se narratiewe word vervolgens bespreek:

We had with this, there is people called “KILT” that work in schools with the kids whereby they also promote the kids’ rights. They will sometimes also here, they will take them out like even take like a piece of the legislation, the constitution, where they discuss and where they debate as to why and then maybe they act out.” [Soos byvoorbeeld ons sal, vir geïntegreerde programme met ander belanghebbendes, waar kinders van hul regte en goed opgevoed word sodat hulle kan weet. Ons het met die, daar is mense wat ‘KILT’genoem word wat in skole met die kinders werk om hul regte te bevorder. Hulle kom ook soms tot hier en hulle uitneem en selfs ‘n gedeelte van die wetgewing, die konstitusie, neem, dit bespreek en debatteer en soms ook rolspel.] (D 4)

Ander deelnemers het gefokus op die benutting van rolspel om kinders se regte asook die gepaardgaande verantwoordelikhede te illustreer:

“Kyk wat ons doen nê, as ons sê vir die maand het ons die reg op, jy het die reg op opvoeding en dan net sê die verantwoordelikheid is om elke dag skool toe te gaan, om jou huiswerk te doen en om jou onderwyser te respekteer. En dan gaan ons ‘n rolspel doen om dit uit te beeld en dan gaan een van hulle vir ons sê wat dink hulle het ons uitgebeeld ... ‘n Rolspel is eintlik daar om vir hulle te leer hoe om verantwoordelik te wees teenoor ‘n reg.” (D 14)

“... Ons kry elke maand ‘n reg en ‘n verantwoordelikheid waar ons as kinderversorgers ons beeld dit altyd uit en die kinders is mal daaroor ... Dan het ons dit uitgebeeld in role play [rolspel] wat baie kan verstaan want ons kinders neem meer in wat hulle sien as dit wat hulle hoor... Soos nou omtrent voor skole gesluit het, het ons enetjie gehad van hoe om veilig te wees. En ek het die reg tot ‘n veilige huis en my verantwoordelikheid is dan om dit nie op te mors nie ...” (D 18)

Uit die bostaande narratiewe is dit duidelik dat kinder- en jeugsorgsentrums gebruik maak van eksterne organisasies om kinders meer bewus te maak van hul regte ten einde die regtegebaseerde perspektief toe te pas. Hierdie bevinding stem ooreen met literatuur van Broberg en Sano (2017) en Quinn et al (2017) wat beklemtoon dat daar ‘n vennootskap tussen die staat, nie-regeringorganisasies, maatskaplike werknavorser en gemeenskapsontwikkelaars moet vorm vir die realisering van die regtegebaseerde perspektief in die maatskaplike werk praktyk. Kinders word dus wel bewus gemaak van hulle regte.

Uit deelnemers se narratiewe het dit ook duidelik geword dat rolspel benut word om kinders van hul regte en verantwoordelikhede bewus te maak. Rolspel is ‘n goeie tegniek om kinders bewus te maak van hul regte en verantwoordelikhede om hulle sodoende te bemagtig dat hulle die selfvertroue het om in die samelewing aanspraak op hul eie regte te kan maak. Bemagtiging is een van die beginsels van die regtegebaseerde perspektief wat beskryf word as die proses waarin mense se kapasiteit om aanspraak te

maak op hul regte, groei. Deur middel van hierdie beginsel word mense aangemoedig om vrylik te dink en op te tree as volwaardige lede van die samelewing (UNICEF, 2014; Broberg & Sano, 2017).

2. Sterkte perspektief: geïntegreerde programme wat fokus op die ontwikkeling van kinders se sterk punte

Die **tweede subtema** wat uitgelig is, is **geïntegreerde programme wat fokus op die ontwikkeling van kinders se sterk punte** as die wyse waarop die sterkte perspektief in dienslewering benut word. Deelnemers was in staat om verskillende programme te bespreek wat hulle benut om kinders se sterktes, talente, en kapasiteite positief te ontwikkel. Uit deelnemers se narratiewe is dit ook duidelik dat die ontwikkeling van sterktes op 'n individuele wyse uitgevoer word aangesien elke kind unieke sterktes en talente het. Kinder- en jeugsorgwerkers is verantwoordelik vir die identifisering van kinders se sterktes en ontwikkelingsareas en maatskaplike werkers moet hierdie sterktes verder ontwikkel tydens gevallewerk met kinders. Deelnemers se narratiewe wat na vore gekom het, was:

“Eerste ding is belangrik om vir die kind 'n ontwikkelingsplan op te stel en dan ook om die kind se vordering te meet. So, in die vorderingsverslag kom daar nogal baie sterk punte uit. Dis altyd vir my lekker om dit op te stel. Hoe ek dit benut in terapie, ek kan voorbeelde ook gee. Afhangende van die kind, ek weet nou al wie is my kinders wat bietjie sukkel met selfbeeld. So dan sal ek spesifiek daai kind 'n individuele sessie laat doen waar hy verskillende blokkies moet invul waar hy net oor homself brag [spog]. Gee vir myself 'n kompliment. Wat is mooi van myself? Op die manier laat ek hom makliker vind om vir homself 'n kompliment te gee.” (D 8)

Ander deelnemers het aangedui dat hulle graag kinders se sterk punte verbind aan verskillende karaktereienskappe:

“So, ons het saam met ons saalbyeenkoms wat ons het, het ons ook die badges [kentekens] wat ons uitdeel vir ons kinders. So, in ander woorde, die kinders gaan, die kinderversorger identifiseer 'n karakter binne die kind. Die kinderversorger identifiseer 'n karakter vir daardie maand, sê maar behulpsaam. Die kind, sy behulpsaamheid het die maand uitgestaan en of ons het 'n hele soos ons het 'n hele klomp karaktertrekke wat ons het en dan fokus ons kinderversorgers om te gaan, dieper te gaan kyk wat daai kind het. Ons het so 'n blad wat hulle invul en dan moet hy by elke kind 'n karaktertrek identifiseer...” (D 10)

Dit het duidelik na vore gekom dat die kinder- en jeugsorgwerkers 'n prominente rol speel in die ontwikkeling van kinders se sterktes. Hierdie rol wat kinder- en jeugsorgwerkers vertolk stem ooreen met literatuur wat aandui dat kinder- en jeugsorgwerkers dikwels die rol van 'n ouerlike figuur in kinder- en jeugsorgsentrums vertolk (Omidire, AnnaMosaia en Mampane, 2015). Ouers is gewoonlik verantwoordelik om hul kinders se sterktes en talente te ontwikkel. Kinder- en jeugsorgwerkers is ook

dikwels in staat om hierdie rol goed te vertolk aangesien hulle in die lewenspasie van die kind dienste lewer.

4.3.3.3 Benutting van die “Sirkel van Bemoediging” vir die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Die sirkel van bemoediging is gebaseer op die ontwikkeling van die sterkte perspektief en word beskou as 'n effektiewe maatstaaf wat die fokus plaas op die individu se sterktes eerder as tekortkominge (Van Booken & Brokenleg, 1988; Jackson, 2014).

Deelnemers is gevra om te beskryf hoe die vier domeine van die sirkel van Bemoediging benut word in programme vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word. Hierdie data word in Tabel 4.6 saamgevat.

Tabel 4.6: Benutting van die sirkel van bemoediging vir voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

Tema 6: Benutting van die sirkel van bemoediging vir voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.	
Subtemas	Kategorieë
1. Benut om kinders se individuele ontwikkelingsplanne saam te stel	1.1 Fokus op die kind se sterkpunte en ontwikkelingsareas
2. Benutting vir voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	2.1 Ontwikkeling van 'n gevoel van behoort aan
	2.2 Bemeestering van take
	2.3 Ontwikkeling van onafhanklikheid
	2.4 Ontwikkeling van vrygewigheid

1. Benut om kinders se individuele ontwikkelingsplanne saam te stel

Die eerste subtema wat uitgelig is, is die benutting van die sirkel van bemoediging om elke inwonende kind se individuele ontwikkelingsplan saam te stel. Een kategorie is geïdentifiseer en sal vervolgens met deelnemers se narratiewe bespreek word.

Kategorie 1.1: Fokus op die kind se sterkpunte en ontwikkelingsareas

Die meerderheid van die deelnemers het geïdentifiseer dat die sirkel van Bemoediging benut word in die samestelling van inwonende kinders se individuele ontwikkelingsplanne. Deelnemers het uitgelig dat die sirkel van bemoediging 'n uiters belangrike rol speel om kinders se sterkpunte en ontwikkelingsareas te identifiseer en wat dikwels as 'n padkaart dien waarvolgens dienslewering aan die kind gefokus word.

“Die ‘circle of courage’[sirkel van bemoediging] gebruik ons as kinders opgeneem word. As die kinders hier kom, eerste ding wat ek doen is ‘n ‘circle of courage assessment [sirkel van bemoediging assessering] met die vier domeine. En daaruit stel ek op sy IOP en as die kind uitgaan moet ons weer ‘n ontwikkelingsplan opstel om te kyk waarheen toe is die kind oppad. En ons ontwikkelingsplan is uit en uit so opgestel dat dit op al daai aspekte fokus, generosity [vrygewigheid], independence [onafhanklikheid]. So die ontwikkelingsplan basically [basies] dien as ons circle of courage [sirkel van bemoediging] om die kind voor te berei.” (D 8)

Uit hierdie bevinding is dit duidelik dat 'n individuele ontwikkelingsplan vir elke kind tydens die assesseringsfase en binne die eerste 48 uur na die kind se opname in die kinder- en jeugsorgsentrum saamgestel word, soos Jamieson (2013) voorstel.

Hierdie hulpmiddel word ook in spanbesprekings benut. Deelnemers het aangedui dat die individuele ontwikkelingsplanne tydens gereelde multidissiplinêre spanvergaderings bespreek word waar almal die geleentheid kry om insae te lewer oor elke kind se sterktes en ontwikkelingsareas. Daar word ook 'n taak aan elke multidissiplinêre spanlid toegeken in die samestelling van die kinders se individuele ontwikkelingsplanne:

“So, op die stadium het ons een keer per jaar spanbesprekings. Dit behels dan jou multi-terapeutiese span wat ons ontmoet met die kinderversorgers. Die kinderversorgers voltooi voor die tyd die dokument waar hulle na die vier domeine kyk van die ‘circle of courage [sirkel van bemoediging] en dan soos ek nou verduidelik het die sterktes en ontwikkelingsareas voltooi. En dan sal ons bymekaar kom en ons bespreek dit dan in 'n span waarna ons dan die take identifiseer wat gedoen kan word om die ontwikkeling te versterk en te bou op die sterktes.” (D 12)

“Ons het so elke ses maande het ons so sirkel, so komitee'tjie, ons span. Dan is dit nou die maatskaplike werker, jou hulpwerker, jou kinderversorgers en dan mos jou aflos kinderversorger. Ons doen ons die IOP sirkel om te sê waar die kind se leemtes is, wat is sy sterk punte, wat is sy swakhede, wat is sy ontwikkelingsarea en daai. En dan bespreek ons dit en dan deel ons hom in. Wie gaan verantwoordelik wees vir dit van die kind.” (D 14)

Die bevinding dat die sirkel van bemoediging in die konteks van kinder- en jeugsorgsentrums as hulpmiddel gebruik word om inwonende kinders se individuele ontwikkelingsplanne op te stel, korreleer met Nasionale Norme en Standaarde vir Kinder- en Jeugsorgsentrums wat ingevolge artikel 194 (2) (e) stipuleer dat die opstel van individuele ontwikkelingsplanne van kinders 'n vereiste is. Individuele ontwikkelingsplanne word sesmaandeliks saamgestel deur 'n maatskaplike werker om die kind se fisiese, emosionele, omgewings, en sosiale groei te bepaal (Roddick, 2016).

2. Benutting vir voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

In die **tweede subtema** het deelnemers die belangrikheid van elke domein van die sirkel van bemoediging verduidelik asook die **benutting daarvan vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word**. Hierdie subtema is in vier kategorieë (die vier domeine) verdeel en sal vervolgens tesame met deelnemers se narratiewe bespreek word.

Kategorie 2.1: Ontwikkeling van 'n gevoel van behoort aan

In die **eerste kategorie** het deelnemers aangedui dat **behoort aan** die belangrikste domein van die sirkel van bemoediging is. Deelnemers beklemtoon dat hierdie domein hoofsaaklik fokus op die genesing van trauma wat verwant is aan geborgenheid en reeds ervaar is voor opname in die kinder- en jeugsorgsentrums. Deelnemers het ook uitgelig dat dit veral vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word, belangrik is om te weet dat hulle 'n ondersteuningsstelsel in die vorm van veilige mense het op wie hulle kan staatmaak om die uitdagings na herintegrasie binne die samelewing te hanteer:

“So, ons werk heeltemal aan die sirkel van hoop van die kind om hom weer heel te maak, want 'n kind wat hierheen kom se sirkel is gebroke. Totaal en al gebroke, anders sou hy nie hier gewees het nie en ons meeste uitvalle lê mos maar by geborgenheid, want dan val die aandag uit, omdat geborgenheid nie 'oraait'[reg] is nie. So, die meeste van ons werk wat ons aan aandag gee, is jou geborgenheid. Want hoe meer daaraan gewerk word, val die ander in plek. As ek goed voel oor myself, as ek voel ek behoort êrens, ek voel ek is geliefd, as ek voel mense is lief vir my, gaan ek bietjie meer aandag aan my skoolwerk gee. Want dit gaan vir my lekker wees, want my vriende aanvaar my vir wie ek is. So geborgenheid is die hoof, wil ek amper sê, vir jou ander goed om in plek te val.” (D 12)

“As 'n kind se belonging [behoort aan] reg gelê is dan kan die anders maar kom. As die kind geleer het hoe om 'verhouding te bou, hoe om vertrou op te bou dan kan die anders maar kom. En dit is duidelik by 'n kind wie nie geleer het om verhoudings op te bou nie, daai kind sukkel met al die drie ander blokke van die sirkel in vergelyking met 'n kind wat se verhouding reg is.” (D 18)

“Maar ek dink jou belonging [behoort aan] is seker een van die belangrikstes as die kind die kinderhuis moet verlaat. As jou kind niks daar buitekant gaan hê nie en niemand het wat hom

gaan ondersteun nie en na wie toe hy kan terugval nie, is dit seker een van die slegste dinge wat kan gebeur. So om iemand daar buitekant vir die kind te identifiseer as sy safe space [veilige hawe] of sy safe person [veilige persoon] met wie hy kan kommunikeer as dinge nie so lekker gaan daar buite nie. So belonging [behoort aan] is vir my die belangrikste ene.” (D 11)

Uit deelnemers se narratiewe blyk dit duidelik te wees dat die behoort-aan domein eerste behandel word tydens terapeutiese dienste aangesien dit hoofsaaklik fokus op die gebrokenheid van die kind. Kinders opgeneem in kinder- en jeugsorgsentrums is gebroke vanweë die tipe mishandeling of verwaarloosing wat hulle ervaar het en wat uiteindelik gelei het tot hul behoefte aan sorg en beskerming. Die behoort-aan domein is gebaseer op Bowlby (1958; 1973) se gehegtheidsteorie. Bowlby (1958; 1973) se teorie is gebaseer op sy studie van weeskinders wie van hul primêre versorgers geskei was. Die belangrikheid van die vorming van gehegheidsbande met primêre versorger is veral belangrik om vir die kind ’n gevoel van sekuriteit te gee. Hierdie siening stem ooreen met Louw en Louw (2014) wat argumenteer dat gehegtheid tussen kind en primêre versorger een van die mees nagevorsde aspekte van emosionele en sosiale ontwikkeling is.

Kinders in kinder- en jeugsorgsentrums is vanweë verskillende omstandighede geskei van hul biologiese ouers, of primêre versorgers. Alhoewel die personeel nie die rol van ’n primêre versorger kan vervang nie, speel hulle steeds ’n belangrike rol om kinders deur middel van verskeie programme en terapeutiese dienste, vaardighede te leer om positiewe verhoudings met ander mense op te bou. Uit die bevinding is dit dus duidelik dat lede van die multidissiplinêrespan tydens intervensie op die herstelling van kinders se gebrokenheid as gevolg van trauma behoort te fokus. Maatskaplike werkers speel veral ’n belangrike rol aangesien hulle verantwoordelik is vir die aanbieding van terapeutiese dienste om kinders se gebrokenheid te herstel. Die klem behoort op die herstelling van die verhouding tussen die kind en sy of haar primêre versorgers te val aangesien hierdie versorgers ’n groot bron van ondersteuning vir kinders moet wees na ontheffing vanuit staatsorg.

Kategorie 2.2: Bemeestering van vaardighede

Bemeestering is die **tweede kategorie** wat uitgelig is. Deelnemers het uitgelig dat hulle sekere programme en aktiwiteite benut om kinders te help met die bemeestering van sekere take. Deelnemers het aangedui dat die domein van bemeestering verwant is aan die vaardighede en take wat kinders in staat is om uit te voer. Die bemeestering van hierdie vaardighede en take sal kinders in staat stel om suksesvol binne die samelewing te herintegreer. Een deelnemer het verwys na die “President’s awards” (president se toekenning) wat benut word om kinders te help met die bemeestering van take:

“Een program wat ons aan deelneem is die President’s awards [President se Toekennings]. Dit is, hulle noem dit in kort die TPA. Prins Philip van England het met die ding begin en hy is

wêreldwys maar dit gaan oor 'n brons level [*vlak*], 'n silwer level [*vlak*] en dit gaan oor om juis die kinders te bemagtig om sekere take te bemeester en om te groei in hulle menswees en om saam te werk. So dit is 'n hele program van amper drie jaar wat die kinders aan deelneem wat ook daarop gemik is om kinders beter voor te berei vir die lewe buitekant om deursettingsvermoë by hulle te kweek, en so aan.” (D 9)

“Die skills [*vaardighede*] wat jy aanleer vir elke kind. Dit waarin jy hom toerus om daar buitekant te gaan werk of te gaan toepas eendag.” (D 5)

Die feit dat deelnemers kinders help deur middel van verskillende programme help om vaardighede te bemeester korreleer met literatuur van Brown (2006) wat aandui dat kinders op 'n maatskaplike, fisiese, en emosionele vlak ontwikkel moet word ten einde optimale funksionering te weeg te bring. Uit die bevinding kom dit ook na vore dat deelnemers betrokke is om kinders te help met die bemeestering van take ten einde onafhanklik te funksioneer en dit korreleer ook met Brown (2006) wie beklemtoon dat die teenwoordigheid van 'n volwassene om kinders te help om insig oor lewe te ontwikkel en sekere kapasiteite te ontwikkel, belangrik is.

Kategorie 2.3: Die ontwikkeling van onafhanklikheid

Onafhanklikheid is die **derde kategorie** wat geïdentifiseer is. Deelnemers het aangedui dat hulle onafhanklikheid aan kinders leer deur middel van verskillende programme waar hulle effektief voorberei word om take op hul eie te verrig:

“So, in ons benadering ten opsigte van die kinders en die maatskaplike werker uit die aard van die saak wat nou met die kind 'n pad loop. Byvoorbeeld, hulle het nou 'n kamp gehad met die kinders by die strandhuis en so aan, op absolute goed gekonsentreer wat hierdie kind voorberei vir die lewe daar buitekant.” (D 14)

“So dis daai onafhanklikheid, leer om dinge op my eie te doen, leer om vir myself te kan opstaan ...” (D 11)

Literatuur bevestig bogenoemde bevinding dat die vaardighede van onafhanklikheid alreeds vanaf kinders se opname in kinder- en jeugsorgsentrums gekweek moet word sodat hulle in staat kan wees om die uitdagings van “kits-volwassenheid” beter te kan hanteer (Rogers, 2011).

Kategorie 2.4: Ontwikkeling van vrygewigheid

In die **vierde kategorie** het slegs een deelnemer aangedui dat **vrygewigheid** die domein is wat dikwels die minste aandag kry:

“En dan generosity [vrygewigheid] is ’n belangrike ene, want dis een van die dinge dink ek wat die minste aandag op die ou end kry is om om te gee vir ander en nie net vir myself te lewe nie, maar ook vir my familie en vir die mense rondom my, saam met hulle te leef.” (D 11)

Uit die deelnemer se narratief kom dit duidelik na vore dat die domein van vrygewigheid nie baie aandag geniet tydens intervensie met kinders nie, maar daar word wel beklemtoon dat kinders moet leer om vir hulself sowel as hul naastes om te gee. Literatuur toon dat vrygewigheid die mens se selfwaarde en identiteit verhoog aangesien hulpverlening aan mense sentraal staan (Brown, 2006). Dit is belangrik dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word leer hoe om vrygewig en goedgehartig teenoor ander mense te wees. Hierdie vaardigheid sal kinders ook help om ’n netwerk van verhoudings met ander mense in die samelewing te vorm om sodoende die uitdagings van volwassenheid die hoof te bied. Dit is dus belangrik dat deelnemers meer daarop moet konsentreer om vrygewigheid by kinders te ontwikkel.

4.3.4 ROLLE VAN VERSKILLENDE MAATSKAPLIKE DIENSVERSKAFFERS IN DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD

Maatskaplike diensverskaffers werksaam in die konteks van kinder- en jeugsorgsentrum benut dikwels die multidissiplinêre spanbenadering. Die benutting van die multidissiplinêre spanbenadering is veral effektief in ’n kinder- en jeugsorgsentrum aangesien dit ’n interprofessionele samewerking is tussen verskillende professionele proefpersone wat poog om verskillende gemeenskaplike doelwitte aan te spreek (Hesjedal, Iversen, Bye en Hetland, 2016). Professionele persone kan hul individuele kennis en vaardighede benut om die behoeftes en probleme van inwonende kinders van ’n kinder- en jeugsorgsentrum aan te spreek ten einde positiewe groei en ontwikkeling teweeg te bring. Elke lid van die multidissiplinêre span speel ook ’n belangrike rol in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Hierdie rolle is verder verken in hierdie studie.

4.3.4.1 Rolle van die verskillende maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Deelnemers is gevra om hul rol in die multidissiplinêre span te verduidelik in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. In tabel 4.7 word die subtemas en kategorieë weergegee.

Tabel 4.7: Rolle van die verskillende maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Tema 7: Rolle van die verskillende maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	
Subtema	Kategorie
1. Die rol van die maatskaplike werkers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	1.1 Die lewering van terapeutiese dienste 1.2 Skakeling met die eksterne maatskaplike werker vir gesinshereniging
2. Die rol van die kinder- en jeugsorgwerkers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	2.1 Die aanbod van instrumentele ondersteuningsdienste
3. Die rol van die maatskaplike hulpwerker in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	3.1 Die aanbod van groepwerk
4. Die rol van die programbestuurder in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	4.1 Die bestuur van die span

1. Die rol van die maatskaplike werker in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Die deelnemers wie maatskaplike werkers is, is gevra om hul spesifieke rol in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word te verduidelik. Die deelnemers het uitgelig dat hulle primêre rol die lewering van terapeutiese dienste is en die skakeling met die eksterne maatskaplike werker om die moontlikheid van gesinshereniging te ondersoek ter voorbereiding van die kind se ontheffing vanuit staatsorg. Hierdie rolle word in die onderstaande kategorieë en narratiewe breedvoerig verduidelik.

Kategorie 1.1 Die lewering van terapeutiese dienste

Deelnemers het aangedui dat hulle 'n beduidende rol speel in die lewering van terapeutiese dienste aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Die wyses waarop hierdie terapeutiese dienste gelewer word, kom in deelnemers se onderstaande narratiewe duidelik na vore:

“So, my rol dan nou, om jou vraag te beantwoord, sal wees dat ek gesprekvoering sal hê met die kind rondom redes waarom hy die kinder- en jeugsorgsentrum sal verlaat. Ons sal dan ook gesels oor waarheen hulle gaan, maar dan het jy ook kinders wie nie familie het nie, wat dikwels nie heenkome het nie en dan sukkel ’n mens ook want waarheen gaan die kind? So ons sal probeer planne maak ...” (D 10)

“Ek doen individuele gesprekke met die kinders en in groepsverband en gebruik ’n vorm vir kinders wat ontslaan word. Ek berei hulle voor op werksituasies, voorbereiding vir Universiteit, en help met die aansoek vir universiteit. Ek verduidelik wat van hulle verwag word. Dit is ’n voordurende proses en begin die dag wanneer hulle in die sentrum opgeneem word.” (D 19)

“Die onafhanklike bestaansprogram is wat ek doen met my kinders. Die spesifieke ouderdomsgroep 13 tot 17 is die kinders wat nou by my in die onafhanklike bestaansprogram is. So hulle loop daai program by my. Dit is meer as 20 plus sessies en wat ek ook doen om die kind individueel voor te berei, die onafhanklike bestaansprogram is in groepsverband. Individueel sê byvoorbeeld die kind kom na my toe, ek doen verskillende ... daar is verskillende hulpmiddels wat ek benut en dit dui ook dan die pad vorentoe ten opsigte van die kind.” (D 8)

Uit deelnemers se narratiewe is dit baie duidelik dat hulle van gevallewerk gebruik maak om kinders voor te berei op ontheffing vanuit staatsorg. Die deelnemers benut individuele terapeutiese dienste om kinders op ’n emosionele wyse vir die ontheffing vanuit staatsorg voor te berei. Daar word gesprekke met kinders gevoer om hul emosionele gereedheid vir ontheffing te assesser. Die bevinding dat deelnemers van individuele terapie benut stem ooreen met literatuur van Kristen (2012) wat beklemtoon dat behandeling van kinders se emosionele gereedheid om staatsorg te verlaat veral ’n belangrike aspek van die voorbereidingsproses is aangesien die primêre doel van terapie is om kinders te help om trauma veroorsaak deur mishandeling en verwaarloosing in die verlede te oorkom ten einde optimaal te kan funksioneer. Die individuele gesprekke sentreer hoofsaaklik op die toekomsbeplanning van die kind en watter ondersteuningsisteme, soos familie van oorsprong, vir die kind beskikbaar is om suksesvolle herintegrasie in die samelewing te verseker. Die maatskaplike werker moet tydens die intervensieproses gereeld die kind se emosionele gereedheid evalueer, bepaal wat die moontlike uitdagings gaan wees, en poog om hierdie uitdagings effektief tydens terapie aan te spreek voor die kind vanuit staatsorg onthef word. Maatskaplike werkers se rol in die lewering van individuele terapeutiese dienste stem verder ooreen met literatuur van Browne (2009) wat aandui dat maatskaplike werkers juis hierdie dienste lewer om kinders se gedragsprobleme, behoeftes, en uitdagings te identifiseer en assesser.

Een deelnemer het ook aangedui dat groepwerk ook benut word om kinders te help met die voorbereidingsproses:

“Die onafhanklike bestaansprogram is wat ek doen met my kinders. Die spesifieke ouderdomsgroep 13 tot 17 is die kinders wat nou by my in die onafhanklike bestaansprogram is. So hulle loop daai program by my. Dit is meer as 20 plus sessies en wat ek ook doen om die kind individueel voor te berei, die onafhanklike bestaansprogram is in groepsverband. Individueel, sê byvoorbeeld die kind kom na my toe, ek doen verskillende ... daar is verskillende hulpmiddels wat ek benut en dit dui ook dan die pad vorentoe ten opsigte van die kind.” (D 8)

Die een deelnemer het aangedui dat die voorbereidingsprogram ook in die vorm van groepwerk aangebied word. Die aanbod van terapeutiese programme in die vorm van groepwerk is 'n effektiewe manier om gesamentlike temas op dieselfde tyd aan te spreek aangesien kinders wie vanuit staatsorg onthef word dikwels homogeniese uitdagings in die gesig staar. Die aanbod van hierdie terapeutiese groepwerk stem ooreen met literatuur van psigo-opvoedkundige groepwerk. Hierdie tipe groepwerk beklemtoon die gebruik van opvoedkundige metodes om inligting te verkry, en help met die ontwikkeling en versterking van hanteringsvaardighede en selfbeeld, soos uiteengesit deur Brown (1997) en Conyne (1996) in Gladding (2012). Verder word hierdie tipe terapeutiese groepwerk ook sterk verbind met die volgende terapeutiese faktore soos deur Yalom en Leszcz (2005) ontwikkel: die voorsiening van inligting, sosialiseringstegnieke, hoop en modellering. In die konteks van 'n kinder- en jeugsorgsentrum speel die maatskaplike werker 'n belangrike rol in die aanbod van terapeutiese programme. Psigo-opvoedkundige groepwerk is juis effektief vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word aangesien hulle verskillende vaardighede geleer moet word om uitdagings in die samelewing te hanteer.

Kategorie 1.2 Skakeling met die eksterne maatskaplike werker vir gesinshereniging

Deelnemers het beklemtoon dat die noue samewerking met die eksterne maatskaplike werker 'n belangrike deel vorm van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Hierdie rol word in die onderstaande naratiewe uitgelig:

“As a social worker here, it is important to work hand in hand with the external social worker who come with the school because you cannot do it alone. Because the child has to go back to the family, so you have to work together, because the external social worker has to work on the family. There must be somebody, while we are preparing this child. So, on your side you, if there is somebody, then you build, the child can go and visit on weekends, then you are building it up, preparing this child. Especially, this child cannot live forever here in the centre.” [As 'n maatskaplike werker hier is dit belangrik om hand aan hand met die eksterne maatskaplike werker wie saam met die skool kom te werk want jy kan dit nie alleen doen nie. Want die kind moet teruggaan na die familie, so 'n mens moet saamwerk want die eksterne maatskaplike werker moet aan die gesin werk. Daar moet iemand wees, terwyl ons die kind voorberei. So aan jou kant, indien daar iemand is, bou jy sodat die kind op naweke by die persoon kan gaan kuier. Dan bou

... jy dit op, om die kind voor te berei. Veral aangesien die kind nie vir altyd in die sentrum kan woon nie.] (D 4)

“... ja en dan werk ek maar die meeste van die tyd met die eksterne werker en motiveer hulle om met die familie te gesels om vir die kind ook te help...” (D 13)

Uit deelnemers se narratiewe is dit duidelik dat die eksterne maatskaplike werker, wie die kind aanvanklik in die kinder- en jeugsorgsentrum geplaas het involge artikel 156 van die Kinderwet (RSA, 2005), ook ’n rol speel in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Die eksterne maatskaplike werkers is hoofsaaklik verantwoordelik vir die lewering van gesinsherenigingsdienste. Literatuur van Van Breda (2013; 2016), Tanur (2012) en Stein (2006) beklemtoon die belangrikheid van gesinne en uitgebreide familieledes as ’n ondersteuningsstelsel aan kinders om hulle te help met herintegrasie in die samelewing na ontheffing vanuit staatsorg. Kinders wie vanuit staatsorg onthef word, het die ondersteuning en betrokkenheid van familie nodig om die uitdagings van die samelewing en volwassenheid die hoof te bied. Die rol van die maatskaplike werker in die kinder- en jeugsorgsentrum is om in gereelde kontak met die eksterne maatskaplike werker te wees vir die lewering van gesinsherenigingsdienste sodat die kind verhoudings met familie van oorsprong kan versterk vir die ontwikkeling van ’n goed funksionerende ondersteuningsstelsel na ontheffing vanuit staatsorg.

2. Die rol van die maatskaplike hulpwerker in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Een van die deelnemers is werksaam as ’n maatskaplike hulpwerker. Die deelnemer is gevra om die rol te verduidelik wat hy of sy in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word vertolk. Die data wat verkry is, word in die onderstaande kategorie en narratief uiteengesit.

Kategorie 2.1 Die aanbied van groepwerk

Die deelnemer het aangedui dat die uitvoering van groepwerk die primêre rol is wat vertolk word in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word:

“My rol is om groepwerk te doen. Om die kind, en veral die skoolverlatersprogram. So ek dryf hom baie waar ek nou die kind sal neem vir bank toe gaan, vir hoe om ’n brief te pos. Ons kinders weet nie meer hoe om dit te doen nie. So, hoe om kos te maak, om mense te kry ook wat vir hulle kan leer ook as ek dit nie kan doen nie. Dit is my rol in dit in, heeltemal.” (D 14)

Uit die bostaande narratief kom dit duidelik na vore dat die maatskaplike hulpwerker die belangrike taak het om groepwerk uit te voer wat hoofsaaklik fokus op lewensvaardigheidsprogramme. Die deelnemer is in beheer van “skoolverlatersprogram”. Die term “skoolverlaters” maak dit duidelik dat die program gerig is op die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word aangesien kinders gewoonlik op 18-jarige ouderdom hul skoolloopbaan termineer. Ander terme wat in die deelnemer se narratief voorkom soos byvoorbeeld “... die kind bank toe sal neem” en “hoe om ’n brief te pos”, stel voor dat

kinders tydens hul deelname aan hierdie program basiese lewensvaardighede leer wat vir hulle waardevol kan wees wanneer hulle vanuit staatsorg onthef word en gevolglik binne die samelewing moet herintegreer. Hierdie bevinding korreleer met literatuur van Agere (2014) wat lewensvaardighede beskryf as kapasiteite wat help met die bevordering van geestelike welstand en bevoegdheid van jong mense soos hulle begin om die realiteite van die lewe in die gesig staar. Die aanbod van lewensvaardighedsprogramme in die vorm van groepwerk stem ooreen met literatuur van die Suid-Afrikaanse Raad van Maatskaplike Diensprofessies se inligtingsbrochure aangaande die dienslewering van maatskaplike hulpwerkers (2012) wat noem dat maatskaplike hulpwerkers 'n praktiese ondersteuningsrol tot maatskaplike werkers vertolk, wie se dienslewering hoofsaaklik gerig is op die uitvoering van terapeutiese dienste en vanweë hul hoë werkslading nie altyd tyd het om lewensvaardighedsprogramme aan te bied nie.

3. Die rol van die kinder- en jeugsorgwerkers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Die deelnemers werksaam as kinder- en jeugsorgwerkers, is gevra om hul rol in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, te verduidelik. Die geïdentifiseerde kategorie en deelnemers se narratiewe word hier uitgelig.

Kategorie 3.1 Die lewering van fisiese ondersteuningsdienste

Kinder- en jeugsorgwerkers speel 'n aktiewe rol aangesien hulle dienste lewer in die lewenspasie van inwonende kinders. Deelnemers het aangedui dat hulle betrokke is by die fisiese voorbereiding van kinders wie gereed maak om staatsorg te verlaat:

“Wat ons wel doen onder baie van die skoolverlaters, ons speel die rol meer van die ma-figuur hoe om die kind voor te berei om daar buite te survive [oorleef] in plaas van ons leer die kind die voorbereiding van kook, om die kind voor te berei in hoe maak ek as ek my eie wasgoed wil was en baie van ons kinders weet nie hoe nie ... Dit is die programmetjie wat ons het en wat is die ander dinge waar ons gaan leer hoe om 'n bankrekening oop te maak, hoe om die geldjies te spaar, wat ek daarmee maak, om 'n begroting op te stel, dit is wat ons doen en hoe om sosiaal te verkeer daar buite.” (D 18)

“Some of them they are doing chores here, like the dishes, they must wash dishes, they must wash their own clothes, all those things. So, when they go out, so they can know that I can do my own clothes, I can wash my own clothes, I can do dishes, I can clean up when I wake up in the morning. So, we try do to those programmes with them ... I usually speak about pregnancy. I say to them wait until you finish up Grade 12, you go to tertiary, you go to university and then after you can go apply for the baby ... ”[Sommige van hulle doen huistake hier, soos die skottelgoed, hulle moet die skottelgoed was, hulle moet hulle eie klere was, al daardie dinge. So wanneer hulle

uitgaan, dat hulle kan weet dat ek my klere kan hanteer, ek kan my eie klere was, ek kan skottelgoed skoonmaak, ek kan skoonmaak nadat ek in die oggend opgestaan het. So ons probeer daardie programme met hulle uitvoer... Ek praat gewoonlik oor swangerskap. Ek sê vir hulle wag totdat jy graad 12 voltooi het, jy na tersiêr gaan, jy na universiteit gaan en dan agterna kan jy 'n baba hê"] (D 1)

Deelnemers het tydens die bespreking uitgelig dat hul rol in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, sentreer om fisiese vaardighede aan kinders te leer. Die deelnemers leer kinders vaardighede aan wat wissel vanaf die uitvoering van basiese huishoudelike take soos wasgoed en skottelgoed was tot finansiële vaardighede soos die opstel van 'n basiese begroting. Deelnemers se rol in die vertolking van 'n ouerlike figuur kom ook duidelik na vore en stem ooreen met literatuur van Omidire, AnnaMosia en Mampane (2015) wat die belangrikheid van hierdie rol in kinder- en jeugsorgsentrums beklemtoon aangesien inwonende kinders vanuit gebroke huishoudings afkomstig is, waar hul biologiese ouers hulle aan verskillende tipes mishandeling blootgestel het.

Uit die narratiewe het dit ook na vore gekom dat deelnemers voorkomingsprogramme aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word, lewer. Een deelnemer het verwys na die onderwerp van “swangerskap”. Die deelnemers moedig kinders aan om eers basiese en tersiêre opvoeding te voltooi en dan swangerskap te oorweeg. Die aanbod van hierdie voorkomingsprogram is juis belangrik aangesien vroeë swangerskap deur Love, McIntosh, Rost en Tertzakian (2005) uitgelig word as een van die uitdagings wat kinders wie vanuit staatsorg onthef word, ervaar wanneer hulle in die samelewing herintegreer. Die bevinding dat deelnemers programme aanbied wat kwessies soos vroeë swangerskap aanspreek stem ooreen met literatuur van Rauktis, Kerman en Phillips (2013) en Nollan en Downs (2003) wat aandui dat jeugdiges wie staatsorg verlaat met lewensvaardighede toegerus moet word asook emosionele ondersteuning benodig om die uitdagings van volwassenheid effektief te hanteer.

4. Die rol van die programbestuurder in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Slegs een van die deelnemers wat deel vorm van die steekproef, is werkzaam as 'n programbestuurder. Die deelnemer is gevra om haar rol in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, te verduidelik. Die data word in die onderstaande kategorie en narratief weergegee.

Kategorie 4.1 Die bestuur van die multidissiplinêre span

Die deelnemer het aangedui die rol in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, hoofsaaklik sentreer rondom die bestuur van die multidissiplinêre span in die kinder- en jeugsorgsentrum:

“Ek is baie betrokke binne die vakkundige afdeling wat mos hierdie diens lewer aan die kind, of wat moet seker maak dat die proses van ontheffing gevolg word. So, ons as afdeling kom een keer per week bymekaar op 'n Vrydag en dan bespreek ons al die dingetjies ... Dis 'n gesamentlike

poging. Ek is die persoon wat sien dat dit alles uitgevoer moet word ... ek is nie fisies betrokke by die kinders nie, ek is meer met die mense wat die dienste lewer. Ek is die een wat die draadjies bymekaar hou en sien dat alles uitgevoer word. Een van my maatskaplike werkers is ek op konsultasie vlak en die ander twee het ek nog supervisie mee.” (D 12)

Dit is duidelik dat hierdie deelnemer ’n belangrike rol in die bestuur van die multidissiplinêre span speel en wat eintlik vir die voorbereiding van kinders verantwoordelik is. Die rol van programbestuurder in die konteks van ’n kinder- en jeugsorgsentrum word vergelyk met literatuur van Jenkins et al. (2010). Volgens die literatuur werk programbestuurders direk met die kinders. Dus stem die literatuur nie met die bevinding ooreen nie aangesien die deelnemer nie fisies betrokke is by die inwonende kinders nie maar wel met die werknemers wat dienste lewer aan die kinders. Die deelnemer vertolk ’n oorsigtelike rol wat insluit die versekering dat die lede van die multidissiplinêre span die doelwitte ten opsigte van voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg word, effektief bereik. Vergaderings en besprekings word gereeld gehou om die vordering van doelstellings te bespreek.

Die aanbod van supervisie aan maatskaplike werkers is ook een van die belangrike rolle van die programbestuurder soos uitgelig in die narratief. Maatskaplike werkers is hoofsaaklik verantwoordelik om die toekoms met aktiewe betrokkenheid van die kind, na ontheffing van staatsorg te bepaal, en speel dus die primêre rol in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Om hierdie belangrike rol suksesvol uit te voer, het maatskaplike werkers gereelde supervisie en leiding nodig. Programbestuurders vertolk duidelik die rol as die supervisor van maatskaplike werkers. Die belangrikheid van supervisie aan maatskaplike werkers in hierdie opsig stem ooreen met literatuur van Browne (2009) wat beklemtoon dat effektiewe supervisie maatskaplike werkers help met die verbetering van hul dienslewering.

4.3.5 AARD VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME

Die aard van voorbereidingsprogramme sluit in die tipe voorbereiding wat kinders wie vanuit staatsorg onthef word moet ontvang asook die ondersteuning wat hulle nodig het om die uitdagings van volwassenheid effektief te hanteer ten einde suksesvol binne die samelewing te herintegreer.

4.3.5.1 Die langtermyn- en korttermynaspekte van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Daar is aan deelnemers verduidelik dat die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, beide ’n langtermyn- en ’n korttermynproses behels. Deelnemers is gevra om te verduidelik hoe die geïdentifiseerde aspekte in verskillende programme hanteer word. Subtemas en kategorieë word in Tabel 4.8 beskryf.

Tabel 4.8: Die langtermyn- en korttermynaspekte van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Tema 8: Die langtermyn- en korttermynaspekte van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	
Subtemas	Kategorieë
1. Langtermynaspekte	1.1 Bewerkstellig emosionele genesing
	1.2 Ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit
	1.3 Voltooing van sekondêre en tersiêre opvoeding
	1.4 Bevordering van verhoudings met familie en vriende
2. Korttermynaspekte	2.1 Persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede
	2.2 Die ontwikkeling van sosiale ondersteuningsnetwerke
	2.3 Beskikbaarheid van behuising

1. Langtermynaspekte wat gedek moet word in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Die eerste subtema wat uitgelig is, is die **langtermynaspekte wat gedek moet word in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word**. Hierdie subtema is in vier kategorieë ingedeel wat deelnemers se respons weergee. Elke kategorie tesame met deelnemers se narratiewe en analise daarvan word individueel bespreek.

Kategorie 1.1 Bewerkstellig emosionele genesing

Die eerste kategorie wat uitgelig is, is **bewerkstellig emosionele genesing**. Al die deelnemers was in ooreenstemming dat die bewerkstelliging van emosionele genesing 'n deurlopende proses is wat alreeds begin by die eerste dag wat die kind by die kinder- en jeugsorgsentrum opgeneem word. Uit deelnemers se narratiewe het dit ook duidelik na vore gekom dat al die kinders wie in kinder- en jeugsorgsentrums opgeneem word, trauma ervaar as gevolg van die aanvanklike redes vir verwydering. Kinder- en jeugsorgwerkers en maatskaplike werkers speel 'n noodsaaklike rol in die genesing van inwonende kinders se trauma. Deelnemers wie kinder- en jeugsorgwerkers is, se rol behels die bou van verhoudings gebaseer op vertroue waar kinders gemaklik voel om hul gevoelens te uit te druk:

“In die eerste plek wat vir my belangrik is dat hierdie kind so 'n verhouding moet opbou met die kinderversorger en die maatskaplike werker dat niks deur die mat val nie. Met ander woorde jy moet by daai kind se innerlike uitkom. Maar ons het redelik programme wat ons, kinders word in groepsverband gesien maar hulle word ook individueel uit die aard van die

saak gesien. Ek glo maar dit is maar 'n groot ding, emosionele genesing gaan oor trauma." (D 9)

"Ek hou van emosionele intelligensie programme en terapieë met die kinders werk om eerstens hulle emosies te verstaan en te weet waar dit vandaan kom en dan ook te erken aan hulle liggaampies ... En dan terapieë te werk met hoekom is ek in die kinderhuis en hoekom is ek verwyder? As hulle dan eers vrede maak met die redes hoekom ek hier is, kan hulle baie keer vorder by ons." (D 11)

"Ek dink wat baie belangrik is, is om baie eerlik met 'n kind te wees en dit begin, soos jy sê, die dag wat die kind hier instap ... Ek sal altyd vra, hoekom is jy hier? ... Dan assesseer ons, môre dan los ek die kind vir 'n dag of wat, jy weet dat hy net eers sy goed uitsorteer en onthou dis 'n vreemde opset. Ek weet Departement sê die Wet sê 48 uur assessering en, maar 'n kind moet eers aanpas." (D 12)

Kinder- en jeugsorgwerkers se rol hier stem ooreen met literatuur van Child and Youth Care Workers in South-Africa (2013) wat aandui dat hulle werk in die lewensfase van die kind en in die perfekte posisie is om die onmiddellike emosies wat kinders ervaar, aan te spreek. Die bevinding bevestig dat kinder- en jeugsorgwerkers ook 'n belangrike rol speel om emosionele genesing by inwonende kinders te bevestig.

Die deelnemers wie maatskaplike werkers van beroep is, het aangedui dat hul rol in die genesing van kinders se emosies meer fokus op terapeutiese werk. Die belangrikheid van terapeutiese dienste om kinders te help met emosionele genesing korreleer met literatuur van Kristen (2012). Maatskaplike werkers moet volgens literatuur uitgelig deur Jamieson (2013), 48 uur na kinders se opname die kinders assesseer. Deelnemers het aangedui dat hulle nie altyd in die praktyk kinders na die voorgestelde tydperk assesseer nie want hulle wil nuwe kinders die geleentheid bied om eers in hul nuwe omgewing aan te pas. Deelnemers het beklemtoon dat dit belangrik is dat inwonende kinders begrip ontwikkel oor die redes waarom hulle in kinder- en jeugsorgsentrums opgeneem is. Kinders word met behulp van verskillende tegnieke en programme tydens individuele en groepterapie aangemoedig om vrede te maak met trauma veroorsaak deur aanvanklike verwydering vanuit hul gesinsomgewing. Een deelnemer het verwys na die benutting van emosionele intelligensieprogramme om kinders te help om hul emosies beter te verstaan. Die benutting van emosionele intelligensieprogramme in hierdie opsig is in ooreenstemming met Mayer, Caruso en Salovey (1999) in Mayer (2004) wat emosionele intelligensie beskryf as die vermoë om die betekenis van emosies en hul verhoudings te herken, om te kan redeneer, en probleemoplossing moontlik te maak. Indien kinders se trauma nie deur terapeutiese ingryping aangespreek kan word nie, ontbied die kinder- en jeugsorgsentrums die hulp van eksterne sielkundiges. Die bevinding is dat deelnemers poog om effektiewe dienste te lewer om kinders met emosionele genesing te help. Deelnemers is daarvan bewus dat trauma wat nie aangespreek word nie, kinders se

algehele welstand en ontwikkeling kan belemmer wat later 'n negatiewe invloed het op die kind se gereedheid om staatsorg te verlaat.

Kategorie 1.2 Ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit

Die tweede kategorie wat na vore gekom het, is die **ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit**. Deelnemers het beklemtoon dat die ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit van kinders duidelik sentreer rondom die siening van die kind as 'n individu. Uit deelnemers se narratiewe kom dit duidelik na vore dat hulle sterk klem lê op die benutting van individuele (“een tot ‘een”) terapie om kinders te help met die ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit:

“Hoe ouer die kind word, dis baie meer dat jy een tot een met die kind dan gaan werk om hierdie identiteit te vestig en ook om die kind die geleentheid te gee om te wees wie hy is. Bietjie kind leer van dit is my kultuur ... Geestelik, baie gebed, om hulle te help om hulle identiteit in Christus te kry.” (D 15)

“Identiteit speel 'n groot rol, veral ons kinders wat seergekry het in die lewe dink baie minderwaardig van hulself. So daardie selfbeeld is 'n deurlopende ding. Selfbeeld lê nie net by die maatskaplike werker nie. Ek sal ook hom selfbeeld groepe doen om die kind se selfbeeld net te bevorder.” (D 7)

Uit deelnemers se narratiewe kom dit duidelik na vore dat hulle tydens intervensie kinders help om die volgende vrae te beantwoord: “wie is ek?”, “waar kom ek vandaan?” “waarheen is ek oppad?”. Hierdie bevinding korreleer met literatuur van Louw en Louw (2014) wat aandui dat kinders in die welsynsisteem dikwels 'n behoefte het om kennis aangaande hul agtergrond op te doen. Deelnemers het ook aangedui dat inwonende kinders soms minderwaardig voel en dat dit 'n negatiewe impak op hul selfbeeld het. Programme fokus juis op die verbetering van kinders se sin van self. Godsdien is deur deelnemers as 'n belangrike manier uitgewys wat kinders kan help om hul identiteit te ontwikkel en te versterk.

Een deelnemer het verwys na die aansoekproses vir inwonende kinders se geboortesertifikate en identiteitsdokumente en aangedui dat hierdie aspek belangrik is vir identiteitsvorming:

“Ja, dit is maar om vir hulle aansoek te doen vir 'n ID as hulle 16 jaar oud is. Ek dink dis 'n groot gedeelte van jou identiteit. En dan ook vir ons kinders wat partykeer sonder geboortesertifikate, om daai pad te stap om dit vir hulle te kry. Dit is 'n groot gedeelte van jou identiteit en dan nou ook hulle ... ek dink voor te berei oor wie is ek? Waar kom ek vandaan? Wat is my agtergrond? Waentoe wil ek gaan vorentoe? En waar sal ek my plekkie eendag in

die lewe volstaan, is 'n groot gedeelte van jou identiteit en gaan bepaal watter sukses jy daar buitekant gaan bereik." (D 11)

Die bevinding aangaande die belangrikheid van, 'n identiteitsdokument gee nie slegs kinders die versekering dat hulle wettiglik bestaan in die samelewing nie maar sal eendag 'n belangrike rol speel in hulle aansoek vir opvoedkundige en werksgeleenthede.

Kategorie 1.3 Voltooiing van sekondêre en tersiêre opvoeding

Die **derde kategorie** wat uitgelig is, is die **voltooiing van sekondêre en tersiêre opvoeding**. Baie van die deelnemers het aangedui dat hulle hul bes probeer om kinders aan te moedig om hul sekondêre loopbaan te voltooi asook om aansoek vir tersiêre opleiding te doen. Deelnemers het aangedui dat hulle aktief betrokke is by kinders se akademiese vordering:

Dan wat ons ook doen is daar ouervergaderings is, woon ons jeugsorgwerkers dit by. So ons is betrokke. Ons weet wat aangaan by die skool. Nog 'n ding wat ek doen is ek besoek die skole...as hulle ons daar verlang...en wat ek ook doen kwartaalliks vra ek 'n skoolvorderingsverslag..." (D 8)

"Ons het maar opdraande stryd om ons kinders getoets te kry deur die skoolsielkundige, want ons weet partykeer kinders gaan nie hoofstroom kan voltooi nie. Ja, ons het nog ander programme mos hierso om ons kinders te help met opvoedingstake wat skolasies betref. Ons het 'n Master Maths-program begin ... dan het ons twee leesprogramme." (D 9)

Uit deelnemers se narratiewe is dit duidelik uiteengesit dat kinder- en jeugsorgwerkers, wie die ouerlike rol vertolk, ouervergaderings by die skool bywoon en die maatskaplike werkers besoek op hul beurt die skole en is ten volle bewus van kinders se vordering op skoolvlak. Volgens Refaeli et al. (2013) presteer kinders in die welsynsisteem gewoonlik nie op akademiese vlak nie aangesien hul vorige primêre versorgers dikwels versuim het om in hul akademiese behoeftes te voorsien. Deelnemers probeer hierdie tendens aanspreek deur die hulp van 'n skoolsielkundige te bekom om kinders wie moontlik nie sal presteer in die hoofstroom skoolstelsel nie, akademies te toets. Deelnemers het ook verwys na wiskunde en leesprogramme wat aangebied word om kinders nog verder aan te spoor om akademies te presteer. Uit die bevinding kom dit na vore dat deelnemers deur middel van programme kinders help om hul akademiese prestasies te verbeter. Die bevinding stem ooreen met literatuur van Roddick (2016) wat aandui dat intellektuele stimulasie 'n belangrike deel van algehele welstand vorm.

Ander deelnemers het ook aangedui dat daar hulp in die vorm van fondse, trusts en donateurs beskikbaar is vir kinders wie tersiêre opvoeding wil voltooi:

“Ons het baie kinders wat ek dink die potensiaal het om te studeer en ons het donateurs en fondse om daai kinders te help. So, in jou laaste jaar word jy geïdentifiseer en jy moet self dan aansoek doen om verder te gaan studeer. En dan kyk ons na rigtings en wat is die moontlikheid van ’n beurs of ’n donateur wat jou kan ondersteun en dan help ons hulle met die aansoekproses vir die universiteite of colleges [tegnikon]. So ja, maar ons moedig ons kinders baie aan om hard te werk in hulle skoolwerk en die beste te gee ...” (D 14)

“Ons het al so geval gehad van ’n kind wat nog verder in ’n skool wil wees en hy was oor sy ouderdom. Daar word aansoek gedoen dat hy langer bly hier by die kinderhuis en probeer om sy skoolloopbaan te voltooi.” (D 7)

Uit die narratiewe kom dit na vore dat deelnemers ook hulp verleen met die aansoeke by tersiêre instellings maar moedig ook kinders om self verantwoordelik te neem met die aansoeke ten einde onafhanklikheid en verantwoordelikheid te bewerkstellig. Een deelnemer het indirek verwys na artikel 176(2)(b) van die Kinderwet (RSA, 2005) wat aandui dat kinders in alternatiewe sorg mag aanbly tot 21-jarige ouderdom om sy of haar opvoeding te voltooi. Hierdie artikel in die Kinderwet (RSA, 2005) is ook ’n manier om kinders aan te moedig om sekondêre en tersiêre opvoeding te voltooi indien hulle bekommerd sou wees oor behuising en versorging nadat hulle 18-jarige ouderdom bereik het.

Kategorie 1.4 Bevordering van verhoudings met familie en vriende

By die vierde kategorie, **bevordering van verhoudings met familie en vriende**, het deelnemers sterk klem gelê op die belangrikheid dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word gereelde kontak met hul familie van oorsprong, asook vriende moet hê. Deelnemers het aangedui dat hulle kinders aanmoedig om kontak met familie en vriende te behou deur middel van telefoniese oproepe, die skryf van briewe, ’n oopdeur beleid met betrekking tot die besoek van familie en vriende, en gereelde naweekverlof:

“Ons het ’n kontakboek. Die kinders kry belbeurte. En dan die besoeke, die familie weet hulle kan kom kuier vir die kinders oor naweke of gedurende vakansies ... Ons stuur hulle vakansietye huistoe. Dit moet op ’n gesinskonferensie besluit word en dis vir my belangrik dat die kind dan ook insette lewer op die paneel ...” (D 8)

“Die wat ons nie kan mee telefonies kontak maak nie, moedig ek altyd my kindertjies aan om deur die kwartaal te skryf vir hulle mense en dan bou ons dit op in ’n boksie en bêre dit tot hulle weer uitgaan.” (D 11)

“So, in hulle finale jaar wat hulle by ons is, het hulle ekstra naweekverlof ook...Hulle mag hulle selfone langer tye by hulle hê om self kontak te maak en hulle word dan ook elke naweek gevra om naweekverlof om dan familie en vriende te besoek. Ons moedig hulle aan om so veel as

moontlik kontak te hê met die gemeenskap en gewoonde te raak aan hoe dit in die omgewing gaan.” (D 10)

Die bevinding dat kontak met kinders se familie en vriende as belangrik beskou word, korreleer met literatuur van Tanur (2012) wat beklemtoon dat familie en vriende moet uiteindelik hierdie kinders se belangrikste bron van ondersteuning wees nadat hulle vanuit staatsorg onthef word. Die bevordering van verhoudings met familie en vriende hou ook verder verband met kinders se sin van geborgenheid en dus die gehegtheidsteorie (Bowlby, 1958). Kinders wat die versekering het dat hulle familie en vriende buite die struktuur van die kinder- en jeugsorgsentrum het, is meer geneig om suksesvol binne die samelewing te herintegreer.

Een deelnemer het verder ook verwys na die betrokkenheid van die eksterne maatskaplike werker in die bevordering van kinders se verhoudings met familie en vriende:

“Ons moedig baie sterk gesinsintegrasië aan maar ons kry baie groot probleme met ons organisasies in die veld wat nie altyd hul kant bring nie... Gesinsherintegrasië beteken ons moet absoluut op dieselfde bladsy wees, ons moet saamwerk.” (D 10)

Uit die deelnemer se narratief kom dit duidelik na vore dat die eksterne maatskaplike werker ’n belangrike rol in die beplanning van kinders se naweek en vakansieverlof speel aangesien hulle eers moet bepaal of die gesin van oorsprong se omstandighede gunstig is. Hierdie aspekte word ook tydens gesinskonferensies bespreek. Deelnemers het dit duidelik gemaak dat die bevordering van verhoudings met familie en vriende inderdaad deel van die langtermyn voorbereiding is vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word, aangesien gesinshereniging ’n prioriteit moet wees vanaf die kind se opname in die kinder- en jeugsorgsentrum. Volgens die Nasionale Norme vir Kinder- en Jeugsorgsentrums saamgelees met artikel 194(2)(i) van die Kinderwet (RSA, 2005) is die lewering van gesinsherenigings- en herintegrasiëdienste ’n noodsaaklikheid. Deelnemers het aangedui dat hulle uitdagings met die eksterne maatskaplike werkers ervaar, wie hoofsaaklik verantwoordelik is vir die lewering van gesinsherenigingsdienste. Indien die lewering van gesinsherenigingsdienste nie genoeg aandag kry nie, kan kinders wie vanuit staatsorg onthef word, dit problematies vind om geborgenheid en ’n ondersteuningsstelsel te ontwikkel nadat hulle herintegreer binne die samelewing. Die bevinding dat eksterne maatskaplike werkers nie ’n aktiewe rol in die lewering van gesinsherenigingsdienste speel nie, stem ooreen met literatuur van Naidoo en Kasiram (2006) wat aandui dat Suid-Afrikaanse maatskaplike werkers sukkel met baie hoë gevalleladings wat lei tot selfs hoër stresvlakke en frustrasies van maatskaplike werkers. Die resultaat hiervan is dat die lewering van gesinsherenigingsdienste nie realiseer nie weens hoë werksladings, hoë druk en gevolglike hoë personeelomset onder maatskaplike werkers.

2. Korttermyn aspekte wat gedek moet word in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Die tweede subtema is die **korttermynproses wat gedek moet word in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word**. Hierdie subtema word in drie kategorieë verdeel.

Kategorie 2.1 Persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede

Die eerste kategorie wat na vore kom, is **persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede**. Deelnemers het aangedui dat hulle kinders wie vanuit staatsorg onthef word, blootstel aan verskillende ontwikkelings- en lewensvaardighede: Uit deelnemers se narratiewe kom duidelik na vore dat hulle kinders aanmoedig om praktiese versorgingstake self uit te voer om hul so voor te berei om in hul eie basiese behoeftes te voorsien na ontheffing vanuit staatsorg:

“Ons life skills [lewensvaardighede] is dat ons leer om te kook, wasgoed te was, om jou basiese behoefte, om in die winkels te gaan koop. Ons kinders weet nie hoe om te koop nie, hoe om met geld te werk nie. ’n Bank rekening, jou ID, jou CV op te stel. En ja om hulle lisensie te kry, om hulle te equip [toe te rus] vir die lewe daarbuite.” (D 14)

“Tuinbou, by die tuinbou leer ons hom regtig om tuin te maak om goed aan te plant ... En verduidelik ons hom as jy die tuin reghou soos dit moet wees, dan jy ’n geldjie vir jou daaruit genereer.” (D 7)

Die vaardighede waarna deelnemers in die narratiewe verwys fokus hoofsaaklik op huishoudelike take soos die voorbereiding van maaltye, en die was van klere. Kinders word ook basiese finansiële bestuursvaardighede geleer wat die opening van ’n bankrekening, opstel van ’n begroting, inkopies doen, behels. Hulle word ook van entrepreneurskapvaardighede geleer deur ’n tuin in stand te hou om ’n inkomste te genereer. Deelnemers help ook kinders met die opstel van hul curriculum vitae wat hulle in staat stel om aansoek vir werk te doen. Hulle word ook bygestaan om hul bestuurslisensies te kry. Hierdie vaardighede staan gesamentlik bekend as tasbare vaardighede soos bevestig deur Refaeli et al. (2013). Uit die bevinding is dit dus duidelik dat deelnemers verskillende programme aanbied wat fokus op persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede,

Een deelnemer het uitgelig dat die hantering van konflik en groepsdruk ook deel van die lewensvaardighedsprogram is:

“... dit gaan nou gepaard seker met die konflikhantering ... groepsdruk is ’n main [hoofsaaklike] ding by my kinders. So dit doen ons ook dan verskillende sessies hoe om dit te hanteer hierso by die kinderhuis maar ook buitekant.” (D 8)

Die feit dat kwessies rakende konflikthantering en groepsdruk hanteer word, korreleer direk met literatuur van Refaeli et al. (2013) wat hierdie vaardighede as nie-tasbare vaardighede klassifiseer en beklemtoon dat die bemeestering van beide tasbare en nie-tasbare vaardighede belangrik is vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word ten einde 'n onafhanklike bestaan te onderhou. Die bevinding dat deelnemers verskeie programme aanbied om kinders te help met die ontwikkeling van persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede bevestig Montgomery, Donkoh en Underhill (2006) se siening dat die inhoud van voorbereidingsprogramme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word, aspekte van persoonlike ontwikkeling en lewensvaardighede moet insluit.

Kategorie 2.2 Ontwikkeling van sosiale ondersteuningsnetwerke

Die **tweede kategorie** wat uitgelig is, is die **ontwikkeling van sosiale ondersteuningsnetwerke**. Deelnemers het uitgelig hoe hulle kinders help om sosiale ondersteuningsnetwerke te ontwikkel.

Een van die deelnemers het verwys na die belangrikheid van geestelike ontwikkeling:

“... by die kerk kan hulle aansluit by die jeuggroep om sekere aande uit te gaan en hy word weer teruggebring om te meng met daai jeug.” (D 7)

Uit die deelnemer se narratief kom dit voor asof die kerk 'n beduidende rol speel in kinders se ontwikkeling van 'n sosiale ondersteuningsnetwerk. Deelnemers het aangedui dat kinders gereeld kerkdienste bywoon en dat hulle ook toegelaat word om by jeuggroepe aan te sluit.

Deelnemers het uitgelig dat daar ook graag mense van die gemeenskap soos mentors, vriende, en naweekouers by die kinders betrokke is om finansiële en materiële hulp aan hulle te verskaf:

“Ja, ek kom nou weer terug na die een wat ons nou uitgeplaas het wat goed skool gegaan het ... daar is 'n gesin, hy het ook self by 'n gesin ingebly om hom te help want hulle sien hy het potensiaal. En so is hy uitgeplaas en daai gesin voorsien nog altyd terwyl hy nie hier is nie. Hulle het nog altyd kontak om maandelikse geldjie in te betaal en sy boeke te koop ...” (D 7)

“Ons het hier en daar mentors vir van die kinders en ons het mos nou ook vriende wat by ons kinders betrokke is en jy weet wat baie vir die kinders beteken.” (D 9)

“Ja, dis maar waar ons vakansie en naweek ouers ek dink nogal sterk inkom om die kinders bietjie bloot te stel aan 'n gesonde huisopeset ook... Ongelukkig het ons nie genoeg mense vir dit nie.” (D 11)

“Any volunteer who wants to come and help support the child here, I need to first, we need to screen that person. We need to understand what is the motive?” [Enige vrywiller wie wil kom

en help om die kind hier te ondersteun, ek moet eers, ons moet eers daardie persoon keur. Ons moet verstaan wat die motief is.” (D 4)

Ten opsigte van die betrokkenheid van mentors en vrywilligers het deelnemers ook beklemtoon dat daar tans ’n tekort aan hierdie tipe sosiale ondersteuning is. Hierdie tekort word as ’n uitdaging gesien aangesien kinders juis hierdie tipe ondersteuning van mense buite die kinder- en jeugsorgsentrum nodig het om na ontheffing vanuit staatsorg te floreer. Alhoewel daar uitdaginge bestaan, het dit duidelik geword dat deelnemers pogings aanwend om kinders aan te moedig om sosiale ondersteuningsnetwerke buite die kinder- en jeugsorgsentrums te ontwikkel. Die tipe sosiale ondersteuning wat kinders aangemoedig word om te ontwikkel korreleer met literatuur van Langford, Bowsher, Maloney en Lillis (1997) in Greeson et al. (2015) wat verwys na die vier tipes sosiale ondersteuning, naamlik: instrumenteel of tasbare ondersteuning, emosioneel of nie-tasbare ondersteuning, inligting ondersteuning, en evalueringsondersteuning.

Deelnemers het ook verwys na die belangrikheid om elke vrywilliger wie by kinders betrokke raak, te keur. Artikel 126(1)(a) van die Kinderwet (RSA, 2005) bepaal dat alvorens enige persoon werk met of toegang kry tot kinders in ’n kinder- en jeugsorgsentrum, moet daar vasgestel word dat daardie persoon nie in Deel B van die Kinderbeskermingsregister verskyn nie. Hierdie proses vereis dat belangstellendes ’n Vorm 30 ingevolge regulasie 44 van die Kinderwet (RSA, 2005) moet voltooi wat die kinder- en jeugsorgsentrum na die Nasionale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling stuur waar dan verseker word dat die persoon se naam nie in Deel B van die Kinderbeskermingsregister nie verskyn nie. Die bevinding is dus dat die tekort aan vrywilligers se betrokkenheid by kinder- en jeugsorgsentrums moontlik verband hou met die administratiewe taak van vorms invul om te verseker dat besonderhede nie verskyn op Kinderbeskermingsregister nie.

Kategorie 2.3 Besikbaarheid van behuising

Die **laaste kategorie** fokus op die **besikbaarheid van behuising**. Die meerderheid van die deelnemers het herhaaldelik daarop klem gelê dat die eksterne maatskaplike werkers ’n primêre rol speel om te verseker dat daar behuising beskikbaar is vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word:

“Ons sal nooit ’n kind hier wegstuur wat niks het nie. Ek bedoel dis wreed. Die maatskaplike werker maak seker dat die kind het ’n plek aan die buitekant die dag as hulle hier uitgaan. Of dit nou familie is, of dit ’n werksituasie is waar behuising miskien deel is daarvan of dit nou verdere studie is, wat dit ookal is. Ons sal nie net vir ’n kind sê nou vat jy jou sakkie en stap by die deur uit nie.” (D 9)

“Gesinskonferensies voor die tyd. Maatskaplike werkers moet, ons begin al aan die begin van die jaar, as ons weet hierdie kind hierdie jaar moet onthef. Dis die eksterne organisasie se

verantwoordelikheid om toe te sien dat die kind 'n familie het waarnatoe hy kan gaan, maar ons dryf die proses met besprekings. (D 12)

“Ek hou, veral my skoolverlaters, hou ek 'n gesinskonferensie iewerste deur die loop van die jaar. En dan word daar met die maatskaplike werker wat met die ouers of familie werk en ook nou die familie bespreek wat word van die kind as hulle hier klaarmaak? Waar gaan die kind bly? Wat is hulle plan om die kind te ondersteun om dalk n werkie te soek of so?” (D 10)

Die bevinding dat eksterne maatskaplike werkers se betrokkenheid in die versekering dat kinders behuising het na ontheffing vanuit staatsorg noodsaaklik is, korreleer met Artikel 187(1) van die Kinderwet (RSA, 2005) wat aandui dat aangewese maatskaplike werkers verantwoordelik is vir die lewering van gesinsherenigingsdienste. Die klem lê op “gesin” aangesien die kind se gesin of familie van oorsprong eers oorweeg moet word om behuising aan die kind te voorsien. Alhoewel Reid (2007) aandui dat kinders weens verskeie redes dikwels nie terug kan keer na hul gesin of familie van oorsprong nie, bly dit beide die interne en maatskaplike werkers se verantwoordelik om die proses van die kind se toekomsbeplanning so vroegtydig as moontlik te begin deur middel van gesinskonferensies en besprekings.

4.3.5.2 Die lewering van nasorgdienste deur kinder- en jeugsorgsentrums aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word en die redes indien dit nie gelewer word nie

Deelnemers is gevra watter nasorgdienste die kinder- en jeugsorgsentrums lewer en indien nie, redes daarvoor te gee. Die subtemas en die kategorieë word in Tabel 4.9 uiteengesit.

Tabel 4.9: Die lewering van nasorgdienste deur kinder- en jeugsorgsentrums aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word en redes indien dit nie gelewer word nie

Tema 9: Die lewering van nasorgdienste deur kinder- en jeugsorgsentrums aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word en redes indien dit nie gelewer word nie	
Subtemas	Kategorieë
1. Lewer nasorgdienste aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word	1.1 Bied finansiële, materiële en opvoedkundige ondersteuning slegs aan kinders wie tersiêre opleiding ontvang

2. Redes waarom geen nasorgdienste gelewer word aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word nie	2.1 Gebrek aan finansies 2.2 Moeilik om op te volg want kinders verhuis na verskillende plekke na ontheffing vanuit staatsorg 2.3 Eksterne maatskaplike werker is verantwoordelik vir die lewering van nasorgdienste

1. Lewer nasorgdienste aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Enkele deelnemers het aangedui dat kinder- en jeugsorgsentrums wel nasorgdienste lewer aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Hierdie dienslewering behels die **voorsiening van finansiële en materiële ondersteuning** en deelnemers het dit baie duidelik gemaak dat hierdie **dienslewering beperk is tot kinders wie tersiêre opleiding ontvang nadat hulle vanuit staatsorg onthef word**. Deelnemers het aangedui dat aangesien die kinder- en jeugsorgsentrum deur middel van donateurs se befondsing betrokke is by kinders se tersiêre opvoeding, voel die sentrums hulle tot 'n mate verantwoordelik om finansiële en instrumentele hulp en ondersteuning aan hierdie kinders te verskaf:

“Ons kinders byvoorbeeld terwyl hulle studeer, ons ondersteun hulle finansiëel en andersins kyk dat hulle die nodige goed het. Wanneer ons kinders uitgaan dan kyk ons dat hulle sê nou maar 'n ketel en 'n braaipan en beddegoed het ... en toiletware en al die nodige het en die studente kry sakgeld.” (D 15)

“...in terme van ons studente probeer ons die wat die vermoë het om vir hulle naskoolse opleiding te kry. Dan ons hulle terwyl hulle studeer en help ook as hulle prakties moet doen om hulle geplaas te kry.” (D 11)

Deelnemers het beklemtoon dat hierdie nasorgdienslewering slegs op kinders gerig is wie die potensiaal het om verdere tersiêre opvoeding te ontvang. Hierdie bevindings gaan saam met 'n studie van Tanur (2012) wat ook aangedui het dat nasorgdienste slegs aan kinders wat naskoolse opleiding ontvang, gelewer word. Die aard van nasorgdienslewering soos vertolk deur deelnemers fokus op ondersteuning van 'n finansiële, materiële en opvoedkundige aard asook by wyse van hulp met aansoeke van internskappe vir praktika doeleindes van studies. Hierdie dienslewering stem ook ooreen met Tanur (2012) se bevindinge.

2. Redes waarom geen nasorgdienste gelewer word aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word nie

Die meerderheid van die deelnemers het aangedui dat die kinder- en jeugsorgsentrum nie nasorgdienste lewer aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word nie. **Drie kategorieë**, wat as die redes verskaf is, is geïdentifiseer.

Die **eerste kategorie** is **finansiële uitdagings**. Deelnemers het aangedui dat finansies 'n probleem is aangesien die staat slegs kinders befonds wat opgeneem is in 'n kinder- en jeugsorgsentrum en geen befondsing word beskikbaar gestel vir jongmense wat alreeds uit staatsorg onthef is nie. As gevolg hiervan, is deelnemers se dienslewering slegs gerig op inwonende kinders van die kinder- en jeugsorgsentrum.

“Kyk, ons kry nie befondsing nie ...” (D 12)

“Ek is eerlik met jou, ons kinders wat 18 is en wat huis toe gaan of wat ons nie meer 'n verantwoordelikheid teenoor het nie en ons het ook nie die kapasiteit om nog daai kinders op te volg nie...” (D 9)

“Ja, so ons lewer nie nasorgdienste aan kinders wat onthef word vanuit staatsorg nie. Ek dink die grootste rede daarvoor is wanneer hulle bed leeg is of wanneer hulle uitgaan, moet daar 'n nuwe kind in die bed inkom.” (D 10)

Deelnemers het uitgelig dat die hoofsaaklike rede waarom nasorgdienste nie beskikbaar is aan kinders wie reeds vanuit staatsorg onthef is nie is omdat daar geen addisionele befondsing beskikbaar is om hierdie dienslewering te laat realiseer nie. Hierdie bevindinge is teenstrydig met artikel 194(2)(j) van die Kinderwet (RSA, 2005) wat vereis dat kinder- en jeugsorgsentrum nasorgdienste lewer. Die staat maak hierdie tipe dienslewering 'n wetlike vereiste maar tans is daar geen finansiële bystand om toe te sien dat kinder- en jeugsorgsentrum wel hierdie dienste lewer nie.

Die **tweede kategorie** wat uitgelig is, is **kinders verhuis na verskillende plekke na ontheffing vanuit staatsorg**. Deelnemers het verwys na die feit dat 'n groot getal kinders na ander dorpe of stede verhuis nadat hulle vanuit staatsorg onthef word en hierdie tendens die fisiese lewering van nasorgdienste bemoeilik.

“Die rede is eintlik as ek dit moet optel, die meeste van ons kinderhuis se kinders is buitekant ons dorp... en ons het nie die finansies om te gaan kyk nie.” (D 14)

“Kinders word uitgeplaas na ander area.” (D 19)

“Ons kinders is all over [wyd] gesprei. As kinders net hier was, dan sou dit makliker gewees het om nasorgdienste te lewer ... Dit beteken daar moet 'n ekstra werker wees vir dit.” (D 12)

Deelnemers het dit duidelik gemaak dat die lewering van nasorgdienste as gevolg van lang afstande tussen kinder- en jeugsorgsentrum en die kind se nuwe woning, nie moontlik is nie. Ander uitdagings wat hiermee gepaardgaan waarna deelnemers verwys het is die tekort aan finansiële en menslike hulpbronne.

Die **derde kategorie** en rede wat deur 'n paar deelnemers gegee is, is dat **eksterne maatskaplike werkers verantwoordelikheid moet neem vir die lewering van nasorgdienste**. Deelnemers is van mening dat wanneer 'n kind 18 jaar oud raak, is die kinder- en jeugsorgsentrum nie meer fisies verantwoordelik vir kind nie en aangesien die kind herintegreer binne die samelewing, behoort die eksterne aangewese maatskaplike werker 'n meer aktiewe rol te speel in die lewering van nasorgdienste.

“Wanneer die kind op 18 onthef is, is dit nou die eksterne werker se verantwoordelikheid want dan het ons mos nou nie meer 'n verantwoordelikheid teenoor hierdie kinders nie.” (D 13)

“...It is the external social worker ... does the future planning for this child. Because if they are 18 and they are being discharged and they are at home, does not mean that is a cut-off with the external social worker.” [...Dit is die eksterne maatskaplike werker... doen die toekomstige beplanning vir die kind. Want as hulle 18 is en hulle word onthef en hulle is by die huis, beteken dit nie hulle word afgesny vanaf die eksterne maatskaplike werker nie.”] (D 4)

Dit het duidelik na vore gekom dat deelnemers oortuig is dat die eksterne maatskaplike werkers verantwoordelik is vir die lewering van nasorgdienste. Dit blyk asof daar tans onsekerhede is in terme van die lewering van nasorgdienste. Artikel 194(2)(j) van die Kinderwet (RSA, 2005) stipuleer dat kinder- en jeugsorgsentrum verantwoordelik is vir die lewering van nasorgdienste. Ten spyte hiervan blyk die redes, finansies en lang afstande, geldige verskonings te wees waarom kinder en jeugsorgsentrum nie hierdie dienslewering kan realiseer nie. Aangesien die staat slegs kinders befonds wat opgeneem is in kinder- en jeugsorgsentrum en kinders wie vanuit staatsorg onthef word, in die meeste gevalle terugkeer na hul omgewing van oorsprong, behoort eksterne maatskaplike werkers 'n groter rol te speel in die lewering van nasorgdienste. Eksterne maatskaplike werkers lewer geen nasorgdienste aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word nie. Die tekort aan nasorgdienste aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word is duidelik 'n groot probleem aangesien dit een van die primêre redes kan wees waarom hierdie kinders sukkel om effektief binne die samelewing te herintegreer nadat hul tydperk in die welsynsisteem verstreke is. Literatuur van Montgomery et al. (2006) en Bedford (2012) verwys na ontwikkelde lande soos Australië, die Verenigde State van Amerika, en die Verenigde Koningryk wat beleide en wetgewing in plek het wat dienslewering reguleer in die vorm van fisiese, emosionele, finansiële, en opvoedkundige ondersteuning aan kinders wie voorberei om vanuit staatsorg onthef te word asook nadat hulle alreeds staatsorg verlaat het. Van Breda (2016) verwys na die teenoorgestelde realiteit in die Suid-Afrikaanse konteks en argumenteer dat die regering minimale verantwoordelikheid neem vir die voorbereiding van kinders wie staatsorg verlaat asook vir

nasorgdienste nadat die ontheffing plaasgevind het. Hierdie siening van Van Breda (2016) word in hierdie studie bevestig.

4.3.6 UITDAGINGS ERVAAR DEUR KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD ASOOK ROLSPELERS WIE VOORBEREIDINGSPROGRAMME MOET IMPLEMENTEER

Die uitdagings wat kinders wie vanuit staatsorg ervaar asook die rolspelers wie voorbereidingsprogramme moet implementeer, word nou bespreek.

4.3.6.1 Uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Deelnemers is gevra om die grootste uitdagings wat kinders wie vanuit staatsorg onthef word ervaar, te identifiseer. Die uitdagings wat uitgelig is, word in Tabel 4.10 aangedui waarna die resultate bespreek en analiseer word. Deelnemers het gekies om hul keuses vir uitdagings te motiveer. Sommige van die narratiewe sal onder elke geïdentifiseerde uitdaging geïntegreer word om sodoende die omvang van elke uitdaging beter te begryp.

Tabel 4.10: Uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Tema 10: Uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word
Subtemas
1. Tekort aan ondersteuning
2. Vroeë skoolverlating
3. Vroeë swangerskap
4. Middelmisbruik
5. Aanpassing in die gesin en gemeenskap
6. Skielike onafhanklikheid
7. Werkloosheid

1. Tekort aan ondersteuning

Die deelnemers het aangedui dat kinders 'n tekort aan ondersteuning ervaar wanneer hulle vanuit staatsorg onthef word:

“... die feit dat daar dan nou nie meer daai emosionele ondersteuning is nie ... Die ondersteuning is hier binnekant. Buitekant het ek dit nie en wat nou? En nou maak ek miskien verkeerde keuses.” (D 14)

“Want hulle besef daar is nie daai onmiddellike ondersteuningsstelsel of beskermingsstelsel nie.” (D 16)

Deelnemers het verwys na die feit dat die kinder- en jeugsorgsentrum kinders se grootste bron van ondersteuning is terwyl hulle in staatsorg is aangesien die kinder- en jeugsorgsentrum daaglik fisiese, emosionele, en geestelike ondersteuning aan kinders bied. Kinders wie vanuit staatsorg onthef word sukkel soms met herintegrasie binne die samelewing aangesien hulle nie dieselfde ondersteuning ontvang om hulle te help om die uitdagings van volwassenheid te oorkom nie. Hierdie uitdaging word deur literatuur van Mendes en Moslehuddin (2006) en Van Breda (2013) ondersteun. Mendes en Moslehuddin (2006) beskryf kinders wie vanuit staatsorg onthef word as “een van die kwesbaarste en benadeelde groepe in die samelewing” terwyl Van Breda (2013) beklemtoon dat Suid-Afrika ’n land is met hoë vlakke van armoede en misdaad asook min ondersteuningsstelsens vir jongmense wie vanuit staatsorg onthef word.

2. Vroeë skoolverlating

’n Deelnemer het vroeë skoolverlating as ’n uitdaging vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word, identifiseer:

“Some of them they drop out of school” [Sommige van hulle los die skool] (D 1)

Hierdie uitdaging word bevestig in literatuur (Dworsky, Smithgall & Courtney, 2014) wat aandui dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word, ouer is as gevolg van konstante graadherhaling. Bedford (2012) verwys na die feit dat kinders wie nie hul skoolloopbaan voltooi nie, se indiensnemingsvlakke ook laag is. Hierdie tendens lei tot vele ander maatskaplike probleme soos diefstal, armoede, en finansiële afhanklikheid van die staat by wyse van welsynstoelae.

3. Vroeë swangerskap

Deelnemers beskou vroeë swangerskap as ’n uitdaging vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

“Pregnancy...” [Swangerskap] (D 1)

“... en dit is nie die moeite werd om nou uit te gaan en om swanger te raak nie ... Jy gaan ’n babatjie kry, ’n kind om te onderhou, jy is self nog ’n kind ...” (D 14)

Deelnemers het aangedui dat vroeë swangerskap ’n uitdaging is vir hierdie kinders aangesien hulle teen die tyd van ontheffing vanuit staatsorg in die meeste gevalle nog nie volwasse of stabiel genoeg is om effektiewe versorging aan ’n baba te bied nie. Hierdie uitdaging kan lei tot verdere sosiale probleme soos afhanklikheid van welsynstoelae om die babas te onderhou, wat addisionele druk op die land se ekonomie plaas. Love, McIntosh, Rost en Tertzakian (2005) bevestig hierdie bevinding en is van mening

dat veral die vroulike geslag van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, twee keer meer geneig is om by onverantwoordelike seksuele aktiwiteite betrokke te raak.

4. Middelmisbruik

Deelnemers is van mening dat middelmisbruik 'n groot uitdaging is wat kinders wie vanuit staatsorg onthef word, in die gesin staar wanneer hulle herintegreer binne die samelewing:

“Soos verkeerde vriende... dan raak hulle miskien betrokke by miskien soos dwelmmisbruik, drankmisbruik, miskien en so.” (D 18)

“... middelmisbruik, al die goed wat skielik it's in your face [dit is in jou gesig]. (D 9)

Deelnemers het gefokus op hoe groepsdruk en verkeerde vriende 'n groot rol speel in kinders wie vanuit staatsorg onthef word se betrokkenheid by middelmisbruik. Kinders wat vir jare deel van die welsynsisteem was, ervaar in die meeste gevalle 'n sin van vryheid wanneer hulle vanuit staatsorg onthef word. Substansiemiddels is vrylik beskikbaar in gemeenskappe, kinders het maklik toegang daartoe en begin daarmee eksperimenteer totdat hulle 'n afhanklikheidsprobleem ontwikkel. Hierdie bevinding stem ooreen met 'n Australiese studie uitgevoer deur Heerde et al. (2018), wat bevind het dat kinders wie staatsorg verlaat, die risiko loop om ernstige substansie afhanklikheidsprobleme te ontwikkel vanweë hul konstante eksperimentering met verskillende substansiemiddels. Deelnemers het ook aangedui dat 'n verkeerde vriendekring kinders wie vanuit staatsorg onthef word, se betrokkenheid by substansiemiddels kan verhoog. Hieruit is dit duidelik dat groepsdruk 'n groot rol speel en kinders maklik negatief beïnvloed word.

5. Aanpassing in die gesin en gemeenskap

Die aanpassing in die gesin en gemeenskap is ook deur deelnemers as 'n uitdaging aangedui. Deelnemers het verwys na die realiteit dat kinders na ontheffing vanuit staatsorg in die meeste gevalle noodgedwonge moet terugkeer na hul gesinne en gemeenskappe van oorsprong. Kinders sukkel met die aanpassing aangesien die omstandighede in die kinder- en jeugsorgsentrum waarvan hulle gewoon geraak het, baie verskil van omstandighede van hul gesinne en gemeenskappe wat dikwels gevul is met veelvoudige sosiale ewels:

“Dan die ander ding om weer aan te pas binne-in die gemeenskapopset...” (D 8)

“Jy moet nou teruggaan na jou normale huis omstandighede waarin jy voorheen was nê wat nou sleg is of half redelik sleg. So om terug te gaan na daai omstandighede, dit is ook 'n uitdaging vir hulle ...”

(D 13)

“Not knowing their family. Children who cannot like, you know it is okay for me, it is okay for the child maybe to go for holiday, but now to go and stay with them, especially if the foundation was not done properly. These children are very scared.” [Om nie hulle familie te ken nie. Kinders wie nie kan, jy weet dit is reg vir die kind om miskien vir die vakansie te gaan maar om nou by hulle te gaan bly, veral as die fondasie nie behoorlik ontwikkel is nie. Hierdie kinders is baie bang.” (D 4)

Literatuur van Tanur (2012) bevestig die bevinding van aanpassing in die gesin en gemeenskap en beklemtoon dat die ontwikkeling van goeie en gevestigde verhoudings met familie van oorsprong, ’n belangrike deel van voorbereiding behoort te wees vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Die eksterne aangewese maatskaplike werkers speel hier die belangrikste rol aangesien hulle primêre verantwoordelikheid die lewering van gesinsherenigingsdienste moet wees. Kinders wie vanuit staatsorg onthef word moet so veel as moontlik blootgestel word aan die omstandighede van die familie en gesin van oorsprong ten einde aanpassing te vergemaklik.

6. Skielike onafhanklikheid

Skielike onafhanklikheid is die grootste uitdaging wat na vore gekom het aangesien dit deur die meerderheid van die deelnemers uitgelig is. Deelnemers het beklemtoon dat kinders die skok van die realiteit besef wanneer hulle vanuit staatsorg onthef word. Daar word van kinders verwag om afhanklik en verantwoordelik te wees nadat hulle herintegreer het binne die samelewing. Dit is in sterk kontras met hoe hul lewe was terwyl hulle in die sorg van die staat was aangesien daar in al hul behoeftes voorsien is:

“Ek dink die eerste ene is die realiteit daar buitekant want die lewe is waar. Hier by ons is hulle, baie keer bederf. Jy kry jou toiletries [toiletware] en jy kry jou klere. Hier word dit vir hulle voorsien. So ek dink die realiteit daar buitekant is die grootste uitdaging.” (D 17)

“... is ’n groot uitdaging vir ’n kind wat werk om op sy voete te kom. Om vir hom self dinge te kan doen...” (D 14)

“En baie van ons kinders, baie van ons skoolverlaters wil nie verantwoordelikheid aanvaar vir hul dade of hulle keuses wat hulle gemaak het nie, dan gaan hulle maar net saam met die stroom.” (D 18)

Die uitdaging van skielike onafhanklikheid word ondersteun deur Stein (2008) wat die term “kits-volwassenheid” beklemtoon. Volgens die outeur word daar erge druk op kinders wie vanuit staatsorg

onthef word, geplaas om skielik onafhanklik te funksioneer en take soos indiensneming en soms die onderhouding van 'n huishouding te bemeester. Hierdie verwagtinge kan in die Suid-Afrikaanse konteks soms as onrealisties beskou word aangesien die staat baie min verantwoordelikheid neem vir kinders wie alreeds staatsorg verlaat het (Van Breda, 2016). Die bevinding is dus dat kinders die realiteit van skielike onafhanklikheid ervaar aangesien daar 'n beperkte hoeveelheid ondersteuning beskikbaar nadat hulle vanuit staatsorg onthef is.

7. Werkloosheid

Werkloosheid is die laaste uitdaging wat deur deelnemers geïdentifiseer is. Deelnemers het aangedui dat werkloosheid 'n uitdaging is aangesien 'n groot getal kinders wat vanuit staatsorg onthef word, onderrig by vaardigheidskole ontvang. Hierdie kinders se hoogste graad geslaag is dus graad 9. 'n Belangrike vereiste vir baie werkseleenthede is 'n matriekkwalifikasie. Kinders wat dus onderrig by vaardigheidskole ontvang het, is dikwels nie gekwalifiseerd vir baie werkseleenthede nie en sukkel om werk te vind:

“Ek dink 'n ander een sal wees werk, want ons kinders kry nie werk nie ...” (D 10)

“... ek dink werkloosheid is 'n groot uitdaging. Ek dink dis 'n realiteit daar buitekant dat werk skaars is en deesdae al het jy Universiteitsopleiding, is dit nie 'n waarborg dat jy gaan werk hê nie.” (D 15)

“Dis moeilik vir hulle om werk te kry, want hulle het nie matriek nie. As ek vier jaar klas het, het ek nie matriek nie. Die vaardigheidskool se ding werk so, dis gelykstaande aan graad nege.” (D 12)

“Werk. Ek dink werk is 'n groot uitdaging om daar buite te kry... Om die kind 'n werk te kry as hy hier uitstap dan weet jy hy het darem iets om in te bring, hy het kos om te eet elke maand.” (D 11)

Die bevinding van werkloosheid as 'n uitdaging stem ooreen met statistiese navorsing gedoen deur *Trading Economics* (2019) wat jeugwerkloosheid as 'n uitdaging beskou en aandui dat die werkloosheidsyfer van persone tussen 18 en 25 jaar oud met 0,5% gestyg vanaf die vierde kwartaal van 2018 na die eerste kwartaal van 2019. Die huidige werkloosheid onder jeugdiges is tans 55,2%. Hierdie vinnige styging in werkloosheid is 'n aanduiding dat werkloosheid onder Suid-Afrikaanse jongmense 'n ernstige probleem is. Swak kwaliteit opvoeding, 'n tekort aan vaardighede, en beperkte werkseleenthede kan as bydraende faktore tot die probleem beskou word.

4.3.6.2 Die aanspreek van uitdagings in voorbereidingsprogramme

Deelnemers is gevra om te bespreek hoe hulle geïdentifiseerde uitdagings in voorbereidingsprogramme aanspreek. In Tabel 4.11 word die subtemas (uitdagings) uiteengesit. Elke subtema met deelnemers se narratiewe word vervolgens bespreek.

Tabel 4.11: Die aanspreek van uitdagings in voorbereidingsprogramme

Tema 11: Die aanspreek van uitdagings in voorbereidingsprogramme	
Subtemas (UITDAGINGS)	
1.	Vroeë skoolverlating: Loopbaantoetsing
2.	Vroeë swangerskap: Seksualiteitsprogram
3.	Aanpassing in die gesin en gemeenskap: Bou van verhoudings met gesin
4.	Skielike onafhanklikheid: Lewensvaardigheidsprogramme
5.	Werkloosheid: Voorbereiding vir werksonderhoude

1. Vroeë skoolverlating: Loopbaantoetsing

By die **eerste subtema** verduidelik deelnemers hoe hulle die uitdaging van **vroeë skoolverlating** aanspreek:

“...ons laat ons kinders evalueer wie ons dink kan studeer of wat ookal vir loopbaantoetsing. Ons doen selfs emosionele toetsings net om seker te maak om die kind voor te berei in die regte rigting. Is die vakkeuses van die kind reg? Is die kind emosioneel weerbaar?” (D 9)

Deelnemers laat kinders **loopbaan- sowel as emosionele toetse** ondergaan om kinders te help met vakkeuses. Coetzee en Roythron-Jacobs (2007) is van mening dat looptoetsing- en benadering kliënte bemagtig met keuses aangaande hul lewens en loopbaankeuses. Tydens die proses word verskillende sielkundige teorieë en kommunikasie vaardighede benut om kliënte te help om ingeligte keuses te maak aangaande hul loopbane. Maree en Beck (2004) sluit hierby aan en beskryf loopbaanberading as ‘n proses om ‘n persoon te help om ‘n beduidende prentjie van hulself en hul rol in die wêreld van werk te ontwikkel en te aanvaar. Indien kinders loopbaantoetse ondergaan, sal dit hulle help om die regte vakke op skool te neem ten einde goeie loopbaankeuses te maak. Loopbaantoetse kan die vroeë skoolverlatingsyfer aansienlik verlaag asook kinders help om ‘n loopbaan te kies wat in lyn met hulle belangstellings. Uit die bevinding word dit duidelik dat loopbaantoetsing ‘n belangrike deel van die opvoedkundige program van kinder- en jeugsorgsentrum vorm om die uitdaging van vroeë skoolverlating meer effektief aan te spreek.

2. Vroeë swangerskap: Seksualiteitsprogram

Deelnemers verduidelik by die **tweede subtema** dat die **aanbied van die lewensvaardigheidsprogram** aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word, benut word om die uitdaging van vroeë swangerskap aan te spreek:

“...we put them in a program, we prepare them before. Let us say they are 17, we speak about sexual abuse, the early pregnancy, unplanned pregnancy. So, we try to make them aware what is happening outside.” [...ons plaas hulle in ’n program, ons berei hulle voor. Kom ons sê hulle is 17, dan praat ons oor seksuele mishandeling, die vroeë swangerskap, onbeplande swangerskap. So ons probeer hulle bewus maak van wat buite gebeur.] (D 1)

“Die lewensvaardigheidsprogram is mos nou maar jou seksualiteit, om die kliniek te besoek en om te praat oor. Ons kry soms ’n suster in om te kom praat met ons kinders oor die gevare van seks...” (D 14)

Deelnemers maak ook gebruik van die inter-departementele benadering deur verpleegkundiges van die Departement van Gesondheid te raadpleeg om programme aangaande seksualiteit aan te bied. Dit is duidelik dat kinder- en jeugsorgsentrums seksualiteit as onderwerp tydens ontwikkelings- en lewensvaardigheidsprogramme aanspreek.

3. Aanpassing in die gesin en gemeenskap: Bou van verhoudings met gesin

Die **derde subtema** gaan oor kinders wie vanuit staatsorg onthef word en wat so gereeld as moontlik na hul familie van oorsprong uitgestuur moet word:

“Om vir hulle meer na die familie toe te stuur voor hulle daai punt bereik om huis toe te gaan ...” (D 13)

“Once they go out, like on weekends, when they come back, you must have feedback. From the child and also from the parent... You need constant feedback, so that whatever issues are there you need to address them now, while it is still here... You do not let it grow.” [As hulle uitgaan, soos op naweke en terugkom, moet jy terugvoering kry. Van die kind en ook van die ouer... Jy het konstante terugvoering nodig so indien daar kwessies is, kan jy dit nou aanspreek, terwyl dit nog daar is... Jy laat dit nie groei nie.”] (D 4)

Kinders word vir naweek- of vakansieverlof uit die kinder- en jeugsorgsentrum geplaas ingevolge die bepalinge van artikel 168 van die Kinderwet (RSA, 2005). Voordat ’n kind uitgeplaas word vir verlof, moet die eksterne maatskaplike werker die omstandighede van die kind se familie van oorsprong ondersoek om te seker te maak dat die omstandighede gunstig is. Die bestuurder van die kinder- en jeugsorgsentrum se besluit om die kind se verlof goed te keur is gebaseer op die eksterne maatskaplike werker se aanbeveling ingevolge artikel 168(1) (a) van die Kinderwet (RSA, 2005). Een deelnemer het

beklemtoon dat gereelde terugvoering van kinders en ouers aangaande die vordering van naweek- en vakansieverlof belangrik is om potensiale probleme vroegtydig aan te spreek ten einde die kind se suksesvolle herintegrasië binne die gesin en gemeenskap te verseker. Die bevinding kom duidelik na vore dat deelnemers naweek- en vakansieverlof as maatstaf benut om kinders te help om beter in hul gesinne en gemeenskappe van oorsprong aan te pas.

4. Skielike onafhanklikheid: Lewensvaardigheidsprogramme

Deelnemers het aangedui dat hulle die **vierde kategorie**, skielike onafhanklikheid, aanspreek deur die aanbod van verskillende programme soos 'n onafhanklike bestaanprogram. Deelnemers het beklemtoon dat die inhoud van hierdie soort programme gerig is op die betrokke kinders se geïdentifiseerde behoeftes en probleme. Hierdie probleme, soos byvoorbeeld konflikthantering en probleemoplossingsvaardighede, word stelselmatig tydens die verloop van die programme aangespreek waar kinders ook die geleentheid gebied word om introspeksie te doen. Deelnemers het aangedui dat hulle al kinders vanaf 13-jarige ouderdom by hierdie soort programme inskakel:

“Die independent living program [onafhanklike leefprogram] is 'n baie omvattende program ... Ek stel my eie aktiwiteite op wat die kind fisies sit en dit skryf. So, op die manier kan hy bietjie gaan introspeksie doen en gaan kyk hoe hy die spesifieke situasie kan aanspreek ... Soos onder andere groepsdruk wat ek dan nou miskien rolspel daar sal stel ... Dit kyk na konflikthantering, probleemoplossing, telefoon-etiket ...” (D 8)

Die bevinding wat verband hou met die aanleer van lewensvaardighede om die uitdaging van skielike onafhanklikheid aan te spreek, korreleer met literatuur wat aandui dat kinders vroegtydig die vaardigheid van onafhanklikheid moet aanleer ten einde die tendens van “kits-volwassenheid” (Stein, 2008; Rogers, 2011), wat beskryf word as die tydperk waarin kinders skielike lewensbelangrike besluite moet neem en onvermoë om die eise van volwassenheid te hanteer, suksesvol te oorkom.

5. Werkloosheid: Voorbereiding vir werksonderhoude

Deelnemers het verwys na 'n reeks pogings wat hulle aanwend om kinders wie vanuit staatsorg onthef word te help om die uitdaging van werkloosheid, die **vyfde**, die hoof te bied:

“So dit behels om hulle CV's op te stel en die mock interviews [proef onderhoude] te doen en vir hulle ... die kinders het dan ook gekyk hoe ons onderhoude voer.” (D 13)

“... ons berei ons kinders voor vir onderhoude en hoe hanteer jy ’n onderhoud. Hoe hanteer jy vrae, hoe trek jy aan as jy vir ’n onderhoud gaan en al daai goedjies.” (D 11)

“...ons het nou reeds besluit op ’n opedag... Ons gaan Spar vra, verstaan? Dan gaan ons die polisie vra, dan gaan ons bewaarders vra, waarvoor kinders nie hoef te gaan studeer nie... Vir PEP vra, goed wat ons hier in ons omgewing het wat ons kinders na toe kan gaan. Waar ek my cv kan gaan ingee om te probeer met die werk soek. Sodat mense uit retail [kleinhandel] uit vir hulle kan sê, dit is wat ons soek, sodat ons hulle kan voorberei op dit.” (D 12)

‘n Groot getal van die deelnemers het aangedui dat hulle aktief betrokke is by die onderhoudsproses van werkaansoeke vir kinders wie staatsorg verlaat. Die pogings wat deelnemers aanwend wissel van kinders help met die samestelling van ’n curriculum vitae tot wenke gee oor optrede tydens onderhoude en gepaste kleredrag. Deelnemers help kinders selfs met die praktiese demonstrasies van onderhoude om hulle meer effektief voor te berei. Een deelnemer het verwys na ’n meer realistiese benadering tot loopbaanuitstalling deur winkels en organisasies wat beskikbaar is in kinders se gemeenskappe van oorsprong, by die proses te betrek om kinders wenke te gee oor onderhoude en verwagtinge. Hierdie benadering tot loopbaanuitstallings vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word is effektief en stem ooreen met literatuur van Dworsky et al. (2014) wat aandui dat kinders wie staatsorg verlaat se akademiese prestasies dikwels te laag is om by ’n tersiêre instelling aansoek te doen. Dus is dit meer realisties vir hierdie kinders om vir werk aansoek te doen met die minimum vereiste vir kwalifikasies. Die bevinding kom dus baie duidelik na vore dat deelnemers verskeie pogings aanwend om kinders te help met die voorbereiding van werksonderhoude ten einde die uitdaging van werkloosheid beter aan te spreek.

4.3.6.3 Uitdagings wat bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer

Deelnemers is gevra om die uitdagings wat bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrums te ontwikkel en te implementeer, te identifiseer. In Tabel 4.12 word die subtemas (uitdagings), en kategorieë soos uit die data verkry is, uiteengesit en bespreek.

Tabel 4.12: Uitdagings wat bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer

Tema 12: Uitdagings wat bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer	
Subtemas	Kategorieë

1. Tekort aan hulpbronne	1.1 Menslike hulpbronne
	1.2 Finansiële hulpbronne
2. Tekort aan tyd	2.1 Kinders se besige skedules
	2.2 Maatskaplike werkers se hoë werksladings
3. Tekort aan vrywilligers	3.1 Vrywilligers se onbetrokkenheid om programme by kinder- en jeugsorgsentrus aan te bied

1. Tekort aan hulpbronne

Die **eerste subtema** wat na vore gekom het, is 'n **tekort aan hulpbronne**. Hierdie subtema is in **twee kategorieë** verdeel en sal vervolgens met deelnemers se narratiewe bespreek word.

Kategorie 1.1: Menslike hulpbronne

Die **eerste kategorie** wat identifiseer is, is **menslike hulpbronne**. Deelnemers verwys na 'n reeks uitdagings wat met menslike hulpbronne gepaardgaan.

Deelnemers het verwys na kinder- en jeugsorgwerkers wat nie die vereiste opleiding en kwalifikasies by indiensneming het nie, as 'n groot uitdaging:

“Most of the care workers they are not being trained.” [Die meeste van die kinderversorgers is nie opgelei nie.] (D 1)

Hierdie bevinding rakende kinder- en jeugsorgwerkers wat nie opgelei word nie, word ook uitgewys deur Agere (2014) wat van mening is dat personeel wie nie gepaste opleiding en ervaring het nie, moontlik sekondêre trauma aan inwonende kinders kan rig aangesien hulle nie opgelei is om hul probleme en uitdagings effektief te hanteer nie.

Die tekort aan personeel en verhoogde personeelomset is blyk ook bydraende uitdagings te wees, soos uitgelig deur een deelnemer:

“Mannekrag. Te min personeel. So ons ratio is 1:15. Een kinderversorg vir 15 kinders ... Dit is ons groot ding, daai individuele aandag. Dit ontbreek in 'n groot mate want jy het net nie mannekrag nie.”

(D 9) Die deelnemer het in die narratief verwys na die kinderversorger tot inwonende kinders ratio wat tans 1:15 is. Volgens Jamieson (2013) behoort daar een kinder- en jeugsorgwerker vir elke 10 kinders in residensiële versorgingsfasiliteite in die Suid-Afrikaanse konteks te wees. Die bevinding uit die data is dus teenstrydig met literatuur en verhoed kinders om genoegsame individuele aandag vanaf kinder- en jeugsorgwerkers te kry.

Kategorie 1.2: Finansiële hulpbronne

Die **tweede kategorie** wat deur sommige deelnemers aangedui is, is **finansiële hulpbronne**. Deelnemers het aangedui dat n tekort aan finansies hulle verhoed om effektiewe programme te ontwikkel en te implementeer. Hierdie uitdaging het 'n direkte invloed op kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Indien daar nie finansies is om programme te ontwikkel nie, kan kinders nie effektief voorberei word om suksesvol binne die samelewing te herintegreer nie. Een deelnemer het verwys na die subsidie wat die kinder- en jeugsorgsentrum vanaf die staat ontvang en die feit dat hierdie subsidie nie genoeg is om al die kostes te dek nie.

“Finansies is 'n baie groot uitdaging en dit weerhou ons van baie dinge in die kinderhuis. Soos onder andere om programme te ontwikkel. Ek kan dit implementeer maar ek het nie altyd die kennis en vaardighede... my graad is nie genoeg vir my om dit te doen nie...” (D 8)

“... finansies ... Dit is 'n groot challenge [uitdaging]. Ons kry slegs 49% staatsubsidie ... in daai staatsubsidie moet al jou eenheidskoste, jou salarisse van mense betaal word ... Jy moet sorg dat die kind ordentlik, jy weet versorg is ...” (D 9)

Die bevinding aangaande die tekort aan finansiële hulpbronne korreleer met Proudlock (2011) wat aandui dat nie-regeringsorganisasies subsidies van die staat ontvang om welsynsdienste, soos uiteengesit in die Kinderwet (RSA, 2005), te lewer maar dat hierdie subsidies nie genoeg is om effektiewe dienslewering moontlik te maak nie.

2. Tekort aan tyd

Die **tweede subtema** wat uitgelig is, is 'n **tekort aan tyd**. **Twee kategorieë** het vanuit die data na vore gekom en sal vervolgens afsonderlik bespreek word met deelnemers se narratiewe.

Kategorie 2.1: Kinders se besige skedules

Die **eerste kategorie** wat deur deelnemers geïdentifiseer is, is **kinders se besige skedules**. Deelnemers het aangedui dat kinders verskillende programme het waarby hulle inskakel:

“Ons kinders se skedules is 'n uitdaging ... dis sport, dis wiskunde, dis lees, verstaan? Die kind se skedule om actually [eintlik] in te skakel by 'n program...” (D 12)

“Tyd is altyd 'n uitdaging en 'n faktor spesifiek met ons kinders ... en dan moet die kind iewers nog by daai ander programme ook inskakel.” (D 10)

'n Besige skedule kan moontlik problematies wees vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word aangesien hulle die laaste jaar in die kinder- en jeugsorgsentrum uitsluitlik behoort te fokus op hul voorbereiding om te herintegreer binne die samelewing.

Kategorie 2.2: Maatskaplike werkers se hoë werksladings

Die tweede kategorie onder hierdie subtema is **maatskaplike werkers se hoë werksladings**. Die deelnemers wie maatskaplike werkers is, verwys na hul hoë werkslading en dat hierdie uitdaging 'n rol speel in die ontwikkeling en implementering van effektiewe programme speel:

“Ek dink die eerste een is tyd. Jy is so besig met ... jou gevallelading, of nie jou gevallelading nie, jou werkslading is hoog en jy sukkel partykeer om by alles uit te kom.” (D 11)

“So ek dink die werkslading kan moontlik 'n uitdaging wees ... ja ek dink en net daar is nie altyd so baie tyd in 'n dag soos wat jy sou dink nie.” (D 13)

Die maatskaplike werkers in die kinder- en jeugsorgsentrum is hoofsaaklik verantwoordelik vir die uitvoering van die terapeutiese program, een van die belangrikste verpligte programme ingevolge artikel 194(2)(a) van die Kinderwet (RSA, 2005). Uit die bevinding is dit duidelik dat hul werkslading so hoog is dat hulle nie tyd het om aandag aan ander relevante programme te gee nie. Maatskaplike werkers se hoë werkslading sluit ook aan by Agere (2014) se bevinding dat 'n tekort aan maatskaplike werkers in die Suid-Afrikaanse konteks 'n groeiende probleem is.

3. Tekort aan vrywilligers

Die derde subtema wat na vore gekom het, is 'n **tekort aan vrywilligers**. Slegs een kategorie is geïdentifiseer en sal tesame met deelnemers se narratiewe bespreek word.

Kategorie 3.1: Vrywilligers se onbetrokkenheid by kinder- en jeugsorgsentrums

'n Klein hoeveelheid van die deelnemers het aangedui dat daar tans 'n ernstige tekort is aan mense vanuit die gemeenskap wat hulp verleen as vrywilligers by kinder- en jeugsorgsentrums:

“Ons het nie genoeg vrywilligers nie want jy het vrywillige mentors nodig om hierdie kinders voor te berei...” (D 9)

“Baie min vrywilligers wat hier betrokke is ...” (D 14)

Aangesien permanente personeel by kinder- en jeugsorgsentrums alreeds so beperk is, of hoë werksladings het, speel vrywilligers 'n beduidende rol in die aanbod van programme aan inwonende kinders wat fokus op lewensvaardighede, ontwikkeling en rekreasie. Vrywilligers kan ook dien as mentors of 'n sosiale ondersteuningsstelsel vir kinders nadat hulle vanuit staatsorg onthef word. 'n Moontlike rede tot waarom daar 'n tekort aan vrywilligers is, is die langdurige keuringsproses wat gevolg moet word voor enige persoon betrokke kan raak by inwonende kinders van 'n kinder- en

jeugsorgsentrum. Hierdie keuringsproses word uiteengesit in artikel 126(1)(a) van die Kinderwet (RSA, 2005)

4.3.6.4 Hulpbronne wat benodig word om uitdagings te oorkom

Deelnemers is gevra om die hulpbronne te identifiseer wat na hul mening benodig word om die uitdagings te oorkom. Elke deelnemer het verwys na twee tot drie hulpbronne wat nodig is om uitdagings aan te spreek. In Tabel: 4.13 word die subtemas en kategorieë uiteengesit en bespreek.

Tabel 4.13 Hulpbronne wat benodig word om uitdagings te oorkom

Tema 13: Hulpbronne wat benodig word om uitdagings te oorkom
Subtema (HULPBRONNE WAT BENODIG WORD)
1. Opleiding van kinder- en jeugsorgwerkers
2. Betrokkenheid van vrywilligers
3. Finansiële hulpbronne
4. Besikbaarheid van gemeenskapshulpbronne
5. Betrokkenheid van eksterne maatskaplike werkers

1. Opleiding van kinder- en jeugsorgwerkers

Die **eerste subtema** wat uitgelig is, is die **opleiding van kinder- en jeugsorgwerkers**. Deelnemers het aangedui dat sommige van die kinder- en jeugsorgwerkers nie die nodige opleiding ontvang het nie:

“The training, I think the main thing for us is the training.” [Die opleiding. Ek dink die belangrikste ding vir ons is die opleiding.] (D 1)

“... as daar byvoorbeeld gratis opleiding aangebied word wat nie net vir my moet equip [toerus] met skills [vaardighede] nie maar ook die jeugsorgwerkers want hulle speel 'n belangrike rol.” (D 8)

Deelnemers het beklemtoon dat kinder- en jeugsorgsentrums wel indiensopleiding aanbied maar dat kinder- en jeugsorgwerkers professionele opleiding van tersiêre instellings soos tegnicons nodig het. Artikel 209(2)(b) van die Kinderwet (RSA, 2005) beklemtoon dat 'n persoon slegs by 'n kinder- en jeugsorgsentrum aangestel word indien die persoon die vaardighede en opleiding het soos voorgeskryf. Die feit dat deelnemers professionele opleiding as 'n hulpbron identifiseer wat nodig is om programme te implementeer, toon aan dat hulle bewus is van die noodsaaklikheid daarvan.

2. Betrokkenheid van vrywilligers

Die **tweede subtema** wat na vore gekom het, is die **betrokkenheid van vrywilligers**:

“... as vrywilligers net hulle expertise [kundigheid] wil gee, hulle omgee wil gee ... hulle betrokkenheid by kinders ... Sê nou maar net ons kan vir elke kind in die gemeenskap uit 'n mentor gee. Dit sal fantasties wees.” (D 9)

“... jou vrywilligers is hulpbronne wat mens graag sal wil hê.” (D 10)

“Om meer mense betrokke te kan hê by die kinderhuis. Betroubare mense soos gemeentes en soos die kerkmense dalk ...” (D 11)

'n Groot hoeveelheid van die deelnemers het aangedui dat vrywilligers se aktiewe betrokkenheid in die lewens van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, vrugte kan afwerp aangesien die vrywilligers die rol van positiewe mentors kan aanneem. Hierdie bevinding stem ooreen met Pinkerton (2011) se bevindings wat aandui dat die vrywillige mentors kinders kan help met kwessies soos behuising, indiensneming, en ander lewensvaardighede by te dra tot hul suksesvolle herintegrasie binne die samelewing na ontheffing vanuit staatsorg.

3. Finansiële hulpbronne

Die **derde subtema, finansies**, is byna deur 'n kwart van die deelnemers aangedui as 'n noodsaaklike hulpbron. Deelnemers het aangedui dat 'n gebrek aan finansies hulle tans verhoed om effektiewe programme in die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer. Die deelnemers wat aan hierdie studie deelgeneem het, is werksaam in kinder- en jeugsorgsentrums onder die bestuur van nie-regeringsorganisasies:

“As ons meer finansiële ondersteuning kan kry ...” (D 5)

“Geld speel definitief 'n rol. Dit is ook die grootste probleem by die organisasie.” (D 3)

Kinder- en jeugsorgsentrums word gesubsidieer om effektiewe versorging aan kinders soos voorgeskryf in die Kinderwet (RSA, 2005), te voorsien. Die bevinding is dat kinder- en jeugsorgsentrums se sidsidies nie voldoende is om suksesvolle programme aan inwonende kinders aan te bied nie. Die tekort aan finansiële hulpbronne is kommerwekkend aangesien Reid (2007) aandui dat finansiële ondersteuning juis die fondament is vir die suksesvolle implementering van effektiewe voorbereidingsprogramme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

4. Beskikbaarheid van gemeenskapshulpbronne

Dit is beduidend onder die **vierde subtema** dat gemeenskapshulpbronne 'n groot rol speel in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. 'n Deelnemer het aangedui dat gemeenskapshulpbronne soos die verkeersdepartement, winkels en banke, van hulp tot kinders kan wees met betrekking tot vaardigheidsontwikkeling, 'n bron van kennis, of selfs indiensneming:

“Ek dink gemeenskapsorganisasies ... en dit is nou byvoorbeeld soos die verkeersdepartement, die bank, klinieke, gesondheidsorg ... hoe great [wonderlik] sou dit nie wees as 'n mens sulke organisasies kan kry wat jy kinders na kon stuur vir blootstelling en vir ervaring opdoen nie ...” (D 10)

Die opstel van die eko-kaart (Hartman, 1975) saam met die betrokke kind wie vanuit staatsorg onthef word, speel 'n belangrike rol om kinders van gemeenskapshulpbronne bewus te maak. Die bevinding rakende die opstel van die eko-kaart beklemtoon ook dat maatskaplike werkers 'n verantwoordelikheid het om kinders deur middel van hierdie hulpmiddel te help om bronne in hul eie gemeenskap te ontwikkel wat hulle kan benut nadat hulle uit staatsorg onthef is ten einde onafhanklike te kan funksioneer in die samelewing.

5. Betrokkenheid van eksterne maatskaplike werkers

Die **laaste subtema** wat na vore gekom het, is die **betrokkenheid van die eksterne maatskaplike werkers**. Deelnemers het hul frustrasie uitgedruk aangaande die onbetrokkenheid van eksterne maatskaplike werkers wat aanvanklik die kinders by die kinder- en jeugsorgsentrums geplaas het. Deelnemers het genoem dat eksterne maatskaplike werkers nie hul samewerking in dienslewering gee nie:

“... maar ek dink regtig dat ons meer noue bande, meer hande saam moet vat en eksterne werkers sal ons in die helfte moet ontmoet as ons kinders suksesvol wil teruglaas in gemeenskappe. Dit kan nie net van die kinder- en jeugsorgsentrum af kom nie ... en ons kry baie die gevoel kinders word hier geplaas en van vergeet.” (D 9)

“... how I wish both social workers they understand what the CYCC is. It is not a permanent solution, if you can understand that. It is not a dumping site. [...hoe wens ek dat beide maatskaplike werkers kan verstaan wat 'n kinder- en jeugsorgsentrum is. Dit is nie 'n permanente oplossing nie, as jy dit kan verstaan. Dit is nie 'n stortingsterrein nie.”] (D 4)

Die bevinding rakende eksterne maatskaplike werkers se onvoldoende samewerking met betrekking tot dienslewering aan kinders in kinder- en jeugsorgsentrums is kommerwekkend aangesien artikel 187(1) bepaal dat die aangewese maatskaplike werker verantwoordelik is vir die lewering van gesinsherenigingsdienste. Gesinshereniging is prominent tot die dienslewering van kinder- en jeugsorgsentrums ingevolge artikel 194(2)(1)(i) van die Kinderwet (RSA, 2005) en dit is veral belangrik vir kinders wat voorberei om van staatsorg onthef te word. Deelnemers is van mening dat inwonende kinders in die meeste gevalle nie die prioriteit van eksterne maatskaplike werkers is nie. Hoë gevalleladings en stresvlakke van maatskaplike werkers wat verantwoordelik is vir direkte dienslewering

aan kinders en gesinne word uitgelig in literatuur van Naidoo en Kasiram (2006). Eksterne maatskaplike werkers lewer dikwels krisisedrewe intervensiedienste en wanneer 'n kind beveilig word, word dit gesien as een minder probleem. Hierdie bevinding kan moontlik een van die redes wees waarom eksterne maatskaplike werkers nie so betrokke is by die dienslewering van kinder- en jeugsorgsentrums nie.

4.4 SAMEVATTING

In Hoofstuk vier is die derde doelwit van die studie bereik deur die resultate wat van die semi-gestruktureerde onderhoudskedule verkry is, volgens voorgeskrewe riglyne te analiseer en te interpreteer. Tydens die uitvoering van die empiriese studie is daar veral gekyk na die profiel van die deelnemers, beleid en wetgewing aangaande kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wat vanuit staatsorg onthef word, die rolle van maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, die aard van voorbereidingsprogramme en die uitdagings van beide kinders wie vanuit staatsorg onthef word, asook die rolspelers wie voorbereidingsprogramme moet implementeer.

Uit die empiriese studie het dit duidelik geword dat die deelnemers, wie die multidissiplinêre spanne van kinder- en jeugsorgsentrums vorm, hoofsaaklik die Kinderwet (RSA, 2005) benut om dienslewering in die kinder- en jeugsorgsentrum te rig. Die deelnemers het egter 'n beperkte hoeveelheid kennis van ander beleidsdokumente of benut nie graag ander beleidsdokumente op 'n daaglikse basis nie. Daar is gesien dat die sirkel van bemoediging 'n groot rol in die opstel van elke inwonende kind se individuele ontwikkelingsplan speel en dat dit deel vorm van die voorbereidingsproses van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

Elke maatskaplike diensverskaffer wat deel van die multidissiplinêre span in kinder- en jeugsorgsentrums is, speel 'n beduidende rol in die emosionele, fisiese, en geestelike voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Hierdie aspek het duidelik geword na deelnemers hul rol in die uitvoering van programme aangedui het.

Maatskaplike diensverskaffers het daarin geslaag om te verduidelik hoe hulle die sewe geïdentifiseerde aspekte wat in voorbereidingsprogramme gedek moet word, in verskillende programme implementeer. Hier het die uitvoering van verpligte programme soos aangedui in die Nasionale Norme en Standaard vir Kinder- en Jeugsorgsentrum saamgelees met artikel 194(2)(1) van die Kinderwet (RSA, 2005) sterk na vore gekom. Die belangrikheid van die lewering van nasorgdienste is ook beklemtoon. Maatskaplike diensverskaffers het aangedui dat hulle weens verskeie redes nie hierdie dienste lewer nie maar het ook uitgewys dat eksterne maatskaplike werkers wel hierdie dienste moet lewer aangesien dit 'n belangrike rol in die herintegrasie van kinders binne die samelewing na ontheffing vanuit staatsorg, speel.

Vanuit die bevindinge blyk dit asof vroeë swangerskap en vroeë skoolverlating, middelmisbruik, werkloosheid, skielike onafhanklikheid, en aanpassing in die gesin en gemeenskap, die grootste uitdagings is wat kinders in die gesig staar nadat hulle vanuit staatsorg onthef word. Maatskaplike diensverskaffers wend wel daadwerklike pogings aan deur verskillende programme aan te bied om hierdie jongmense te help om hierdie uitdagings aan te spreek. Die tekort aan finansiële en menslike hulpbronne, opleiding van kinder- en jeugsorgwerkers, en die aktiewe betrokkenheid van vrywilligers en eksterne maatskaplike werkers is as die grootste uitdagings aangedui wat maatskaplike diensverskaffers beperk om effektiewe programme te ontwikkel en te implementeer.

In Hoofstuk vyf sal die vierde doelwit, naamlik, die gevolgtrekkings en aanbevelings van die resultate, uiteengesit en bespreek word.

HOOFSTUK 5

GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

5.1 INLEIDING

Die doel van hierdie navorsingstudie was om begrip te ontwikkel vir die aard van voorbereidingsprogramme wat kinders in kinder- en jeugsorgsentrums benodig vir herintegrasie in die samelewing. Hierdie doel is suksesvol bereik deurdat daar op die drie doelstellings van die studie gefokus is. Die eerste doelstelling was om internasionale, streeks- en nasionale beleid en wetgewing aangaande die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums op ontheffing vanuit staatsorg,

te bespreek. Die tweede doelwit van die studie was om die aard van die voorbereiding wat kinders in kinder- en jeugsorgsentrums ontvang en benodig om suksesvol in die samelewing te herintegreer, te ondersoek. Die derde doelstelling was om die empiriese studie se bevindinge oor maatskaplike diensverskaffers se sienings aangaande die voorbereiding wat kinders in kinder- en jeugsorgsentrums ontvang en benodig om suksesvol in die samelewing te herintegreer, uiteen te sit.

In die laaste hoofstuk van die studie word die gevolgtrekkings en aanbevelings oor die studie aangaande die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums op herintegrasië na ontheffing vanuit staatsorg, weergegee. Gevolgtrekkings en aanbevelings word gemaak na aanleiding van drie temas wat geïdentifiseer is, naamlik: profiel van die deelnemers, internasionale, streeks- en nasionale beleid, wetgewing aangaande die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums op ontheffing vanuit staatsorg, benutting van die regtegebaseerde perspektief en die sterkte perspektief vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word, rolle van die verskillende maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, aard van voorbereidingsprogramme en uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word, asook rolspelers wie voorbereidingsprogramme moet implementeer.

5.2 GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

Die gevolgtrekkings en aanbevelings wat vervolgens weergegee word, is gemaak op grond van die data wat ingesamel en ontleed is.

5.2.1 PROFIEL VAN DEELNEMERS

In hierdie tema is daar op deelnemers gefokus verskillende posbenamings, ouderdomme, hul ondervinding as maatskaplike diensverskaffers, die aantal jare wat deelnemers werksaam in 'n kinder- en jeugsorgsentrum was en is, asook deelnemers se hoogste kwalifikasie ten einde 'n omvattende profiel van die deelnemers van die studie te verkry. Die sleuteltake van die verskillende maatskaplike diensverskaffers is ook nagevors.

5.2.1.1 Posbenaming en ouderdom van deelnemers, ondervinding as maatskaplike diensverskaffers, aantal jare werksaam in kinder- en jeugsorgsentrums, en hoogste kwalifikasies

Volgens die kriteria van insluiting moes deelnemers maatskaplike diensverskaffers wees wat by die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Diensberoepe geregistreer is, en vir meer as een jaar werksaam is by die betrokke kinder- en jeugsorgsentrum, en wat tans of in die verlede spesifiek dienste aan kinders in kinder- en jeugsorgsentrums lewer of gelewer het. Die navorser het drie verskillende kinder- en jeugsorgsentrums vir die studie genader.

Die steekproef van die navorsingstudie het uit sewe maatskaplike werkers, een maatskaplike hulpwerker, tien kinder- en jeugsorgwerkers en een programbestuurder bestaan. Slegs een uit die vier kinder- en jeugsorgsentrums se multidissiplinêre span was volledig met 'n maatskaplike hulpwerker en programbestuurder wat deel van die span was.

Die meerderheid van die deelnemers is tussen 20 en 30 jaar oud en word dus as jong volwassenes geklassifiseer. Die minderheid van die deelnemers, wat tans deel van die laat-volwassenheidontwikkelingsfase vorm, is tussen 41-60 jaar oud. Daar is gevind dat die deelnemers wat 1 tot 5 jaar ondervinding het, in die meerderheid is terwyl deelnemers met meer as 10 jaar in die minderheid is. Meer as die helfte van die deelnemers wat deel van die studie gevorm het, het aangedui dat hulle tussen 1 en 5 jaar by die spesifieke kinder- en jeugsorgsentrum werksaam is. Die minderheid is meer as 10 jaar in diens van die kinder- en jeugsorgsentrum. Met betrekking tot deelnemers se hoogste kwalifikasies is gevind dat die meeste van die maatskaplike werkers en die programbestuurder wie deel van die studie gevorm het, 'n BA-graad in Maatskaplike Werk het terwyl slegs een deelnemer 'n Doktorsgraad verwerf het. Die hoogste kwalifikasies van die kinder- en jeugsorgsentrums en die maatskaplike hulpwerker wissel tussen grade 11, en 12 en 'n diploma in gemeenskapsontwikkeling.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat die kinder- en jeugsorgsentrums wat deel van die studie gevorm het, die voorgeskrewe personeellede tans in diens het om voorgeskrewe dienslewering aan inwonende kinders te realiseer.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Kinder- en jeugsorgsentrums meer maatskaplike hulpwerkers in diens moet neem aangesien daar slegs een maatskaplike hulpwerker by een kinder- en jeugsorgsentrum was en dat die maatskaplike werkers wat daar werksaam is addisionele take van maatskaplike hulpwerkers moet aanneem wat beteken dat maatskaplike werkers se werksladings verhoog word.
- Die bestuur van kinder- en jeugsorgsentrums kinder- en jeugsorgwerkers moet aanmoedig om tersiêre kwalifikasies in kinder- en jeugsorgwerk te verkry aangesien artikel 209 (b) ingevolge die Kinderwet 38 van 2005 stipuleer dat personeel indiens van kinder- en jeugsorgsentrums die voorgeskrewe vaardighede en opleiding moet hê.

5.2.1.2 Sleuteltake wat van maatskaplike diensverskaffers in kinder- en jeugsorgsentrums verwag word

Vier tipes maatskaplike diensverskaffers met verskillende sleuteltake was deel van hierdie studie. Die deelnemers wie maatskaplike werkers is het aangedui dat hulle verantwoordelik is vir vier sleuteltake: die aanbieding van terapeutiese programme, die aanvanklike assessering van kinders wie nuut

opgeneem is, die samestelling van kinders se individuele ontwikkelingsplanne, asook die samestelling van statutêre verslae. Die maatskaplike hulpwerker verantwoordelik vir die reëlings omtrent kinders se naweek- en vakansieplasings asook die aanbieding van programme wat op lewensvaardighede en ontwikkeling fokus. Die deelnemers wie kinder- en jeugsorgwerkers is, het hul sleuteltake as die voorsiening in inwonende kinders se basiese behoeftes en die aanbieding van programme geïdentifiseer. Die programbestuurder is verantwoordelik vir twee sleuteltake naamlik: die aanbieding van supervisie aan maatskaplike werkers en kinder- en jeugsorgwerkers, en die aanbieding van indiensopleiding aan kinder- en jeugsorgwerkers.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat elke maatskaplike diensverskaffer bewus is van wat hulle rolle en take in die span en dat take nie met mekaar oorvleuel nie, wat goeie samewerking in spanverband bevorder.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Maatskaplike diensverskaffers gereeld op hoogte bly van die nuutste verwickelinge ten opsigte van die verskillende rolle wat hulle binne die kinder- en jeugsorgsentrum vervul.
- Maatskaplike diensverskaffers gereeld indiensopleiding ontvang om in staat te wees om effektiewe ondersteuning aan inwonende kinders te verskaf.

5.2.2 INTERNASIONELE, STREEKS-, EN NASIONALE BELEID EN WETGEWING AANGAANDE DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP ONTHEFFING VANUIT STAATSORG

In hierdie tema is ondersoek ingestel na die internasionale, streeks- en nasionale beleid en wetgewing wat deelnemers tydens daaglikse dienslewering benut. Die subtemas wat na vore gekom het is die volgende: beleid en wetgewing wat deelnemers in daaglikse dienslewering benut, beleid en wetgewing waarvan deelnemers kennis dra maar nie in daaglikse dienslewering benut nie, en beleid en wetgewing waarvan deelnemers nie kennis dra of benut in daaglikse dienslewering nie. Daar is ook ondersoek ingestel hoe die “beste belang beginsel” ingevolge die Kinderwet 38 van 2005 in kinder- en jeugsorgsentrum toegepas word.

5.2.2.1 Internasionale, streeks- en nasionale beleid en wetgewing wat die meeste in daaglikse dienslewering benut word

Die meeste van die deelnemers het aangedui dat hulle die Kinderwet 38 van 2005, Grondwet van 1996 asook die Wet op Seksuele Misdrywe 32 van 2007 die meeste benut tydens daaglikse dienslewering.

Deelnemers het uitgelig dat hulle bekend is met wetgewing soos die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind (VNKRK), die Afrika Handves vir die Regte en Welsyn van die Kind (AHRWK) asook die Wet op Kinderberegting 75 van 2008, maar dat hulle nie noodwendig hierdie beleid- en wetgewingsdokumente op 'n daaglikse basis benut nie. Geen deelnemer het kennis aangaande die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) gehad nie en dit gevolglik nie benut tydens daaglikse dienslewering nie.

Die **gevolgtrekking** word gemaak, dat deelnemers hoofsaaklik die Kinderwet (38 van 2005) op 'n gereelde basis benut aangesien die voorskrifte van daaglikse dienslewering daarin uiteengesit word en ander relevante beleid en wetgewing aangaande die sorg en beskerming van kinders en ontwikkeling van die jeug minimal of geensins benut word tydens die uitvoering van daaglikse dienslewering nie.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Maatskaplike diensverskaffers se kennis aangaande relevante internasionale en streeksbeleid- en wetgewingsdokumente met betrekking tot die dienslewering aan kinders in kinder- en jeugsorgsentrums verbreed moet word tydens indiensopleiding en professionele hersieningsopleidings om te verseker dat dienslewering belyn is met die vereistes in beleid en wetgewing.
- Die bestuur van kinder- en jeugsorgsentrums voortgaan met die opleiding in die bepalinge van die Kinderwet 38 van 2005 met spesifieke fokus op die Nasionale Norme en Standaarde vir Kinder- en Jeugsorgsentrums soos bepaal ingevolge artikel 194 van die Kinderwet (RSA, 2005) sodat alle personeel op hoogte is van die nuutste ontwikkelinge met betrekking tot die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.
- Die beginsels van die Nasionale Jeugbeleid (2015-2020) in meer diepte bestudeer word aangesien dit duidelike voorskrifte bevat aangaande die behoeftes van jeugdige kinders wie vanuit staatsorg onthef word waarvan diensverskaffers kennis behoort te dra.

5.2.2.2 Toepassing van die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet in die kinder- en jeugsorgsentrums

Al die deelnemers was in ooreenstemming dat die “beste belang van die kind” beginsel kragtens artikel 7 van die Kinderwet (RSA, 2005) die vertrekpunt van dienslewering in kinder- en jeugsorgsentrums is. Deelnemers het aangedui dat die “beste belang van die kind” beginsel verband hou met die bevrediging van die kind se basiese behoeftes en veiligheid soos kinders se konstitusionele regte en intellektuele, emosionele, sosiale, en kulturele ontwikkeling van kinders in geheel. Deelnemers het ook beskryf dat die “beste belang van die kind” beginsel verband hou met die uniekheid van die kind. Aspekte soos die kind se ouderdom, agtergrond, en geslag is hier beklemtoon. Dit het duidelik geword dat die unieke

behoeftes van elke kind hieruit na vore gekom het ten einde elke kind se individuele ontwikkelingsplan saam te stel. Deelnemers het laastens ook die deelname van die kind tydens intervensie beklemtoon.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat deelnemers wel die “beste belang van die kind” beginsel in daaglikse dienslewering toepas wat in lyn is met die vereistes van die Kinderwet (RSA, 2005), naamlik dat die “beste belang van die kind” beginsel in alle dienste in gedagte gehou moet word.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Kinder- en jeugsorgsentrum te alle tye artikels 7 en 10, met betrekking tot kinders se deelname, in ag neem sodat die “beste belang van die kind beginsel op voorgekrewe wyse tydens daaglikse dienslewering benut word aangesien die vertrekpunt van die Kinderwet is dat die beste belang van die kind in alle situasie in ag geneem moet word.

5.2.3 BENUTTING VAN DIE REGTEGEBASEERDE PERSPEKTIEF EN DIE STERKTE PERSPEKTIEF VIR DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD

In hierdie tema is ondersoek ingestel oor deelnemers se menings aangaande die benutting van beide die regte-gebaseerde perspektief en die sterkte perspektief. Deelnemers is ook gevra om uit te brei oor hoe hulle beide perspektiewe in daaglikse dienslewering benut met betrekking tot die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Laastens is ondersoek ingestel aangaande deelnemers se benutting van die sirkel van bemoediging vir die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

5.2.3.1 Menings aangaande die benutting van die regtegebaseerde perspektief en sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrum te alle tye artikels 7 en 10, met betrekking tot kinders se deelname, in ag neem sodat die “beste belang van die kind beginsel op voorgekrewe wyse tydens daaglikse dienslewering benut word aangesien die vertrekpunt van die Kinderwet is dat die beste belang van die kind in alle situasie in ag geneem moet word.

Deelnemers het gemengde reaksies en menings aangaande die benutting van beide perspektiewe gehad. Meer as die helfte van die deelnemers was nie bekend met die regtegebaseerde perspektief nie en diegene wie wel daarmee bekend was, het hul menings aan kinders se regte en verantwoordelikhede gekoppel. Geen deelnemer was in staat om ’n mening te huldig oor hoe die regtegebaseerde perspektief tydens die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, benut kan word nie. Die deelnemers het wel aangedui dat die benutting van die sterkte perspektief ’n belangrike rol speel in die

identifisering van kinders se tekortkominge en aan maatskaplike diensverskaffers die basis gee om kinders se sterk punte te ontwikkel. Deelnemers het meer positiewe menings gehad oor die benutting van die sterkte perspektief en beklemtoon dat kinders se selfbeeld juis ontwikkel moet word aangesien hulle vanuit gebroke omstandighede afkomstig is.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word is dat deelnemers meer bekend is met die benutting van die sterkte perspektief as met die regtegebaseerde benadering.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Indiensopleiding meer moet fokus op die benutting van die regtegebaseerde perspektief en dat sterk klem gelê moet word op hoe die beginsels, soos bemagtiging, van hierdie perspektief benut kan word tydens die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

5.2.3.2 Benutting van die perspektiewe in dienslewering

Die meeste van die deelnemers was in staat om te verduidelik hoe hulle deur middel van geïntegreerde programme die regtegebaseerde perspektief wat fokus op die bewusmaking van kinders se regte, en die sterkte perspektief tydens daaglikse dienslewering benut om veral kinders se karaktereienskappe te identifiseer in die opstel van kinders se individuele ontwikkelingsplanne. Ten spyte daarvan dat begrip van die regtegebaseerde perspektief by die deelnemers ontbreek het, kon hulle wel aandui dat programme aangebied word waarin kinders bewus gemaak word van hul regte.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat deelnemers van 'n reeks programme gebruik maak om kinders se sterktes te ontwikkel asook om hulle bewus te maak van hul regte en verantwoordelikhede soos voorgeskryf in die Kinderwet.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Maatskaplike diensverskaffers die beginsels van die regtegebaseerde perspektief, soos byvoorbeeld bemagtiging, beter in geïntegreerde programme inkorporeer sodat programme nie slegs op die bewusmaking van kinderregte fokus nie.
- Maatskaplike diensverskaffers voortgaan om die sterkte perspektief in geïntegreerde programme te benut aangesien dit op alle fasette van die kind se menswees fokus aangesien die benutting van hierdie

perspektief kinders help om hul vermoëns te verbeter wat tot voordeel is vir herintegrasië binne die samelewing.

5.2.3.3 Benutting van die “Sirkel van Bemoediging” vir die voorbereiding van wie vanuit staatsorg onthef word

Die meeste van die deelnemers wat deel van hierdie studie gevorm het, was bekend met die doel en redes vir benutting van die sirkel van bemoediging. Deelnemers het aangedui dat die sirkel van bemoediging as hulpmiddel benut word om inwonende kinders se individuele ontwikkelingsplanne saam te stel om hul sterk punte en ontwikkelingsareas te identifiseer ter voorbereiding van hul ontheffing vanuit staatsorg.

Deelnemers het ook verder beklemtoon dat die “behoort-aan” domein die belangrikste aspek is wat eerste aandag tydens intervensie met kinders moet kry aangesien die res van die drie domeine dan in plek sal val.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word is dat maatskaplike diensverskaffers graag die sirkel van bemoediging benut vir die samestelling van kinders se individuele ontwikkelingsplanne om die rigting van dienslewering te bepaal asook om kinders meer effektief voor te berei vir ontheffing vanuit staatsorg deur die ontwikkeling van hul sterktes en die gevolglike eliminerings van hul ontwikkelingsareas.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Maatskaplike diensverskaffers moet voortgaan om die sirkel van bemoediging as hulpmiddel te benut om kinders se individuele ontwikkelingsplanne op te stel aangesien dit veral die emosionele behoeftes van die kind beklemtoon, wat die belangrikste aspek van kinders se ontwikkeling is.
- Die gevoel van behoort tussen die kind en sy of haar primêre versorger deurlopend versterk moet word terwyl kinders in die sorg van die kinder- en jeugsorgsentrum is aangesien dit as die belangrikste domein van die sirkel van bemoediging uitgelig is en as kinders se primêre behoefte beskou word. Die vestiging van goeie verhoudings met primêre versorgers tot voordeel van kinders kan wees tydens hul herintegrasië in die samelewing.

5.2.4 ROLLE VAN VERSKILLENDIGE MAATSKAPLIKE DIENSVERSKAFFERS IN DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD

In hierdie tema is daar gefokus op die individuele rolle wat maatskaplike diensverskaffers in die multidissiplinêre span vertolk ten opsigte van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

5.2.4.1 Rolle van die verskillende maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Dit was belangrik om die rolle wat die verskillende maatskaplike diensverskaffers beklee, te verken, omdat elke maatskaplike diensverskaffer 'n unieke rol vanweë hul vaardighede en kennis in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, vertolk. Die verkennig van die rolle van maatskaplike werkers het gefokus op die lewering van terapeutiese dienste en die skakeling met die eksterne maatskaplike werker vir gesinsherening, terwyl die maatskaplike hulpwerker verantwoordelik is vir die aanbied van groepwerk wat lewensvaardighede beklemtoon. Deelnemers wie kinder- en jeugsorgwerkers is, se fokus is op die lewering van fisiese ondersteuningsdienste gefokus soos byvoorbeeld die aanleer van vaardighede om basiese huishoudelike take uit te voer asook vaardighede om 'n volhoubare lewensbestaan te onderhou.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word is dat elke lid van die multidissiplinêre span vanweë hul kennis en vaardighede 'n unieke rol speel om met die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, te help.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Supervisors van maatskaplike diensverskaffers voortgaan om op hoogte te bly van die verwikkelinge ten opsigte van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word sodat supervisors maatskaplike diensverskaffers se rolle daarvolgens uiteen kan sit.

5.2.5 AARD VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME

In hierdie tema was die fokus op die langtermyn en korttermyn aspekte wat in ag geneem moet word in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Ondersoek is ook ingestel na die lewering van nasorgdienste asook die redes geopper indien dit nie gelewer word nie.

5.2.5.1 Die langtermyn- en korttermynaspekte wat gedek moet word in voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Deelnemers was in staat om te verduidelik hoe aspekte van toepassing op die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word tydens programme hanteer word. Deelnemers het aangedui dat aspekte soos die bewerkstelling van emosionele genesing, ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit, die voltooiing van sekondêre en tersiêre opvoeding, en die bevordering van verhoudings met familie en vriende deel van die langtermynproses moet vorm aangesien daar alreeds vanaf kinders se opname in kinder- en jeugsorgsentrus, daaraan aandag gegee moet word.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word is dat die voorbereiding van die kind vir ontheffing van staatsorg 'n deurlopende proses is wat alreeds moet begin wanneer die kind in die kinder- en jeugsorgsentrum opgeneem word. 'n Tweede **gevolgtrekking** wat gemaak word is dat al die geïdentifiseerde aspekte 'n beduidende rol speel om kinders op 'n fisiese, emosionele, en geestelike vlak voor te berei vir ontheffing vanuit staatsorg. 'n Laaste **gevolgtrekking** wat gemaak word is dat al die lede van die multidissiplinêre span 'n belangrike rol speel om die geïdentifiseerde aspekte tydens programme met kinders te hanteer. Aspekte soos persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede, die ontwikkeling van sosiale ondersteuningsnetwerke, en die beskikbaarheid van behuising, vorm deel van die korttermynproses aangesien daar kort voor die kind se ontheffing vanuit staatsorg daaraan aandag gegee moet word ten einde suksesvolle herintegrasie binne die samelewing te verseker.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Daar reeds met die kinders se voorbereiding van ontheffing vanuit staatsorg begin moet word met kinders se opname in kinder- en jeugsorgsentrums.
- Die geïdentifiseerde aspekte deurlopend tydens kinders se opname in die kinder- en jeugsorgsentrum hanteer word aangesien voorbereiding 'n deurlopende proses behoort te wees om te verseker dat die kind voldoende voorberei is wanneer die kind onthef word.
- Daar moet spesifiek meer aandag gegee word aan die aspekte soos persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede, sosiale ondersteuningsnetwerke en die beskikbaarheid van behuising aangesien hierdie aspekte veral noodsaaklik is vir kinders om uitdagings te oorkom ten einde beter in die samelewing te herintegreer.

5.2.5.2 Die lewering van nasorgdienste deur kinder- en jeugsorgsentrums aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word en die redes indien dit nie gelewer word nie

Die minderheid van die deelnemers het aangedui dat kinder- en jeugsorgsentrums slegs nasorgdienste lewer aan kinders wie tersiêre opleiding ontvang na hul onthef is vanuit staatsorg. Die meerderheid van die deelnemers het bevestig dat kinder- en jeugsorgsentrums geen nasorgdienste lewer ten opsigte van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Die redes hiervoor wissel vanaf 'n tekort aan finansies tot die lang afstande tussen die kinder- en jeugsorgsentrums en die plekke waarheen kinders verhuis na

onthefing vanuit staatsorg. Deelnemers het op 'n herhaaldelike wyse beklemtoon dat hulle van mening is eksterne maatskaplike werkers verantwoordelik is vir die lewering van nasorgdienste.

Die **gevolgtrekking** word gemaak dat die lewering van nasorgdienste nie 'n prioriteit vir kinder- en jeugsorgsentrums is nie aangesien die jongmense dan nie meer in staatsorg is nie, en omdat die gevoel is dat eksterne maatskaplike werkers hier 'n belangrike rol moet vervul. 'n **Tweede gevolgtrekking** is dat, as daar geen nasorgdienste deur kinder- en jeugsorgsentrums gelewer word nie en dus is die aard van die ondersteuning wat kinders na onthefing van staatsorg kry, nie duidelik nie. 'n **Derde gevolgtrekking** kan gemaak word dat kinders wat gewoon was aan daaglikse ondersteuning van diensverskaffers moontlik gelaat word sonder enige ondersteuning met herintegrasie in die samelewing.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Kinder- en jeugsorgsentrums moet nie net nasorgdienste lewer aan kinders wie tersiêre opleiding ontvang na onthefing vanuit staatsorg nie aangesien hierdie kinders alreeds planne beraam het om suksesvol binne die samelewing te herintegreer. Nasorgdienste moet gelewer word aan alle kinders wie vanuit staatsorg onthef word, spesifiek aan kinders wie sukkel om planne te beraam wie hulle ewe nadat hulle die kinder- en jeugsorgsentrums verlaat het.
- Kinder- en jeugsorgsentrums nasorgdienste moet lewer, hetsy fisiese of telefoniese kontak, vir 'n periode van ses maande aangesien die kind steeds ondersteuning nodig het om effektief binne die samelewing te herintegreer.
- Kinder- en jeugsorgsentrums moet vrywilligers aanstel om nasorgdienste aan kinders wie vanuit staatsorg onthef is, te lewer aangesien finansiële en menslike hulpbronne primêre redes is waarom nasorgdienste nie gelewer word nie.
- Die staat moet addisionele befondsing aan kinder- en jeugsorgsentrums beskikbaar stel vir die lewering van effektiewe nasorgdienste.
- Maatskaplike werkers van die kinder- en jeugsorgsentrums in gereelde kontak met eksterne maatskaplike werkers moet wees om die lewering van nasorgdienste te bespreek voor kinders vanuit staatsorg onthef word.

5.2.6 UITDAGINGS ERVAAR DEUR KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD ASOOK ROLSPELERS WIE VOORBEREIDINGSPROGRAMME MOET IMPLEMENTEER

In hierdie tema is daar spesifiek gefokus op die uitdagings wat kinders wie vanuit staatsorg onthef word ervaar. Daar is ook op die rolspelers in kinder- en jeugsorgsentrums wie voorbereidingsprogramme

moet ontwikkel en implementer gefokus. Verder is ondersoek ingestel oor hoe deelnemers kinders se uitdagings aanspreek in programme asook watter hulpbronne nodig is om die uitdagings wat deelnemers ervaar, aan te spreek.

5.2.6.1 Uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word

Deelnemers het die volgende aangedui as uitdagings wat kinders wie vanuit staatsorg onthef word, ervaar: Tekort aan ondersteuning, vroeë skoolverlating, vroeë swangerskap, middelmisbruik, aanpassing in die gesin en gemeenskap, skielike onafhanklikheid, en werkloosheid. Deelnemers het beklemtoon dat werkloosheid een van die ernstigste uitdagings is vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word as gevolg van die kinders se opvoedingsvlakke en tekort aan kwalifikasies. Werkloosheid word verder vererger weens swak ekonomiese groei en 'n swak ekonomiese klimaat. Hierdie uitdagings bemoeilik kinders se herintregrasie binne die samelewing aangesien hulle nie finansiële stabiliteit het om onafhanklikheid te bekom nie.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word is dat kinders wie vanuit staatsorg onthef word veelvoudige uitdagings soos vroeë skoolverlating, vroeë swangerskap, middelmisbruik, tekort aan ondersteuning, werkloosheid en aanpassing in die gesin en gemeenskap in die gesig staar en dat samelewings nie altyd geskik is vir 'n suksesvolle herintregrasie nie.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Die oprigting van halfweghuise onder supervisie van kinder- en jeugsentrums oorweeg word om die uitdagings van werkloosheid en haweloosheid aan te spreek.
- Die staat 'n meer aktiewe rol speel in die skepping van werkseleenthede van jeugdige, veral kinders wie vanuit staatsorg onthef word en wie unieke behoeftes het.
- Die staat oorweeg om 'n basiese inkomstetoelaag vir die eerste ses maande na ontheffing vanuit staatsorg aan kinders te voorsien om te help met die herintregrasie en aanpassing in die samelewing.

5.2.6.2 Die aanspreek van uitdagings in voorbereidingsprogramme

Deelnemers het aangedui dat hulle kinders se geïdentifiseerde uitdagings deur middel van die volgende aanspreek: loopbaantoetsing om vroeë skoolverlating te beperk, seksualiteitsprogramme om vroeë swangerskap te beperk, aanmoediging van kinders om verhoudings met hul gesin van oorsprong te bou ten einde hul aanpassing in die gesin en gemeenskap te verbeter, lewensvaardigheidsprogramme om die uitdaging van skielike afhanklikheid aan te spreek, en voorbereiding van die kinders vir werksonderhoude om werkloosheid aan te spreek.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word is dat kinder- en jeugsorgsentrums bewus is van die uitdagings wat kinders in die gesig staar en ter voorbereiding verleen hulp om hierdie uitdagings tesame met kinders aan te spreek.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Maatskaplike werkers eko-kaarte moet inspan om kinders wat vanuit staatsorg onthef is in verbinding te bring met eksterne groter gemeenskapshulpbronne om so die kinders te help om geïdentifiseerde uitdagings die hoof te bied. Om kinders te help met die identifisering van gemeenskapshulpbronne is belangrik aangesien daar tans 'n gebrek aan die lewering van nasorgdienste is wat uiteindelik belangrik is om uitdagings te oorkom.

5.2.6.3 Uitdagings wat bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer

Deelnemers het verskeie uitdagings identifiseer wat kinder- en jeugsorgsentrums verhinder om effektiewe programme te ontwikkel en te implementeer. Hierdie uitdagings hou verband met menslike en finansiële hulpbronne, tekort aan tyd, en die onbetrokkenheid van vrywilligers. Die tekort aan menslike en finansiële hulpbronne is veral beklemtoon aangesien hierdie aspekte 'n direkte invloed het op die tipe dienste wat kinder- en jeugsorgsentrums lewer. Die tekort aan professionele opleiding van kinder- en jeugsorgwerkers is nog 'n aspek wat deurlopend beklemtoon is. Hierdie aspek beïnvloed die emosionele welstand van kinders aangesien kinder- en jeugsorgwerkers in die lewenspasie van jongmense werk en professioneel opgelei behoort te word ten einde kinders se unieke behoeftes te hanteer.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak word is dat daar veelvoudige uitdagings bestaan wat kinder- en jeugsorgsentrums beperk en verhoed om effektiewe programme te implementeer ten opsigte van kinders se voorbereiding vanuit staatsorg.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Die staat addisionele befondsing beskikbaar moet stel aangesien daar tans 'n groot leemte is.
- Die aanbieding van voorbereidingsprogramme verpligtend moet wees in alle kinder- en jeugsorgsentrums aangesien dit tans nie 'n verpligting ingevolge die Kinderwet 38 van 2005 is nie. Dit is verblydend om te sien dat kinder- en jeugsorgsentrums wel die lang en korttermyn voorbereiding uitvoer aangesien hulle nie verplig is om dit te doen nie.

- Kinder- en jeugsorgsentrumstrategieë ontwikkel om meer vrywilligers vanuit die gemeenskap betrokke by kinders betrokke te kry wat kan dien as mentors terwyl kinders herintegreer binne die samelewing.

5.2.6.4 Hulpbronne wat benodig word om uitdagings te oorkom

Deelnemers het aangedui dat verskillende hulpbronne nodig is om uitdagings wat kinder- en jeugsorgsentrumstrategieë as organisasies in die gesig staar, aan te spreek. Hierdie uitdagings sluit in: die opleiding van kinder- en jeugsorgwerkers, betrokkenheid van vrywilligers, finansiële hulpbronne, en die betrokkenheid van beide gemeenskapshulpbronne en eksterne maatskaplike werkers.

Die **gevolgtrekking** wat gemaak kan word is dat 'n omvattende plan benodig word om uitdagings wat kinder- en jeugsorgsentrumstrategieë in die gesig staar, aan te spreek.

Aanbeveling:

Daar word aanbeveel dat:

- Die staat kinder- en jeugsorgsentrumstrategieë met addisionele befondsing voorsien wat uitsluitlik gebruik word vir die ontwikkeling en implementering van voorbereidingsprogramme vir kinders wie vanuit staatsorg onthef word.
- Eksterne maatskaplike werkers 'n meer prominente rol in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, speel sodat hulle bewus kan wees van die uitdagings wat kinders in die gesig staar en uiteindelik daarvolgens kan dienste lewer of kinders verwys na ander organisasies ten einde suksesvolle herintegrasie binne die samelewing te verseker.

5.3 VERDERE STUDIES

Die moontlikheid van verdere studies oor hoe kinders herintegrasie ervaar, asook die tipe ondersteuning wat hulle benodig sodat daar bepaal kan word watter verdere aspekte in voorbereidingsprogramme vervat behoort te word. Soos bevind, bestaan daar tans 'n beperkte hoeveelheid literatuur aangaande kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Studies is tans beperk, veral studies oor hoe kinders herintegrasie ervaar.

Verdere navorsing behoort ook gedoen te word oor die lewering van nasorgdienste aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word, aangesien daardie kinders steeds ondersteuning nodig het om die uitdagings van die samelewing beter aan te spreek.

'n Verkennende studie aangaande kinders wie alreeds vanuit staatsorg onthef is, kan ook oorweeg word waarin daar spesifiek aandag gegee word aan die uitdagings wat hierdie kinders ervaar, watter ondersteuning hulle ontvang, en hoe die bronne van ondersteuning verbeter kan word.

Laastens kan verdere studies ook fokus op die ontwikkeling van beleid en wetgewing aangaande die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word in die Suid-Afrikaanse konteks om voorbereidingsprogramme beter te reguleer. Die staat moet deur middel van beleid en wetgewing 'n meer direkte rol speel in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.

5.4 SLOTSOM

Die primêre doel van hierdie studie was om begrip te ontwikkel vir die aard van voorbereidingsprogramme wat kinders in kinder- en jeugsorgsentrums benodig vir suksesvolle herintegrasie in die samelewing.

Hoofstuk twee het die eerste doelwit bereik, wat gefokus het op beleid en wetgewing aangaande die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word. In hierdie hoofstuk s die verskillende rolle van die multidissiplinêre spanlede bespreek. Hoofstuk drie het die tweede doelwit van die studie bereik deur die aard van voorbereidingsprogramme vir die herintegrasie van kinders na ontheffing vanuit staatsorg te bespreek. In hierdie hoofstuk is ook aandag geskenk aan die perspektiewe van toepassing op dienslewering aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word. Die derde doelstelling is in Hoofstuk vier bereik wat die sienings van maatskaplike diensverskaffers aangaande die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, ondersoek het.

Met die ondersoek van maatskaplike diensverskaffers se sienings is beter begrip verkry aangaande die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word. Die uitdagings vir beide die kinders en rolspelers wie voorbereidingsprogramme moet ontwikkel, is ook ontleed.

Hierdie studie kan moontlik tot voordeel wees vir maatskaplike diensverskaffers wat werkzaam is in kinder- en jeugsorgsentrums, eksterne kinder- en gesinorganisasies, en die staat aangesien al hierdie partye 'n prominente rol in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg ontvang word, speel.

BIBLIOGRAFIE

- Acheampong, A.Y. & Heaton, T.B. 2007. *Families and households in post-apartheid South Africa: Socio-demographic perspectives*. [Intyds]. Beskikbaar: https://www.researchgate.net/profile/Martin_Palamuleni/publication/235990473_Family_Formation_and_dissolution_patterns/links/0c96053be50c6d8e0b000000.pdf#page=11 [2019, 03 Junie].
- African Charter On The Rights and Welfare of the Child. 1999. [Intyds]. Beskikbaar: <http://pages.au.int/sites/default/files/ACRWC-EN.pdf> [2018, 5 September].
- Agere, L.M. 2014. An Evaluation of the Role of Child and Youth Care Centres in the Implementation of the Children's Act. Ongepubliseerde meester's tesis. Alice, Oos-Kaap. Universiteit van Fort Hare.
- Asquith, S., Clark, C. & Waterhouse, L. 2005. *The Role of the Social Worker in the 21st Century – A Literature Review*. [Intyds]. Beskikbaar by: <https://nasowsunilag.org.ng/wp->

content/uploads/bsk-pdf-manager/Roles_of_Social_Workers_in_the_21st_Century_17.pdf.
[Toegang verkry: 16 April 2019].

- Babbie, E. 2007. *The practice of social research*. 11de uitgawe. Belmont: Thomson Wadsworth
- Balsells, M.A., Pastor, C., Mateos, A., Vaquero, E. & Urrea, A. 2015. Exploring the needs of parents for achieving reunification: The views of foster children, birth family and social workers in Spain. *Children and Youth Services Review*.48, 159-166.
- Bedford, H. 2012. Young people transitioning from out-of-home care: A Nationally Consistent Approach to Planning. *The Child Youth and Family Work Journal*, 4: 4-7.
- Beihal, N. 2009. Foster care for adolescents. In: Schofield, G. & Simmonds, J. *The Placement Handbook Research, policy, and practice*. London: BAAF Adoption and Fostering, 159-177.
- Besson, S. 2005. The principle of Non-Discrimination in The Convention on the Rights of the Child. *The International Journal of Children's Rights*. 13(1): 433-461.
- Bezuidenhout, C. 2013. *Child and youth misbehavior in South Africa: A holistic approach*. (3de uitgawe). Pretoria: Van Schaik
- Bilchik, S. 2000. Forming a Multidisciplinary Team to Investigate Child Abuse. *Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention*. [2018, 04 November].
<https://www.ojjdp.gov/mcd/pdf/170020.pdf>
- Bill of Rights. 1996. [Intyds]. Beskikbaar:
<http://www.info.gov.za/document/constitution/1996/96countz.htm> [2016, September 16]
- Blakey, J. M., Leathers, S. J., Lawler, M., Washington, T., Natschke, C., Strand, T. & Walton, A. 2012. A review of how states are addressing placement stability. *Children and Youth Services Review*, 34(2), 369–378.
- Blanchet-Cohen, N. & Bedeaux, C. 2014. Towards a rights-based approach to youth programs: Duty-bearers' perspectives. *Children and Youth Services Review*, 75-81.
- Bless, C., Higson-Smith, C., & Sithole, S.L. 2013. *Fundamentals of social research methods: An African perspective*. 2de uitgawe. Cape Town: Juta Publishers
- Bloemfontein: Psychology Publications.
- Bowlby, J. 1973. *Attachment and Loss: Separation (Vol 1-2)*. New York, NY: Basic Books

- Brandford, C., & English, D. J. 2004. *Foster youth transition to independence study: Final report. Office of Children's Administration Research*. [Intyds]. Beskikbaar: [http://www.dshs.wa.gov/pdf/ca/FYTfinal 2004.pdf](http://www.dshs.wa.gov/pdf/ca/FYTfinal%202004.pdf). [2019, 09 April]
- Brendtro, L., Brokenleg, M. & Van Bockern, S. 2005, *The Circle of Courage and Positive Psychology, Reclaiming Children and Youth (The Journal of Strength-Based Interventions)*, Compassion Publishing, 14(3)
- Broberg, M. & Sano, H.O. 2017. Strengths and weaknessess in a human rights-based approach to international development- an analysis of a rights-based approach to development assistance based on practical experiences. *The International Journal of Human Rights*, 22(5), 664-680, doi: 10.1080/13642987.2017.1408591.
- Bronfenbrenner, U. 1979. *The ecology of human development*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Bronstein, L.R. 2003. A model for interdisciplinary collaboration. *Soc Work* ;48(3):297–306.
- Brown. K. 2006. *Understanding the Circle of Courage*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.hansberryec.com.au/uploads/docs/files/understanding_the_circle_of_courage.pdf. [2019, 20 Maart].
- Browne, A. 2009. *Guidelines on the role of social workers for children placed in children's residential centres*.www.caab.ie/getdoc/51e433d2-4bc4-4ace.../Guidelines-Role-Social-Workers.aspx [2018, 08 November]
- Callan, S. 2014. *Building a strong society requires effective family policy:DIFI Family Research and Proceedings*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.qscience.com/doi/pdf/10.5339/difi.2014.1>. [2019, 23 Maart]
- Casey, K.J., Reid, R., Trout, A.L., Hurley, K.D., Chmelka, M.B & Thompson, R. 2010. The Transition Status of Youth Departing Residential Care. *Child Youth Care Forum*, 39(1): 323-340, doi: 10.1007/s10566-010-9106-6.
- Charles, L.L. & McGuire, W.L. 2006. What Do We Know about Health Care Team Effectiveness? A Review of the Literature. *Medical Care Research and Review*,63(3): 263-300.
- Cherry, K. 2018. *Identity vs. Role Confusion: Understanding Erikson's Theory of Psychosocial Development*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.verywellmind.com/identity-versus-confusion-2795735>. [2019, 19 Februarie].

- Child and Youth Care Workers in South Africa*. 2013. [Intyds]. Beskikbaar:
https://www.msh.org/sites/msh.org/files/as2_techbrief5_final.pdf [2018, 17 November]
- Child Justice Act. 2008. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.justice.gov.za/legislation/acts/2008-075_childjustice.pdf [2018, 14 Oktober]
- Chinakidzwa, T., Dika, M., Molefi, K.R., Mutasa, E.P., Yawathe, N. & Perumal, N. 2013. Child Abuse: Listening to the voices of Primary School Children in Alica, Eastern Cape. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 42(2): 195-208.
- Coetzee, M. & Roythorne-Jacobs, H. 2007. *Career counselling: A Manual for Career Practitioner*. Juta Uitgewers.
- Cohen D. & Crabtree, B. 2006. Qualitative Research Guidelines Project. [Intyds] Beskikbaar: <http://www.qualres.org/HomeSemi-3629.html> [2018, November 1]
- Collins, M., Spencer, R. & Ward, R. 2010. Supporting youth in the transition from foster care: Formal and informal connections. *Child Welfare*, 89, 125-143.
- Connelly, D.D. & Jordan, E. 2016. *5 Things to Know About the Transition From Foster Care to Adulthood*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.childtrends.org/child-trends-5/five-things-to-know-about-the-transition-from-foster-care-to-adulthood> [2019, 23 Maart].
- Courtney, M.E. & Iwaniec, D. 2009. *Residential Care of Children: Comparative Perspectives*. New York: Oxford University Press.
- Courtney, M.E. & Iwaniec, D. 2009. *Residential Care of Children: Comparative Perspectives*. 1ste uitgawe. Oxford University Press.
- Cresswell, J.W. 2009. *Research Design: Qualitative, Quantitative and Mixed Methods Approaches*.
- Crosson-Tower, C. 1998. *Exploring Child Welfare: A Practice Perspective*. Boston: Allyn and Bacon.
- Dawes, A. 2009. The South African Children's Act. *Journal of Child and Adolescent Health*, 30(10): 4-6. Kaapstad: Universiteit van Kaapstad.
- De Vos, A.S., Strydom, H., Fouché, C.S & Delport, C.S.L. 2011. Research at Grass roots level: For the social sciences and human service professions. 4de uitgawe. Van Schaik Publishers.
- Departement van Maatskaplike Ontwikkeling. 2010. *Norme, Standaarde en Praktiese Riglyne vir die Kinderwet*. Pretoria: Government Printer.

- Departement of Labour South Africa. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.labour.gov.za/DOL/downloads/documents/research-documents/Social%20work_Dol_Report.pdf [2019, 28 Julie].
- Departement of Social Development. 2008. White Paper on Families. [Online] Available: <http://www.info.gov.za/view/DownloadFileAction?id=152939>.
- Departement of Social Development. 2012. The Children's Act explained: The courts and protection of children (Booklet 3). Pretoria. [Intyds]. Beskikbaar: HYPERLINK "http://www/" HYPERLINK "http://www/"www. [2018, 06 June]
- Departement of Welfare 1997. White Paper for Social Welfare. Government Gazette, Notice 57 of 1996.
- Departement of Welfare. 1997. White Paper on Social Welfare. Government Gazette, Notice 57 of 1996. Pretoria: Government Printers.
- Dinbabo, M. 2013. Child rights in Sub-Saharan Africa: a call for a rights-based global agenda. *Social Work/ Maatskaplike Werk*, 49(3): 271-293
- Dixon, J. & Lee, J.. 2015. Corporate Parenting for Young People in Care – Making the Difference? Catch22. [Intyds]. Beskikbaar by: <http://thehomestretch.org.au/site/wp-content/uploads/2016/08/Jo-Dixon-Catch-22-Corporate-Parenting.pdf> [2019, 08 April]
- Dixon, J., Wade, J., Byford S., Weatherly H. & Lee, J. 2006. *Young People leaving care: A study of Costs and Outcomes: Final Report to the Departement for Education and Skills*. University of York, York: Social Work Research and Development Unit.
- Douglas, M. 2017. *The youth are our future, but how are we helping them?*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://livemag.co.za/the-youth-are-our-future-but-how-are-we-helping-them/>. [2018, 16 Oktober]
- Dworsky, A., Smithgall, C. & Courtney, M.E. 2014. Supporting Youth Transitioning out of Foster Care- *Issue Brief1: Educational Programs*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.urban.org/sites/default/files/publication/43266/2000127-Supporting-Youth-Transitioning-out-of-Foster-Care.pdf>. [2019, 09 April].
- Earle, N. 2008. *Social work as a Scarce and Critical Profession: Research Commissioned by*
- Erikson, E.H. 1977. *Childhood and society*. New York: Norton.

- Fransson, E. & Storø, J. Dealing with the past in the transition from care. A post-structural analysis of young people's accounts. *Child and Youth Services Review*, 33(12): 2519-2525.
- Gabby, H. 2016. *Reunification: The Child Protection Worker's Perspective*. [Intyds]. Beskikbaar: https://sophia.stkate.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1582&context=msw_papers. repository website: https://sophia.stkate.edu/msw_papers/582. [2019, 21 Maart]
- Gentle-Genitty, C., Chen, H., Karikari, I. & Barnett, C. 2014. Social Work Theory and Application to Practice: The Students' Perspectives. *Journal of Higher Education Theory and Practice*, 14(1): 36-47.
- Gibbs, G.R. 2007. *Analyzing qualitative data*. The SAGE Qualitative Research Kit. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Gil, D.G. 1992. 5de uitgawe. *Unravelling social policy. Theory, analysis and political action towards social equity*. Rochester, Vermont: Schenkman Books, Inc. Rochester, Vermont. USA.
- Gladding, S.T. 2012. *Groups: A Counselling Specialty*. 6de uitgawe. Pearson Education. Verenigde State van Amerika.
- Goldberg RE. 2013. Family instability and pathways to adulthood in Cape Town, South Africa. *Popul Dev Rev*, 39(2):231–56.
- Goodkind, S., Schelbe, L.A. & Shook, J.J. 2011. Why Youth Leave Care: Understandings of Adulthood and Transition Successes and Challenge Among Youth Aging Out of Child Welfare. *Children and Youth Services Review*, 33(6):1039-1048.
- Greeson, J.K.P., Garcia, A.R., Kim, M., Thompson, A.E. & Courtney, M.E. 2015. Development & maintenance of social support among aged out foster youth who received independent living services: Results from the Multi-Site Evaluation of Foster Youth Programs. *Child and Youth Services Review*, 53, 1-9.
- Grinnell, R.M. & Unrau, Y.A. 2008. *Social work research and evaluation: foundations of evidence-based practice*. New York: Oxford University Press.
- Grover, V. 2007. The Circle of Courage and Meeting the Needs of Youth. [Intyds]. Beskikbaar by: <https://www.extension.iastate.edu/sites/www.extension.iastate.edu/files/scott/CircleOfCourageMeetingNeeds.pdf> [2019, 09 Junie].
- Guo, W & Tsui, M. 2010. From resilience to resistance: A reconstruction of the strengths perspective in social work practice. *International Social Work*, 53(2) 233–245, doi: 10.1177/0020872809355391

- Hammond, W. & Zimmerman, R. 2012. *A Strength Based Perspective*. [Intyds]. Beskikbaar: https://shed-the-light.webs.com/documents/RSL_STRENGTH_BASED_PERSPECTIVE.pdf. [2019, 11 Julie].
- Harder, A., Köngeter, S., Zeller, M., Knorth, E., & Dickscheit, J. 2011. Instruments for research on transition applied methods and approaches for exploring the transition of young care-leavers to adulthood. *Children and Youth Services Review*, 33, 2431–2441.
- Hartman, A. 1975. *Ecomap*. [Intyds]. Beskikbaar by: <https://www.ohio.edu/medicine/about/offices/rural-underserved-programs/programs/upload/Ecomap-What-is-an-Ecomap.pdf> [2019, 17 Junie 2019].
- Heerde, J.A., Hemphill, S.A. & Scholes-Balog, K.E. 2018. The impact of transitional programmes on post-transition outcomes for youth leaving out-of-home care: a meta-analysis. *Health and Social Care in the Community*, 26(1) 1-15. doi: 10.1111/hsc.12348.
- Hesjedal, E., Iversen, A.C., Bye, H.H. & Hetland, H. 2016. The use of multidisciplinary teams to support child welfare clients. *European Journal of Social Work*, 19(6), 841-855.
https://scholars.unh.edu/personality_lab/8 [2019, 15 Julie].
- Ife, J. 2010. The new international agendas: what role for social work?. *Social Intervention Research*, 1(1): 80-102.
- Imoh, A.T.D. & Ansell, N. 2014. *Children's Lives in an Era of Children's Rights: The Progress of the Convention on the Rights of the Child in Africa*. Abingdon, Oxon: Routledge Publishers.
- Information Brochure South African Council for Social Service Professions (SACSSP)*. 2013. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.sacssp.co.za/Registrations/download/52> [2018, 07 November]
- Integrated Service Delivery Model*. 2006. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.socdev.gov.za>. [2019, 06 Junie].
- Jackson, W.C. 2014. *The Circle Of Courage: Childhood Socialization In The 21st Century*. [Intyds]. Beskikbaar: http://digitalcommons.wayne.edu/oa_dissertations [2019, 09 Junie].
- Jamieson, L. 2013. *Children's Act Guide for Child and Youth Care Workers*. 2de uitgawe. Cape Town: Children's Institute, University of Cape Town.
- Jamieson, L. 2017. Children and young people's right to participate in residential care in South Africa. *The International Journal of Human Rights*, 21(1), 89-102. doi: 10.1080/13642987.2016.1248126.

- Jenkins, S., Hill, K. & Cecins, N.M. 2010. State of the art: How to set up a pulmonary rehabilitation program. *Respirology*, 15, 1157–1173
- Johnson, C. & Yanca, S.J. 2010. *Social Work practice: A generalist approach*. 10e uitgawe. Boston: Pearson Education.
- Kampala, C.C. 2011. *An Implementation Study of the National Youth Policy: A Case Study of*
- Kirst-Ashman, K. 2007. 2de uitgawe. *Introduction to social work and social welfare. Critical thinking perspectives*. Belmont, CA: Thomson Publishers.
- Kristin L. C. 2012. *Psychosocial Aspects of HIV/AIDS: Children and Adolescents*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.bipai.org/HIV/psychosocialaspects>. [2019, 02 April].
- Lee, C., & Berrick, J. 2014. Experiences of youth who transition to adulthood out of care: Developing a theoretical framework. *Children and Youth Services Review*, 46: 78–84.
- Lemon, K., Hines, A.M. & Merdinger, J. 2005. From foster care to young adulthood: The role of independent living programs in supporting successful transitions. *Children and Youth Science Review*, 27(1) 251-270.
- Lincoln, Y.S. & Guba, E. *Establishing trustworthiness*. In Bryman, A. & Burgess, R.G. ed. Qualitative research Volume III. London: SAGE
- Logan, E. 2008. Janusz Korczak Lecture: The child's best interest: a generally applicable principle. [Intyds]. Beskikbaar: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1341155>. [2018, 06 November].
- Lombard, A. & Kleijin, W.C. 2006. Statutory Social Services: An Integral Part of Developmental Social Welfare Service Delivery. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 42(3/4): 213-233
- Lombard, A. 2005. Impact of social services on Human, Social and Economic development and the promotion of Human rights in South Africa. *Social work/ Maatskaplike werk*, 41(3): 209-228.
- Lombard, A. 2008. The implementation of the White Paper for Social Welfare: a ten-year review. *The Social Work Practitioner-Researcher/ Die Maatskaplikewerk Navorsers-Praktisyn*, 20(2): 154-173.
- Lombard, L. 2008. The implementation of the White Paper for Social Welfare: A Ten Year review. *The Social Work Practitioner-Researcher/ Maatskaplikewerk navorsers-praktisyn*, 20(2): 154-173.
- Louw, D.A & Louw, A.E. 2014. *Die ontwikkeling van die Kind en Adollesent*. 2de uitgawe.

- Love, L. T., McIntosh, J., Rost, M., & Tertzakian, K. (2005). *Fostering hope: Preventing teen pregnancy among youth in foster care*. Washington, DC: National Campaign to Prevent Teen Pregnancy.
- Mahery, P., Jamieson, L. Scott, K. & January, K. 2011. *Children's Act guide for child and youth care workers*. (1ste uitgawe). Kaapstad: Universiteit van Kaapstad.
- Makiwane, M., Makhantso, M., Botsis, H. & Vawda, M. 2012. A Baseline Study on Families in Mpumalanga. *Human Sciences Research Council (HSRC)*. [Intyds]. Beskikbaar: https://www.academia.edu/24458928/Mpumalanga_Family_Study_A_BASELINE_STUDY_ON_FAMILIES_IN_MPUMALANGA. [2019, 17 April].
- Malatji, H. & Dube, N. 2017. Experiences and Challenges related to residential care and the expression of cultural identity of adolescent boys at a child and youth care centre (CYCC) in Johannesburg. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 53(1):109-126.
- Mamelani Projects. (2012). Project Lungisela overview. Mamelani Projects, Cape Town, South Africa. [Intyds] <https://www.mamelani.org.za/> [2018, 22 Julie]
- Mamelani Projects. www.mamelani.org.za [2018, 07 Mei]
- Mamelani Projects. www.mamelani.org.za [Toegang verkry op 07 Mei 2018]
- Maree, J.G. & Beck, G. 2004. Using various approaches in career counselling for traditionally disadvantaged (and other) learners: some limitations of a new frontier. *South African Journal of Education*, 24(1):80–87. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.ajol.info/index.php/saje/article/viewFile/24970/20654>. [2019, 27 Julie].
- Matshediso, M. 2018. Protect children: Parents of the future. Vuk'uzenzele. [Intyds] Beskikbaar: <https://www.vukuzenzele.gov.za/protect-children-parents-future> [2018, 12 Junie]
- McDowall, J. 2009. *Report Card: Transitioning from care: Tracking progress*. Sydney: Create Foundation.
- Meaning of “multi-” in the English Dictionary. 2018. [Intyds] Beskikbaar: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/multi> [2019, 08 November]
- Mendes, P. & Snow, P.C. 2016. *Young People Transitioning from Out-of-Home Care. International Research, Policy and Practice*. London: Palgrave Macmillan.
- Mendes, P. 2005. Graduating from the child welfare system a case study of the leaving care debate in Victoria, Australia. *Journal of Social Work*, 5, 155–171.

- Mendes, P. 2011. Towards a Community Development Support Model for Young People Transitioning from State out-of-Home Care: A Case Study of St. Luke's Anglicare in Victoria, Australia, Practice. *Social Work in Action*, 23 (2), 69-81, DOI: 10.1080/09503153.2011.557148.
- Mersch, J. 2011. *Child Abuse*. [Intyds]. Beskikbaar:
http://www.medicinenet.com/child_abuse/article.htm [2019, 21 Maart]
- Mnisi, R.M. & Botha, P. 2015. Factors contributing to the breakdown of foster care placements: The perspective of foster parents and adolescents. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 51(2): 227-244.
- Moe, N. B., Dingsøyr, T. and Dybå, T. (2010). A teamwork model for understanding an agile team: A case study of a Scrum project. *Information and Software Technology*, 52(5): 480-491.
- Montgomery, P., Donkoh, C & Underhill, K. 2006. Independent living programs for young people leaving the state care system: The state of the evidence. *Children and Youth Science Review*, 28(1) 1435-1448.
- Morag, T. 2014. The Principles of the UN Convention on the Rights of the Child and their influence on Israeli Law. *Michigan State International Law Review*. 22(2): 531-556.
- Mtwesi, A. 2014. An Overview of Youth Policy. *The Journal of the Helen Suzman Foundation*. 74(1): 37-41.
- Muguwe, E., Taruvinga, F.C., Mayumwa, E. & Shoko. N. 2011. Re-integration of institutionalised children into society: A Case Study of Zimbabwe. *Journal of Sustainable Development in Africa*, 13(8): 1-7
- Naidoo. S. & Kasiram, M. (2006) Experiences of South African social workers in the
- Nesmith, A & Christophersen, K. 2014. Smoothing the transition to adulthood: Creating ongoing supportive relationship among foster youth. *Children and Youth Services Review*, 37, 1-8.
- Nhedz, F. & Makofane, M. 2015. The Experiences of Social Workers in the Provision of Family Preservation Services. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 51(1): 354-378.
- Nollan, K. A.& Downs, A.C. 2001. *Preparing Youth for Long-Term Success. Proceedings from the Casey Family Program National Independent Living Forum*. Washington: Child Welfare League of America.
- Ntebe, N.P. 2012. Children's Experiences and Views on Domestic Violence Ongepubliseerde meesters tesis. Cape Town: University of the Western Cape.

- Okpych, N.J. 2015. Receipt of independent living services among older youth in foster care: An analysis of national data from the U.S. *Children and Youth Services Review*, 51. 74-86.
- Olowa, D. 2002. Protecting children's rights in Africa: A critique of the African Charter on the Rights and Welfare of the Child. *The International Journal of Children's Rights*. 10(1): 127-136. Netherlands.
- Olson, K.B. 2009. Family Group Conferencing and Protection Mediation: Essential Tools for prioritizing Family Engagement in child welfare cases. *Family Court Review*, 47(1), 53–68.
- Patel, L., Hochfeld, T., & Englert, T. 2018. *Reviewing the implementation of the White Paper on Families: Lessons learned for future practice, policy and research*. Johannesburg: CSDA, University of Johannesburg, DST-NRF CoE, Human Development, University of the Witwatersrand, and National Department of Social Development, South Africa.
- Pickrem, C. 2015. Residential Child & Youth Care Workers' Perspectives of Job Stress and Knowledge of Interventions. Ongepubliseerde meesters tesis. Halifax, Nova Scotia, Canada. Mount Saint Vincent University.
- Pinkerton, J. 2011. Constructing a global understanding of the social ecology of leaving out of home care. *Children & Youth Services Review*, 33(2412-2416). doi:10.1016/j.childyouth.2011.08.020. Queen's University Belfast, United Kingdom.
- Piron, L.H. 2004. Rights-based approaches to social protection. ODI paper for DFID. London: DFID [Intyds] <https://socialprotection-humanrights.org/wp-content/uploads/2015/06/Rights-based-approaches-to-social-protection1.pdf> [2018, 20 Julie]
- Pretoria: Government Printer.
- Propp, J., Ortega O.D. & NewHeart, F. 2003. "Independence or Interdependence: Rethinking the Transition From Ward of the Court to Adulthood.". Families in Society: *The Journal of Contemporary Social Services*, 84 (2) 259–266.
- Proudlock, P. 2011. *Orphaning and the foster child grant: a return to the care or cash debate*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.childrencount.ci.org.za/uploads/policy> . [2019, 02 April]
- Quinn, N., Davidson, J., Milligan, I., Elsley, S. and Cantwell, N., 2017. Moving Forward: Towards a rights-based paradigm for young people transitioning out of care. *International Social Work*, 60(1): 140-155.
- Rabe, M & Naidoo, K. 2015. Families in South Africa. *South African Review of Sociology*. 46(4):1-4, doi: 10.1080/21528586.2015.1116873

- Rapatsa, M. 2014. Transformative Constitutionalism in South Africa: 20 Years of Democracy. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(27): 887-895.
- Rapp, C. A. 1998. *The strengths model: Case management with people suffering from*
- Rapp, C.A., Saleeby, D. & Sullivan, W.P. 2005. The future of strengths-based Social Work. *Advances in Social Work*. 6(1). Spring.
- Rauktis, M. E., Kerman, B. & Phillips, C.M. 2013. "Transitioning into Adulthood: Promoting Youth Engagement, Empowerment, and Interdependence through Teaming Practices." *In Contemporary Issues in Child Welfare Practice*, edited by Helen Cahalane, 101–125. New York, NY: Springer.
- Refaeli, T., Benbenishty, R. & Eliel-Gev. M. 2013. Youth aging out of residential care in Israel: Readiness for independent living and need for help. *Child and Youth Services Review*, 35(1) 1601-1607.
- Reid. C. 2007. The transition from state care to adulthood: International examples of best practices. *New Directions for Youth Development*. , 113(1): 33-49. doi: 10.1002/yd.200.
- Republic of South Africa. 2005. *Children's Act, Act Nr. 38 of 2005*. Cape Town: Government Printers
- Republiek van Suid-Afrika. 2015. *Nasionale Jeugbeleid*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.thepresidency.gov.za/download/file/fid/58>. [2018, 28 Oktober]
- Republiek van Suid-Afrika. Departement vir Maatskaplike Ontwikkeling. 1997. Witskrif vir Maatskaplike Welsyn. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.gov.za/sites/www.gov.za/files/White_Paper_on_Social_Welfare_0.pdf [2018, 22 Februarie].
- Richter, L. M. & Dawes, A. R. L. 2008. Child abuse in South Africa: rights and wrongs. *Child Abuse Review*, (17): 79-93.
- Robinson. J.A. 2003. *Children's Rights in the South-African Constitution*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.ajol.info/index.php/pelj/article/viewFile/43475/27010>. [2018, 01 Oktober].
- Roddick, M.L. 2016. *The 8 Dimensions of Wellness: Where Do You Fit In?*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.goodtherapy.org/blog/8-dimensions-of-wellness-where-do-you-fit-in-0527164>. [2019, 16 Mei].
- Rogers. R. 2011. "Instant adulthood" and the transition of young people out of state care. *Journal of Sociology*, 47(4): 411-426.

Roman, N.V., Isaacs, S.I., Davids, C. & Sui, X. 2016. How well are families doing? A description of family well-being in South Africa. *Family Medicine and Community Health*, 4(3):9–18.

SAGE Publications

Saleebey, D. 1996. *The Strengths Perspective in Social Work Practice: Extensions and Cautions*. Social Work, 41(3): 296-305.

Saleebey, D. 1996. The Strengths Perspective in Social Work Practice: Extensions and Cautions. *Social Work*, 41(3): 396-305.

Senoamadi, J.M. 2014. Intergovernmental relations: Sustainable human settlements in the City of Tshwane Metropolitan Municipality in Gauteng Province. Ongepubliseerde meesters tesis. University of South Africa (UNISA).

September, H. 2008. A new Children's Act for South Africa: Making it work for children and families. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 44(2):143-158.

Sibanda, S. & Lombard, A. 2015. Challenges faced by social workers working in child protection services in implementing the Children's Act 38 of 2005. *Social Work/Maatskaplike Werk*, 51(3):332-353.

Sloth-Nielsen, J. 2008. *Children's rights in Africa: A legal perspective*. [Intyds] Beskikbaar: http://lsslss.ucl.ac.uk/course-materials/LAWSG037_64126.pdf [2019, 02 Junie].

Smith, M., Fulcher, L & Doran, P. 2013. *Residential child care in practice: making a difference*. United States of America: The Policy Press.

South African Council of Social Service Professions (SACSSP). 2009. *Policy on continuing professional development (CPD) of persons registered with the South African Council for Social Service Professions (SACSSP)*. Pretoria: SACSSP.

South African History Online: The South African Constitution 1996. 2017. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.sahistory.org.za/topic/south-african-constitution-1996>. [2019, 10 Julie].

Statham, J., Cameron, C. and Mooney, A., 2006. *The tasks and roles of social workers: a focused overview of research evidence*. [Intyds] http://discovery.ucl.ac.uk/10000059/1/Tasks_and_roles_of_social_workers_-_report.pdf [2019, 20 Augustus]

Statistics South Africa: *Quarterly Labour Force Survey – QLFS Q1:2019*. [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.statssa.gov.za/?p=12115>. [2019, 05 Junie].

- Stein, M. 2006. Young people leaving state care. *Child and Family Social Work*, 11(3): 273-279.
- Storø, J. 2018. To manage on one's own after leaving care? A discussion of the concepts independence versus interdependence. *Nordic Social Work Research*, 8(51) 104–115, doi: 10.1080/2156857X.2018.1463282
- Stott, T. 2012. Placement Instability and Risky Behaviour of Youth Aging Out of Foster Care. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 29(1): 61-83.
- Tanur, C. 2012. Project Lungisela: Supporting Young People Leaving State Care in South Africa. *Child Care in Practice*, 18(4): 325-340.
- Teater, B. 2010. *An introduction to applying social work theories and methods*. Maidenhead: Open University Press.
- the Youth Advisory Programme in the National Youth Development Agency, Pietermaritzburg Office*. Pietermaritzburg. University of Kwazulu-Natal.
- Trading Economics: South Africa Youth Unemployment Rate*. [Intyds]. Beskikbaar: <https://tradingeconomics.com/south-africa/youth-unemployment-rate> . [Toegang verkry: 05 Junie 2019].
- UNICEF: *Rights under the Convention on the Rights of the Child*. 2014. [Intyds] Beskikbaar: https://www.unicef.org/crc/index_30177.html
- United Kingdom, *Social work/Maatskaplike werk*, 42(2): 17-126.
- United Nation's International Children's Fund (UNICEF). 2006. *The state of the World's Children 2007: Women and children*. The double dividend of gender equality. New York. UNICEF.
- United Nations Children's Fund (UNICEF). 2011. *Human Rights-based Approach to Programming*. [Intyds]. Beskikbaar: www.unicef.org/policyanalysis/rights/. [2019, 14 April].
- United Nations. 2010. General Assembly: Guidelines for the Alternative Care of Children. [Intyds]. Beskikbaar: http://www.unicef.org/protection/alternative_care_Guidelines-English.pdf [2018,10 Maart].
- United Nations. 2011. *General Comment No. 13: The rights of the child to freedom from all forms of violence*. [Intyds]. Beskikbaar: http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.GC.13_en.pdf. [2019, 15 April].

- United Nations. 1989. *Convention on the Rights of the Child* [Intyds]. Beskikbaar: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx>. [2018, 20 Februarie].
- Uys, L. & Cameron, S. (2003) *Home based HIV/AIDS care*. Cape Town: Oxford University Press.
- Van Breda, A.D. 2001. *Resilience Theory: A Literature Review*. South African Military Health Service. Pretoria, South Africa.
- Van Breda, A.D. 2013. Youth at a Crossroads-Transitioning out of the Care of Girls & Boys Town, South Africa. *Relational Child and Youth Care Practice*, 26(4), 57-63
- Van Breda, A.D. 2014. Journey towards independent living: A grounded theory investigation of leaving the care of Girls & Boys Town South Africa. *Journal of Youth Studies*. doi: 10.1080/13676261.2014.963534
- Van Breda, A.D. 2015. Young people leaving residential care in South Africa. [Intyds]. Beskikbaar: https://www.google.co.za/search?dcr=0&source=hp&ei=eYW7Wp6fDYT4UuKGv7AI&q=%22van+breda+2015+young+people+leaving+residential+care&oq=%22van+breda+2015+young+people+leaving+residential+care&gs_l=psy-. [2018, 05 Maart]
- Van Breda, A.D. 2018. Aging out of residential care in South Africa. *Child & Family Social Work*. University of Johannesburg. doi: 10.1111/cfs.12431.
- Van Breda, A.D. & Dickens, L. 2016. *Young People Transitioning out of Residential Care in South Africa: Welfare Contexts, Resilience, Research and Practice*. [Intyds]. Beskikbaar: https://www.researchgate.net/publication/308672681_Young_People_Transitioning_from_Residential_Care_in_South_Africa_Welfare_Contexts_Resilience_Research_and_Practice. [Toegang 2019,].
- Van Breda, A.D. 2016. The roles of agency and structure in facilitating the successful transition out of care and into independent living. *Social Work Practitioner-Researcher*, 28(1): 36-52 [Intyds] <https://www.ingentaconnect.com/content/sabinet/socwork/2016/00000028/00000001/art00004> [2018, 20 Junie]
- Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind. 1989. [Intyds]. Beskikbaar: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx> [2010, 5 September]
- Verhellen, E. 2015, *The Convention on the Rights of the Child from: Routledge International Handbook of Children's Rights Studies*. Routledge. [Intyds beskikbaar]: Beskikbaar: <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.4324/9781315769530.ch3>. Toegang verkry: 12 Maart 2019

- Wageman, R., Gardener, H. & Mortensen, M. 2012. The changing ecology of teams: New directions for teams research. *Journal of Organizational Behavior*, 33, 301–315.
- Wakefield, L. 2011. Is The Act Working for Children?: The first year of implementation of the Child Justice Act. *SA Crime Quarterly*, 38, 45-50.
- Whittaker, J.K. 2000. The Future of Residential Group Care. *Child Welfare League of America*, 79(1) 59-74.
- Willumsen, E., Ahgren, B., & Ødegård, A. 2012. A conceptual framework for assessing inter-organizational integration and interprofessional collaboration. *Journal of Interprofessional Care*, 26, 198–204.
- Yalom, I.D. & Leszcz, M. 2005. *The Theory and Practice of Group Psychotherapy*. 5de uitgawe. New York: Basic Books
- Zibengwa, E. 2016. The perceptions of social auxiliary workers on their role and competencies in addressing biopsychosocial needs of children living with HIV at drop-in-centres., MSW Health, University of Pretoria, Social Africa.

BYLAE A

SEMI GESTRUKTUREERDE ONDERHOUDSKEDULE

UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH

DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP HERINTEGRASIE NA ONTHEFFING VANUIT STAATSORG

NAVORSER: Robertah Daniels

LET WEL: Alle inligting versamel in hierdie vraelys sal streng konsidensieël hanteer word.

AFDELING A: PROFIEL VAN DIE DEELNEMER

1.1 Posbenaming

1.2 Ouderdom

1.3 Ondervinding as ‘n maatskaplike diensverskaffer

1.4 Hoogste kwalifikasie:

1.5 Jaar is u werksaam in 'n kinder- en jeugsorgsentrum:

1.6 Verduidelik die sleuteltake wat van u verwag word:

AFDELING B: INTERNASIONALE, STREEKS EN NASIONALE BELEID EN WETGEWING AANGAANDE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP ONTHEFFING VANUIT STAATSORG

2.1 Verduidelik watter internasionale, streeks en nasionale beleid en wetgewing u die meeste in u daaglikse dienslewering benut.

Internasionale beleid en wetgewing

Streeks beleid en wetgewing

Nasionale beleid en wetgewing

2.2 Verduidelik hoe u die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet (38 van 2005) toepas

AFDELING C: BENUTTING VAN DIE REGTE-GEBASEERDE PERSPEKTIEF EN DIE STERKTE PERSPEKTIEF VIR DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD

3.1 Wat is u mening aangaande die benutting van die regte-gebaseerde perspektief en sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wie vanuit staatsorg onthef word en waarom?

3.2 Verduidelik hoe u die perspektiewe in dienslewering benut

3.3 Verduidelik hoe u die “Sirkel van Bemoediging” benut vir die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word

AFDELING D: ROLLE VAN VERSKILLENDENDE MAATSKAPLIKE DIENSVERSKAFFERS IN DIE VOORBEREIDING VAN KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD

4.1 Wat is u rol in die multi-dissiplinêre span in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word?

AFDELING E: AARD VAN VOORBEREIDINGSPROGRAMME

4.1 Die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word, behels beide 'n langtermyn proses en 'n korttermynproses. Verduidelik hoe die volgende aspekte in die verskillende programme hanteer word

Langtermyn proses:

- Bewerkstelling emosionele genesing
- Ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit
- Voltooing van sekondêre en tersiêre opvoeding
- Bevordering van verhoudings met familie en vriende

Korttermyn proses:

- Persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede
- Die ontwikkeling van sosiale ondersteuningsnetwerke
- Beskikbaarheid van behuising

4.2 Watter nasorgdienste lewer die kinder- en jeugsorgsentrum? Indien nie, wat is die redes daarvoor?

AFDELING F: UITDAGINGS ERVAAR DEUR KINDERS WIE VANUIT STAATSORG ONTHEF WORD ASOOK ROLSPELERS WIE VOORBEREIDINGSPROGRAMME

MOET IMPLEMENTEER

5.1 Wat is na u mening die grootste uitdagings wat kinders wie vanuit staatsorg onthef word ervaar?

5.2 Hoe word hierdie uitdagings in u voorbereidingsprogramme aangespreek?

5.3 Watter uitdagings bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer?

5.4 Watter hulpbronne is nodig om hierdie uitdagings te oorkom?

5.5 Enige ander opmerkings?

BAIE DANKIE VIR U DEELNAME!

BYLAE B

SEMI STRUCTURED INTERVIEW SCHEDULE

STELLENBOSCH UNIVERSITY

***THE PREPARATION OF CHILDREN IN CHILD AND YOUTH CARE CENTRES ON
REINTEGRATION AFTER DISCHARGED OUT OF STATE CARE***

NAVORSER: Robertah Daniels

Please note: All the information collected in this questionnaire will be handled confidentially

SECTION A: PROFILE OF THE PARTICIPANT

1.1 Job description

1.2 Age:

1.3 Experience as a social service provider

1.4 Highest qualification:

1.5 Years that you have been employed at the the child and youth care centre:

1.6 Explain the key tasks that are expected from you:

**SECTION B: INTERNATIONAL, REGIONAL AND NATIONAL POLICY AND
LEGISLATION REGARDING THE PREPARATION OF CHILDREN IN CHILD AND
YOUTH CARE CENTRES ON REINTEGRATION AFTER DISCHARGED OUT OF STATE
CARE**

2.1 Explain what international, regional and national policy and legislation you utilize during daily service delivery

International policy and legislation:

Regional policy and legislation:

National Policy and Legislation:

2.2 Explain how the “best interest of the child” principle according to the Children’s Act (38 of 2005) are applied

**SECTION C: UTILIZATION OF THE RIGHTS BASED PERSPECTIVE AND THE
STRENGTHS PERSPECTIVE FOR THE PREPARATION OF CHILDREN IN CHILD AND
YOUTH CARE CENTRES WHO ARE BEING DISCHARGED FROM STATE CARE**

3.1 What is your opinion regarding the utilization of the rights based perspective and the strengths perspective as theoretical frameworks in the preparation of children in child and youth care centres who are being discharged out of state care and why?

3.2 Explain how you utilize the perspectives in service delivery

3.3 Explain how you utilize the “Circle of Courage” for the preparation of children who are being discharged from state care

**SECTION D: ROLES OF THE DIFFERENT SOCIAL SERVICE PRACTITIONERS IN CHILD
AND YOUTH CARE WORKERS IN THE PREPARATION OF CHILDREN WHO ARE
BEING DISCHARGED OUT OF STATE CARE**

3.1 What is your role in the multi-disciplinary team centre in terms of the preparation of children who are being discharged out of state care?

SECTION D: THE NATURE OF PREPARATION PROGRAMMES

4.3 The preparation for children who are being discharged from state care consists of both a long term process and a short term process. Identity the following aspects that should be included in the long term process and the short term process. If possible, provide brief reasons for your answers.

Long term process:

- Bring about emotional healing
- Development of an established identity
- Completion of secondary and tertiary education
- Promotion of relationships with family and friends

Short term process:

- Personal development and life skills
- The development of social support networks
- Availability of housing

4.2 Which aftercare services does the child and youth care centre render? If not, what are the reasons for this?

SECTION F: CHALLENGES FACED BY CHILDREN WHO ARE BEING DISCHARGED OUT OF STATE CARE AS WELL AS CHALLENGES OF ROLE PLAYERS RESPONSIBLE FOR IMPLEMENTING PREPARATION PROGRAMMES

5.1 What, in your opinion, are the biggest challenges faced by children who are discharged from state care?

5.2 How are these challenges addressed in your preparation programmes?

5.3 What challenges exist in the child and youth care centre to effectively implement and develop these programmes?

5.4 Identify the resources required to address these challenges.

5.4 Any other remarks?

THANK YOU FOR YOUR PARTICIPATION!

BYLAE C

TOESTEMMING OM AAN STUDIE DEEL TE NEEM

UNIVERSITEIT•STELLENBOSCH•UNIVERSITY
jou kennisvenoot • your knowledge partner

**UNIVERSITEIT STELLENBOSCH
INWILLIGING OM DEEL TE NEEM AAN NAVORSING**

**VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS OP HERINTEGRASIE NA
ONTHEFFING VANUIT STAATSORG**

U word gevra om deel te neem aan 'n navorsingstudie wat uitgevoer word deur Robertah Daniels (tans besig met 'n meesters graad in Maatskaplike Werk), student van die Departement van Maatskaplike Werk aan die Universiteit Stellenbosch. Die resultate sal deel vorm van 'n navorsingstesis. U is as moontlike deelnemer aan die studie gekies omdat u 'n maatskaplike dienspraktisyn is wat kennis dra rondom kinders in kinder- en jeugsorgsentrums wat voorberei word op herintegrasie nadat hulle vanuit staatsorg onthef word.

1. DOEL VAN DIE STUDIE

Die doel van die studie is om begrip te ontwikkel vir die voorbereiding wat kinders in kinder- en jeugsorgsentrusms benodig vir herintegrasie binne die samelewing vanuit die oogpunt van maatskaplike dienspraktisyne.

2. PROSEDURES

Indien u inwillig om aan die studie deel te neem, verwag ons van u om die volgende te doen:

'n Semi-gestruktureerde vraelys wat konfidensieel is, sal benut word om inligting in te samel. U het nie nodig om u naam of enige besonderhede op die vraelys aan te dui nie. Die vraelys sal voltooi word tydens 'n onderhoud wat deur die -student-navorser gevoer sal word.

3. MOONTLIKE RISIKO'S EN ONGEMAKLIKHEID

Geen potensiale risiko's of ongemaklikhede word voorspel of beplan nie behalwe die ongerief van tyd. Enige ongemak wat tydens die onderhoud ervaar word, kan enige tyd bespreek en verduidelik word. As deelnemers ongemaklik voel gedurende enige stadium van hierdie studie, kan deelname beëindig word.

4. MOONTLIKE VOORDELE VIR PROEFPERSONE EN/OF VIR DIE SAMELEWING

Die resultate van die navorsingstudie sal poog om aan kinder- en jeugsorgsentrusms en die nasionale regeringstruktuur leiding te gee aangaande dienslewering in die veld van die voorbereiding van kinders wie onthef word vanuit staatsorg. Hierdie inligting kan moontlik 'n bydrae lewer tot die ontwikkeling van beleid en wetgewing in die spesifieke diensleweringveld.

5. VERGOEDING VIR DEELNAME

Geen vergoeding sal vir enige vorm van deelname aan die ondersoek gegee word nie.

6. VERTROULIKHEID

Enige inligting wat deur middel van die navorsing verkry word en wat met u in verband gebring kan word, sal vertroulik bly en slegs met u toestemming bekend gemaak word of soos deur die wet vereis. Vertroulikheid sal gehandhaaf word deur middel van koderingstappe wat sal behels dat elke vraelys 'n nommer sal ontvang. Alle vraelyste sal slegs deur die student-navorsers hanteer, geanaliseer en verwerk word en in veilige bewaring gehou word. Die vraelyste sal bewaar word binne 'n kabinet waartoe slegs die navorsers toegang het. Die skootrekenaar waarop die data analiseer word, is beskerm deur 'n wagwoord wat slegs aan navorsers bekend is.

7. DEELNAME EN ONTTREKKING

U kan self besluit of u aan die studie wil deelneem of nie. Indien u inwillig om aan die studie deel te neem, kan u te enige tyd u daaraan onttrek sonder enige nadelige gevolge. U kan ook weier om op bepaalde vrae te antwoord, maar steeds aan die studie deelneem. Die student-navorsers kan u aan die studie onttrek indien omstandighede dit noodsaaklik maak, byvoorbeeld indien u ander proefpersone beïnvloed in die voltooiing van hulle vraelyste.

8. IDENTIFIKASIE VAN STUDENT-NAVORSER

Indien u enige vrae of onsekerheid omtrent die navorsing het, staan dit u vry om in verbinding te tree met Dr M Strydom (Supervisor), Departement van Maatskaplike Werk, Universiteit van Stellenbosch, Tel. 021 808 2076, Epos: mstrydom@sun.ac.za.

9. REGTE VAN PROEFPERSONE

U kan te enige tyd u inwilliging terugtrek en u deelname beëindig, sonder enige nadelige gevolge vir u. Deur deel te neem aan die navorsing doen u geensins afstand van enige wetlike regte, eise of regsmiddel nie. Indien u vrae het oor u regte as proefpersoon by navorsing, skakel met Me Maléne Fouché [mfouche@sun.ac.za; 021 808 4622] van die Afdeling Navorsingsontwikkeling, Universiteit Stellenbosch.

VERKLARING DEUR PROEFPERSOON/DEELNEMER

OF SY/HAAR REGSVERTREENWOORDIGER

Die bostaande inligting is aan my, die deelnemer verduidelik deur _____, in Afrikaans. Ek is dié taal magtig of dit is bevredigend vir my vertaal. Ek is die geleentheid gebied om vrae te stel en my vrae is tot my bevrediging beantwoord.

Ek wil hiermee vrywillig in om deel te neem aan die studie. 'n Afskrif van hierdie vorm is aan my gegee.

Naam van proefpersoon/deelnemer

Naam van regsverteenvoordiger (indien van toepassing)

Handtekening van proefpersoon/deelnemer of regsverteenvoordiger Datum

VERKLARING DEUR ONDERSOEKER

Ek verklaar dat ek die inligting in hierdie dokument vervat, verduidelik het aan _____ (naam van proefpersoon/deelnemer). Hy/sy is aangemoedig en oorgenoeg tyd gegee om vrae aan my te stel. Dié gesprek is in Afrikaans gevoer en geen vertaler is gebruik nie.

Handtekening van onderzoeker

Datum

BYLAE D

CONSENT FORM TO PARTICIPATE

UNIVERSITEIT • STELLENBOSCH • UNIVERSITY
jou kennisvennoot • your knowledge partner

STELLENBOSCH UNIVERSITY

CONSENT TO PARTICIPATE IN RESEARCH

PREPARATION OF CHILDREN IN CHILD AND YOUTH CARE CENTRES ON REINTEGRATION AFTER DISCHARGED OUT OF STATE CARE

You are asked to participate in a research study conducted by Robertah Daniels (currently busy with a master's degree in Social Work), a student from the Social Work Departement at the University of Stellenbosch. The results of this study will become part of a research report. You were selected as a possible participant in this study because you have knowledge with regards to the preparation of children in child and youth care centres before discharged out of state care.

1. PURPOSE OF THE STUDY

The aim of the study is to develop an understanding for the preparation of children in child and youth care centres on reintegration after discharged out of state care.

2. PROCEDURES

If you volunteer to participate in this study, we would ask you to do the following:

A semi-structured interview will be utilized to gather information confidentially. You need not indicate your name or any particulars on the interview schedule. The schedule will be completed during an interview conducted by a student-researcher.

3. POTENTIAL RISKS AND DISCOMFORTS

No potential risk or discomfort is foreseen other than a time inconvenience. Any discomfort experienced during the interview can be discussed and clarified at any time. If participants experience discomforts during any stage of this study, participation may be terminated.

4. POTENTIAL BENEFITS TO SUBJECTS AND / OR TO SOCIETY

The results of the research study is aim to give guidance to child- and youth care centres and provincial government structures with regards to the preparation of children in child and youth care centres on reintegration after discharged from state care. This information can possibly contribute to policy development in the specific service delivery field.

5. PAYMENT FOR PARTICIPATION

No payment in any form will be received for participating in this study.

6. CONFIDENTIALITY

Any information that is obtained in connection with this study and that can be identified with you will remain confidential and will be disclosed only with your permission or as required by law. Confidentiality will be maintained by means of coding where each questionnaire is numbered. All questionnaires will be managed, analysed and processed by the student-researcher and will be kept in a safe place.

7. PARTICIPATION AND WITHDRAWAL

You can choose whether to be in this study or not. If you volunteer to be in this study, you may withdraw at any time without consequences of any kind. You may also refuse to answer any questions you don't want to answer and still remain in the study. The student-researcher may withdraw you from this research if circumstances arise which warrant doing so, eg should you influence other participants in the completion of their questionnaires.

8. IDENTIFICATION OF STUDENT-RESEARCHER

If you have any questions or concerns about the research, please feel free to contact:

Dr M Strydom (Supervisor), Departement of Social Work, University of Stellenbosch,

Tel. 021-808 2076, E-Mail: mstrydom@sun.ac.za

9. RIGHTS OF RESEARCH SUBJECTS

You may withdraw your consent at any time and discontinue participation without penalty. You are not waiving any legal claims, rights or remedies because of your participation in this research study. If you have questions regarding your rights as a research subject, contact Ms Maléne Fouché [mfouche@sun.ac.za; 021 808 4622] at the Division for Research Development.

SIGNATURE OF RESEARCH SUBJECT OR LEGAL REPRESENTATIVE

The information above was described to me the participant by _____ in English. I am in command of this language or it was satisfactorily translated to me. I was given the opportunity to ask questions and these questions were answered to my satisfaction.

I hereby consent voluntarily to participate in this study. A copy of this form was given to me.

Name of Subject/Participant

Name of legal representative (if applicable)

Signature of Subject/Participant or legal representative

Date

SIGNATURE OF INVESTIGATOR

I declare that I explained the information given in this document to _____ [name of subject/participant]. [He / She] was encouraged and given ample time to ask me any questions. This conversation was conducted in English and no translator was used.

Signature of Investigator

Date

BYLAE E

TEMAS, SUB-TEMAS EN KATEGORIEË

Tema 1: Profiel van deelnemers

Tema 2: Internasionale, streeks- en nasionale beleid en wetgewing wat die meeste in daaglikse dienslewering deur deelnemers benut word	
Subtemas	Kategorieë
1. Beleid en wetgewing wat deelnemers in daaglikse dienslewering benut.	1.1 Kinderwet 1.2 Die Handves van Menseregte in die Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika 1.3 Wet op Seksuele Misdrywe
2. Beleid en wetgewing waarvan deelnemers kennis dra maar nie in daaglikse dienslewering benut nie	2.1 Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind 2.2 Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind 2.3 "Child Justice Act"

3. Beleid en wetgewing waarvan deelnemers nie kennis dra of benut in daaglikse dienslewering nie	3.1 Nasionale Jeugbeleid

Tema 3: Toepassing van die “beste belang van die kind” beginsel ingevolge die Kinderwet	
Subtema	Kategorieë
2. Beste belang van die kind is die vertrekpunt in dienslewering	1.1 Bevrediging van die kind se basiese behoeftes en versekering van die kind se veiligheid
	1.2 Die uniekheid van elke kind
	1.3 Die kind se deelname

Tema 4: Menings aangaande die benutting van die regtegebaseerde perspektief en sterkte perspektief as teoretiese raamwerke vir die voorbereiding van kinders in kinder- en jeugsorgsentrumms wie vanuit staatsorg onthef word en redes daarvoor	
Subtema	
4. Onbekend met die regtegebaseerde perspektief	
5. Bekend met die regtegebaseerde perspektief	
6. Bekend met die sterkte perspektief	

Tema 5: Benutting van die regtegebaseerde perspektief en die sterkte perspektief in dienslewering	
Subtemas	
3. Regtegebaseerde perspektief: geïntegreerde programme wat fokus op kinders se regte	
4. Sterkte perspektief: geïntegreerde programme wat fokus op die ontwikkeling van kinders se sterktes	

Tema 6: Benutting van die sirkel van bemoediging vir voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word.	
Subtemas	Kategorieë
3. Benut om kinders se individuele ontwikkelingsplanne saam te stel	1.1 Fokus op die kind se sterkpunte en ontwikkelingsareas

4. Benutting vir voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	2.1 Ontwikkeling van 'n gevoel van behoort aan
	2.2 Bemeestering van take
	2.3 Ontwikkeling van onafhanklikheid
	2.4 Ontwikkeling van vrygewigheid

Tema 7: Rolle van die verskillende maatskaplike diensverskaffers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	
Subtema	Kategorie
5. Die rol van die maatskaplike werkers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	1.1 Die lewering van terapeutiese dienste 1.2 Skakeling met die eksterne maatskaplike werker vir gesinshereniging
6. Die rol van die kinder- en jeugsorgwerkers in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	2.1 Die aanbod van instrumentele ondersteuningsdienste
7. Die rol van die maatskaplike hulpwerker in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	3.1 Die aanbod van groepwerk
8. Die rol van die programbestuurder in die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	4.1 Die bestuur van die span

Tema 8: Die langtermyn- en korttermynaspekte van die voorbereiding van kinders wie vanuit staatsorg onthef word	
Subtemas	Kategorieë
3. Langtermynaspekte	1.1 Bewerkstellig emosionele genesing
	1.2 Ontwikkeling van 'n gevestigde identiteit
	1.3 Voltooiing van sekondêre en tersiêre opvoeding
	1.4 Bevordering van verhoudings met familie en vriende

4. Korttermynaspekte	2.1 Persoonlike ontwikkelings- en lewensvaardighede
	2.2 Die ontwikkeling van sosiale ondersteuningsnetwerke
	2.3 Besikbaarheid van behuising

Tema 9: Die lewering van nasorgdienste deur kinder- en jeugsorgsentrums aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word en redes indien dit nie gelewer word nie	
Subtemas	Kategorieë
3. Lewer nasorgdienste aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word	1.1 Bied finansiële, materiële en opvoedkundige ondersteuning slegs aan kinders wie tersiêre opleiding ontvang
4. Redes waarom geen nasorgdienste gelewer word aan kinders wie vanuit staatsorg onthef word nie	2.1 Gebrek aan finansies 2.2 Moeilik om op te volg want kinders verhuis na verskillende plekke na ontheffing vanuit staatsorg 2.3 Eksterne maatskaplike werker is verantwoordelik vir die lewering van nasorgdienste

Tema 10: Uitdagings ervaar deur kinders wie vanuit staatsorg onthef word
Subtemas
8. Tekort aan ondersteuning
9. Vroeë skoolverlating
10. Vroeë swangerskap
11. Middelmisbruik
12. Aanpassing in die gesin en gemeenskap
13. Skielike onafhanklikheid
14. Werkloosheid

Tema 11: Die aanspreek van uitdagings in voorbereidingsprogramme
Subtemas (UITDAGINGS)
6. Vroeë skoolverlating: Loopbaantoetsing
7. Vroeë swangerskap: Seksualiteitsprogram
8. Aanpassing in die gesin en gemeenskap: Bou van verhoudings met gesin

9. Skielike onafhanklikheid: Lewensvaardigheidsprogramme
10. Werkloosheid: Voorbereiding vir werksonderhoude

Tema 12: Uitdagings wat bestaan om effektiewe programme binne die kinder- en jeugsorgsentrum te ontwikkel en te implementeer	
Subtemas	Kategorieë
4. Tekort aan hulpbronne	1.1 Menslike hulpbronne
	1.2 Finansiële hulpbronne
5. Tekort aan tyd	2.1 Kinders se besige skedules
	2.2 Maatskaplike werkers se hoë werksladings
6. Tekort aan vrywilligers	3.1 Vrywilligers se onbetrokkenheid om programme by kinder- en jeugsorgsentrums aan te bied

Tema 13: Hulpbronne wat benodig word om uitdagings te oorkom
Subtema (HULPBRONNE WAT BENODIG WORD)
6. Opleiding van kinder- en jeugsorgwerkers
7. Betrokkenheid van vrywilligers
8. Finansiële hulpbronne
9. Besikbaarheid van gemeenskapshulpbronne
10. Betrokkenheid van eksterne maatskaplike werkers

BYLAE F:

ONAFHANKLIKE KODEERDER VERKLARING

Hiermee word verklaar dat ek , Marissa Pistor, deur Robertah Daniels (die navorser) se semi-gestruktureerde onderhoude gelees het en dat my bevindinge ooreenstem met die temas, sub-temas en kategorieë soos in die empiriese studie voorgestel word.

M. Pistor

Handtekening

2 September 2019

Datum

BYLAE G
ETIESE KLARING

17 June 2019

Project number: 9162

NOTICE OF APPROVAL

REC: SBER - Initial Application Form

Project Title: VOORBEREIDING VAN KINDERS IN KINDER- EN JEUGSORGSENTRUMS
OP HERINTEGRASIE NA ONTHEFFING VANUIT STAATSORG

Dear Miss Robertah Daniels

Your REC: SBER - Initial Application Form submitted on 28 April 2019 was reviewed and
approved by the REC: Humanities. Please note the following for your approved submission:

Ethics approval period:

Protocol approval date	Protocol expiration date
17 June	16 June

GENERAL COMMENTS:

Please take note of the General Investigator Responsibilities attached to this letter. You may commence with your research after complying fully with these guidelines.

If the researcher deviates in any way from the proposal approved by the REC: Humanities, the researcher must notify the REC of these changes.

Please use your SU project number (9162) on any documents or correspondence with the REC concerning your project.

Please note that the REC has the prerogative and authority to ask further questions, seek additional information, require further modifications, or monitor the conduct of your research and the consent process.

FOR CONTINUATION OF PROJECTS AFTER REC APPROVAL PERIOD

Please note that a progress report should be submitted to the Research Ethics Committee: Humanities before the approval period has expired if a continuation of ethics approval is required. The Committee will then consider the continuation of the project for a further year (if necessary)

Included Documents:

Document Type	File Name	Date	Version
Research Protocol/Proposal	ROBERTAH-NAVORSINGSVOORSTEL- 7de Draft	05/02/2019	
Proof of permission	R.Daniels- Dorothy Broster CYCC	06/02/2019	
Proof of permission	R.Daniels- Huis Triomf CYCC	06/02/2019	
Proof of permission	R.Daniels- Masizame CYCC	06/02/2019	
Proof of permission	R.Daniels- Moreson CYCC	06/02/2019	
Data collection tool	Themes for semi-structured interviews	26/04/2019	26/04/2019
Default	DESC FORM DANIELS	26/04/2019	26/04/2019
Informed Consent Form	2018- M. Social Work- Consent Form	26/04/2019	26/04/2019
Informed Consent Form	2018-M. Maatskaplike Werk-Ingeligte toestemmingsvorm	26/04/2019	26/04/2019
Request for permission	R.Daniels- Huis Triomf CYCC	26/04/2019	26/04/2019
Proof of permission	R.Daniels-Bethesda CYCC	26/04/2019	26/04/2019
Proof of permission	R.Daniels- Masizame CYCC	26/04/2019	26/04/2019

Page 1 of 3

Proof of permission	R.DANIELS- LETTER DB CYCC 2019	26/04/2019	26/04/2019
Proof of permission	R.Daniels- Herberg CYCC	26/04/2019	26/04/2019

If you have any questions or need further help, please contact the REC office at

cgraham@sun.ac.za. Sincerely,

Clarissa Graham

REC Coordinator: Research Ethics Committee: Human Research (Humanities)

National Health Research Ethics Committee (NHREC) registration number: REC-050411-032.

The Research Ethics Committee: Humanities complies with the SA National Health Act No.61 2003 as it pertains to health research. In addition, this committee abides by the ethical norms and principles for research established by the Declaration of Helsinki (2013) and the Departement of Health Guidelines for Ethical Research: Principles Structures and Processes (2nd Ed.) 2015. Annually a number of projects may be selected randomly for an external audit.

Page 2 of 3

Investigator Responsibilities

Protection of Human Research Participants

Some of the general responsibilities investigators have when conducting research involving human participants are listed below:

- 1. Conducting the Research.** You are responsible for making sure that the research is conducted according to the REC approved research protocol. You are also responsible for the actions of all your co-investigators and research staff involved with this research. You must also ensure that the research is conducted within the standards of your field of research.
- 2. Participant Enrollment.** You may not recruit or enroll participants prior to the REC approval date or after the expiration date of REC approval. All recruitment materials for any form of media must be approved by the REC prior to their use.
- 3. Informed Consent.** You are responsible for obtaining and documenting effective informed consent using **only** the REC-approved consent documents/process, and for ensuring that no human participants are involved in research prior to obtaining their informed consent. Please give all participants copies of the signed informed consent documents. Keep the originals in your secured research files for at least five (5) years.
- 4. Continuing Review.** The REC must review and approve all REC-approved research proposals at intervals appropriate to the degree of risk but not less than once per year. There is **no grace period**. Prior to the date on which the REC approval of the research expires, **it is your responsibility to submit the progress report in a timely fashion to ensure a lapse in REC approval does not occur**. If REC approval of your research lapses, you must stop new participant enrollment, and contact the REC office immediately.
- 5. Amendments and Changes.** If you wish to amend or change any aspect of your research (such as research design, interventions or procedures, participant population, informed consent document, instruments, surveys or recruiting material), you must submit the amendment to the REC for review using the current Amendment Form. You **may not initiate** any amendments or changes to your research without first obtaining written REC review and approval. The **only exception** is when it is necessary to eliminate apparent immediate hazards to participants and the REC should be immediately informed of this necessity.
- 6. Adverse or Unanticipated Events.** Any serious adverse events, participant complaints, and all unanticipated problems that involve risks to participants or others, as well as any research related injuries, occurring at this institution or at other performance sites must be reported to Malene Fouche within **five (5) days** of discovery of the incident. You must also report any instances of serious or continuing problems, or non-compliance with the RECs requirements for protecting human research participants. The only exception to this policy is that the death of a research participant must be reported in accordance with the Stellenbosch University Research Ethics Committee Standard Operating Procedures. All reportable events should be submitted to the REC using the Serious Adverse Event Report Form.
- 7. Research Record Keeping.** You must keep the following research related records, at a minimum, in a secure location for a minimum of five years: the REC approved research proposal and all amendments; all informed consent documents; recruiting materials; continuing review reports; adverse or unanticipated events; and all correspondence from the REC
- 8. Provision of Counselling or emergency support.** When a dedicated counsellor or psychologist provides support to a participant without prior REC review and approval, to the extent permitted by law, such activities will not be recognised as research nor the data used in support of research. Such cases should be indicated in the progress report or final report.
- 9. Final reports.** When you have completed (no further participant enrollment, interactions or interventions) or stopped work on your research, you must submit a Final Report to the REC.
- 10. On-Site Evaluations, Inspections, or Audits.** If you are notified that your research will be reviewed or audited by the sponsor or any other external agency or any internal group, you must inform the REC immediately of the impending audit/evaluation.